

Ob dnevu Osvobodilne fronte slovenskega naroda in mednarodnem prazniku dela – 1. maju – želijo vsem delovnim ljudem veliko uspehov

REPUBLIŠKI SVET ZSS
REPUBLIŠKI ODBORI SINDIKATOV
in ČZP DELAVSKA ENOTNOST

DE DELAVSKA ENOTNOST

26. IV. 1975 – ŠT. 15/16 – L. XXXII

VZRAVNANO STOPAMO NAPREJ

Letošnji delavski praznik povezujemo s 30-letnim ustvarjalnim delom vseh delovnih ljudi za gospodarski in družbeni napredek, za humane samoupravne socialistične odnose.

Pred 30 leti smo si narodi in narodnosti Jugoslavije priborili svojo nacionalno in socialno svobodo. Dobili smo najdražje plačan, vendar najveličastnejši boj proti fašizmu: zdesetkane nas je Jugoslovane povezal v enotnosti in bratstvu, oplodil svojo in vse poznejše generacije z vero v lastno moč, v napredek, v socializem in samoupravljanje.

Tri desetletja v svobodi smo bogato zapolnili z delom. Svojo državo smo gospodarsko dvignili iz nerazvite v srednje razvito, skržili smo si svojo pot v socializem in ustvarili družbo, ki temelji na oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. Svetu smo dokazali, da smo za mir in družbeni napredek, da smo za miroljubno sožitje in dejavno sodelovanje enakopravnih držav in narodov.

Pred dobrim letom smo sprejeli novo ustavo, ki vnaša v samoupravno in politično življenje nove odnose. O družbeni reprodukciji odloča delovni človek. Zdaj moramo to, kar smo zapisali v naš temeljni zakon, uresničiti, vsi, vsak dan, na vsakem delovnem mestu, na svojih samoupravnih in političnih zbora, v temeljnih organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih, v delegatsko sestavljenih samoupravnih interesnih skupnostih in v skupščinah. To je zdaj naš skupni boj za pravo vsebino našega življenja tam, kjer delamo, in tam, kjer živimo. In prej ko se bomo ovedli, da ne more nihče namesto nas napraviti novih korakov v samoupravljanje, da tudi nova ustava sama po sebi ne bo odstranila starega in uveljavila novega, delavskega duha v naših odnosih, prej bomo obvladali svoj nov položaj in uveljavili odločujoči vpliv na celotno družbeno življenje. V temeljne organizacije združenega dela smo se organizirali zato, da bi v tej osnovni obliki združenega dela delavci neposredno odločali o vseh vprašanjih svojega družbenoekonomskega položaja, torej o vsem, kar je povezano z ustvarjanjem dohodka in z njegovo delitvijo. Pa ne le z delitvijo sredstev za reprodukcijo v temeljnih organizacijah združenega dela, ampak tudi s sredstvi, ki jih združujemo za dogovorjene programe v samoupravnih interesnih skupnostih, krajevnih skupnostih, občinah, povsod, kamor seže naš ustvarjeni dinar. Teh pravic in dolžnosti se v temeljnih organizacijah združenega dela ne odrekamo in jih ne odstopamo. In kdor si jih danes še prisvoja, si jih prisvoja na lastno pest, proti-ustavno, protizakonito.

Zaradi teh posameznikov, ne glede na njihovo poreklo in zaradi naše nadaljnje spodbude, moramo prav zdaj ugotoviti, da so dosedanja pot delavskega samoupravljanja delavci prehodili s pokončno hojo. V nobenem prelomnem obdobju se niso odrekli eni sami pravici ne dolžnosti. Če so kdaj počasnili korak, potem so ga počasnili, da bi zbrali moč za novega, še bolj odločnega. Zato je lahko nastala nova ustava, ki ji po vsej pravici pravimo delavska, ker je zgrajena na zavesti delovnih ljudi in ker daje vsakomur, ki mu je pri srcu vsestranski napredek in nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov med nami, ustvarjalno možnost pri preobrazbi naše družbe. Zato smo tudi lahko prepričani, da jo bomo vztrajno in pogumno uresničevali.

To je tudi nov prispevek k mednarodnemu delavskemu gibanju, k mednarodnemu delavskemu prazniku v letu, ko praznujemo 30. obletnico osvoboditve in zmage nad fašizmom.

IVANKA VRHOVČAK

MLADI SINDIKALNI AKTIVISTI IN ZDAJŠNJI TRENUTEK NAŠEGA SAMOUPRAVNEGA ŽIVLJENJA

Intervju z mladostjo

V Kanizarici je prva izmena prišla iz jame, druga pa zdaj odhaja vanjo. Sprašujem jih, kaj sodijo o sv oji samoupravi, kakšne želje so že uresničili in ktere niso, pa pravijo: »Želja je veliko, možnosti, kako jih uresničiti, pa ni toliko, kot bi želeli«

Pred odhodom v Črnovelj in v Belo krajino, zibelko slovenskega partizanstva, sem v beležnico zapisal:

„Pred tridesetimi leti je naše osvobodilno gibanje zmagovalo tudi zato, ker je partija vnesla vanj stare delavske moralne enote, od tovarištva in solidarnosti, do osebne skromnosti in zavzetega dela za skupne interese — pa tudi vse izkušnje, pridobljene v poprejšnjih bitkah za delavsko stvar. Nič nam ni bilo prihranjenega in nihče nam ni ničesar podaril. Se teh dejstev še zavedamo, jih uresničujemo in uveljavljamo, ali pa bolj čislamo materialne dobrine, ki jih zagotavlja potrošniška družba? So nas sklepi sestankov partijskih in drugih vodstev ter nova ustava že tolikanj zbudili, da našo samoupravno prakso lahko ocenimo kot delavsko? Smo ustavo že tako uveljavili, da pri upravi odločamo in sodelujemo neposredni upravljavci? In kje je v teh naših hotenjih delavska mladina, ki je bila nekoč steber revolucije?“

NAMESTO UVODA

Na vsa ta vprašanja mi je najprej skušal odgovoriti Rado Vrlinič, tajnik občinskega sindikalnega sveta v Črnovelju.

„Ni nam bilo ravno lahko, kajti v vsej Beli krajini je bilo pred vojno zaposlenih izven kmetijstva le 350 ljudi. Nekaj naših delavcev je delalo v stari livarni v rudniku Kanizarica in v obrtnih podjetjih. Po vojni smo obnovili in razširili stare obrate in zgradili nove. Že leta 1969 je bilo v Črnovelju zaposlenih kakih 3.000 ljudi, zdaj pa jih je več kot 5.000. V minulih petih letih smo zagotovili zelo velike investicijske naložbe, da bi delavce držali doma, pa vendar je skoraj 7 odstotkov naših občanov zaposlenih v tujini.“

Se nekaj podatkov: Celotni dohodek gospodarstva v občini se je od 175 milijonov v letu 1968 povečal na več kot 600 milijonov v letu 1974. Industrija je v tem času napredovala za skoraj 400 odstotkov, družbeno kmetijstvo za 260 odstotkov, gradbeništvo za nekaj manj kot 500 odstotkov, trgovina za 330 odstotkov in uslužbenstvo za več kot 500 odstotkov.

V minulih petih letih so porabili za investicije več kot 200 milijonov. V Kanizarici, Iskra v Semiču je v tem času novo zaposlila 400 ljudi, v Venci so zgradili tovarno za izdelavo hlač, v kateri bo delalo 300 delavcev, obrat Beti v Črnovelju je zaposlil 150 novih delavcev.

„Pred petimi leti,“ pripoveduje Rado Vrlinič, „je bilo med našimi delavci komaj 20 odstotkov žensk. Takrat smo sklenili, da moramo premeniti strukturo proizvodnje in priti investicije tako, da se bodo poslovale predvsem žene in delavci. Zdaj je med zaposlenimi že polovico žensk, več kot polovico vseh delavcev pa je mladih.“

USPEHI IN TEŽAVE

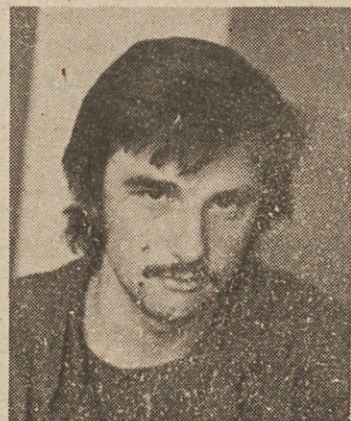
Delavski razred se je torej v naši občini rojeval in rodil

še po vojni in je še razmeroma mlad tako po izkušnjah kot po letih. Ljudje so v tovarne prihajali zlasti takrat, ko sta tehnokratska in birokratska miselnost v podjetjih pridobivali veljavo, in so v organizacije združenega dela prinašali svoja drobnolastniška hotenja malih kmetov. V podjetjih so delali za plačo in za zavarovanje, doma pa za kakšen dinar, ki bi ga bilo možno iztržiti s prodajo kmetijskih pridelkov. V zadnjih letih pa je veliko teh ljudi odšlo v tujino in se odhajajo. Na njihova delovna mesta prihajajo Bosanci in Hercegovci, Hrvati in Srbi, Albanci in Makedonci. Mnogi partizani so odšli iz Bele krajine in našli svoj kruh drugje, novih kadrov pa niso vzgojili toliko, kot jih potrebujejo. Ta ugotovitev velja tako za strokovnjake, kot za aktiviste. Leta in leta so ohranjali mezno miselnost in tako so mnogi njihovi delavci kljub dobrim hotenjem in prizadevanju, da bi uveljavili resnično samoupravljanje, sodelovali v tem procesu le kot dobro ali slabo obveščeni proizvajalci. Odločali pa niso.

Posledice tega je moč čutiti še danes.

Rado Vrlinič pravi:

„So ljudje, ki kar naprej pripovedujejo, da delavci še niso zreli za

Vlado Sladič, Belt: „Nismo kdove kako aktivni.“

samoupravljanje in da pretežno razmišljajo le o osebnih dohodkih. Po njihovem mnenju bi torej morali čakati, da bi delavec dozoril oziroma da bi ga nekdo strokovno in politično izobrazil za samoupravljalca. Res je, da smo doslej premalo storili za izobraževanje in v zadnjem času skušamo to napako popraviti, drža pa tudi, da se človek lahko nauči plavati samo v vodi, samoupravljanje pa torej v samoupravni praksi.“

IN KJE SO MLADI?

Vlado Sladič je septembra lani položil izpite v ljubljanski srednji tehniški šoli in postal strojni tehnik. Mesec dni kasneje je že delal v Beltu in tamkaj so ga izvolili za predsednika aktivna mladih delavcev. Zdaj pripoveduje:

„Poprejšnja leta je naš aktiv spal, ker ni bilo vodstva. Ko sem prišel v podjetje, so mi rekli, da se šolani ljudje izmikamo dolžnostim. Pa ni res. Dela sem se lotil z veliko voljo, potem pa sem spoznal, da sam ne bom kdove kaj naredil. Premalo je zanimanja za to delo. Med delovnim časom se še sestajamo, po delu pa ne. Pri nas je 720 zaposlenih, mladih je več kot 250, v zvezi socialistične mladine nas je manj kot 40, nekateri pa delajo tudi v krajevni skupnosti, kjer živijo, in podatkov o njihovem delu nimam. Delamo, kar nam veli sindikat, občinsko vodstvo, zveza socialistične mladine in organi samoupravljanja. Nismo kdove kaj aktivni, srečujemo se z mladino v Dugi resni, nekateri naši člani hodijo po partizanskih poteh, dogovarjamo

Jože Hočevvar, predsednik občinskega sindikalnega sveta v Črnovelju: „Minili so časi, ko so na zaprtih sejah razpravljali in sklepali o vseh zadevah samoupravljalcev.“

se, kdo bo šel v delovne brigade in nedavno tega smo sklenili, da bomo skupaj z mladino semiške Iskre organizirali kresovanje ob prvem maju.“

Sprašujem:

„Pa je to vse, kar vas zanima?“ Vlado Sladič je negotov, ko pripoveduje:

„Veliko stvari nas zanima in v vsej tej dejavnosti bi sodelovali, če

bi nas nekdo poklical. Denimo, po našem mnenju najbrž ni prav, da je ves Belt ena temeljna organizacija združenega dela mariborske tovarne avtomobilov in da je dinar tako zelo daleč, ko odločamo o njegovi porabi. Res je, da naše delovne enote, ki jim pravimo informativne skupine, že delujejo, zbirajo predloge delavcev in zahtevajo odgovore na njihova vprašanja in zahteve, vendar se mi zdi, da v teh skupinah predvsem govorimo o tem, kaj so vodilni ljudje sklenili, premalo pa sami odločamo. Kaj pomaga, če lahko na sestanku poveš vse, kar želiš, o oblikovanju in delitvi dohodka pa sklepajo drugi.“

Rekli so mi, da imajo dobro organizirano informativno službo in da vsem delavcem že pred sestankom zbora proizvajalcev razdelijo gradivo ali pa ga nalepijo na oglasne deske. Tako sem z oglasne deske pri vratih Belta prepisal nekaj stavkov. Predvsem obveščajo delavce, kdo je dobil pošto, pišejo tudi: „Našel se je ključ od avtomobila Zastava, dobi

Silvo Grdešič, Iskra Semič: „Premalo je zanimanja za našo stvar.“

se pri vratih“ hkrati pa sporočajo, da bodo v aprilu vrteli v črnoveljskem kinu naslednje filme: „Carodejna pajčevina“ in „Jimmy se približuje mavrici“, „Mafija proti inspektorju Tibsu“, „Pogreb v Los Angelesu“, „Klan Duka Andersona“.

Vlado Sladič pravi:

„Predlagali smo, naj bi ob prvem maju zavrteli kakšen naš film, o vojni naših očetov in dedov, pa so nam povedali, da po zdajšnjih izkušnjah obišče tak film le malo ljudi.“

SAMOUPRAVA JE PREMALO DELAVSKA

Jože Hočevvar, referent za samoupravo v semiški Iskri, je mlad človek, vendar je predsednik občinskega sindikalnega sveta. Pravi:

„Minili so časi, ko je bilo možno na zaprtih sejah sklepiti in odločati o vseh zadevah proizvajalcev, torej, ko je delavec lahko upravljal samo prek svojega predstavnika. Zdaj bi naj sam odločal, v tisti proizvodni skupini, kjer voli svojega delegata, tamkaj naj bi delavci oblikovali

svoja stališča in delegati naj bi jih potem prenašali na sestanke samoupravnih vodstev. Seveda delavec ne more vedeti vsega, za kaj gre, če ni dovolj dobro organiziran.“

Tudi Silvo Grdešič, predsednik idejnopolitične komisije v zvezi socialistične mladine, ki je pred nedavnim dva meseca poslušal predavanja v sindikalni politični šoli v Jasnici, pripoveduje:

„V semiški Iskri nas je 863 delavcev, v črnoveljskem obratu pa še

Peter Vrlinič, Begrad Črnovelj: „Lepo so nas učili, težko pa je narediti vse tisto, kar so nam v Jasnici pripovedovali.“

delavcev — vseh je 350 — je prišlo iz drugih republik. In vsi so mladi. Nekateri tudi nepismeni. Večinoma delajo čez zimo, na pomlad pa nas zapustijo.“

„Pa vendar,“ pripoveduje Jože Veselič, ki je do lanske jeseni, torej do kongresa zveze socialistične mladine, delal kot predsednik aktivna mladih delavcev v rudniku, „smo že marsikaj storili“. Sodelovali smo pri vseh samoupravnih odločitvah o delitvi dohodka in osebnih dohodkih, mladinsko vodstvo se sestaja pred slehernim zborom delavcev, dogovorili smo se, da bomo skupno proučevali gradivo, ki ga razdelijo pred zbori, ustanovili smo tudi delovne skupine in izvolili poverjenike sindikata. Res pa je, da te skupine še niso zaživele.“

Tudi Peter Vrlinič, predsednik sindikata v črnoveljskem Begradu trdi, da dandanes ni lahko biti sindikalni aktivist. V tem gradbenem kolektivu je zaposlenih kakih 280 ljudi. Skoraj polovica je mladincev, le 40 pa jih je v zvezi socialistične mladine. Delajo na gradbiščih v vsej bližnji in daljni okolici Črnovelja.

„Poredko se sestajamo in skupaj odločamo o naših zadevah. Sicer pa — komaj nekaj mesecev sem predsednik sindikata. Izvolili so me, ko sem prišel iz Jasnice, kjer so me na tečaju dva meseca učili, kaj in kako naj dela sindikat. Zelo lepo so nas naučili, zelo težko pa je narediti vse tisto, kar so nam tamkaj povedali.“

KAJ STORITI

„Napiši še,“ pravi Rado Vrlinič, tajnik občinskega sindikalnega sveta v Črnovelju, „da se v občinskih vodstvih še kako zavedamo, kolikanj slabo je organizirana naša mladina. In ji skušamo pomagati, spodbujati njeno dejavnost. Res pa je, da pred kakim letom te organizacije, ki je nekoč toliko pomenila in storila za uresničitev naših socialističnih hotenj, v naši občini sploh ni bilo.“

To sem tudi napisal.

JANEZ VOLJČ

gorenje
varstroj

Industrija in montaža Lendava

proizvajamo prenosne transformatorje za obločno varjenje, usmernike za varjenje, stroje za uporovno varjenje, stroje za polavtomatsko varjenje, avtomate za krožno in vzdolžno varjenje, izvaja mo tudi montažo toplotnih, hladilnih in akustičnih izolacij doma in v inozemstvu, montažo ogrevalnih naprav, vodovodne in plinske instalacije.

Kupcem priporočamo naš najnovejši proizvod, točni točkalnik RT-1 in varilni aparat Hoby-100.

Vsem delovnim ljudem v domovini in v tujini — na Nizozemskem, v NDR, Madžarskem in Norveškem — čestitamo za praznik dela 1. maj in za 30. obletnico osvoboditve.

MNENJA DELEGATOV IN SINDIKALNEGA ČLANSTVA O PREDKONGRESNI IN POKONGRESNI AKTIVNOSTI

Ugodna ocena preteklosti, optimistična napoved prihodnosti

V obdobju zaključnih priprav na 8. kongres ZSS je raziskovalni center za samoupravljanje pri RS ZSS izvedel mnenjsko raziskavo med sindikalnim članstvom (14. in 15. oktober – anketiranje, kongres – 7. in 8. novembra). Ta anketa je zajela skoraj 3000 članov sindikata. Osnovna vprašanja, ki so bila zastavljena anketirancem, so zadevala: seznanjenost z osnutki sklepov, aktivnost sindikalnega članstva in njihov vpliv na nastajajoče kongresne dokumente, poznavanje novega statutarne dokumenta slovenskih sindikatov in odnos do posameznih nalog iz osnutka kongresnih sklepov. O zelo ugodnih rezultatih te ankete so v Delavski enotnosti fragmentarno že poročali Saša Micki, Ilija Globačnik in Nada Mikič-Bulc (glej DE št. 42, z dne 26. oktobra 1974, stran 1–2).

Tik pred zaključkom kongresa (8. novembra) je bila med 60. po naključju izbranimi delegati, izvedena podobna anketa, v kateri so delegati izrazili svoje mnenje:

– o uspešnosti sindikalnega delovanja po četrti konferenci ZSS;

– o poteku in uspehu 8. kongresa in o

– konkretnosti sklepov in potrebnosti uresničevanja nalog, ki so v njih opredeljene.

Rezultate in njihovo interpretacijo bo raziskovalni center za samoupravljanje natisnil v posebni brošuri, ki bo namenjena najodgovornejšim sindikalnim delavcem in delegatom 8. kongresa ZSS. Zato v tem prispevku objavljamo le nekatere splošne ugotovitve iz celotne raziskave, pa tudi nekatere posamične značilnosti.

SINDIKAT JE USPEŠNO URESNIČEVAL VEČINO SVOJIH NALOG

Anketiranim delegatom je bilo zastavljeno vprašanje, v katerem je bilo navedenih 18 nalog, ki izhajajo iz sklepov 4. konference ZSS. Uresničevanje vsake od teh nalog je bilo mogoče oceniti z ocenami od 1 do 5 (od zelo neuspešno do zelo uspešno). Izračunali smo srednjo vrednost dobljenih mnenj (aritmetično sredino in na tej osnovi rangirali vseh 18 nalog.

Iz tabele lahko ugotovimo naslednje temeljne značilnosti mnenj o uspešnosti sindikalnega dela v obdobju po 4. konferenci ZSS.

1. Prevladujejo pozitivna oz. vsaj nevtralna mnenja o učinkovitosti sindikata na naštetih 18 področjih. Zato se v interpretaciji nismo zadržali le na absolutnih vrednostih izraženih mnenj, temveč smo delali zaključke tudi na temelju relativnih razlik med mnenji o teh nalogah.

2. Naloge, ki so bile uvrščene v anketo, so različnega značaja, nekatere so zelo splošne, druge pa predstavljajo le posamezne sindikalne akcije. To je treba upoštevati pri ocenjevanju rezultatov ankete.

3. Glede na to, da so vse aritmetične sredine mnenj o 17 nalogah višje od 3, lahko trdimo, da anketirani delegati v poprečju zelo pozitivno ocenjujejo sindikalno aktivnost v minulnem obdobju.

Za našo interpretacijo niso enako zanimive vse naloge iz anketnega vprašanja, temveč se bomo pomudili le ob nekaterih, ki so se uvrstile na sam vrh, pa tudi tistih, ki so ostale na dnu naše lestvice.

Zakaj smo bili daleč najbolj uspešni pri reorganizaciji sindikata, ni težko pojasniti, med drugim tudi takole:

1. Aktivnost za novo sindikalno organiziranost se je začela takoj po 29. seji CK ZKS, torej pred dvema letoma in je slonela na kritični analizi dotedanje organiziranosti zlasti kar zadeva formalno delo.

2. Akcija za novo organiziranost je bila ves čas vodena in usmerjena z enega mesta, sprti so se analizirale in odpravljale nedoslednosti, vsi sindikalni organi so imeli nenehno pomoč republiških sindikalnih or-

ganov, v akciji pa je sodelovala tudi Zveza komunistov.

3. Že pred kongresom smo lahko spremljali in ugotavljali številne pozitivne premike v sami organizaciji, zlasti pa politizacijo članstva, množičnost pri vodenju akcij, veliko povečanje števila osnovnih in občinskih organizacij sindikata, formiranje novih sindikatov ipd.

Navedli smo v glavnem le kvantitativne premike, ki so jih poznali tudi delegati, ki so odgovarjali na anketo; že danes pa lahko dokažemo, da to niso samo novi pogoji za uresničevanje z ustavo opredeljene družbene vloge sindikata, temveč že praksa številnih sindikalnih organizacij, ki so se lahko uveljavile le v novih razmerah. Seveda nas navdušenje delegatov nad rezultati reorganizacije ne sme zavesti v prepričanje, da smo na tem področju že vse storili, ravno nasprotno, iz teh rezultatov moramo razumeti potrebo po dosledni uresničitvi ciljev nove sindikalne organiziranosti v vseh okoljih.

Z NOVO USTAVO SINDIKAT USPEŠNO URESNIČEVAL VEČINO SVOJIH NALOG

Iz podatkov v tabeli vidimo, da so se za reorganizacijo sindikata, ki zelo izstopa glede na vsa druga področja sindikalnega delovanja, uvrstile naloge, ki zadevajo delovanje, sprejem nove ustave in uresničevanje samoupravljanja kot osnovnega odnosa z našo družbo. Rezultati ankete dokazujejo naše skupno prepričanje, da so se v pripravah za sprejem ustave izkristalizirali in v ustavnih normah uveljavili interesi delavskega razreda kot celote in vseh njegovih delov. S tem seveda ne trdimo, da so ti interesi že sami po sebi uresničeni, temveč le to, da so ustvarjeni pogoji za njihovo uveljavljanje v samoupravnem in političnem življenju. Glede na to, da je sindikat že od uvedbe delavskega samoupravljanja eden glavnih dejavnikov njegovega razvoja in tudi skrbnik za resnične samoupravne odnose – zaščitnik samoupravljanja, odražajo taka mnenja delegatov tudi našo skupno zavest, da se te naloge povsem zavedamo in se zato na tem področju tudi primerno udeležujemo.

PODROČJA, KJER SINDIKAT NI BIL DOVOLJ USPEŠEN

Naloge, katerih uresničevanje delegati ocenjujejo zelo kritično, zadevajo nekatera tradicionalna delovna področja sindikata, ki pa niso v ospredju sindikalne politike, denimo o iznajditelstvu, kultura, produktivnost dela, za nekatere izmed teh nalog vlada tudi prepričanje, da je njihova uresnitev bolj stvar drugih organiziranih dejavnikov kot samega sindikata, v čemer je verjetno tudi del resnice, ko skušamo obrazložiti njihovo uvrstitev.

Bolj zaskrbljujoče za sindikalno politiko je dejstvo, da sta prav na dnu lestvice zelo aktualni politični nalogi (26.000 stanovanj, samoupravna delavska kontrola). Ob akciji 26.000 stanovanj, ki jo slovenski sindikati vodijo skupaj z organi zveze komunistov, moramo povedati, da so z njenimi rezultati najmanj zadovoljni delavci iz neposredne proizvodnje in delavci z nizkimi osebnimi dohodki. Ta mnenja so verjetno pogojena z dosedanjim nezadovoljivo dinamiko uresničevanja te pomembne družbene akcije, čeprav nekatera zadnja poročila kažejo, da se akcija v celoti uresničuje (glej DE, št. 14, z dne 12. aprila 1975, stran 10).

Samoupravna delavska kontrola je že tri leta pomembno področje, kjer si tudi sindikat zelo prizadeva, da bi razvil to institucijo, s katero si bodo delavci zagotavljali svoj vpliv na uveljavljanje samoupravnih odločitev in s tem utrdili oblast delavcev nad pogoji in rezultati svojega dela. V podkrepitev mnenj delegatov lahko citiramo med drugim tudi ugotovitve iz poročila RS ZSS za 8. kongres, kjer je zapisano, da številni napori za konstituiranje delavske kontrole niso premagali številnejših odporov in ovir za njeno uveljavitev. Ob tem lahko zapišemo tudi naše mnenje, da se verjetno te naloge nismo povsod lotili dovolj organizirano in da je včasih izostala tudi potrebna politična pomoč pri uveljavljanju te nove institucije.

SINDIKAT MORA URESNIČEVATI VEČ SVOJE NALOGE

Raziskovalce je posebej zanimalo, v kakšni meri je treba uresničevati vse naloge, ki smo si jih določili v sklepih 8. kongresa. V ta namen je bilo v vprašalnik uvrščeno 30 nalog iz funkcij sindikata s področij vseh 17 kongresnih sklepov. Naloge za vprašalnik, ki so bile formulirane na temelju osnutka kongresnih sklepov, niso bile dobesedno prepisane, temveč smiselno poenostavljene za raziskovalne namene. To anketno vprašanje namreč ni bilo zastavljeno le v kongresni anketi, temveč tudi v predkongresni, ko smo anketirali člane sindikata. Glede na to, da je celotno vprašanje preobsežno, bomo navedli le skupne značilnosti zbranih mnenj o bodočem sindikalnem delovanju in nekaj nalog, ki so se uvrstile na prioriteta mesta v anketi, pa tudi naloge, ki po mnenju anketirancev ne bodo ravno v ospredju sindikalne politike.

Kar takoj moramo tudi povedati, da anketne naloge po svojem pomenu nikakor niso med seboj izenačene, med njimi so zelo splošne in dolgoročne naloge sindikata, pa tudi zelo konkretne naloge, ki zadevajo le eno akcijo sindikalne organizacije.

Naj začnemo z ugotovitvijo, da anketiranci v obeh anketah izražajo mnenje, da so vse naloge, ki smo jih uvrstili v vprašalnik, takega značaja, da jih je treba izvajati, da bi uresničili družbeno poslanstvo sindikalne organizacije. Absolutne razlike glede na aritmetično sredino vseh mnenj o vseh 30 nalogah so majhne, v predkongresni anketi 0,76 točke, v kongresni pa je 0,68 točke (ob tem je vrednost aritmetične sredine nar-

bolje in najslabše ocenjene naloge v predkongresni anketi 4,66 – 3,90, v kongresni anketi pa 4,88 – 4,20). Sklep za sindikalna vodstva se nedvomno glasi: treba se je lotiti prav vseh nalog, ki smo si jih zapisali v kongresne sklepe, ker vse pomenijo način uresničevanja interesov sindikalnega članstva!

Glede na sindikat „včeraj in predvčerajšnjim“ pa pomeni ta rezultat skorajda zahtevo po revolucionarni spremembi v konkretnem sindikalnem delovanju. Pomeni, da smo v vrstah sindikalnih aktivistov, pa tudi med članstvom, prišli do spoznanja, da uspešnost naše organizacije ni odvisna od uspešnega vodenja dveh ali treh akcij v vsakem letu, s čemer

prvih 8 nalog v obeh anketah enaki), velika enotnost mnenj vseh strukturnih kategorij anketiranega članstva in delegatov – praviloma je vrstni red enak ne glede na to, ali je anketiralec delavec, vodilni delavec, sindikalni funkcionar, član Zveze komunistov itd.

V tem smislu pa druga ugotovitev, da obstaja skorajda popolna enotnost pogledov na sindikalno politiko, seveda le dopolnjuje prvo ugotovitev, da je vse naloge treba izvajati.

Tu pa že prihajamo do tretje ugotovitve, ki jo izvajamo iz ranga posameznih nalog, namreč da vse naloge le niso enako pomembne za uspešnost sindikata. Prepričani smo,

Kot smo že zapisali, teh 8 nalog postavljajo v ospredje vsi anketiranci, ne glede na svoje strukturne značilnosti. Menimo, da so vse te naloge, ki zadevajo uresničevanje samoupravljanja in pravice v zvezi z delom, tista temeljna področja, na katerih se mora sindikat zlasti dokazati, da bi lahko učinkovito uresničil interese delavcev.

MNENJA KAŽEJO, DA TE NALOGE NE BODO V OSPREDJU SINDIKALNE POLITIKE

Naj navedemo le 4 naloge, ki so se v kongresni anketi razvrstile na zadnja štiri mesta (v predkongresni anketi pa med zadnjih deset):

– v vsaki občini in v vsaki organizaciji združenega dela z več kot 3000 člani je treba organizirati službo pravne pomoči;

– vsak sindikalni aktivist mora dobivati Delavsko enotnost na stroške organa, v katerem opravlja sindikalno funkcijo;

– sindikat se zavzema za postopno uvedbo celodnevne osnovne šole v krajih z visoko stopnjo zaposlenosti obeh staršev;

– sindikat vodi akcijo za nadaljnjo gradnjo novih rekreacijskih površin in objektov, ki so odprtega tipa in vsem dostopni.

Na prvi pogled je očitno, da so to povsem različne naloge z zelo različnih področij. Očitno je tudi, da vse niso enako sindikalne. „Služba pravne pomoči“, kot kažejo mnenja anketirancev, ni tako nujno potrebna, kot je zapisano v 13 sklepu 8. kongresa. Gre za povsem novo nalogo, katere uresničitev si je danes še zelo težko predstavljati, ker imamo sedaj take službe ustanovljene le v republiškem merilu in v večjih občinah.

Kar zadeva Delavsko enotnost je treba zapisati, da ta akcija poteka že nekaj let in da je njen uspeh še vedno premajhen. Glede na to, da je dobila ta naloga v anketi med delegati veliko pozitivneje ocene kot v anketi med člani, pa lahko sklepamo, da se tudi v vrstah sindikalnih aktivistov nekaj premika in da lahko le pričakujemo, da bomo slej ko prej le dosegli, da bo imel vsak sindikalni aktivist v rokah to potrebno orodje za svoje sindikalno delo. Seveda ho akcija uspešnejša, če se bodo nadaljevala tudi prizadevanja za nadaljnje izboljšanje vsebine našega sindikalnega glasila. In kot nepolitičen razmislek, ali se ne bi bilo možno dogovoriti, da bi podobno kot pri „Komunistu“ tudi za „Delavsko enotnost“ namensko združevali potrebna sredstva iz članarine?

Uvrstitev celodnevne osnovne šole je očitno pogojena z začetnimi odpori do tega temeljnega posega v izobraževalni proces (oktober, november), takrat namreč zadeva še ni bila povsem domišljena in je niti članstvo niti delegati niso dovolj poznali. Danes bi se ta naloga verjetno drugače uvrstila, ne glede na to, da si še ne moremo predstavljati finančne konstrukcije za njeno uresnitev in da tudi nimamo dovolj usposobljenih delavcev, ki bodo morali to nalogo opraviti.

Mnenje o nalogi s področja rekreacije je po našem mnenju očiten dokaz, da sindikalna aktivnost na tem področju ni usmerjena v skladu z interesi večine delavcev. Bržčas je tako mnenje pogojeno tudi z izločanjem znatnih sredstev za financiranje rekreacijskih aktivnosti za preozke skupine, pa tudi z zaprtostjo teh objektov za delavce, s primeri odpuščanja, očitnih zmogljivosti itd.

Vsa zbrana mnenja iz obeh anket so zelo obširna za prikazovanje v časniku, zato sem po svojem preudarku izbral in zapisal le tista temeljne značilnosti. Seveda pa je interpretacija avtorjevost in pogled na zanimive rezultate iz ankete.

FRANCIŠKA ČIČ

OCENA URESNIČEVANJA NALOG SINDIKATA PO 4. KONFERENCI ZSS

Naloga sindikata	Sedanja vrednost dobljenih mnenj
1. Reorganizacija sindikata	4,31
2. Udeležba v javni ustavni razpravi	3,90
3. Razvijanje samoupravnih odnosov	3,90
4. Samoupravno urejanje medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu	3,78
5. Organiziranje TOZD	3,77
6. Uresničevanje socialne politike	3,73
7. Izpopolnjevanje samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in OD	3,71
8. Zagotavljanje življenjskega minimuma	3,68
9. Izobraževanje delavcev	3,61
10. Oblikovanje samoupravnih interesnih skupnosti	3,58
11. Spodbujanje nagrajevanja po delu	3,46
12. Spodbujanje produktivnosti dela	3,45
13. Akcija 26.000 stanovanj	3,43
14. Sodelovanje pri oblikovanju ekonomske politike	3,41
15. Uskladitev pokojnin z rastjo realnih osebnih dohodkov	3,29
16. Kulturne akcije	3,23
17. Razvijanje delavske kontrole	3,09
18. Pospeševanje iznajditeljstva	2,85

smo se v preteklosti nenehno zadovoljevali (takšno je bilo tudi družbeno pričakovanje), temveč se je treba spoprijeti prav z vsemi nalogami, ki jih ima sindikat po ustavi. Domnevamo, da takšno razpoloženje ni nastalo avtomatično po uveljavitvi ustave, temveč je že posledica sindikalnega delovanja po 4. konferenci, ko smo zastavili aktivnost na celotni fronti uresničevanja interesov sindikalnega članstva.

Glede na izraženo mnenje, ki kaže zelo veliko pričakovanje tako članstva kot celotne družbene javnosti, je na mestu vprašanje, ali smo v sindikatu na vseh ravneh dovolj usposobljeni za uresničevanje takšne politike. Odgovor je: verjetno še nismo, vendar moramo zastaviti za to vse sile. Tokrat usposabljam nova vodstva osnovnih organizacij sindikata, čimprej pa bo treba izvesti podobne izobraževalne akcije za vse druge sindikalne delavce. Teza, da se vsakdo lahko usposobi le ob opravljanju svoje funkcije, je v sedanjih razmerah docela prežvela.

Naslednja ugotovitev je na prvi pogled v nasprotju s prvo, vendar jo le dopolnjuje. Glede na to, da se 30 nalog lahko razporedi glede na aritmetično sredino mnenj in da je možno interpretirati tudi na podlagi relativnih razlik med njimi. To lahko trdimo zaradi tega, ker anketiranci sploh niso uporabljali celotne lestvice možnih odgovorov, to je od 1 do 5, temveč le od 3 do 5. Mislimo, da je na to vplivalo zlasti neposredno vdušje na kongresu in sestavi delegatov, v predkongresni anketi pa predhodni članski sestanki v vseh osnovnih organizacijah sindikata in tudi druge priprave za izvedbo ankete.

V podkrepitev pravdnosti interpretiranja na osnovi relativnih razlik govori več razlogov, zlasti pa: velika povezanost, soodvisnost mnenj o posameznih nalogah v obeh anketah (med prvimi desetimi nalogami je

da je naslednjih 8 nalog (od 30) najpomembnejših za sindikat (navajamo jih po njihovem rangi v kongresni anketi):

– sindikat si prizadeva za uresničenje pravic in popolno enakopravnost Slovencev v sosednjih državah;

– zagotavljanje neposrednega vpliva delavcev na sprejemanje samoupravnih odločitev na zborih delavcev, delovnih skupinah oziroma zagotavljanje neposrednega vpliva prek svojih delegatov;

– usposabljanje delavcev za delo v organih delavske kontrole, zagotavljanje obveščenosti o delu in ugotovitvah kontrole, zagotavljanje vpliva na delo organov delavske kontrole in zagotavljanje varstva delavcev, ki delajo v tem organu;

– spremljanje uresničevanja samoupravnega sprejetih meril za delitev osebnega dohodka in sprožanje postopkov proti tistim, ki jih kršijo;

– sindikat je udeležen pri taki opredelitvi „življenjskega minimuma“, ki delavcu in njegovi družini zagotovi zadovoljevanje vseh minimalnih življenjskih potreb;

– sindikalna lista je enoten dogovor, s pomočjo katerega usklajujejo sindikati vsa vprašanja in pravice, ki izvirajo iz dela, tako da so skladno urejene v vseh samoupravnih sporazumih;

– sindikat je soodgovoren, da se v načrtih dograditve stanovanj opredeli, kako in kdaj jih bodo dobili delavci, ki jih potrebujejo;

– sindikat oblikuje stališča o najvišjih osebnih dohodkih in opredeli odnos do najvišjih osebnih dohodkov;

SLOVENSKO GOSPODARSTVO IN DELAVCI IZ DRUGIH REPUBLIK

Ekonomski migracijski gibanja so značilnost današnje dobe, najsi bo sezonsko ali pa preseljevanja „s trebuhom za kruhom“. Gospodarsko razvitejši predeli vsrkavajo delovno silo iz manj razvitih, države z razvitejšim gospodarstvom zaposlujejo delavce iz držav z manj razvitim gospodarstvom. Razvoj komunikacij in informatika olajšujejo migracijske tokove. Razdalje se torej zmanjšujejo in število ljudi, ki potujejo in iščejo zaposlitev, se bolj in bolj veča.

Delavci iz vse Jugoslavije odhajajo na delo v druge razvitejšee evropske in čez oceanske države, hkrati pa tečejo tudi znotraj naših meja tokovi preseljevanja iz gospodarsko pasivnejših predelov in republik v gospodarsko razvitejše. V jugoslovanskem

prostoru je Slovenija še vedno imigracijski cilj – torej priseljeno najprivlačnejša republika za mnoge prebivalce z manj razvitih predelov drugih (zlasti) bližnjih republik. V Sloveniji ne moremo mimo ugotovitve o stalnem pomanjkanju delavcev. Vzroki za ta pojav so deloma v nizkem naravnem prirastku, deloma v precejšnjem odlivu slovenskih delavcev v tujino, deloma pa v živahnem razvoju gospodarstva, ki pa temelji bolj na povečevanju zaposlenosti kot na uvajanju modernejših tehnologij. Zlasti slovenska industrija, ki ima v Jugoslaviji relativno najdaljšo tradicijo, povečuje proizvodnjo zvečine skozi „živo delo“ na že močno amortiziranih strojih. Tak razvoj je le navidez cenejši, res pa je, da v svoji postopnosti ne zahteva takojšnjih velikih vlaganj.

Slovenci. Podatki zelo zgovorno pričajo, da poteka medrepubliško prelivanje tudi glede medosebnih odnosov v smislu bratstva in enotnosti med narodi. Če odmislimo 47,7 % delavcev (delavk), ki so bili poročeni že pred prihodom k nam, ugotovimo, da je približno polovica v Sloveniji sklenjenih zakonskih zvez s Slovenci in polovica z delavci oziroma delavkami iz drugih republik.

Zakonski stan: POROČEN	Delavci iz drugih republik		
	moški	ženske	po- prečno
– pred prihodom v Slovenijo	48,6	44,0	47,7
– v Sloveniji – vendar z delavcem (delavko) iz druge republike	28,3	28,3	28,3
– v Sloveniji – s Slovencem (Slovenko)	23,1	27,7	24,0

Če izzamemo kmetijstvo in gozdarstvo, kjer je mnogo več delavcev poročenih, njihove družine pa živijo doma, potem vidimo, da odraža zaposlitev v drugih panogah težnjo po ustvarjanju družin oziroma priseljevanja z družinami. Glede tega so na prvem mestu panoge trgovina in gostinstvo, ter industrija in komunala.

KVALIFIKACIJSKO NAPREDOVANJE

V procesu integracije delavcev iz drugih republik v delovno in socialno okolje je zelo pomembno tudi vprašanje napredovanja. Seveda pa gre pri pridobivanju kvalifikacij – napredovanju za splet okoliščin, kot so: težnje in želje delavca ter pogoji in možnosti (potrebe) v delovni organizaciji. Zlasti v prizadevanjih in željah delavcev se zrcalijo vplivi mnogih dejavnikov, denimo njihov zakonski stan, staž v Sloveniji itd., vendar vse to v luči delavčeve osnovne usmerjenosti: želi ali ne želi ostati v Sloveniji. V naslednji tabeli so prikazani rezultati štirih skupin delavcev glede na pridobitev kvalifikacij: sezonci, delavci, ki nameravajo delati pri nas do pet let, in delavci, ki nameravajo delati pri nas več kot pet let. V skupini „imigrant“ pa so vsi tisti delavci, ki se ne nameravajo vrniti v svoje republike, toda ne glede na to, kako dolg je že doslej njihov staž pri nas.

Kvalifikacije med zaposlitvijo v Sloveniji	PLANIRA BIVANJE V SLOVENIJI:				
	1 do 5 sezonec	več kot 5 let	imi- grant	po- prečno	
– pridobil kvalifikacijo	23,0	35,4	43,1	48,9	42,7
– ni pridobil kvalifikacije	77,0	64,6	56,9	51,1	57,3

Čim dolgoročneje so delavčeve aspiracije, tem več je med njimi takih, ki se izobražujejo in pridobivajo kvalifikacije. Seveda pa je zato tudi potreben čas. Po določenem obdobju dela v Sloveniji in ob želji, da bi se tudi naselil, se v odnosu do vseh drugih (osebnih in splošnih) okoliščin začne delavčovo poklicno (kvalifikacijsko) napredovanje. Čeprav je v prvih letih dela v Sloveniji kvalifikacijsko napredovanje manj številčno (do dve leti), kažejo rezultati, da je razvoj v odnosu na „vstopno“ izobrazbo oziroma kvalifikacijo na

slednji: čim nižja je bila delavčeva „vstopna“ kvalifikacija, tem manj časa je poteklo do napredovanja in čim višja je bila „vstopna“ kvalifikacija, tem več let je bilo potrebnih, da je delavec napredoval. Denimo: med delavci s srednjo strokovno izobrazbo je med bivanjem in delom v Sloveniji napredovalo v višjo ali visoko 13,4 %, in to tretjina šele med 5 in 8 letom. Med nekvalificiranimi delavci je napredovalo 46,8 %, vendar tretjina že po dveh letih. Sicer pa pogledimo, kolikšno je napredovanje po posameznih kvalifikacijskih skupinah.

DOSLEJ:	Kvalifikacija ob prihodu v Slovenijo („vstopna“ kvalifikacija) – srednja strokovna, gimnazija					višja ali visoka
	NK	PK	KV	KV		
– pridobil kvalifikacijo	46,8	27,2	17,5	14,8	13,4	–
– ni pridobil	53,2	72,8	82,5	85,2	86,6	100,0

Razumljivo je, da potrebuje visokokvalificirani delavec ali delavec s srednjo strokovno šolo oziroma gimnazijo nekaj več let kot pa nekvalificirani ali kvalificirani. Medtem ko so na eni strani potrebni dolgoletni napor in izredni študij, je na drugi strani pridobitev kvalifikacije možna že v strokovnih tečajih ožjega ali širšega značaja. Razumljivo je tudi, da je pridobitev kvalifikacij bolj številna med manj kvalificiranimi in sistematično upada z naraščanjem kvalifikacije oziroma izobrazbe. Pomembna pa je ugotovitev, da je v poprečju 42,7 % delavcev iz drugih republik doslej pridobilo kvalifikacije in da je napredovanje sukcesivno na vseh izobrazbenih in kvalifikacijskih ravneh.

Podatki torej zgovorno pričajo, da delavci iz drugih republik (zlasti tisti, ki se priseljujejo), ne želijo ostati vseskozi na tem, kot so bili ob prihodu. Mnogi so od nekvalificiranih delavcev napredovali na odgovorna delovna mesta, saj so si pridobili znanje in izobrazbo. Proti pričakovanju pa kažejo delavci iz drugih republik mnogo večjo navezanost na delovno organizacijo. Proti pričakovanju pravimo zato, ker ponavadi slišimo ocene o veliki fluktuaciji teh delavcev. Morda se oblikujejo take ocene na osnovi posamičnih vtisov v nekaterih delovnih organizacijah in se nato posplošujejo. Fluktuacija je resda nekoliko večja v kmetijstvu in v delovnih organizacijah gradbeništva (osebni dohodki, delovne razmere), vendar v poprečju to ne drži. Kar 63,2 % delavcev iz drugih republik v slovenskem gospodarstvu je v isti delovni organizaciji, v katero so se zaposlili ob prihodu, 25,6 % pa je bilo že zaposlenih v eni delovni organizaciji.

Delavci iz drugih republik se izobražujejo in pridobivajo kvalifikacije – napredujejo torej znotraj iste delovne organizacije, kar pa med slovenskimi delavci ni tako pogost pojav. Večja navezanost na delovno organizacijo je posledica tega, da delavec ob prihodu k nam nima svojega socialnega okolja (njegov priatelj in družina so daleč) in edini, toda najmočnejši stiki se razvijejo prav v delovni organizaciji. Če bo delavec v delovni organizaciji lahko zadovoljil svoje želje in pričakovanja (vsaj deloma) tedaj ne bo iskal druge delovne organizacije. Upoštevati je namreč treba, da se neka selekcija med delavci iz drugih republik odvija danes že pred prihodom k nam. Med delavci, ki iščejo delo pri nas, se povečuje tisti del, ki resneje planira svoje bivanje v Sloveniji in ki se želi priseliti. Delež tistih, ki so še pred leti prihajali v Slovenijo po boljši kos kruha, se je močno zmanjšal, porasel pa je delež tistih, ki iščejo svoj kos kruha. Več kot polovica (55 %) delavcev v slovenskem gospodarstvu pred prihodom k nam še ni bilo zaposlenih!

Problemom delavcev iz drugih republik bi torej kazalo v bodoče še bolj prisluhniti in odpraviti nekatere pomanjkljivosti ter tako olajšati proces integracije v naše okolje. Ne nazadnje bi kazalo razmišljati tudi o načinih in poteh zaposlovanja, saj je našlo delo v Sloveniji s pomočjo zavodov za zaposlovanje le 10,2 % delavcev. 27,4 % delavcev je iskalo zaposlitev od delovne organizacije do delovne organizacije, medtem ko je 48,1 % delavcev dobilo delo s pomočjo že zaposlenih znancev in prijateljev. In ker je za delavce iz drugih republik prvo obdobje najpomembnejše, bi veljalo najprej urediti vprašanja o načinih in poteh, ki vodijo delavce iz drugih republik v naše gospodarstvo.

SAŠA MICKI

KOLIKO DELAVCEV OSTAJA PRI NAS?

Ali bo delavec iz druge republike ostal pri nas, se naselil z družino ali pa si jo bo ustvaril, ni odvisno samo od njegovih želja. Biti morajo izpolnjeni številni pogoji, začenši z bivališčem (stanovanja) pa vse do možnosti za zaposlovanje zakonca in možnosti za stalno strokovno usposabljanje.

Velika večina delavcev prihaja k nam brez kvalifikacij, vendar pa je zanje značilna močna težnja po pridobitvi kvalifikacij, zlasti pri tistih, ki nameravajo ostati v Sloveniji. Po rezultatih študije raziskovalnega centra pridobi v poprečju skoraj vsak drugi delavec (42 %) med delom v Sloveniji bodisi interno ali splošno veljavno kvalifikacijo. Najštevilnejša je seveda „kvalifikacijska promocija“ med nekvalificiranimi.

Zbrani rezultati (velja za delavce iz drugih republik v slovenskem gospodarstvu) kažejo, da se je v poprečju 44,4 % vseh delavcev doslej k nam že v celoti priselilo. To pomeni, da je skoraj vsak drugi delavec že „pognal korenine“ v naši republiki.

Panoga gospodarske dejavnosti	% DELAVCEV iz drugih republik v panogi, KI SO ŽE v celoti PRISELJENI	
– industrija in rudarstvo	68,4	
– kmetijstvo	17,5	
– gozdarstvo	4,2	
– gradbeništvo	18,0	
– promet in zveze	33,3	
– trgovina in gostinstvo	82,6	
– obrt	46,1	
– stanovanjska in komunalna dejavnost	74,3	
Poprečno	44,4	

Največje priseljevanje je med delavci, ki so zaposleni v trgovini in gostinstvu, sledi komunala ter industrija in rudarstvo, na zadnjem mestu pa so delavci, zaposleni v gozdarstvu.

Cilji delavcev, ki so zaposleni v gozdarstvu, so očitno povsem drugačni kot cilji drugih delavcev. Sodili bi napak, če bi domnevali, da je zaposlitev v tej panogi le prehodnega značaja. Več kot polovica gozdarjev iz drugih republik (54,2 %) živi in dela v Sloveniji (in celo v isti delovni organizaciji!) več kot 10 let. Njihovi osebni dohodki so v poprečju višji od osebnih dohodkov delavcev iz drugih republik v preostalih panogah dejavnosti. Velika večina (88 %) želi tudi še naprej ostati v tej panogi. Značilno pa je, da so to večinoma delavci iz obrobni predelov Hrvaške (66,7 %) oziroma Bosne in Hercegovine (33,3 %). Njihove družine so ostale doma. Le 4 % teh delavcev živi pri nas z družinami. Delavci tudi nasploh ne kažejo potrebe po priseljevanju z družinami.

Narava dela v gozdarstvu onemogoča večje priseljevanje. Delo poteka sredi gozdov, daleč od urbanih naselij in tam so tudi urejena njihova bivališča. Zato pa gozdna gospodarstva omogočajo delavcem pogoste brezplačne prevoze domov.

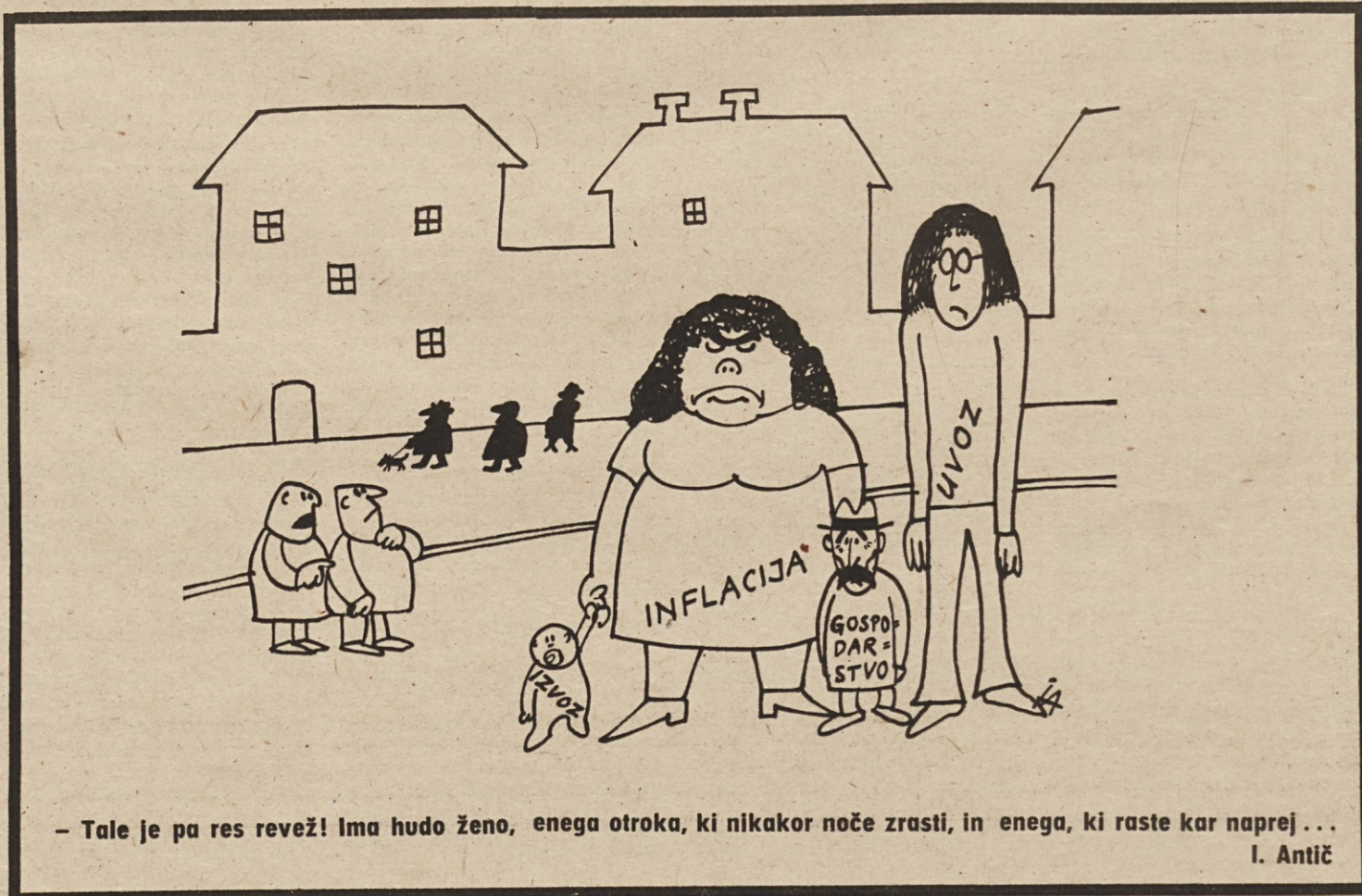
Nasprotno pa je zaposlitev v kmetijstvu za delavce iz druge republike v glavnem prehodna. Večina delavcev, ki dela v kmetijstvu, želi zaposlitev v industriji ali trgovini, in to predvsem zaradi boljših delovnih razmer.

V gradbeništvu je več nezadovoljstva v zvezi z osebnim dohodkom. Nekaj manj kot polovica zaposlenih v gradbeništvu (43,4 %) bi – če bi mogli – iskala zaposlitev drugje, v glavnem v industriji, gozdarstvu, prometu in trgovini, in to prvenstveno zaradi boljših osebnih dohodkov.

ZAKONSKI STAN

Med delavci iz drugih republik je v našem gospodarstvu zaposlenih 84 % moških in 16 % žensk. Velika večina žensk (72,7 %) je poročenih, med moškimi pa malo več kot polovica (57,4 %).

V Slovenijo je prišlo komaj malo več poročenih moških (48,6 %) kot poročenih žensk. Absolutno vzeto je seveda več poročenih moških. V Sloveniji je sklenilo zakonsko zvezo enak strukturni delež moških kot žensk. Tudi na sklepanje zakonskih zvez s Slovenci ne vpliva spol. 23,1 % delavcev iz drugih republik je sklenilo zakonsko zvezo s Slovenkami in 27,7 % delavk iz drugih republik s

– Tale je pa res revež! Ima hudo ženo, enega otroka, ki nikakor noče zrasti, in enega, ki raste kar naprej...
I. Antič

PRIZADEVANJA MARIBORSKE PEDAGOŠKE AKADEMIJE PRI IZOBRAŽEVANJU UČITELJEV ZA CELODNEVNO ŠOLO

Celodnevna šola ne zadržuje otrok samo ob knjigah in strogi šolski tabli. Daje jim tudi veselo sproščenost — ugotavljajo starši v tistih slovenskih krajih in mestih, kjer so se uvedli celodnevno bivanje na osnovnih šolah.

Če govorimo o celodnevni šoli tako ali drugače, iz pozitivnih izkušenj ali rahlo črnogledi zaradi uvodnih težav, moramo v prvi vrsti misliti na starše in učitelje. Učitelj je dejansko glasnik in izvajalec preobrazbenih načrtov, zato ni vseeno, kako vidi svojo prihodnost, delo, ki ga bo opravljal. Zato smo se v Mariboru, na tukajšnji Pedagoški akademiji, edini tovrstni instituciji pri nas, ki se je krepko spoprijela z reorganizacijo kadrovske šole, pogovarjali z namestnikom direktorja PA, magistrom Rudijem Lešnikom in profesorjem Romanom Tancerjem, pedagoškim vodjem centra za pedagogiko prostega časa.

Pedagoška akademija v Mariboru ima v tem trenutku posebej pomembno vlogo, ko gre za vgrajevanje zamisli o celodnevni šoli v pedagoško zavest študentov PA in za pripravljanje učiteljev iz prakse, da prepričljivo sprejmejo naloge, ki jih čakajo z razvojem celodnevne šole. Dejstvo je, da se danes še prenekateri prosvetni delavci celodnevne šole boje, ker preprosto ne vedo, kako bodo delali v celodnevni šoli in kako bodo spodbujeni za delo, ki ga bo nedvomno še več.

RAZVIJANJE SAMOUPRAVNIH ODNOSOV

Mag. Lešnik meni: Posloviti se je treba od enciklopedične šole učenja in pomnitve in omogočiti živo vez med teorijo in prakso. Celodnevna šola lahko to v veliki meri omogoča, zlasti če se odpre neposredno v življenje krajeve skupnosti. V taki šoli se učenec uči, hitreje osmišlja svoje napore in obenem lažje išče sebe v dejavnostih, za katere raste njegovo zanimanje. Pri klasičnem pouku enostavno ne more razvijati pravnih samoupravnih odnosov, medtem ko je celodnevna šola z učenjem, delom, prostim časom in tudi z možnostmi zadovoljevanja drugih življenjskih vsakodnevnih potreb — naravnost življenjska nuja za resnično razvijanje samoupravljanja. Poleg tega omogoča pristno samoupravno udeležbo staršev in drugih dejavnikov skupnosti, ki se neposredno zavzemajo za ustrezno življenje šole.

Prof. Tancer: Znotraj katedre za pedagogiko smo v zvezi s celodnevno šolo, ki je dejansko več kakor potrebna, če hočemo uresničevati vzgojni smoter o možnostih vsestranske razvite osebnosti, organizirali skupino, ki dela predvsem na tem, da vključuje našo akademijo v razvoj celodnevne šole. Tako smo že pripravili predavanja za študente obeh letnikov, za učitelje iz prakse pa seminarje.

PREDNOSTI CELODNEVNE ŠOLE

Razen vsestranskega razvoja osebnosti, enotnejše vzgoje, daje celodnevna šola nevsiljivo priložnost za pristno samoupravno delovanje mladih ljudi. Omogoča učencem, da ustrezno in smotno doživljajo dnevno življenje ob delu, učenju in prostem času, saj je dosežanje šole, s poudarjenim izobraževanjem, predvsem nalaga delo, ki je terjalo napore zunaj šole. Zaradi tega so ob natančnih učnih programih učenci pogosto preobremenjeni in slabše motivirani za šolo, ki jih priganja, in niti ne omogoča, da bi se razvijali boljši tovariški odnosi med vsemi sodelavci v vzgojnoizobraževalnem procesu.

Celodnevna šola omogoča tudi drugačne odnose v družini, ki so se dostikrat zapletali prav ob domačih nalogah, ko so tudi starši otroka doma bolj priganjali k šolskemu delu, ne da bi mu lahko primerno pomagali zlasti še v delavskih in kmečkih družinah. Z novimi učnimi me-

Stavba Pedagoške akademije v Mariboru. Tesna in stara. Še letos bodo pričeli graditi novo akademijo — center pedagoških šol.

todami dela bo nedvomno močnejši vpliv vzgoje in s tem družbe na starše, ko bodo učenci z dokaj drugačnimi življenjskimi izkušnjami prihajali domov, hkrati pa bodo tudi starši dosti drugače in neposredneje sodelovali v življenju šole.

Celodnevna šola ne more biti, meni magister Lešnik, enostavno časovno podaljšanje sedanja šole. Šola, predvsem gola izobraževalnica, ki bi se podaljšala le toliko, da bi pomagala učencem napraviti domače naloge, ni sprejemljiva, ker bi

Profesor Roman Tancer: Upoštevati je treba tudi zasilne možnosti.

učence neustrezno obremenjevala, onemogočala sproščeno dejavnost, razvijala odpor do šole in povzročala celo nevrotičnost in druge motnje. Celodnevna šola ne sme biti kasarniška, zaprta v učilnice, temveč zahteva razmah v prostor, v okolje in naravo, možnosti doživljanja prostega časa. Skratka življenje v malem, kakor ga terja določena razvojna stopnja otroka.

NE POSTAVLJAJMO PREVISOKIH KRITERIJEV

Na mariborski Pedagoški akademiji so nam v razgovoru poudarili, da bi bilo treba izdelati temeljita merila za določanje pogojev v posameznih šolskih okoliših za organizacijo celodnevne šole. Ne bi smeli postavljati previsokih kriterijev že zdaj po vzoru nekaterih visokorazvitih zahodnih dežel, ker je lahko to v bistvu zaviralno in celo utopično. Dosti bolje je stvari razvojno jasno zastaviti, obenem pa graditi na razmerah, kakršne dejansko zmoremo. Ni rečeno, da bo celodnevna šola vzgojno resnično dobra že s tem, če bo imela najdražjo izobraževalno tehnologijo (dostikrat je učitelji niti uporabljati ne zmorejo v polni meri),

CELODNEVNA ŠOLA — ŽIVA VEZ MED TEORIJO IN PRAKSO

ko pa se lahko v življenju celodnevne šole koristno uporabi vse, kar daje okolje (več prostora okoli šole, uporaba drugih stavb, cenejših provizorijev itd.). Posameznim šolam je treba pomagati zlasti s tem, da bi na kraju samem resnično preučevali pogoje, ki omogočajo celodnevno šolo, tako da bi upoštevali tudi zasilne možnosti. PA v Mariboru v okviru raziskovalnega projekta Slovenske gorice (Vitomarci, Videm ob Ščavnici, Cerkvenjak) proučuje možnosti celodnevne šole na tem nerazvitem območju Slovenije. Z nekaterimi prvimi izsledki nas bodo seznanili konec maja.

Seveda pa bo treba k delu celodnevne šole pritegniti tudi druge ljudi, ki bi lahko pomagali, še posebej še na področju pedagogike prostega časa, prostovoljnih dejavnosti. Tu gre zlasti za ljudi, ki delujejo v različnih organizacijah in društvih in imajo posebno veselje do kakšne svojevrstne dejavnosti (šah, čebelarstvo, filatelija, go-barstvo itd.). Učiteljem in takim delavcem bo treba strokovno pomagati. Zato so na Pedagoški akademiji zasnovali center za pedagogiko prostega časa.

KAKO IZKORISTITI PROSTI ČAS

Nekoč je delovni teden trajal 84 ur, danes poznamo pri nas 42-urnega, toda ne bo več dolgo, ko bo zdrnil celo na 24 ur, ko že vstopamo v „stoletje prostega časa“.

Doslej je bila pedagogika običajno naravnana na usposabljanje človeka za delo, da si pridobi socialno varnost in vsakodnevni kruh. Toda s širitvijo prostega časa in krčenjem delovnega tedna ni več dovolj usposabljanje človeka za delo, temveč mu je potrebno pravočasno pomagati, da se bo zmo-gel samostojno znajti in svobodno ustvarjati tudi v prostem času. Center za pedagogiko prostega časa, ki so ga ustanovili na mariborski Pedagoški akademiji, narekujejo razvojne spremembe v družbi, v proizvodnih in socialnih odnosih, s

tem pa tudi v sistemu vzgoje in izobraževanja. Saj kot so ugotovili tudi na 6. jugoslovanskem kolokviju o prostem času mladih, enostavno po dosedanjem šolskem načinu ne gre več naprej in tudi ne bo šlo, če resnično prerastemo, toda ne samo v besedah, dosedanja šolski sistem in ga utemeljimo na samoupravnih načelih, koreniti preobrazbi vsebine in procesa, dejavnikov, lokacije in časa učenja. Center pedagogike prostega časa, nam pripoveduje magister Lešnik, se povezuje z vsemi enotami in katedrami pedagoške akademije, ker razvija in izvaja študijski program zlasti s področja didaktike prostovoljnih dejavnosti za vse redne in izredne študente PA. Obenem se povezuje zlasti še s centrom za razvoj in raziskovanje, ki pripravlja potrebne raziskave s področja pedagogike prostega časa (Slovenske gorice, Podčetrtek), s centrom za permanentno izobraževanje, ko se dogovarja za izvajanje tovrstnih programov in s centrom knjižnice in dokumentacije, ko v njej razvija ustrezno dokumentacijo za pedagogiko prostega časa itd.

CENTER ZA PEDAGOGIKO PROSTEGA ČASA

Center za pedagogiko prostega časa se povezuje tudi nazvven z različnimi organizacijami, društvi, delovnimi kolektivi, ki se pojavljajo kot naročni posebni programi. Šte-

Bodoči učitelji — glasniki in izvajalci preobrazbenih načrtov.

vila porabnikov ni mogoče dejansko natanko predvideti. Vsekakor bodo uporabljali delovne dosežke centra vsi študenti PA, redni in izredni. To je najmanj 500 rednih študentov vsako leto. Podobno bo tudi z učitelji, ki bodo šli skozi daljše ali krajše seminarje in z drugimi zainteresiranimi ter seveda s starši.

PRIMER IZ PODČETRKA

Za nas je osnovna šola Podčetrtek posebnega pomena, pravi prof. Tancer. To je naša hospitacijska šola, ki se je dosti prej kot druge zavestno odločila za samoupravno vključevanje učencev, učiteljev in staršev v vzgojni proces in dosegla rezultate, ki so vzbudili pozornost širše javnosti. Osnovna šola v Podčetrtku je bila tudi edina, ki je sklenila samoupravni sporazum o sodelovanju z nami in s tem dela možnost hospitacije pri predmetu metodike prostovoljnih dejavnosti. Jeseni bomo navezali stike tudi z osnovno šolo v Kidričevem in še verjetno s katero. Upamo, da bo to še posebej koristilo razvoju pedagogike prostega časa in metodik najrazličnejših dejavnosti, ki jih je treba razviti, če želimo resnično usposobiti učitelja za

Magister Rudi Lešnik: Celodnevna šola daje nevsiljivo priložnost za pristno samoupravno delovanje mladih ljudi.

nosilci reformnih prizadevanj. Razviti bo treba strokovno ustrezno izobraževanje in svetovanje družinam, občanom, da bodo spoznali smisel celodnevne šole, svoj interes. Pomagati bo treba pri samoiniciativnih poskusih organiziranja celodnevne šole, kjer to želijo skladno s sosedskimi načeli čimprej doseči. Močnejše bo treba orga-

celodnevno šolo in izkoriščanje prostega časa, kot sredstva za uveljavljanje vzgojnega smotra.

ODPORI ZAVOLJO NEPOUČENOSTI

Vselej je v navadi, ko uvajamo novo revolucionarno spremembo v našo ustaljeno prakso, da del ljudi črnogleda spremlja nove prvine. Odpori do celodnevne šole so, kot menijo na primer na PA v Mariboru, zato prej nepoučenost delovnih ljudi, nejasnost cilja, prešibka strokovna usposobljenost, ideološko vzgojni interes religije itd. Odpor je tudi med starši, zlasti tistimi, ki potrebujejo otroke doma za delo. Kmetje komaj čakajo, da pride šolar domov in pomaga pri delu. Pričakovati je tudi odpor z malomeščanskih razrednih stališč elitizma, ko bodo nasprotovali celodnevni šoli na videz napredni, ugledni ljudje, celo strokovnjaki, ki ne bodo zaupali vzgoje šoli, preskromno urejeni; ti bi radi po svoje vzgajali otroke, da bi zadostili svojim družbenim in statusnim ambicijam.

V Mariboru je bil primer, ko je celo neki psiholog na predavanju staršem zatrjeval, kako ne bi dovolil, da bi njegov otrok obiskoval celodnevno šolo.

Seveda lahko take odpore učinkovito preprečujemo na več načinov. Najprej s poglobljeno akcijo za osveščanje in usposabljanje pedagoških delavcev, da bodo lahko prepričljivi

nizirati neposredno sodelovanje med šolo in proizvodnjo in krajevno skupnostjo in izdelati analizo pogojev vsakega šolskega okoliša. Najprej pa bo treba preobraziti pedagoški akademiji, ju vključiti v ta prizadevanja in ne preveč štediti, ko gre za organizacijo pedagoških središč, ki bodo nedvomno potrebovala več kadrov. Pri tem bi bilo treba temeljito pregledati, s kakšnim kadrovskim fondom razpolagamo, koliko je kader neracionalno razporejen, koliko bi se lahko z reorganizacijo bolje uveljavil v pedagoškem delu, kaj pomeni združevanje pedagoških ustanov in podobno. Spremeniti je treba tudi odnos do usmerjenega izobraževanja, zlasti za usposabljanje pedagoških poklicev. Usmerjeno izobraževanje je nujnost sodobnosti, toda zahteva prav tako temeljito preobrazbo zastarelih didaktičnih načel, ki so zasidrana v zavesti mnogih pedagoških delavcev. Družbeni ekonomski interesi, nujnost permanentnega izobraževanja, terjajo usmerjeno izobraževanje, kot celovit, enoten in stalen proces, ki pa v veliki meri zaprtja dosežanje predalčkasto zaprtjo izobraževanje, odtrgano od dela. Reforma dosedanjega srednjega šolstva je nujna: treba jo bo odločno izvesti, sicer bo to še najprej zgolj, ki bo oviralo dejansko tudi preobrazbo visokega šolstva.

In še tole menijo na Pedagoški akademiji v Mariboru, kar so mi povedali ob koncu razgovora o celodnevni šoli:

Cilj mora biti samoupravljanje jasen. Če bomo v tem uspeli, potem bomo tudi zmogli ustvariti potrebna sredstva, potrebna za organizacijo celodnevne šole. Že šestkrat se je pokazalo, da so ljudje, ko so dejansko spoznali svoj najgloblji interes, zmogli uresničiti cilje, ki si jih niti nismo upali pričakovati. To je zaenkrat tudi edina možna pot, če hočemo čimprej razviti celodnevno šolo za vso mladino.

Janež Ujčič

Foto: LENKO VIDMAR

KAKO ZAJETI ČIMVEČ ZASEBNIH DINARJEV

Kljub veliki inflaciji bi bil trikrožni sistem kreditiranja občanov pri zasebnem financiranju stanovanjske gradnje uspešen, če bi že bil medsebojno usklajen ● Ovira so tudi premajhna sredstva glede na potrebe delovnih organizacij ● Racionalizacija stanovanjske gradnje pomaga povečevati zanimanje občanov za stanovanjsko varčevanje

Eden stebrov, na katerem sloni uresničevanje nove politike v stanovanjskem gospodarstvu, je novi sistem zbiranja sredstev za financiranje gradnje stanovanj in drugačen način uporabe teh sredstev. Učinkovitost novega sistema zbiranja in tudi izkoriščanja stanovanjskega dinarja je že dala svoje prve rezultate: lani se je močno povečal obseg gradnje družbenih stanovanj, hkrati pa zavoljo različnih razlogov dela razpoložljivih sredstev niti nismo mogli uporabiti. Kljub temu pa z doseženimi rezultati ne moremo biti v vseh pogledih zadovoljni. Predvsem sodelovanje občanov, zasebnih investorjev stanovanjske gradnje pri zbiranju stanovanjskega dinarja še ni tolikšno, kot bi si želeli in kolikor bi bilo tudi družbeno koristno: zaradi obogatitve sredstev za gradnjo stanovanj in tudi zaradi izboljšanja strukture osebne porabe. Preprosto povedano: namesto da bi hranili denar za nakup stanovanja, so občani

raje kupovali predmete osebne porabe trajnejše vrednosti in luksuzne predmete.

Politika financiranja gradnje stanovanj je ubrala dve poti: delavci v združenem delu s samoupravnimi sporazumi namenijo od dohodka svoje organizacije združenega dela določene odstotke za stanovanjsko gradnjo, ki jih oplajajo z naložbo v bankah, pomemben vir sredstev za stanovanjsko gradnjo pa naj bi bila tudi sredstva občanov. O tem, kako v sistem zbiranja sredstev za stanovanjsko gradnjo na najboljši možni način vključiti tudi zasebna sredstva občanov in o prvih izkušnjah dosežanega vključevanja sredstev občanov v novi sistem financiranja stanovanjskega gospodarstva, smo se pogovarjali s Pavlom Kriličem, članom IO podružnice Ljubljanske banke za stanovanjsko gospodarstvo. Sicer pa je Pavle Krilič zaposlen v Litostroju, podjetju z velikim številom še nerešenih stanovanjskih problemov.

„Kako torej spodbuditi občane, da se bodo odločali za stanovanjsko varčevanje, ne pa za druge oblike osebne porabe?“

„Sistem, ki naj bi povečeval zanimanje občanov za vlaganje lastnih sredstev v nakup stanovanja ali pridobitev najemne pravice, je sicer že izdelan. Del sredstev, ki jih TOZD namenijo za financiranje gradnje stanovanj in za delovanje upravnega sistema stanovanjskega gospodarstva, se izloča za kreditiranje občanov, ki bi si radi kupili stanovanje. Seveda je osnovni pogoj za pridobitev posojila soudeležba občana pri nakupu stanovanja ali pri pridobitvi najemne pravice. To zadnje pravilo velja za tiste zaposlene občane, ki ne pridejo v poštev za dodelitev stanovanja iz občinskega solidarnostnega sklada, imajo pa preizkušene osebne dohodke, da bi si privarčevali dovolj sredstev za nakup lastnega stanovanja in zato te probleme rešujejo delovne organizacije same. Občan, ki varčuje za stanovanje, lahko v sedanjem sistemu pridobi posojilo iz treh virov: iz sredstev delovne organizacije, združenih sredstev varčevalcev po 13. členu družbenega dogovora pri banki, prav tako pa tudi pri samoupravnih stanovanjskih skupnostih. Z varčevanjem na enem mestu, konkretno v banki, torej pridobi varčevalec možnost, da najame tri posojila; o spodbudi torej lahko govorimo, mar ne?“

„Dejali ste: ... sistem spodbujanja občanov je sicer izdelan. Kaj

pomeni ta dvomljivi ton?“

„Namen Ljubljanske banke, če se malce pomudimo pri njenem pravilniku o dodeljevanju posojil na osnovi varčevanja občanov in delovnih organizacij, je vseskozi bil, zagotoviti delavcem, da bi v doglednem času, denimo v petih letih varčevanja, tudi prišli do stanovanja. Njen pravilnik je izdelan v duhu te težnje in zagotavlja varčevalcem, da po preteku v pravilniku zapisane varčevalne dobe zanesljivo dobe ustrezno posojilo. Ima pa — ne pravilnik banke — pač pa celoten sistem kreditiranja, ki se, kot ste videli, uresničuje na treh ravneh, pri banki, podjetju in v samoupravnih stanovanjskih skupnostih, nekaj pomanjkljivosti. Te pomanjkljivosti bo sicer razvoj sistema odpravil, toda za sedaj znižujejo vrednost varčevanja pri banki.“

„?“

„Največja pomanjkljivost sistema je, da se drugi dejavniki v stanovanjski gradnji niso hkrati in enako dejavno vključili v sistem, ki naj zagotovi občanu stanovanje v točno določenem času, zato sedaj v sistemu varčevanja prihaja do razpok, ki zmanjšujejo njegovo učinkovitost.“

„Na primer?“

„Gradbena operativna! Ta vsekakor še ni v celoti opravičila pričakovanja občanov in tudi ni zadovoljila družbenih potreb. Pri tem imam v mislih gradbeno operativno v najširšem pomenu besede in še ved-

no dolge roke od urbanistične odločitve o namenu določenega zemljišča pa do dograditve stanovanja ter visoko ceno stanovanj. Tudi mnoge delovne organizacije niso tega pravilnika sprejele kot svojega, kot pravilnika upravljavcev banke. Zavoljo takšnega odnosa se seveda tudi spreminjajo zastavljeni načrti.“

„Ko je bil bančni pravilnik še osnutek, smo slišali, naj bi skupaj s pravilniki delovnih organizacij in samoupravne stanovanjske skupnosti tvoril celovit sistem kreditiranja, ki bi občanom-varčevalcem dejansko omogočil v določenem času priti do stanovanja. S tem, ko ste dejali, da se načrti podirajo, ste mislili na to celovitost?“

„Da se podirajo, je prehudo in ne povsem natančno rečeno. Mnogo bližje resnici smo, če rečemo, da je pri uresničevanju takšne kreditne politike nastal zaradi neskladij zastoj in da bo treba vložiti še nekaj sredstev in s posojili iz vseh treh virov v natanko določljivem času, zanesljivo prišel do stanovanja. Ali ta hipoteza danes drži?“

„Pri tem je v zadnjem času nastala majhna sprememba in sodim, da v prid varčevalcev. Zavoljo močne inflacije in dvigovanja cen stanovanjske gradnje, po novem ob-

čanu ni treba več zbrati oziroma privarčevati najmanj 20 odstotkov vrednosti celotnega posojila ali kar vrednosti standardnega stanovanja. Pri današnjih cenah bi to pomenilo več kot 60.000 dinarjev, kar bi nedvomno prehudo obremenilo družinske proračune ali pa močno podaljšalo dobo varčevanja v banki oziroma dobo, ko bi občani lahko prišli do celotne vsote za nakup stanovanja. Po novem se kot lastna udeležba občana pri zagotavljanju celotne vsote, se pravi pri iskanju posojila tudi pri lastni delovni organizaciji in pri samoupravnih stanovanjskih skupnostih, šteje občanov privarčevani znesek in bančno posojilo na osnovi njegovega lastnega prihranka. Takšen ukrep je kajpak olajšal položaj občanov, vendarle pa hipoteza, o kateri sva govorila, zaradi drugih vzrokov danes še ne drži.“

„Je krivda v pravilnikih?“

„Naša želja, da bi si vsak varčevalec lahko zelo natančno izračunal, čez koliko časa bo zanesljivo prišel do stanovanja, je za sedaj vizija prihodnosti. Največji problem so prav sredstva. Za zdaj lahko občan samo pri banki zagotovi, kdaj in koliko posojila za stanovanje bo dobil. Denimo, da je to prvi krog kreditnega sistema; v drugem krogu, pri samoupravnih stanovanjskih skupnostih, že ni možno zatrditi, kako in kaj je s posojilom; prav tako ne v tretjem krogu, to je pri delovnih organizacijah.“

„Kaj ne velja v drugem oziroma tretjem krogu zbiranje sredstev?“

„Posojilo je sicer možno dobiti v obeh krogih, v podjetju in pri samoupravnih interesnih skupnostih, vendar pravilniki o dodeljevanju posojil niso med seboj usklajeni. V samoupravnih interesnih skupnostih se je sicer ob določilih pogojih — najmanj 25-odstotni lastni udeležbi — možno potegovati za posojilo. Toda ta pravilnik oziroma natečajna pravila nikjer ne zagotavljajo posojiljemalcu, da bo kljub izpolnjenim pogojem na natečaju uspel. Omeniti pa velja, da so bile stanovanjske skupnosti večinoma ustanovljene šele v drugi polovici minulega leta in da imajo še vedno kopico organizacijskih poslov, kar jim seveda onemogoča, da bi se vsem področjem stanovanjskega gospodarstva posvečale hkrati in enako intenzivno.“

„Podjetja imajo svoje pravilnike, vendarle pa ti niso v celoti usklajeni z bančnim pravilnikom. Vsak pravilnik o stanovanjskih kreditih v podjetjih ima izoblikovana merila, po katerih določajo vrstni red prosilcev za najemna stanovanja ali za posojila. Ker pa delovnim organizacijam zaradi obilice nerešenih stanovanjskih problemov kljub sorazmerno velikim sredstvom, ki jih namenjujejo za stanovanjsko gradnjo, primanjkuje denarja, ne morejo sta-

novanjskih problemov reševati hkrati. Primeri se, da delavec, ki je sicer privarčeval dovolj velik znesek, da je v banki dobil posojilo, ni v svojem podjetju na lestvici prosilcev dovolj visoko. Tako se njegova varčevalska pot zaustavi že v prvem krogu, saj v drugem ni dovolj sredstev. Zaradi pomanjkanja sredstev se torej naš dobro zasnovani sistem kreditiranja prelomi in ne daje polnega učinka.“

„Kako pa ste rešili ta problem pri vas, v Litostroju?“

„Tako kot večinoma povsod drugje: nimamo dovolj sredstev, da bi se lahko na tretji stopnji kreditiranja občanov uveljavil ta sistem. Litostroj ima, kot veste, zelo velik stanovanjski fond, vendar tudi še precej nerešenih stanovanjskih pro-

vali iz enega vira sredstev. Na upravičenost te zamisli kaže tudi vaša zadrega s stanovanjskimi problemi...“

„Sodim, da v sedanjem trenutku, na tej stopnji razvoja stanovanjskega gospodarstva takšen korak, čeprav je v načelu zelo smotrno, še ne bi bil primeren in niti ne povsem izvedljiv. Podjetja ta sredstva kar pametno izkoriščajo, takšne so naš izkušnje in tudi izkušnje drugih, poleg tega pa ne smemo zanemariti vpliva minulega sistema stanovanjskega gospodarstva, v katerem je vsako odvajanje sredstev pomenilo v večini primerov odtujevanje. Menim, da samoupravno še nismo dovolj zreli za tak korak, vsak razvoj pa potrebuje določen čas.“

„Vrnimo se k trem krogom kreditnega sistema. Hipoteza, da varčevalec v petih letih pridobi stanovanje, je kajpak temeljila na takratnih cenah stanovanj. Kot vemo, se cene stanovanjske gradnje pri nas najbolj vrtovalno dvigajo že dolga leta. Torej tudi če bi sistem kreditiranja veljal...“

„Vsekakor je velikanski tempo rasti stroškov gradnje stanovanj hud udarec politiki stanovanjskega varčevanja. Porast stroškov v enem letu za 31 odstotkov, po nekaterih virih pa celo za 39 odstotkov, je vsekakor mnogo prevelik, da bi spodbujal občane k varčevanju. Proti temu pa trenutno učinkovitega zdravila ne poznamo.“

„Kolikšen vpliv utegne imeti nedavno tega sprejeti družbeni dogovor o cenah stanovanjske gradnje na gibanje števil varčevalcev?“

„Dogovor, ki ga bomo uspešno uresničevali, mora prinesiti pričakovane rezultate — zmanjšanje tempa rasti cen, s tem pa seveda večjo stabilnost dolgoročnega planiranja v stanovanjskem gospodarstvu. Seveda pa je sedaj, ko je komaj nekaj vode preteklo po strugi Save, odkar je bil dogovor sprejet, težko govoriti o cenah stanovanjske gradnje. Svoje bo morala dati tudi racionalizacija gradnje stanovanj, racionalizacija v najširšem pomenu. Ob tem se moram ponovno vrniti na kreditni sistem: ko bodo vsi trije krogi delovali prepleteno in usklajeno med seboj in z drugimi dejavniki v stanovanjskem gospodarstvu, bosta rešena dva problema. Varčevalec bo dejansko lahko natančno vedel, kdaj se bo vselil v novo stanovanje, hkrati pa bodo tudi dolgoročno zagotovljena sredstva, tudi ta del sredstev, namenjen stanovanjski gradnji. To pa bo omogočilo gradbeni operativi, da bo lahko načrtovala proizvodnjo za nekaj let naprej, nakup takšne in drugačne gradbene mehanizacije, da bo lahko vlagala v industrializacijo gradnje stanovanj. To pa hkrati pomeni seveda tudi racionalizacijo pri naraščanju stroškov.“

R. B.

Pavle Krilič: Sistem kreditiranja občanov, ki so se odločili prispevati tako imenovani „stanovanjski dinar“ iz svojega žepa, je dobro zamišljen in bo v prihodnosti nedvomno uspešno deloval. Trenutne težave pa dejavnikov v stanovanjskem gospodarstvu ne bi smele odvracati od dograjevanja učinkovitosti tega sistema in odpravljanja njegovih slabosti; občanov, varčevalcev pa ne omajati v odločitvi, da tudi sami prispevajo za hitrejšo reševanje lastnega stanovanjskega problema.

blemov. 4,8 milijona dinarjev, kolikor smo jih namenili za stanovanjsko gradnjo v naši režiji, še zdaleč ne zadošča za vse potrebe ne za najemna stanovanja ne za posojila, za katera smo namenili poldrugi milijon dinarjev. Če bi ta milijon in pol hoteli razdeliti med vse, ki potrebujejo posojilo, bi vsak dobil tako smešno nizko vsoto, da je raje ne omenjam.“

„Marsikje v gospodarskih organizacijah slišimo naslednjo misel: mar ne bi bilo smotrnejše združiti vsaj sredstva, ki jih delovne organizacije namenjujejo za nakup lastnih najemnih stanovanj in sredstev solidarnostnega sklada občine. Tako bi dosegli večjo koncentracijo sredstev in njihovo večjo moč, saj bi vsa socialna stanovanjska vprašanja reše-

Ze zelo star ljudski pregovor trdi, da prazna vreča ne more stati pokonci. Ko danes govorimo in sklepamo o obveznem uvajanju toplih malic med delom, za katere se borijo sindikati, mi prav ta pregovor nenehno prihaja na misel. Kaže namreč, da smo na to, da je delovna storilnost odvisna tudi od pravilne prehrane, skorajda pozabili. Prepustili smo pač delavcu samemu, da razmišlja o tem. Tako je bilo še pred leti, ko si je vsakdo prinesel hrano s seboj ali pa jo med odmorom kupoval v bližnji trgovini.

Jedel je pri stroju ali na kakšni klopi pred tovarno. Maršikje je tako še danes.

O posledicah takega načina prehrane pa najbrže res ni treba izgubljati besed.

Naj povem le to, kar sem slišal, recimo v semiški Iskri, da so v prvih začetkih tovarne, ko menze še niso imeli, nekatere ženske omedlevala med delom in to prav zaradi neurejene prehrane. Stanovale so pri kmetih v kakšni podstrešni sobici in si tako seveda niso mogle skuhati niti zajtrka. Kaj šele, da

Kuhinja v tovarni Salonit v Anhovem dela praktično neprekinjeno. Za svoje delavce, ki jih je preko 2.500, pripravljajo zajtrk, malico, kosilo, popoldansko malico in večerjo ter toplo malico za tretjo izmeno ob enih ponoči. Kuhajo je tudi za delavce nekaterih sosednjih podjetij.

Prav gotovo so bili v Anhovem med prvimi, ki so uvedli tudi zajtrk. Največ jedo zjutraj tisti, ki se od daleč pripeljejo z avtobusom. Za zajtrk pa v Anhovem ni samo čaj ali kava, ampak je vsak dan poleg sir in

Ze pred leti so anketirali tisoč gospodinj v Novi Gorici. Brez izjeme so bile enotnega mnenja, da je obrat družbene prehrane v mestu nujno potreben.

„Na sploh je pri nas v Novi Gorici zelo slabo razvita storitvena dejavnost. Še bolj pa bi čutili to zagato, če bi bilo zasedenih tistih 500 prostih delovnih mest, ki zdaj čakajo na delavce.“

Pritisk javnosti, javna vprašanja, pisma in predvsem iniciativa občinskega sindikalnega sveta bodo končno, kot kaže, že v prihodnjem letu „rešili“ vsaj vprašanja družbene prehrane. Občinska skupščina je

V PROGRAMU AKCIJE SINDIKATOV ZA IZBOLJŠANJE DRUŽBENE PREHRANE DELAVCEV

avtobusom, lahko za zajtrk dobijo čaj ali kavo. Poleti pa na delovnih mestih postrežejo s sokovi, deitom ali radensko.

Skoraj deset let je že tako. V jedilnici, kjer je 400 sedežev, se zvrsti vsak dan najmanj 750 ljudi ali 70 % zaposlenih, še posebej pa hrano vozijo tudi v svoj obrat v Črnomelj.

„Zaenkrat mislim,“ je dejal Anton Dragovan, vodja družbene prehrane semiške Iskre, da imamo kar dobro urejeno menzo. Z širjenjem tovarne, kar načrtujemo, pa bodo postali prostori premajhni, posebno še kuhinja.

V dogovoru smo z gostinskim šolskim centrom v Novem mestu, ki nam že dela načrt za preureditev kuhinje ali drugače povedano: za sodobnejšo tehnologijo v našem obratu družbene prehrane.

Tudi oni načrtujejo razširitev, izboljšanje in modernizacijo. Niso pa povedali, kako bodo popestrili izbor hrane in ali jim bo gostinski center pomagal tudi pri tem.

ŠE LETOS!

V črnomaljskem Beltu, ki zaposluje nekaj nad 700 delavcev, imajo že več let obrat družbene prehrane. Približno 500 toplih malic razdelijo vsak dan. Večina Beltovcev prihaja v svojo menzo, vendar je še vedno nekaj takih, ki si raje prinesejo hrano s seboj, ali pa — če stanujejo blizu — „skočijo“ na malico kar domov.

Da bi bila malica v Beltu predraga, se delavci res ne morejo pritoževati, saj plačajo za malico, ki pa je enolončnica le

Delo v kuhinji Beltovega obrata družbene prehrane še ni kaj prida mehanizirano in je zato treba veliko narediti „na roke“.

lju. Tisti, ki delajo v zunanjih obratih, imajo organiziran topel obrok in to že približno tri leta v menzi samskega doma rudnika. Čeprav je želja vseh zaposlenih, da bi imeli toplo malico, že stara, je menda ni bilo mogoče uresničiti prej, saj so celo upravno stavbo imeli v baraki. Tudi sedaj so izpolnili željo le nekaterim. Rudarji, tisti, ki delajo v jami in ki bi bili tople malice najbolj potrebni, je še vedno ne dobivajo.

„Higienski problemi,“ so dejali pri rudniku. „Kako naj vozimo hrano v jamo in kako naj ljudje jedo na delovnem mestu, ko pa se praši in ponekod kaplja tudi voda?“

Zato dobivajo rudarji za 3 dinarje hladno malico, ki sicer dejansko stane 6 do 7 dinarjev, ob

PRAZNA VREČA NE STOJI POKONCI

bi si pripravile malico. Dobro se tudi spominjam, da sem v Litostroju pred približno petnajstimi leti opazoval delavca, ki si je z varilnim aparatom grel v lončku malico, seveda prinešeno od doma. Ni pa še tega dve leti, ko so delavci in delavke ljubljanske Untensilije malicali na delovnem mestu in za mizo jim je služil stroj. Jedle pa so kruh in salamo, ali pa jogurt, oziromakar si je pač katera prinesla od doma ali iz bližnje trgovine. Enolončnica v bližnji trgovini je bila za njihov zaslužek predraga.

In danes? Stopite samo v najbližjo delikatesno trgovino v času dopoldanskega odmora! Res, ni več dolge vrste kot včasih, vendar še vedno najdete delavce, ki z dolgim seznamom v roki nabavljajo po četrt kilograma kruha, pa pet dekagramov salame, sira, jogurt, mleko, ribe ali kaj drugega. Drži, da je takih vse manj. Vendar — še vedno so! So pa zato, ker se njihova podjetja ne zavedajo, od česa vse je odvisna storilnost delavcev, oziroma so gluhi za akcije sindikatov, ki že vrsto let opozarjajo in zahtevajo ureditev zdrave prehrane med delom.

Veliko je takih organizacij združenega dela, ki namesto toplega obroka, čeprav bi ga lahko organizirali, dajejo delavcem po sindikalni listi določena sredstva v obliki bonov. Ti pa se v veliki večini porabijo za alkohol in druge pijače. Kar poglejte malo po bifejih raznih trgovskih podjetij! Regresiranje alkohola pa prav gotovo ni prispevek; — k zdravi prehrani.

Poudariti pa moram, ko naštevam temne strani prehrane med delom, da je že velika večina naših delovnih organizacij bolj ali manj zadovoljivo uredila družbeno prehrano svojih ljudi. Mnogo pa je še vseeno stvari, ki jih bo treba izboljšati še prav povsod. Smo pa v zadnjih letih, to moramo priznati, veliko storili na tem področju in to prav po zaslugi sindikatov, pa čeprav včasih, s slabo organiziranimi oziroma koordiniranimi akcijami.

Na VIII. kongresu ZSS in VII. kongresu ZSJ med sklepi najdemo konkretne naloge, ki obvezujejo sindikalne organizacije od osnovnih v TOZD, do sveta ZSJ, da organizirajo akcijo za izboljšanje družbene prehrane delavcev.

Prav pred dnevi so sindikati v Beogradu sprejeli program, ki med drugim poudarja, da je pri toplih obrokih treba upoštevati tudi sodobne dosežke pri pripravljanju jedi, njenem sestavu in kvaliteti. Pri izkoriščanju sredstev za prehrano je treba zaradi smotrnejše uporabe tako sredstva kot strokovnjake osredotočiti na enem mestu. Prav tako naj bi se sindikati zavzeli za to, da bi se obdavčenje izgradenj objektov družbene prehrane zmanjšalo na najmanjšo možno mero. Za pocenitev prehrabenih proizvodov in zagotovitev stalne preskrbe naj bi se zavzemali za sklepanje samoupravnih sporazumov med proizvodnjo, prometom in potrošniki.

Cilj akcije je, da vsak delavec dobi primeren topel obrok med delom. Uresničiti pa ga bo treba v najkrajšem času, oziroma najkasneje do prihodnjega leta. To pa bo, glede na gospodarski položaj mnogih naših delovnih organizacij, zelo težko ali pa skoraj nemogoče. Vsaj do take mere ne, kot ga predvideva pred dnevi sprejeti program.

Kakšno je trenutno stanje prehrane delavcev med delovnim časom v Sloveniji, je težko povedati, ker podatkov še ni, saj je analiza ankete o stanju na tem področju šele v fazi obdelave. Obiskal pa sem nekaj večjih delovnih organizacij, da bi lahko vsaj približno videli, kaj so pri njih storili za prehrano delavcev, kaj in kako razmišljajo in kaj načrtujejo za izboljšanje toplih obrokov.

Razmišljanja in razgovori v nekaterih naših delovnih kolektivih o prehrani delavcev med delom

salama in še vedno kaj zraven. Pa še nekaj je, kar je za družbeno prehrano redkost pri nas — topla malica za nočno izmeno. V večini primerov podjetja rešujejo nočno malico z mlekom in pa sendviči. V Anhovem malica delavcev ob enih ponoči isto, kot če bi delal dopoldne. Res pa je, da že dalj časa veliko razmišljajo o nočnih malicah, ki bi po njihovem mnenju morale biti bolj bogate z vitamini in beljakovinami.

Ob koncu lanskega leta so v Salonitu odprli preurejeno jedilnico. Prej, kot pravijo sami, je bila to menza v najslabšem pomenu besede. Sedaj je to moderno in prikupno urejen obrat družbene prehrane, s skoraj popolnoma mehanizirano kuhinjo. Pa še vedno niso zadovoljni. Za letošnje leto so namenili 600 tisoč dinarjev za nabavo novih strojev za kuhinje.

Poleg nove menze so v lanskem letu uredili tudi poseben prostor za kosila, namenjena poslovnim partnerjem. Lepo urejen prostor in pa visokokvalificiran kader v kuhinji je, kot pravijo v Salonitu, sposoben dobro postreči tudi ministrom. S tem, da imajo sedaj v Salonitu reprezentančna kosila doma, so skoraj za polovico znižali stroške reprezentance, pa še tisti pribitek, ki ga menza zaračuna za taka kosila, gre na račun izboljšanja malic za njihove delavce.

TISOČ LJUDI BREZ TOPLEGA OBROKA

Prav nič bolje ali morda še slabše je urejena družbena prehrana na prav nasprotnem koncu Slovenije.

„V Novi Gorici obrata družbene prehrane sploh nimamo,“ so mi povedali na občinskem sindikalnem svetu. „Imamo hotel in nekaj bifejev, kjer je moč dobiti tudi kaj malega za pod zob. V mestu pa je najmanj tisoč zaposlenih brez organizirane tople malice. Gre za delavce manjših podjetij, banke, občinske skupščine in drugih uradov.“

odstopila gradbeno parcelo sredi mesta praktično zastonj. Ljubljanska banka je zagotovila kredite z daljšim odplačilnim rokom, Primorje Gorica je prevzelo investitorstvo in bo dalo tudi osnovni kapital. Gradbeno podjetje SOKO iz Mostarja pa je kljub kratkemu roku ponudilo ugodne plačilne pogoje, saj bodo polovico investicije lahko odplačali v treh letih.

Nova samopostrežna restavracija naj bi imela 400 kvadratnih metrov in 150 sedežev. Kuhinja pa naj bi oskrbovala tudi nekatere druge de-

Poleg 3.000 malic, razdelijo v lepo urejeni jedilnici družbene prehrane v Salonitu vsak dan tudi 350 in več kosil.

lovne organizacije, ki si bodo zgradile svoje jedilnice.

V naslednjem letu naj bi bila samopostrežna restavracija gotova in več kot tisoč ljudi bo tako lahko dobilo vsak dan ne le toplo malico, ampak tudi kosilo in večerjo.

Tudi o cenah so se že pogovarjali. Te pa naj bi bile ekonomske in brez posebnih zasluzkov. Koliko pa bo plačal vsak posameznik, bo pač odvisno od delovnih organizacij, kako bodo „svojim ljudem“ krile razliko do ekonomske cene.

HOČEJO ŠE BOLJŠE

V prostorih prve proizvodne hale semiške Iskre so potem, ko so zgradili nove prostore, uredili obrat družbene prehrane. Od takrat dalje se velika večina delavk in delavcev hrani v menzi. Nič več ne prinašajo s seboj kruha in jabolk, kar je bila včasih običajna malica med delom. Nič več ni posedenja po garderobah ali pred tovarno. Saj se jim res ne splača nositi hrano od doma, ker plačajo za blok, na katerega dobijo zelo bogato toplo malico, le 2 dinarja. Mimogrede, ekonomska cena malice po njihovem izračunu je 8,35 dinarja. Dobijo pa lahko tudi kosilo za 4 dinarje, čeprav le-to stane podjetje 12 dinarjev. Tisti, ki se pripeljejo v službo z

v redkih primerih, 2,60 dinarja, čeprav se je ekonomska cena doslej gibala okrog 5 dinarjev. Razliko seveda pokriva podjetje.

In prostori? Ti res niso najbolj primerni. Skupaj s samskim domom, kjer biva nekaj nad 20 delavcev Belta, so nastanjeni v veliki stari leseni stavbi, že zdavnaj prepotrebni popravila. „Še letos imamo v načrtu razširiti jedilnico,“ je zagotovil vodja menze Božo Vrlinič. „Predvsem pa nameravamo zgraditi jedilnice po posameznih oddelkih, tako da se delavci ne bi preveč zamujali s prihajanjem in odhajanjem na malico.“

Kako so kaj zadovoljni s hrano, sprašujete? Pa, saj veste! Vsem se pač ne da ustreči. Jedilnik objavimo za ves teden in kadar je hrana „boljša“, je naval večji, kadar pa ne, seveda manjši. Riziko pa gre seveda na naš račun, ker delavcem boni, ki jih kupijo ob mesecu, ne propadejo.“

Težave pa imajo, kadar nepozno zvedo, da zaradi pomanjkanja materiala, izpada elektrike ali drugih razlogov, delavci ne delajo. Takrat malica pač ostane.

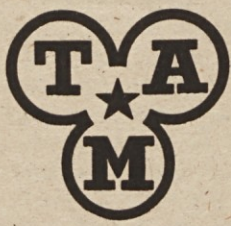
Maló drugače je v Rudniku premoga Kanizarica pri Črnom-

odhodu na delo. Lahko sicer izbirajo 5 do 6 vrst hladne malice in to z razliko, kaj je še poleg kruha: sir, salama, slanina, ribe ali kakšna pašteta. Nehote sem razmišljal o higienjskih razmerah pri umazanih rokah in prahu. Saj se najbrže tudi kruha in salame prime nesnaga.

Pred nedavnim pa so v Kanizarici uvedli še neko novost. Tisti, ki veliko zamujajo na delo in „delajo plave“, plačajo hrano po ekonomskih cenah. To pa pomeni za tistega, ki stanuje v samskem domu in se v celoti v njem tudi hrani, razliko kar 500 dinarjev mesečno. Menda je pomagalo. „Plavih“ praktično ni več. O hrani pa, da je enolična, pravijo vsi. No, tako je sedaj in tako je bilo tudi pred 20 leti. Vsaka menza ima svoj okus in ga bo na ta način še nekaj časa imela. Vsaj dokler se ne bodo poklicani začeli resno ukvarjati tudi s tem problemom.

Naj povem še to, da imajo te tri delovne organizacije v Črnomlju organizirano prehrano med delovnim časom. Veliko pa je manjših podjetij, katerih delavci še vedno vsak dan stojijo v vrsti v delikatesnih trgovinah za četrt kilograma kruha in pet dekagramov salame.

A. AGNIČ

TAM – TOZD Prodajna organizacija Maribor

čestita vsem delovnim ljudem za praznik dela 1. maj in za 30. obletnico osvoboditve!

Pravobranilca samoupravljanja, samoupravna sodišča in delavsko kontrolo — na stranski tir

Za kaj gre: vse pogosteje in še malo ne po naključju, doživljajo delavci, bodisi posamezni bodisi skupine, resne težave, če se obračajo zaradi zaščite samoupravnih odnosov ali pravic na družbenega pravobranilca samoupravljanja ali na sodišča združenega dela. Malodane tako odločitev delavcev proglase za protisocialno, špekulativno, kolektivno sovražno dejavnost. Uveljaviti hočejo geslo, da je potrebno in edino pravilno ter skladno z interesi kolektivov, da „umazano perilo operejo sami in doma“. Vsako obračanje na zunanje institucije, ki so dolžne zaščititi samoupravne socialistične odnose in braniti pravice iz teh odnosov, škodujejo ugledu podjetja na trgu in celo njegovi konkurenčni sposobnosti, razlagajo ustno in v zavilih besedah pišejo v tovarniških glasilih. Skrajno neprimeren bi bil nastop neke OZD, ki bi hotela svoje probleme v medsebojnih sporih reševati pred rednim sodiščem, pišejo in brez branja med vrsticami so celo prepričljivi. Res je namreč, da je dogovor med sprtimi in arbitriranje nujen, tudi ustavno določen postopek, torej obvezna oblika razreševanja določenih sporov.

Toda zakaj, v imenu kakšnih odnosov so odločitve arbitra vselej dokončne. Ko so pisali norme o arbitraži, so razmišljali o sporih materialne narave: o plačevanju medsebojnih storitev, o cenah in stroških ter podobno.

Boj delavcev za ustavno opredeljene samoupravne odnose v združenem delu pa je neizogibno dvignil na površje spore, ki niso tako neposredno in očitno materialni. Zdaj, ob spoznanju delavcev, da delajo marsikje mimo zapisanih določil v sporazumih, statutih in pravilnikih, ob spoznanjih, da niti ustave in ne zakonov niso do-

sledno uporabili, je vse pogostejši spor, zaradi odtujevanja pravic, in to tudi najbolj osnovnih, temeljnih pravic delavcev. Zdaj šele pod „domačo arbitražo“ potisniti v dokončno reševanje tudi vse spore o socialističnih odnosih, v arbitražne organe, ki so, kot pravijo, sestavljeni dovolj strokovno?

Oblike razreševanja sporov, ki zadevajo samoupravne odnose, so zelo različne, možnosti je ničkoliko. Omenim naj samo vlogo sindikata, ki je po ustavi zadolžen za sodelovanje pri razreševanju takih konfliktov. Toda težave imajo prav tisti delavci ali skupine delavcev, ki so sicer upoštevali dogovorjen red in niso „preiskovali stopnic“. Pač, takrat, ko so vse notranje institucije in stopnice odpovedale, so stopili na naslednjo. Včasih so stopili na prvo in jih zatem zares nekaj preskočili, ko so spoznali in začutili, da so ogroženi. Verjemite, da te ogroženosti ni težko zaznati. Potem je tak preskok razumljiv, toliko bolj, če na prvi stopnici niso dobili niti najmanjše opore. Navsezadnje pa tak preskok ni kazniv, kot bi nam nekateri radi dokazali, ali pa kar mimo dokazovanja to tudi počno in kaznujejo. Torej prav na tej stopnici ponekod delavce spotikajo!

Kako napak bi bilo, če bi molčali, kažejo tudi poročila, ki jih v zadnjih tednih zasledimo v našem tisku, da ne omenjamo zapisnikov. (Dvomimo, da bi bili za take formulacije lahko krivi poročevalci-novinarji.) V podjetju so na sestankih ugotovili, da bo sicer treba upoštevati vsebinske pripombe delavcev, toda, ugotavljajo, njihov postopek, obračanje na zunanje institucije, pa bodisi sodne ali politične, je za kolektiv nekaj nesprejemljivega, blati njihov ugled, čast itd. itd. Delavci so v takih primerih, pa čeprav so

šli po „stopnicah“ zaradi načina (oblike) delovanja že dobili opomine, ukore in celo odpovedi. Kakšna in čigava logika je to: vsebinsko imaš prav, toda oblika (način) ni prava, zato: obsojamo?

Ni dvoma, nobenega dvoma! Pred nami je pojav in primer birokratizma v pravem, najboljšem pomenu! Birokratizem piše na hrbet delavca svoj moralni kodeks, svoje norme vedenja in pravila igre in vsiljuje svoj način mišljenja: Kdor graja naše samoupravne odnose zunaj naše skupnosti, kdor išče opore v zunanjih institucijah (če so le-te v ustavi in če so, prav zaradi zaščite socializma v ustavi, je nepomembno), deluje proti našim skupnim, kolektivnim interesom. In birokratizem uspeva — navkljub zdravi pameti — ker spretno gradi na kolektivno-lastniških interesih. In še na drugem, seveda: na moči takih centrov, skupin, slojev ali kar že so.

Birokratizem z moralo, ki je prirejena njegovim nosilcem, kaznuje upornika proti sebi. Tudi prefinjeno, prikrito, spretno in šikanozno opravi tako stvar. Toda tudi narobe delajo nosilci: vzamejo v zaščito delavca, skupino, kogarkoli, če je to v njihovem interesu, pa čeprav je navzkriž s splošnimi, sprejetimi normami, določili in navadami. Zato že od vselej spremlja birokratizem prilaščanje pravic brez odgovornosti in odklanjanje ter nepriznavanje vsake javne kritike. Ko prideš v tak kolektiv (če sploh kdo pride), te najprej poprašajo, kaj pravzaprav iščeš in kje si bil takrat, ko so imeli težave v proizvodnji, ko ni bilo surovin, reprodukcijskega materiala ipd. Ali se dovolj in sploh zavedamo, da so nosilci birokratizma ponekod že uspeli zapreti vrata „nižjim“ organom in institucijam? Torej ne z argumentom, marveč z avtoriteto položaja osebe ali organizacije si ponekod še odpremo vrata za skupen in organiziran boj delavcev proti takim pojavom birokratizma.

Birokratizmu oziroma njegovim nosilcem je zato trn v peti tako pravobranilec kot vsa samoupravna sodišča in tudi delavska kontrola, za katero že vemo, da marsikdaj odnosov ne uspe razrešiti le „doma“. Ko išče zunanje sodelovanje, je poskušajo omejiti v delovanju in ponekod tudi uspevajo pri tem. Kako se bodo vedli, se sprašujem, potem, ko bo po novih zakonskih povsem jasno, da je omejevanje uresničevanja samoupravnih odnosov kaznivo dejanje. Sedanje poteze so kot obrambni uvod, predpriprava kaste, ki bi rada živel po svojih pravilih in s svojimi privilegiji.

Res, to je pojav, ki se kaže kot posamičen. Toda prav v boju s posamičnim bomo birokratizem odpravljali. Lenin je zapisal: „Če kdo predlaga, da je treba birokracijo (birokratizem) pokončati, je to brezsmiselno, proti birokraciji se bomo borili dolgo let in kdor misli drugače, je šarlatan.“

MITJA ŠVAB

— Kako to, da Lojze danes ne spi tukaj?
— Je že odpotoval na prvomajske počitnice ob morju ...

I. Antič

Kdo in kje zasluži največ

Če steče pogovor o mesečnih zaslužkih ali o osebnih dohodkih, prisluhnemo. Zakaj dokler bodo osebni dohodki temeljni vir za preživljanje večine med nami, tako dolgo bo to najbolj občutljivo vprašanje, o katerem kaže zato pisati objektivno in odgovorno.

Je osebni dohodek zares vselej nadomestilo za vloženo delo? Zares vsi zaslužimo toliko, kot dobimo ob mesecu v kuverti? In slednjič, kdo in v kateri dejavnosti zasluži največ? Raziskovalni center za samoupravljanje pri RS ZSS v Ljubljani bo v svoji raziskavi o osebnih dohodkih poizkusil poiskati odgovor na nekatere najbolj aktualna vprašanja v zvezi z osebnimi dohodki in njihovimi razponi. Raziskava je v teku in njeni rezultati bodo v kratkem znani. Ker pa prav v zadnjem času včasih zasledimo pisanje o osebnih dohodkih, ki je včasih tudi enostransko in premalo poglobljeno in argumentirano, se sprašujemo, ali takšno pisanje ne prinaša več škode kot koristi. Gre za to, da podatki, ki jih objavlja statistika in ki jih najbolj pogosto navajajo pisci člankov, že sami po sebi lahko zavajajo. Če niso komentirani z nekaj občutka za mero in če pisec mimo tega ne pozna niti osnov ekonomske statistike, se informacija lahko spremeni v dezinformacijo. Želja po izvirnosti za vsako ceno, morda celo želja po senzacionalnosti pa je tedaj, ko gre za tako občutljivo vprašanje, kot so, denimo, najnižji ali najvišji zaslužki, močno nevarna. Takšno pisanje o osebnih dohodkih ljudi bega in povzroča nepotrebne komentarje in je lahko tudi voda na mlin tistim, ki radi kritizirajo vse povprek in negodujejo nad čemerkoli.

Eden od jugoslovanskih časnikov je pred nedavnim pod naslovom „Koliko zaslužimo in kako živimo“ pisal o tem, da največ zaslužijo zaposleni v državnih in v negospodarskih dejavnostih. Bržčas pa gre v naslovu članka, ki ga je povzelo tudi Delo, za tiskarskega škrata in tedaj za državne organe in negospodarske dejavnosti. Res je, da so po statističnih podatkih bili poprečni osebni dohodki v negospodarstvu kot celoti višji kot v gospodarstvu, vendar pa moramo pri tem upoštevati, da je izobrazbena oziroma kvalifikacijska struktura zaposlenih v negospodarskih dejavnostih povsem drugačna kot v gospodarstvu. Medtem ko je v gospodarstvu od vseh zaposlenih z visoko in višjo šolo le kakih 3,5 % delavcev, jih je v negospodarstvu več kot 25 %. Srednjo šolo ima v negospodarstvu več kot tretjina zaposlenih, v gospodarstvu pa le desetina delavcev. Poprečne osebne dohodke moramo tedaj nujno primerjati tako, da upoštevamo značilne razlike v kvalifikacijski oziroma izobrazbeni sestavi zaposlenih na

posameznih področjih, dejavnostih ali panogah.

Obstajajo različne metode preračunavanja sestavljenega dela na njegovo najenostavnejšo obliko. Znana je metoda preračunavanja na tako imenovano pogojno nekvalificirano delo. Če zaradi različne kvalifikacijske sestave preračunamo poprečne osebne dohodke na enotni imenovalec — pogojno nekvalificirano delo — pa vidimo, da se negospodarske dejavnosti v resnici gibljejo pod poprečjem osebnih dohodkov v Sloveniji. To velja za negospodarstvo kot celoto kot tudi za posamezne negospodarske dejavnosti — z izjemo družbenih organizacij. Upošteva kvalifikacijski sestav, so bile najslabše plačane negospodarske dejavnosti v Sloveniji v letu 1974 kulturnoprosvetna, socialnovarstvena, umetniško-zabavna dejavnost in tako imenovane druge družbene službe. Morda bo presenetil podatek, da so banke in zavarovalnice zaostale za poprečjem SRS natanko toliko kot nekovinska industrija, to je za 3,6 %. Velja dodati, da so višje poprečje kot najbolje nagrajevana negospodarska dejavnost imele naslednje panoge industrije: elektroindustrija, industrija premoga, industrija nafte, kemična industrija, gumarska. Negospodarstvo je glede osebnih dohodkov na slabšem kot gospodarstvo pri vseh izobrazbenih kategorijah z izjemo nižje. Zaostajanje v letu 1974 je najmočnejše pri višjih izobrazbenih kategorijah. Mesečni zaslužek visoko izobrazbenega delavca je bil v letu 1974 v gospodarstvu v poprečju za 400 din višji kot v negospodarstvu. Pri delavcih z višjo izobrazbo je znašala razlika kar 551 din, pri delavcih s srednjo pa 488 din. Tudi visokokvalificirani delavci so v gospodarstvu dobivali v poprečju za 103 višje osebne dohodke kot v negospodarskih dejavnostih.

Podobne razlike kot za nagrajevanje različnih izobrazbenih kategorij veljajo tudi za nagrajevanje strokovne usposobljenosti. Če bi odločali o zaposlitvi samo osebni dohodki, potem bi gospodarske dejavnosti slej ko prej morale občutiti posledice podcenjevanja strokovnega dela. Očitno se posledice tega podcenjevanja že kažejo: znano je pomajkanje strokovnih kadrov v nekaterih negospodarskih dejavnostih, denimo v šolstvu, sódstvu, družbenih službah in drugod. Višji osebni dohodki pritegujejo strokovnjake v gospodarstvo, kar je nazadnje tudi prav. Tu pa se že srečamo z vprašanjem, ki smo ga zastavili na začetku. To vprašanje pa je, ali je nagrajevanje pri nas zares nagrajevanje po delu?

N. BULC

1. MAJ 1975 ob 14. uri OPATJE SELO

OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV NOVA GORICA
PRIREJA V POČASTITEV 30-OBLETNICE
OSVOBODITVE IN PRAZNIKA DELA

PRVOMAJSKO
SREČANJE

Govor: MIHA RAVNIK, član predsedstva CK ZKJ
Kulturni program: Godba na pihala, pevski zbori, recitacije
Zabavni program: ansambel LAPOS s pevcem in humoristom

Vsi naši prvi maji

(Nadaljevanje in konec)

PROTI VOJNI

V začetku drugega desetletja dvajsetega stoletja so se nasprotja med kapitalističnimi deželami zaostri do skrajnosti (Nemčija je v industrijski moči presegla stare kapitalistične dežele in nevarnost vojne za novo delitev sveta je bila vedno večja). Razmere, v katerih je živel proletariats so bile vedno slabše. Boj proti vojni in imperializmu je postal ena najpomembnejših nalog delavstva. V prvomajskih proslavah je v tistih letih sodelovalo vedno več ljudi.

Leta 1914 je izbruhnila vojna. Oportunistični voditelji strank druge internacionale so proglasili „državlanski mir“, glasovali so za vojne kredite in hvaležno sprejemali ministrske stolčke, ki jim jih je ponudila buržoazija. Le Leninovi boljševiki, srbski socialisti, nemški levi socialisti in še nekaj manjših levičarskih skupin je odločno nastopilo proti vojni.

Voditelji največjih strank druge internacionale so v skladu s svojimi znanimi pogledi na svetovno morijo ukinili tudi prvomajske proslave. Pred prvim majem leta 1915 je centralni komite nemške socialne demokratske stranke izdal proglas, v katerem je pozval delavce, naj ne proslavljajo svojega praznika. Generalni komite francoske socialistične stranke je obljubil gosposki, da delavci na prvega maja ne bodo demonstrirali. Tako so sklenili tudi angleški laburisti. Tri največje stranke druge internacionale so torej zamenjale borbena gesla prvega maja s taktiko „razrednega miru“ in „sodelovanja z buržoazijo“. Levica v internacionali pa je hotela tudi v vojnem obdobju ohraniti revolucionarni pomen majskega praznika in dosledno izvajati taktiko spreminjanja imperialistične vojne v državljansko, ki naj bi se končala z zmago proletariata.

Prvega maja 1916 leta je Liebknecht organiziral v Berlinu demonstracije proti vojni in buržoazni vladi ter pozval delavce, naj „obrnejo orožje“ proti izkoriščevalcem nemškega proletariata. Leve socialistične skupine so organizirale prvomajske stavke tudi v Franciji, Italiji, na Dunaju, v Pragi in Zuerichu. V Moskvi so stavkali delavci zasebnih in vojnih podjetij. Na ulice so prišli tudi delavci Tiflisa, tovarne topov v Permu in vojnih podjetij v Donbasu.

Leta 1917, po februarški revoluciji, so ruski delavci prvič svobodno proslavili prvi maj. V njihovih prvomajskih povorkah

New Yorku, Bostonu, Clevelandu in v Madridu so se delavci prav tako bojevali za pravico proslavljanja prvega maja. V kraljevini SHS se je na prvomajskih zborih zbralo kakih 200 tisoč ljudi. V Sovjetski zvezi pa so proletarci proglasili prvi maj za vseljudski praznik delovnih uspehov v socialistični graditvi.

Leta 1920 je v Angliji stakalo več kot milijon delavcev. V Franciji je bila zlasti pomembna prvomajska stavka 220 tisoč železničarjev, ki so se vrnili na delo šele 28. maja.

Tretja internacionala je prvega maja leta 1923 organizirala v Berlinu mednarodni delavski dan. Zbralo se je pol milijona delavcev. Socialistični demokratje niso hoteli sodelovati v teh demonstracijah, njihovi voditelji pa so celo podprli protidelavske akcije buržoazije. Posnemali so jih tudi poljski sindikalni voditelji. V Italiji je Mussolini prepovedal vsa javna zborovanja. In vendar je v Milanu stakalo več kot pol vseh zaposlenih delavcev. V Torinu je na zvoniku katedrale štiri ure plapolala delavska zastava. Pri nas so bile proslave v Trbovljah, Skoplju in v Novem Sadu, Zrenjaninu, Subotici, Slavonskem brodu in v Mostarju.

V naslednjih letih se je prebudila Azija. Leta 1924 so bile na Japonskem množične prvomajske demonstracije pa tudi na Kitajskem so milijoni delavcev in revnih kmetov začeli proslavljati prvi maj.

V letih svetovne gospodarske krize, ki je izbruhnila v ZDA in se razširila po vseh kapitalističnih deželah sveta, ko so delodajalci odpustili dve tretjini delavcev in ko je lakota domovala v številnih delavskih družinah, je proletariats proslavljal svoj praznik v ostrih spopadih z izkoriščevalskim razredom. V Parizu je prvega maja 1930. leta demonstriralo skoraj 300 tisoč ljudi, v Berlinu 200 tisoč, v New Yorku pa 150 tisoč. Centralni komite komunistične partije Jugoslavije in centralni komite SKOJ sta tega leta pozvala delavce, naj prvega maja gredo na ulice in demonstrirajo proti monarhofašistični diktaturi in proti imperializmu, za balkansko federacijo delavsko-kmečkih republik. Pomembne so bile tudi prvomajske proslave v številnih kolonialnih in polkolonialnih deželah. V Darwinu (Avstralija) so brezposelni delavci zavzeli guvernerjevo palačo in izobesili zastavo na mestni hiši.

Leta 1932 je nemški proletariats zadnjič proslavljal svoj praznik.

GROZEČE SENCE FAŠIZMA

Hitler je prišel na oblast januarja 1933. leta. Nemško delavsko gibanje se je znašlo pred fašistično nevarnostjo nepraviljeno in nesposobno za boj. Desni socialno-demokratski vrhovi

„V Jugoslaviji bomo izbojevali kruh, svobodo in mir samo z bojem za obrambo pred napadalnim nemškim in italijanskim imperializmom, z bojem proti domačim kapitalantom. Dol z režimom kapitulacije, nasilja in izkoriščanja!“

V zadnjih predvojnih prvomajskih proslavah je torej proletariats opozarjal na fašistično nevarnost, prvomajski proglasi Kominterne, ki je zadnja leta svojega delovanja le z veliko težavo sledila vsem spremembam v sovjetski zunanji politiki, pa so ustvarjali precejšnjo zmedo v delavskem gibanju. To se je pokazalo zlasti po sovjetskonemškem paktu, ki ga je Kominterne hvalila še celo tedaj, ko so nacisti že prišli v Francijo in ko je proletariats Avstrije, Češke in Poljske že okusil strahote nacističnega nasilja.

V NOVIH RAZMERAH

Druga svetovna vojna je do temeljev pretresla vso tedanjo družbo in prvomajske proslave so dobile razen poprejšnjega internacionalnega obeležja tudi zelo močan protifašistični značaj. Od moči osvobodilnih gibanj v okupiranih deželah in delavskih gibanj v državah antifašistične koalicije je bilo odvisno, koliko je bilo majskega praznika in kakšne so bile.

Jugoslovansko osvobodilno gibanje je med vojno praznovalo prvi maj z juriši in ofenzivami, z akcijami v okupiranih mestih. Spomnimo se samo, kako praznična je bila Ljubljana sleherni prvomajsko jutro, koliko je bilo listkov na cestah, koliko protifašističnih napisov, zastav. Med največje partizanske prvomajske akcije sodi napad druge proletarske divizije na Italijane in četnike pri Nikšiću. Sovražnik je imel kakih 500 mrtvih, naši borci pa so ujeli 780 Italijanov in četnikov ter zaplenili precej orožja in municije.

Zadnji prvi maj med vojno so naše enote proslavile z osvoboditvijo Trsta, Gorice in Trziča in s pripravami za dokončen izgon okupatorja.

Zmagoviti boj proti fašizmu je porušil marsikakšno staro pregrado v mednarodnem delavskem gibanju in odpravil precej nezaupanja, ki se je v letih med obema vojnoma nabralo v odnosih med delavskimi strankami in sindikalnimi organizacijami. Kmalu pa so stara nasprotja spet oživila in so se celo še povečala. Hladna vojna med bloki je razdelila delavsko gibanje na dva tabora. Mednarodne in nacionalne delavske organizacije so izgubljale svoje moči v medsebojnih obtožbah in marsikdaj zgolj zagovarjale politiko svojega bloka, pozabljale pa na interese proletariata. Ta dejstva so vplivala tudi na povojne prvomajske proslave.

Kmalu po zmagi antifašistične koalicije so v številnih deželah (v katerih je proletariats premagal izkoriščevalske razrede ali pa so se socialistični elementi tako okrepili, da buržoazija ni mogla več zavreti socialističnega razvoja) proglasili prvi maj za praznik vseh delovnih ljudi. To se je leta 1945 zgodilo razen v naši državi tudi v vseh vzhodnoevropskih deželah, leta 1947 na Norveškem in v Indoneziji, leta 1948 v Burmi, leta 1949 na Kitajskem, leta 1953 v Indiji in kasneje še v kakih tridesetih komaj osvobojenih nekdanjih kolonijah.

V deželah s socialističnimi ali naprednimi vladami, kjer so proglasili prvi maj za državni praznik, so prvomajske proslave postale simbol ustvarjalne moči delavskega razreda; kasneje pa so v nekaterih od teh dežel postopoma spreminjali prvomajsko slavlja v uradne parade in manifestacije državne moči. Pa tudi v mnogih drugih državah, kjer se proletariats še vedno bojuje za uresničevanje svojih zahtev, je bilo v povojnem obdobju manj ostrih in krvavih spopadov, kajti delavski razred je že postal tako močna družbena sila, da se mu buržoazija ne upa več nasprotovati s tolikšnim nasiljem kot pred zadnjo vojno. Seveda pa to ne pomeni, da so se kapitalisti vdali v usodo. Trudijo se, da bi delavskemu gibanju čimbolj škodovali, da bi povečali razdor v njegovih vrstah in če ne morejo drugače zaustaviti pohoda delavskega razreda, ukažejo vojakom in policajem, naj jih branijo.

V deželah, kjer so fašistični in diktatorski režimi prepovedali prvomajske proslave (Španija, Južnoafriška republika, nekatere latinskoameriške dežele, zlasti Čile), pa proslavljajo delavci svoj praznik v ogorčenih spopadih s fašističnimi, veleposestniškimi in drugimi izkoriščevalskimi režimi.

Stara prvomajska gesla so danes že zastarela. Osemurni delovni dan je postal stvarnost. Delavci proslavljajo prvi maj v znamenju boja za večje ekonomske in politične pravice, marsikje pa v prvomajskih geslih govorijo tudi o tako imenovani industrijski demokraciji. Že leta 1947 so danski sindikati zahtevali „sodelovanje delavcev v upravljanju gospodarstva“. Kasneje so se tej zahtevi pridružili tudi belgijski in zahodnonemški delavci. Na Švedskem so v zadnjih letih zamenjali prvomajsko gesla o participaciji z vsebolj odločnimi zahtevami pa tako imenovani tovarniški demokraciji. V Alžiriji, v Peruju, v Tanzaniji in tudi drugod pa na prvomajskih proslavah že govore o uspehih prizadevanj, da bi dokončno uresničili staro proletarsko geslo: „Mi vse ustvarjamo na svetu, zato naj vse bo naša last, zato naj delavcu in kmetu pripada vsa oblast!“

„IZPOLNILI SMO SVOJO PROLETARSKO DOLŽNOST“

Letos proslavljamo delavci svoj praznik v pogojih, ki ustvarjajo široke možnosti za nove zmage, v dneh, ko se mednarodnemu delavskemu gibanju odpirajo nove perspektive, ko se kljub številnim oviram, ki jih povzročajo ostanki starega in preživelega, vendarle krepi mednarodna proletarska solidarnost, ko je boj za nov svet, ki ne bo poznal izkoriščanja in bede, že rodil pomembne sadove.

Jugoslovanski delavci smo vsa povojna leta proslavljali prvi maj kot praznik naših uspehov v socialistični graditvi, že 25 let pa ga ne proslavljamo samo kot proizvajalci, ampak tudi kot upravljavci.

In tudi letos ga bomo proslavili tako. Kot ustvarjalci, ki so v delavskem in družbenem samoupravljanju našli svojo resnično svobodo, možnost napredka, svojo osebnost in skupno srečo, kot samoupravljalci, ki na svojih tleh že trideset let gradijo socializem po svojih hotenjih in močeh, obenem pa nikoli ne pozabljajo na svojo internacionalistično dolžnost.

Vedno smo bili prepričani, da bo mednarodno delavsko gibanje znalo odpraviti slabosti in napake, nikoli nismo dvomili v zmago resničnega proletarskega internacionalizma in marksističnih idej; zato nismo klonili, kadar nam je bilo težko, nismo obupavali, če nas kdo ni razumel, ali če so nas napadali. Storili smo vse, kar je bilo v naši moči, da bi zmagala resnica in mednarodna delavska solidarnost.

Zato bomo tudi letos lahko zapisali v naš prvomajski proglas: „Izpolnili smo svojo proletarsko dolžnost!“

BILI SMO NIČ, BODIMO VSE...

V teh dneh, ko jugoslovanski delavci, organizirani kot samoupravljalci, praznujemo svoj prvi maj in se hkrati pripravljamo, da bi kar najbolj svečano proslavili 30-letnico zmage naše obožene revolucije, je prav, če se spomnimo tudi vseh dozdajšnjih bojov, porazov in zmag raz-

reda, ki mu pripadamo, vseh bitk, v katerih se je kalilo naše delavsko jeklo. Naj bo teh nekaj podatkov o dozdajšnjih prvomajskih praznovanjih moje voščilo in vezilo delavcem – samoupravljavcem ob letošnjem prvem maju.

je bilo več milijonov ljudi, ki so nosili delavska gesla in vzklikali: „Naj živi svetovna revolucija! Dol z imperialistično vojno! Vso oblast Sovjetom!“ Istega leta so stavkali avstrijski delavci in se dogovarjali, kako bi revolucijo uveljavili tudi v Avstriji. V Budimpešti in drugih madžarskih mestih so bile zaprte vse tovarne in trgovine; celo časniki niso izšli. V Švici so bila zborovanja v Bernu, Zurichu in Ženevi.

Prvomajske proslave, ki so jih med prvo svetovno vojno organizirali levi socialisti, so razkrivale ozadje imperialistične vojne, mobilizirale proletariats za boj proti vojni vihr in proti buržoaznim vladam, hkrati pa so se tudi že celile rane, ki so jih mednarodnemu delavskemu gibanju zadali oportunistični voditelji druge internacionale.

V OGNJU REVOLUCIJE

Zmagovita oktobrska revolucija in revolucionarni dogodki, ki so ji sledili v številnih deželah Evrope, so vtisnili svoj pečat tudi prvomajskim proslavam v letih po prvi svetovni moriji. Na ustanovnem kongresu tretje internacionale (Kominterne) spomladi leta 1919 so predstavniki levih struj v socialističnih in socialno demokratskih strankah, ki so se odcepile od starih partij in se večinoma preimenovala v komunistične stranke, sklenili:

„Komunistična internacionala prevzema v svoje roke organizacijo mednarodnega proslavljanja prvega maja.“

Istega leta je Lenin dejal:

„Ni se samo pri nas spremenil način proslavljanja prvega maja. V vseh deželah so delavci stopili na pot boja proti imperializmu. Osvobodjeni proletariats zmagovito pripravlja svoj dan, svobodno in odkrito. Ne samo v sovjetski Rusiji, temveč tudi v sovjetski Madžarski, in sovjetski Bavarski... V vseh velikih proletarskih središčih govorijo delavci o pomenu sovjetske oblasti in o bližnji zmagi proletariata.“

V tistih revolucionarnih letih, ko se je delavcem zdelo, da je zmaga proletariata res tako zelo blizu, so delavci z množičnimi revolucionarnimi akcijami prisilili kapitaliste, da so vsaj delno popustili in sprejeli mnoge njihove zahteve. V številnih deželah so uzakonili osemurni delovni dan; s tem pa je bila tudi izpolnjena dolgoletna težnja delavskega razreda. Toda proletariats je zahteval več; svobodo organiziranja, nacionalizacijo najpomembnejše industrije, priznanje pravice do neposrednega sodelovanja in kontrole v gospodarstvu, uvedbo širokega sistema socialnega zavarovanja, povečanje mezd itd. Mimo tega so evropski delavci tudi zahtevali, naj vlade umaknejo intervencijske čete iz sovjetske republike.

Leta 1919 je francoska policija zaprla več kot sto delavskih voditeljev, vendar pariški delavci prvega maja niso delali. Iz poročila, ki ga je objavila pariška prefektura, je razvidno, da je bilo v spopadih ranjeno 428 policajev in dvakrat več delavcev. V

so kapitulirali pred nacističnim pritiskom, komunisti pa so se znašli v koncentracijskih taboriščih. Marca 1933. leta je Hitler z volitvami, ki jih je spremljalo nasilje, utrdil svojo diktaturo. Nekaj tednov kasneje je spremenil prvi maj, praznik razrednega boja, v „nacionalni dan dela“, dan sodelovanja med razredi.

Socialni demokrati so sprva celo pozdravili to Hitlerjevo odločitev in jo pohvalili kot „izredno pomembno“ ter pozvali člane svojih sindikatov, naj proslavljajo prvi maj tako, kot je ukazala vlada. Že drugega maja pa so nacisti vdrli v domove delavskih sindikatov, zaprli njihove voditelje ter razpustili sindikate. Istega leta so tudi v Avstriji zaprli več sto delavcev, ki na prvega maja niso prišli na delo. Leto kasneje je Dolfusova vlada že pred prvim majem zaprla 3.500 avstrijskih delavcev. Bolgarska in romunska vlada sta prepovedali prvomajsko zborovanja in v Bolgariji so takrat ubili 12 delavcev.

V zadnjih letih pred drugo svetovno vojno, ko so nacistični agresorji že trkali na meje številnih evropskih držav, ko je Franco z nacifašistično podporo napadel republikansko Španijo in tamkaj zmagal, ko je Mussolini širil meje svojega imperija in ko so Japonci grozili, da bodo osvojili vso vzhodno Azijo, je proletariats proslavljal svoj praznik s pozivi, naj se v boju proti fašistični nevarnosti združijo vse nacionalne in demokratične sile. Po naročilu Kominterne so v prvomajskih sprevodih začeli nositi tudi nacionalne zastave, ponekod (na Češkem) so si delavci pripeli na prsi nacionalne značke; pri tem pa so nekateri delavski voditelji pozabljali, da je mednarodna solidarnost proletariata najmočnejše orožje proti vojni.

V Franciji so bile 25. aprila 1936. leta parlamentarne volitve. Zmagale so protifašistične stranke, ki so sestavile vlado ljudske fronte. Prvega maja je v Franciji zastalo delo v vseh tovarnah. Leto dni kasneje so francoski delavci proslavili svoj dan kot praznik zmage: vlada ljudske fronte je uvedla štirideseturni delovni teden, plačan letni dopust, zvišala je mezde in se zavzela za kolektivne delovne pogodbe.

V obdobju konsolidacije Komunistične partije Jugoslavije, ki se je začelo leta 1937, ko je tovariš Tito postal njen generalni sekretar, se je partija vse bolj povezovala z množicami in jih združevala v ljudski fronti. Številne akcije iz tega obdobja so napisane na najbolj pomembnih straneh naše zgodovine: mnogi člani KPJ so se vojskovali v Španiji, doma so organizirali solidarnostne akcije s Čehi in Slovaki, naši delavci so pod vodstvom komunistov demonstrirali proti vojni, draginji in lakoti. V tistih letih smo jugoslovanski delavci ob prvem maju začeli odhajati v naravo, tamkaj smo prepevali revolucionarne pesmi, nosili naše zastave, rdeče kravate in nageljne, in tudi tam smo se spopadali z žandarji. V teh množičnih proslavah se je kalila enotnost delovnih ljudi Jugoslavije.

O tem, kako je tedaj KPJ usmerjala delavski razred, nam zlasti povedo naslednja gesla iz prvomajskega proglasa CK leta 1939:

SLOVENJ GRADEC

Krajevne proslave dneva ustanovitve OF in 1. maja se bodo zvrstile v krajevnih skupnostih do 27. aprila, pripravile pa jih bodo organizacije SZDL, aktivni ZSMS in šole. Osrednja slovesnost v Mislinski dolini v počastitev praznika OF in 1. maja bo 30. aprila zvečer v prostorih Umetnostne galerije v Slovenj Gradcu. Na slovesnosti bodo podelili 10 občanom – aktivistom SZDL srebrne znake in priznanja Osvobodilne fronte, 10 zaslužnim članom zveze sindikatov pa „srebrni znak sindikatov Slovenije“.

Na večer pred praznikom OF in pred mednarodnim delavskim praznikom – 1. majem bodo po vseh vrhovih po Mislinski dolini zagoreli kresovi, pripravili pa jih bodo člani aktivov ZSMS skupaj s člani SZDL ter člani osnovnih

Pred praznikom delavcev

organizacij sindikata. Ob kresovih bodo borci in aktivisti obujali spomine na čase ljudske revolucije, kulturna društva in skupine pa bodo pripravile priložnostne programe.

Na 1. maj bodo pripravili aktivni mladih komunistov ter aktivni Zveze socialistične mladine izlete v kraje, znane iz časov ljudske revolucije. S temi izleti želijo v Mislinski dolini znova oživiti že tradicionalne prvomajске izlete delavcev v okoliške kraje.

RAVNE

Občinski sindikalni svet Ravne na Koroškem in Občinska konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Ravne na Koroškem sta pripravila osrednjo slovesnost v počastitev obletnice ustanovitve OF in mednarodnega praznika dela v petek, 25. aprila, v Titovem domu na Ravnah na Koroškem. V soboto, 26. aprila, pa bodo proslave še v drugih večjih krajih Mežiške doline. Podobno kot v drugih krajih bodo tudi v ravenski občini na večer pred obema praznikoma zagoreli številni kresovi, delavski praznik – 1. maj pa bodo naznanile budnice godb na pihala.

S 1. majem pa se začnejo v Mežiški dolini tudi osrednje slovesnosti v počastitev 30-letnice osvoboditve. Pripravljajo vrsto kulturnih, športnih in drugih manifestacij. Osrednja slovesnost bo v soboto, 17. maja, na Poljani pri Prevaljah, kjer so 14. maja 1945. leta enote IV. operativne cone, med njimi so bile tudi vse koroške, združene z borci III. jugoslovanske armade, prisilile k predaji še zadnje ustaško-četniške skupine.

VELENJE

Delovni ljudje in občani Saleške doline bodo letos nadvse slovesno proslavili mednarodni delavski praznik – 1. maj. S prvimi prireditvami so začeli že v ponedeljek, 21. aprila, sklenili pa jih bodo s prireditvami na sam praznik dela.

Občinski svet zveze sindikatov Velenje je na pobudo članov sindikata sklenil, da bo dal večji poudarek praznovanju mednarodnega delavskega praznika – 1. maja, kot ga je bil deležen zadnja leta. Organizacijo slavlja, s katerimi bodo v občini Velenje počastili vrsto pomembnih obletnic iz naše polpretekle zgodovine, je prevzel občinski sindikalni svet. V okviru posebnega odbora za pripravo prvomajskega slavlja deluje 10 komisij. Vsi skupaj si prizadevajo, da bi slavlje, ki bo potekalo pod geslom „30 let svobode – leta izgradnje Saleške doline, zmag delavcev, samoupravljanja in solidarnosti“ kar najbolj uspelo.

Dan pred mednarodnim delavskim praznikom bo v Velenju svečana seja občinskega sveta zveze sindikatov, na kateri bodo podelili tudi „srebrne znake sindikatov Slovenije“, zvečer pa bo v Domu kulture osrednja slovesnost v počastitev 1. maja.

RAZPRAVA O NAČRTIH SFRJ DO 1985. LETA

Cilji v redu — toda kje je delovni človek?

Minuli četrtek se je predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije sestalo na svoji 9. seji. V središču pozornosti je bila razprava o načrtu osnov skupne dolgoročne politike razvoja SFRJ do 1985. leta. Na dnevnem redu je bila še razprava o predlogu zakona o visokem šolstvu ter razprava in sprejem sporazuma o osnovah in merilih za določanje osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov delegatom in voljenim funkcionarjem, ki jih volijo in imenujejo republiški organi sindikatov oziroma zveze sindikatov ter določitev višine mesečnega osebnega dohodka voljenim in imenovanim funkcionarjem republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Načrtovanje dolgoročnega razvoja Jugoslavije do 1985. leta je prav gotovo stvar, ki tako ali drugače „zadene“ vsakega našega občana, čeprav je res, da je prav ob gradivu, ki ga imamo na voljo – in o katerem je tudi tekla razprava na seji – občana čutili še najmanj ali pa zelo malo. Kakor da pri nas ljudje žive in delajo zato, da bodo izpolnjevali neke naloge – dolgoročne ali pa kratkoročne – namesto da bi se naložbe uravnale po potrebah, željah in zahtevah prav teh ljudi.

Videti je, da gre pri planiranju našega dolgoročnega razvoja za določeno vsebinsko nerazumevanje stvari oziroma za razkorak v pristopu.

Vprašanje je seveda, če je prišlo do omenjenega razkoraka hote ali pa – in taka razlaga se zdi ob upoštevanju jugoslovanske stvarnosti vsekakor bolj sprejemljiva – ker številne dejavnosti v naši družbi (mednje bi vsekakor lahko prišteli tudi planiranje) v svojih metodah in delovnih oblikah vlečejo za sabo ostanke iz obdobja pred novo ustavo. Z drugimi besedami, to pomeni, da je ta pristop k stvari v precejšnji meri zastarel in kot tak lahko predstavlja tudi resno oviro v sistemu kvalitetnega sporazumevanja med ljudmi.

Ne glede na pomanjkljivost, ki smo jo ome-

nili – in če je še tako resna – pa je treba vsekakor ugotoviti, da moramo gradivo, ki so nam ga predložili planski predlagatelji, sprejeti. Ne samo „na znanje“, ob njem moramo vsekakor tudi ugotoviti, da so osnovni strateški cilji razvoja zastavljeni pravilno, čeprav se morda pri njih pretrano čuti, da so izraz nuje, najnovejših gibanj v mednarodnih odnosih in v zvezi s tem tudi posledica ugotovitev ob energetski, surovinski in še kakšni krizi.

Nikakor torej ne preseneča, da so se med prioritete dejavnosti v načrtovanju bodočega razvoja uvrstile energika, surovine in hrana. Tudi v Sloveniji lahko ugotavljamo, da je taka odločitev docela na mestu, čeprav se zavedamo, da bomo morali v določevanju svojih kratkoročnejših ciljev v okviru republike poudariti naše specifične dejavnosti in se predvsem zavzemati za maksimalno izkoriščanje svojih prirodnih posebnosti in popolnejši učinek dela zaposlenih.

Vprašanje, ki se je na seji predsedstva večkrat upravičeno zastavilo, je, kje je mesto sindikatov v planiranju jugoslovanskega dolgoročnega razvoja. Prav v poudarjanju vloge delovnega človeka in njegovih interesov v planiranju in v doslednih zahtevah po spoštovanju načel, ki jih je prinesla nova ustava. Z drugimi besedami pa to pomeni, da sindikati vidijo svojo vlogo v tem, da podpirajo vsa tista prizadevanja, ki bodo pomagala do odločilne in dejanske odločujoče vloge združenemu delu. V zvezi s tem se zdi še posebej pomembno, da pri načrtovanju jugoslovanskega dolgoročnega razvoja poudarimo predvsem vprašanja zaposlovanja ter stanovanjske in prehranske probleme. Omenjena naloga velja še prav posebej za Slovenijo, ki je zavoljo svojega dosedanjega razvoja in svojih izkušenj pred drugimi republikami in pokrajinami in ima torej po tej logiki pravico in dolžnost predlagati dobre rešitve. Pri tem pa se seveda zavestno odpoveduje „dajanju receptov“ ...

Tig

POSVET PREDSEDNIKOV OBČINSKIH ODBOROV SINDIKATA DELAVCEV KOVINSKE INDUSTRIJE

Skrb za samoupravno preobrazbo

Republiški odbor Sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije je minulo sredo pripravil posvet s predsedniki občinskih odborov, na katerem so temeljito obravnavali dejavnost občinskih odborov in osnovnih sindikalnih organizacij kovinske industrije pri razvijanju in uveljavljanju samoupravljanja delavcev v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Obširna, vsebinsko bogata in kritična razprava je potrdila, da se je proces samoupravne preobrazbe v delovnih skupnostih slovenske kovinske industrije začel že pred leti, zlasti v zadnjih dveh letih pa so delavci proučili pogoje za organiziranje večjega števila TOZD in se v zvezi s tem tudi odločevali za združevanje dela in sredstev, da bi tako po samoupravni poti usklajevali proizvodne procese in ustvarjali pogoje za enotno nastopanje v gospodarskem prostoru. Glede na veliko razdrobljenost kovinske industrije in upoštevanje specifične razmere njenega dela, je taka ugotovitev, kot so poudarili na posvetu, izredno pomembna. Ne glede na dosežene rezultate je sedaj jasno, da bodo morali domala v vseh TOZD in OZD kovinske industrije ponovno in temeljito proučiti samoupravno organiziranost, da bi si tako lažje izoblikovali sodbo o tem, v kolikšni meri danes delavci res neposredno odločajo o svojih neodtujljivih pravicah, na podlagi teh ugotovitev pa uveljaviti potrebne ukrepe predvsem tam, kjer še ni mogoče govoriti o dejanski vsebinski preobrazbi samoupravnih odnosov na ustavnih načelih.

Za celotno slovensko kovinsko industrijo velja ugotovitev, da je dosežena zadovoljiva stopnja samoupravne organiziranosti v tistih delovnih organizacijah, kjer so se v razpravi o teh vprašanjih neposredno vključila tako vodstva osnovnih organizacij sindikata kot občinskih odborov. To lahko trdimo predvsem za občine Nova Gorica, Radovljica in Novo mesto, kjer so se v zadnjih mesecih uveljavili delegatski odnosi tako, da delegatski sistem dejansko postaja pomembno sredstvo v rokah delovnega človeka pri neposrednem uveljavljanju njegovih stališč in interesov.

Prve pozitivne izkušnje so vseeno očitne, odražajo pa se predvsem v boljši povezanosti delegatov z delavci, v učinkovitejšem delovanju občinskih skupščin in v stalni skrbi za organizirano družbenopolitično izobraževanje delegatov.

Na osnovi razprave o uresničevanju ustavnih določil na področju samoupravnih odnosov in organiziranosti v TOZD in OZD kovinske industrije so na posvetu med drugim sprejeli sklep, da bodo delavci v tej dejavnosti ob proučevanju vsebine samoupravne organiziranosti lastnega dela in življenja še posebej skrbeli za nadaljnjo decentralizacijo samoupravnega odločanja. Posvet je še posebej opozoril na pomen utrjevanja delegatskih odnosov v vsakodnevni praksi uveljavljanja samoupravljanja delavcev v TOZD in OZD ter na nujnost povezovanja TOZD kovinske industrije v Sloveniji. Zato je republiški odbor Sindikata delavcev kovinske industrije po dogovoru s predsedniki svojih občinskih odborov sklenil, da bo celotno gradivo s področja samoupravne organiziranosti v

kovinski industriji posredoval vsem osnovnim in občinskim organizacijam. Hkrati so tudi sklenili, da bodo tudi občinski odbori čimprej pripravili analize o dejavnosti občinskih odborov in sindikalnih organizacij kovinske industrije pri razvijanju in uveljavljanju samoupravljanja delavcev v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela.

-iv

Več pozornosti delavski kontroli

Analize o dosedanjih uspehih in neuspehih pri uresničevanju ustave v združenem delu na slovenski obali so opozorile, da bo treba pri nadaljnji krepitvi samoupravljanja veliko več pozornosti posvetiti tudi samoupravni delavski kontroli. Ta namreč v mnogih organizacijah združenega dela in temeljnih

JASNICA

Zaključek petega tečaja

V petek, 25. aprila, se je končal v motelu Jasnica pri Kočevju že peti dvomesečni politični tečaj za sindikalne in mladinske funkcionarje, ki jih prireja center republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za družbeno izobraževanje. Na priložnostni slovesnosti popoldne so podelili tečajnikom potrdila o uspešno opravljenem tečaju, zvečer pa je nastopil s humorističnim programom slovenski igralec Janez Skof.

V petnajstih mesecih usposabljanja sindikalnih in mladinskih funkcionarjev na dvomesečnih političnih tečajih se je v Jasnici seznanjalo z našo družbenopolitično ureditvijo, z osnovami politične ekono-

mije, s samoupravljanjem in samoupravno prakso ter z organiziranostjo sindikatov in zveze sindikatov ter zveze socialistične mladine 199 sindikalnih in mladinskih aktivistov iz temeljnih in drugih organizacij združenega dela. Mnogi udeleženci so že prevzeli v svojih osnovnih organizacijah sindikata ali v mladinskih organizacijah zahtevne politične naloge. Na občasnih srečanjih, ki jih za nekdaj tečajnike prireja center RS ZSS za družbeno izobraževanje, le-ti poročajo o praktičnem preizkušanju pridobljenega znanja v vsakdanji politični praksi in v medsebojnem izmenjavanju novih spoznanj utrjujejo pridobljena znanja.

Analize o dosedanjih uspehih in neuspehih pri uresničevanju ustave v združenem delu na slovenski obali so opozorile, da bo treba pri nadaljnji krepitvi samoupravljanja veliko več pozornosti posvetiti tudi samoupravni delavski kontroli. Ta namreč v mnogih organizacijah združenega dela in temeljnih

skih svetov zveze sindikatov iz dolenskih in posavskih občin, ki bodo v prihodnjih mesecih izobraževali novo izvoljene sindikalne poverjenike izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata v vseh sedmih dolenskih in posavskih občinah. Računajo, da bo šlo skozi te seminarje približno tri tisoč sindikalnih funkcionarjev. Seminarja se je udeležilo kakih sto predavateljev s tega območja.

R. Š.

NA LINIJI 323-554

Novo mesto

Občinski odbor sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva je nedavno tega pripravil na Otočcu četrti zbor zdravstvenih delavcev novomeške občine. Udeleženci zbora so med drugim razpravljali še o financiranju zdravstvenega varstva ter o dohodku in delitvi sredstev za osebne dohodke.

Pred dnevi je bil v Novem mestu tudi enodnevni seminar za predavateljski aktiv občin-

POLOVIČNA REŠITEV

Medobčinski odbor Sindikata delavcev trgovine Ljubljana

je na torkovi seji obravnaval predlog družbenega dogovora o poslovnem času v ljubljanskih trgovinah na drobno in predlog samoupravnega sporazuma, s katerim se določajo dežurne trgovine, ki bodo odprte ob sobotah popoldne. Že doslej je medobčinski odbor na zahtevo organizacij združenega dela s področja trgovine večkrat razpravljalo o problemih delovnega časa v maloprodajni mreži in še posebej o ukinitvi sobotnega popoldanskega dela. Posebna anketa je med drugim ugotovila, da večina Ljubljančanov (74 %) opravi svoje nakupe ob sobotah do 14. ure. Anketa je tudi pokazala, da je v trgovini na drobno zaposleno 94 % žensk, od tega 69 % mater s predšolskimi oziroma šoloobveznimi otroki. Prav tako je zadnja leta zaradi celodnevne obratovalnega časa ob sobotah na območju ljubljanskih občin mogoče opaziti močno fluktuacijo delavcev v trgovini. Tako je samo v lanskem prvem polletju odšlo iz 174 poslovalnic 248 delavk ali 11 % od vseh zaposlenih, v enakem obdobju pa se jih je na novo zaposlilo le 4 %.

S predlogom o ukinitvi sobotnega popoldanskega poslovnega časa v ljubljanskih trgovinah je medobčinski odbor seznanil potrošniške svete vseh 84 krajevnih skupnosti na območju Ljubljane, kakor tudi vse družbenopolitične organizacije. Toda večina med njimi se je izrekla proti predlogu, tako da ostaja do nadaljnjega odprto vprašanje sobotnega popoldanskega poslovanja v trgovini na drobno.

Zato so delegati medobčinskega odbora Sindikata delavcev trgovine lahko razpravljali samo o predlogu samoupravnega sporazuma, s katerim se določajo dežurne trgovine, ki bodo odprte ob sobotah popoldne, in se odločili za spremembo in dopolnitev 5. in 6. člena sporazuma. Tako bodo poslovalnice Mladinske knjige odprte odslej ob sobotah od 6.30 do 20. ure, prodajalne tobaka, poštnih in drugih vrednot pa bodo poslovale od 6. do 14.30.

Razpravo o predlaganem družbenem dogovoru o poslovnem času v trgovinah na drobno ter o predlogu sporazuma, ki določa v osmih ljubljanskih potrošniških okoliših 23 trgovinam popoldansko sobotno dežurstvo in menjajoče se tedensko dežurstvo v eni izmed sedmih ljubljanskih blagovnic, pa so preložili do prihodnje seje, ko bo dal svoje mnenje še izvršni odbor mestne konference SZDL.

-iv

samoupravna delavska kontrola dela. Predstavniki organov delavske kontrole pripisujejo krivdo za take razmere premajhni pomoči organov upravljanja in tudi družbenopolitičnih organizacij in poudarjajo, da bi morali člani delavske kontrole sistematično izobraževati. Ponekod pa je verjetno vzrok za nedelavnost organov delavske kontrole tudi v tem, da kontrola sploh ni zazelenala.

Tako je očitno, da bo treba organom samoupravne delavske kontrole zagotoviti več podpore in pomoči. Da bodo stvari stekle tako, so zlasti odgovorni sindikati in organizacije Zveze komunistov v temeljnih organizacijah združenega dela. Občinska konferenca ZK v Kopru je nedavno že zadalžila člane, da delavski kontroli posvetijo vso pozornost, akcije pa se je lotil tudi obalni sindikalni svet, ki bo ustrezne sklepe in zadolžitve za osnovne organizacije sindikatov sprejel na osnovi ugotovitev, ki jih zbira v posebni anketi.

S. K.

foto kronika • foto kronika • foto kronika

Na povabilo zveznega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije je pred dnevi obiskala Slovenijo delegacija Sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Poljske. V delegaciji sta bila EDMUND GAPIŃSKI, sekretar centralnega odbora omenjenega sindikata in HENRIK DIMNICKI, predsednik sindikalne organizacije v tovarni pohištva v Slupsku. Po razgovorih na republiškem odboru Sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva sta si gosta iz Poljske, ki so ju spremljali predstavniki zveznega in republiškega sindikata, ogledala tovarno pohištva Brest v Cerknici, delovišča in objekte družbenega standarda Gozdnega gospodarstva Postojna na Mašunu, tovarno LESONIT v Ilirski Bistrici, centralna skladišča kombinata Javor-Pivka, Tropes v Kopru in Tehniški muzej v Bistri pri Vrhniki. V vseh delovnih organizacijah, ki jih je obiskala delegacija, kako tudi na obalnem svetu ZSS v Kopru so bili tudi razgovori sindikalnimi aktivisti. Naš posnetek je z obiska v Lesonitu, kjer sta se gosta najprej seznanila z rastjo, razvojem in nadaljnjimi načrti tega kolektiva. V razgovoru, ki je sledil, sta se gosta še posebej zanimala za strukturo delavcev v Lesonitu in njihovo šolsko izobrazbo, osebne dohodeke ter pogoje odnosa in rekreacije zaposlenih. — M. G. — Foto: Marjan Lukančič

V sredo, 23. aprila, je republiški odbor Sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Slovenije sklical v Novi Gorici regionalno posvetovanje predstavnikov kmetijskih in živilskih podjetij. Na njem so spregovorili o dejanskem stanju pri uveljavljanju nove ustave, največ pozornosti pa so posvetili problemu združevanja.

Združevanje tudi v tej regiji ni dovolj uspešno in učinkovito, in to predvsem zavoljo odpora lokalnih dejavnikov ter podjetniške miselnosti v posameznih delovnih organizacijah. Skoraj enotno pa so na posvetu ocenili potrebo po takim združevanju. Zato so na posvetovanju skupaj z medobčinskim odborom ZK in občinskim odborom ZS sklenili, da bodo posvetovanja na to temo nadaljevali in izvolili poseben koordinacijski odbor za integracijo.

PO SEJI MEDOBČINSKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV CELJSKEGA OBMOČJA V VELENJU

SINDIKATI O GOSPODARJENJU

Na svoji zadnji seji v Velenju je Medobčinski svet Zveze sindikatov celjskega območja najprej poslušal informacijo direktorja podružnice Službe družbenega knjigovodstva Celje Slavka Verdela o rezultatih gospodarjenja v temeljnih organizacijah združenega dela v osmih občinah celjskega območja, zatem pa v razpravi opozoril na nekatere najpomembnejše naloge sindikatov za boljše gospodarjenje v prihodnje.

Splošna ugotovitev je, da so temeljne organizacije združenega dela in organizacije združenega dela v

osmih občinah celjskega območja (Celje, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Sentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Velenje in Zalec) lani dobro gospodarile. Poslovanje je bilo, upoštevaje regijo kot celoto, boljše kot v republiki.

Na celjskem območju se je lani povečal celotni dohodek za 59 %, dohodek za 42 %, amortizacija nad predpisano minimalno stopnjo za 31 %, družbeni dohodek za 53 %. Pomembno je tudi, da so se sredstva iz dohodka za poslovni sklad in amortizacija nad predpisano stopnjo

povečala kar za 37 % (v Sloveniji, na primer, le za 23 %), kar je seveda dokaj ohrabrujoče dejstvo, saj priča o dejanskem porastu sredstev za razširjeno reprodukcijo in zagotavlja možnosti za pospešen prihodnji razvoj. Pomembno je tudi, da je celjsko območje lani povečalo izvoz za 33 %, s prodajo na tuje v višini skoraj 117,5 milijona dolarjev je osem občin celjskega območja doseglo kar 17 % vsega slovenskega izvoza. Tudi drugi kazalci pričajo o uspešnosti poslovanja gospodarstva celjskega območja v minulem letu: produktivnost se je povečala za 35 %, rentabilnost za 1 %, akumulativnost za 26 %, osnovna sredstva po nabavni vrednosti na delavca so večja za 17 %, za 3 % pa se je v primerjavi z letom 1973 zmanjšala ekonomičnost.

Ob tem pa ne gre prezreti dejstva, da je bilo gospodarstvo v letu 1974 bolj obremenjeno, kot je bilo leto pred tem. Medtem ko je v osmih občinah celjskega območja ostalo v letu 1973 gospodarstvu še 72,4 % družbenega proizvoda, ga je lani ostalo le še 70,8 %.

RAZPRAVA O GOSPODARJENJU V VSEH SINDIKALNIH ORGANI IN ORGANIZACIJAH

Razpravljavci so na zadnji seji medobčinskega sveta zveze sindikatov celjskega območja poudarili, da je bila pripravljena razprava o rezultatih gospodarjenja v minulem letu v pravem času. Občinske skupščine bodo na prihodnjih sejah, kot predvidevajo, sprejele delovne programe, obravnavale zaključne račune organizacij združenega dela, napovedane pa so tudi razprave o pregledih go-

spodarjenja v prvih treh mesecih letošnjega leta. Še pred tem pa bodo zdaj v posameznih občinah v organih zveze sindikatov in v osnovnih organizacijah sindikata proučili gospodarske dosežke. To bo priložnost za sindikate, da se opredelijo do vseh tistih vprašanj in nalog, ki jih bo treba v naslednjem obdobju še posebej pozorno uresničevati. Lna od najvažnejših nalog pa bo zagotoviti dosledno uresničevanje sprejetih letnih gospodarskih in finančnih načrtov. Ta naloga je že zapisana v stabilizacijskih in protinflacijskih programih. Le-te morajo delovne skupnosti nemudoma pregledati in jih, če je potrebno, dopolniti. Zlasti bo treba zagotoviti zmanjšanje zaloga, saj se v zadnjem času povečujejo v večini temeljnih organizacij združenega dela.

Razpravljavci so na seji med drugim opozorili tudi na slabosti temeljnih organizacij združenega dela pri investiranju. Tako v celjski regiji ni niti ene investicije, pri kateri ne bi prišlo do podražitev oziroma kjer ne bi bila potrebna dodatna dela. To kaže na prakso delovnih kolektivov, da si za vsako ceno „priberijo“ investicijo, vrednost investicije pa se potem na račun podražitev in dodatnih del občutno zviša. Slabost je tudi v tem, da je kar tri četrtine vseh investicijskih sredstev „zagotovljenih“ z garancijo poslovnih bank. Temeljne organizacije združenega dela denarja nimajo, zato dela napredujejo precej dlje, kot je bilo predvideno, in marsikatera naloga ob zaključku ni več ekonomsko tako zanimiva, kot je sprva kazalo. S temi in drugimi vprašanji se bodo morali čimprej soočiti tudi sindikati.

(vS)

Gradbeno industrijsko podjetje „GRADIS“ Ljubljana
SKUPNE SLUŽBE, Ljubljana, Korytkova 2

vabi k sodelovanju:

SEKRETARJA sindikalne organizacije podjetja

POGOJI: fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, pravna ali ekonomska fakulteta, 3 leta delovnih izkušenj ali višja šola za socialne delavce s 5 leti delovnih izkušenj.

Posebni pogoji: poznavanje organizacije podjetja, gospodarsko ekonomskih in družbenopolitičnih dogajanj. Ponudbe sprejema kadrovsko-socialna služba podjetja, 10 dni po objavi prostega delovnega mesta.

VPRAŠANJE:

Lani sem bila za določen čas (7 mesecev) sprejeta na delo v neko organizacijo združenega dela, kjer so mi priznali pravico do celoletnega letnega dopusta v trajanju 24 delovnih dni. Ta dopust sem izrabila v celoti, ko pa sem prejela regres, sem ugotovila, da so mi izplačali le del regresa, saj so upoštevali dolžino trajanja zaposlitve, ne pa dejansko odobrenega in izrabljenega dopusta. Ali mi gre celotni regres ali le sorazmerni del?

P. K. — Krško

ODGOVOR:

Odgovor na vaše vprašanje bi izvajali iz določil čl. 15. Zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki pravi, da ima delavec, ki združi svoje delo za določen čas, enake pravice in dolžnosti kot delavec, ki je združil svoje delo za nedoločen čas, ter iz določbe 27. člena istega zakona, ki pravi, da ima delavec pravico izrabiti letni dopust po največ šestih mesecih nepretrganega dela. Nesporno je, da je organizacija združenega dela ravnala v skladu s temi določili, ko vam je priznala in omogočila dopust, zato je tembolj nelogično, da vam ne priznava celotnega regresa. Pri

tem se sklicujemo na določilo sindikalne liste, ki pravi, da je do regresa upravičen vsak delavec, ki ima pravico do dopusta. S tem je po našem mnenju poudarjeno, da je pravica do regresa neposredno vezana na dopust in ne na kakšno drugo osnovo, denimo trajanje zaposlitve ali podobno. Po našem mnenju bi prišlo v poštev delno izplačilo regresa le v primeru, če bi delavec iz kakršnega koli razloga izrabil pri določeni organizaciji le del dopusta; če pa delavec izkoristi celotni dopust, mu gre tudi celotni regres. Ker z ustno pritožbo pri vodilnem delavcu delovne organizacije niste uspeli, vam svetujemo, da vložite pisмено zahtevo za izplačilo pripadajoče razlike na pristojni organ upravljanja. Seveda imate možnost tudi sodnega spora, vendar je vprašanje, ali se vam za takšen znesek spleča sprožiti sodni spor.

M. LIPUŽIČ

pravna posvetovalnica kupon

Ob 4. seji CK ZK Slovenije

Najpomembnejša točka dnevnega reda 4. seje CK ZKS, ki je bila 19. aprila, je bila razprava o idejnopoličnih razmerah v Sloveniji in o nekaterih nalogah ZK pri razvijanju socialističnih samoupravnih odnosov v naši družbi.

Osnovne misli iz razprave članov CK ZKS o sedanjih idejnopoličnih razmerah je možno povzeti v ugotovitvah, da smo pri uresničevanju stališč 10. kongresa ZKJ tudi v naši republiki dosegli številne pomembne uspehe. Že v obdobju pred X. kongresom, še zlasti pa ob kongresu, smo v Sloveniji uspešno zatrli pojave liberalizma, nacionalizma, grupštva in politikanstva tako v sami zvezi komunistov kot tudi v drugih okoljih. V vodstvih ZK ter občinskih in osnovnih organizacijah se je zaostila politična odgovornost, okreplila pa se je tudi zavest o pravilnosti politike ZK. Organizacije ZK se pogosteje sestajajo, njihovo delovanje je vse bolj vsebinsko, večja pa je tudi pripravljenost za politično delovanje. Na svojih sestankih organizacije razpravljajo o aktualnih vprašanjih, sprejemajo konkretne sklepe in začnajo konkretne akcije. Takšna aktivnost je ugodno vplivala tudi na krepitev zveze komunistov. V obdobju po pismu predsednika Tita in izvršnega biroja predstva ZKJ od konca 1974. leta je bilo v ZK Slovenije sprejetih 12.861 novih članov, v času po X. kongresu ZK Jugoslavije pa kakih 3.500. Med novo sprejetimi člani je kakih 63 odstotkov mladih in 40 odstotkov delavcev, tako da je zdaj v ZK Slovenije od skupnega števila članov približno 32 odstotkov neposrednih proizvajalcev.

K nadaljnjemu poglobljanju novih družbenoekonomskih odnosov sta pomembno prispevala tudi kongresa Zveze sindikatov in Zveze socialistične mladine Slovenije. Na teh kongresih se je polno izrazila pripravljenost delovnih ljudi in mlade generacije, da se nesebično bojijo za dosledno uresničevanje nove ustave in za uveljavitev sklepov kongresov zveze komunistov. K širjenju in krepitev fronte organiziranih socialističnih sil v boju za uresničevanje nove ustave veliko prispeva tudi enotnost pogledov na družbeno vlogo in mesto družbenopolitičnih organizacij, gospodarske zbornice in drugih družbenih dejavnikov.

V dobrem letu dni, odkar velja nova ustava, smo v Sloveniji opravili veliko delo pri krepitev družbenoekonomskega položaja delovnega človeka in njegovega odločilnega vpliva na vsa področja družbenega življenja. Vendar pa v procesu preobrazbe družbenoekonomskih in razvijanju samoupravnih odnosov nismo bili na vseh področjih enako uspešni. Hitreje napredujemo v TOZD, krajevnih in samoupravnih interesnih skupnostih, težave pa nastajajo v procesu uveljavljanja vseh oblik povezovanja in združevanja dela in sredstev. Kljub temu delovni ljudje v vse večji meri spoznavajo, da ustava ne ustvarja le možnosti za odločanje o rezultatih lastnega dela, ampak jim daje v roko pravico odločanja o vseh vprašanjih razširjene in družbene reprodukcije.

Ob teh uspehih in optimizmu, ki ga ob njih čutimo, pa moramo biti kritični do negativnih pojavov, lastnih pomanjkljivosti in neuspehov. Predvsem smo dolžni odločno preprečiti razraščanje in krepitev tehnokracije oziroma birokracije v TOZD in mojstrske mentalitete. Ponekod ne upoštevajo dovolj interesov kolektivov, temveč si prizadevajo integracije politično zakoliti. Delegatski sistem se sicer kot metoda delovnih ljudi za izražanje njihovih interesov vse močneje uveljavlja, vendar pri tem srečujemo številne pomanjkljivosti. To je razumljivo, saj še vedno iščemo praktične rešitve za probleme, vendar so te pomanjkljivosti tudi posledica premalo razvitega družbenopolitičnega življenja v družbeni bazi, v krajevnih skupnostih in TOZD. Dokler tu novi odnosi ne bodo zaživel, bo preobrazba družbenih odnosov nujno zaostajala tudi drugje, zlasti v delegatskem sistemu, ki ga razvijamo ob predvidevanju, da se v krajevni skupnosti in TOZD odvija razgiban družbenopolitično življenje, predvsem pa osveščanje, uveljavljanje in usklajevanje resničnih interesov in potreb delovnih ljudi in občanov. Delegatski odnosi pa se v resnici v ustavnem smislu pravzaprav začnajo razpletati šele nad temeljnimi družbenimi celicami, v izvoljenih organizacijah. To je značilno tako za TOZD, kjer delavski sveti ne delujejo delegatsko, kot za krajevne skupnosti, kjer delegacije niso povezane z občani.

V boju za uresničitev stališč kongresov ZK in za uresničevanje ustave pa zveza komunistov še vedno pogosto naleti na težave, protisamoupravne in protisocialistične težnje in odpore. Pri tem je treba ugotoviti, da ni opaziti neposrednih in javnih odporov proti razredni politiki zveze komunistov in proti njenim konkretnim akcijam. Kljub temu mnogi znaki kažejo, da se nasprotniki samoupravnega socialističnega razvoja niso sprijaznili s stvarnostjo in z našo družbeno usmeritvijo. V sedanje obdobje razvoja socialističnih samoupravnih odnosov, katerih bistvo je, da delovni človek vse bolj obvladuje pogoje in rezultate svojega dela, tako sovpadajo pritiski in okrepljena aktivnost narodnjaških sil in njihov organiziran odpor proti ideji in praksi samoupravljanja, ki se med drugim izraža zlasti z razširjenjem trditve o tem, da se v vračamo v čase centraliziranega uravnavanja družbenega življenja ali da dušimo ustvarjalnost itd. Tako se v času, ko praznujemo 30-letnico zmage nad fašizmom, h kateri so jugoslovanski narodi dali ogromen prispevek, ko s ponosom gledamo na prehojeno pot in rezultate, ki smo jih dosegli — doma in na tujem oglašajo posamezniki, ki zanikajo naš prispevek v NOV in uspehe pod vodstvom ZK pri razvoju socialističnega samoupravljanja.

Boriti se moramo proti vsem, ki skušajo zanikati naše dosežke v vseh obdobjih naše revolucije, kar je izrednega pomena, če hočemo ohraniti neodvisnost, samostojnost in neuvrščenost zunanjo politiko. Odločno zavračamo podtakljanje in težnje, ki si prizadevajo izenačiti borce za svobodo, neodvisnost in enakopravnost s tistimi, ki so se borili na strani okupatorja.

Odgovor na notranje in zunanje pritiske, na vse oblike psiho-loške vojne je, razumljivo, lahko le še večja ofenziva socialističnih sil pod vodstvom ZK za uresničitev ustave in sklepov kongresov ter krepitev varnosti in družbene samozasčite. Rezultati, ki smo jih dosegli, krepijo našo samozavest, moč in pripravljenost delovnih ljudi in subjektivnih sil, kakor tudi zaupanje v nadaljnji uspešni razvoj socialističnih samoupravnih odnosov in uveljavitev politike neuvrščenosti kot sredstva in metode za krepitev sil miru ter enakopravnega sodelovanja med državami sveta.

V. B.

Od našega dopisnika

ČRNA GORA

Vsakemu delavcu stanovanje

Dokument o razvoju Črne gore v naslednjih desetih letih optimistično napoveduje, naj bi v tem obdobju vsak delavec v Črni gori dobil stanovanje. V minulem desetletju so v tej republiki zgradili v povprečju po 2.600 stanovanj letno s skupno površino 145.000 kvadratnih metrov. Po prognozah dokumenta o razvoju Črne gore v naslednjih desetih letih pa naj bi letno zgradili po 2.900 stanovanj z več kot 180.000 kvadratnimi metri površine.

Po zakonskih predpisih, ki so jih v Črni gori sprejeli v decembru minulega leta, bodo vsa vprašanja, ki zadevajo stanovanjsko gradnjo — od financiranja in načrtovanja gradnje pa do razdeljevanja stanovanj — reševale samoupravne interesne stanovanjske skupnosti. Zdaj pripravljajo tudi sprejem posebnega zakona o izločanju sredstev za stanovanjsko gradnjo in o njihovem usmerjanju. Zavoljo izrednega pomena stanovanjskega gospodarstva osnutek zakona predvideva obvezno izločanje sredstev za izboljšanje stanovanjskih razmer in za solidarno stanovanjsko gradnjo za vse organizacije združenega dela. Glavni viri financiranja stanovanjske gradnje bodo sredstva, izločena iz dohodka delavcev, o njihovem obsegu pa bodo odločali tisti, ki dohodek ustvarjajo. Osnutek zakona še predvideva, da banke ne bodo mogle odobravati posojil za stanovanjsko gradnjo tistim delovnim organizacijam, ki nimajo lastnega programa stanovanjske gradnje. Stopnja izločanja sredstev za stanovanjsko gradnjo za potrebe invalidov in upokojencev pa bodo določale pristojne skupnosti.

Z vsemi temi ukrepi v Črni gori računajo, da bo možno uresničiti napovedi iz desetletnega programa razvoja te republike.

J. STOJANOVIĆ

VOJVODINA

Doklej negotovost

Upravni odbor gospodarske zbornice Vojvodine je od izvršnega odbora zahteval, da odločno intervenira pri zveznem izvršnem svetu, gospodarski zbornici Jugoslavije, republiškem izvršnem svetu in drugih pristojnih organih zavoljo počasnosti pri reševanju problemov živinoreje. Samo v Vojvodini imajo 100.000 pitanih svinj presežka. Vzrok za to je dejstvo, da še vedno nismo sprejeli družbenega dogovora republik in pokrajin o politiki razvoja živinoreje in da že več kot leto dni ni zagotovljenih cen za pitance in s tem tudi ne pogojev za družbeno intervencijo v kritičnih trenutkih. Razvoju živinoreje škodi tudi premajhna povezanost med živinorejci, klavnicami, tovarnami živinske krme in trgovino.

BOLJE ZA SEZONSKO DELAVCE

V Vojvodini, Slavoniji in Sremu se s področja Bosne in Hercegovine vsako leto sezonsko zaposli kakih 20.000 delavcev, veliko mimo skupnosti za zaposlovanje, zaradi česar nimajo pravice do zdravstvenega in invalidsko-pokojninskega zavarovanja ter drugih pravic, ki izhajajo iz združenega dela.

Predstavniki skupnosti za zaposlovanje Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Vojvodine so zato v celoti podprli medrepubliški samoupravni sporazum o zaposlovanju, ki so ga sprejele vse skupnosti za zaposlovanje in ki bo v kratkem podpisan. Dosledno uresničevanje dogovora bo onemogočilo zaposlovanje delavcev pri sezonskih delih s posredovanjem posameznikov in zaposlovanje na podlagi delovne pogodbe, zaradi česar se bo položaj teh ljudi v marsičem izboljšal. Podprli so tudi namero Zveze sindikatov Jugoslavije, da pripravi poseben družbeni dogovor o določanju minimalnih pogojev nastanitve in prehrane sezonskih delavcev.

KJE IN KAKO DO DELA IN KRUHA

Statistiki so izračunali, da se je v letih od 1970 do 1974 zaposlenost v državi povečevala letno za približno 3,6 %, v naši republiki pa za 4 %. Razumljivo, da takšno ekstenzivnost zaposlovanja nujno spremlja slaba organizacija dela in počasnejše naraščanje produktivnosti dela od napovedane.

Gospodarstveniki predvidevajo, da bo v prihodnjih letih naraščala zaposlenost po 3,5-odstotni letni stopnji. Že letos bo možno v državi zaposliti kakih 300.000 ljudi, to je tri od petih nezaposlenih. Poglejmo zdaj, v katerih republikah iščejo ljudje delo ter kje čaka delo na ljudi.

V Bosni in Hercegovini je bilo do konca februarja letos 79.872 nezaposlenih, od tega jih 50.609 ni imelo nobene kvalifikacije. V republiki jih bodo predvidoma lahko zaposlili 23.600, 15.000 delavcev bo dobilo delo v drugih republikah, 2500 pa v tujini. Družbenopolitične organizacije pripravljajo program ukrepov za zaposlovanje v vsej republiki, poseben program pa še za zaposlovanje delavcev — povratnikov iz tujine. V Mostarju so na pobudo osnovne gospodarske zbornice začeli graditi štiri velike gospodarske objekte, katerih investitorji bodo naši delavci, zaposleni v tujini, in v katerih bodo v glavnem delali delavci, ki se bodo vrnili iz tujine.

Črna gora je imela ob koncu minulega leta 15.000 nezaposlenih. Tretjina nezaposlenih ni imela nobene kvalifikacije, zelo malo je bilo polkvalificiranih, kakih 4000 pa je bilo kvalificiranih in visokokvalificiranih. Delo iščejo v glavnem mladi ljudje — 75 % je mlajših od 35 let, 93 % pa še nima 40 let. Letos bo dobilo delo predvidoma 3300 nezaposlenih. Zaposlovanje nameravajo urediti s pomočjo republiškega družbenega dogovora o zaposlovanju. Sprejeli ga bodo še v prvi polovici letošnjega leta.

Na Hrvaškem bodo letos zaposlili predvidoma 50.000 do 60.000 delavcev, nezaposlenih je 68.438, od tega tretjina brez kvalifikacij. Posebno pozornost posvečajo v Hrvaški odpiranju novih delovnih mest za povratnike, saj je na delu v tujini 300.000 delavcev ali tretjina vseh Jugoslovancev, zaposlenih v tujini.

V Makedoniji bodo letos na novo zaposlili 15.000 ljudi, nezaposlenih pa imajo 93.000 oseb, od tega 12.000 srednješolcev. Že več let občutijo posledice neusklajenosti izobraževalne mreže s potrebami gospodarstva, vendar se še niso odločili za konkretno akcijo, kako to neusklajenost

odpraviti. Povratniki nimajo prednosti pri zaposlovanju, le čas, ki ga prebijejo na delu v tujini, se jim šteje kot da so zaposleni; družbeni dogovor namreč predvideva, da dobijo prej delo tisti, ki so dlje nezaposleni.

V naši republiki nezaposlenost ne predstavlja posebnega problema. Teže je na prostih delovnih mestih zaposliti delavce z ustrežno kvalifikacijo. Nezaposlenih je trenutno 10.048 oseb, kar je 1,4 % glede na celotno število zaposlenih, od tega 60 % žensk. Čeprav je v manj razvitih področjih nezaposlenost precejšen problem in je na delu v tujini 60.000 Slovencev, bomo morali letos za popolnitev prostih delovnih mest zaposliti kakih 15.000 delavcev iz drugih republik. Sicer pa zavodi za zaposlovanje že več let uspešno organizirajo tečaje za prekvalifikacijo delavcev in izobraževanje tistih, ki nimajo kvalifikacije.

V Srbiji bo letošnje leto 60.000 prostih delovnih mest, nezaposlenih pa je 163.000 občanov. Problem so nekvalificirani in delelci tistih strok, ki gospodarstvu niso potrebne. Nezaposlenih je na stotine zdravnikov, profesorjev, arhitektov in drugih, deloma tudi zato, ker neradi menjajo prebivališče, tako so v kraju prebivališča prijavljeni kot nezaposleni, v drugem kraju pa takšnih strokovnjakov primanjkuje.

Na Kosovu je v delovnem razmerju 127.000 občanov ali 9,4 % vsega prebivalstva, na delo pa čaka 40.000 oseb, od tega 23.000 kvalificiranih. V pokrajini bo letos dobilo delo 8500 občanov, kakih 6000 pa v drugih krajih države. Anketa je pokazala, da bi se 12.000 delavcev različnih poklicev želelo zaposliti kjerkoli v državi.

V Vojvodini je bilo lani 52.408 nezaposlenih (30.591 žensk), od tega 25.802 nekvalificiranih. Letos pa se bo s predvidenim povratkom zdomcev število nezaposlenih povečalo na 72.369 oseb. Delo bo v Vojvodini dobilo 26.000 nezaposlenih: 900 na delovnih mestih, izrazjenih zaradi upokojitve, 16.000 pa na novih delovnih mestih. Čeprav večjega sodelovanja med šolani in gospodarstvom še ni, je obveljal predlog, da bodo v tretjem letu šolanja učencev v gospodarstvu organizirali specializacijo za tiste poklice, ki jih primanjkuje. Večjih povratnih tokov zaposlenih v tujini sicer ne pričakujejo, pripravljajo pa akcijski program, kako jih zaposliti. Olajševalna okoliščina je dejstvo, da je med 75.000 zaposlenimi v tujini iz te pokrajine 22.000 kmetov, ki se lahko vrnejo na svoja posestva.

V. O.

HRVAŠKA

»PODRAVKA« ORJE LEDINO

Poskus, da bi kreditne obvarovali pred inflacijo, v teoriji ni neznan. S tako imenovano metodo indeksiranja naj bi na koncu določenega obdobja, denimo leta, dolgeve povečali za stopnjo inflacije v tem času, vsem tistim, ki imajo kredite, zaračunali strošek inflacije, tistim pa, ki so s svojimi sredstvi na različne načine var-

čevali in tako omogočili kreditiranje iz dodatnih sredstev, naj bi dali ustrezen regres. To z drugimi besedami pomeni, da bi morala biti realna cena kredita sestavljena iz nadomestila za stopnjo inflacije in iz normalne cene denarja ali kapitala.

Nekaj podobnega so se odločili uveljaviti v koprivniški „Podravki“. V „Podravki“ obračunavajo temeljne organizacije združenega dela ob-

medsebojnem kreditiranju investicij druga drugi osem-odstotne obresti za kredit kot nadomestilo za vloženo minulo delo, poleg tega pa še nadomestilo v višini stopnje inflacije, da bi tako ohranili vrednost kreditov in spodbudili akumulativnejše obrate za naložbe zunaj lastnega dvorišča, to je tam, kjer je to najbolj upravičeno, in to brez strahu, da se bo zmanjšala vrednost vložnih sredstev!

SRBIJA

Prevelika poraba

Na sejah zborov skupščine Srbije so ugotovili, da izgube delovnih organizacij še vedno predstavljajo eno najpomembnejših področij nepokrite porabe in žarišč gospodarske nestabilnosti.

Podatki iz minulega leta kažejo, da je 660 organizacij v ožji Srbiji plačevalo osebne dohodke v večjih zneskih, kot so imeli pravico po določbah splošnega družbenega dogovora. Skupna vsota teh prekoraitvev je znašala blizu 400 milijonov dinarjev, kar pomeni, da dejansko vsaka 19. organizacija ni spoštovala dogovora.

Zakon o delavskih svetih

Izvršni svet skupščine SR Srbije je dal v širšo obravnavo osnutek zakona o volitvah delavskih svetov. Določbo, da v delavski svet ne morejo biti izvoljeni vodilni delavci, bodo verjetno razširili tudi na ljudi, ki vodijo komercialne in računovodske posle ter na namestnike vodilnih

delavcev. Vsekakor bo treba do sprejetja zakona, ki vsebuje tudi določbe o imenovanju poslovnih organov in volitvah izvršnih organov v OZD, vsestransko proučiti, kaj naj bi urejali enotno in kaj prepustili določbam samoupravnih aktov.

te dni so rekli

FRANC ŠETINC, sekretar IK predsedstva CK ZKS, na seji CK ZKS:

S sredstvi za proizvodnjo v družbeni lastnini ustvarjamo danes že več kot 82 odstotkov skupnega družbenega proizvoda Jugoslavije, njihova stvarna vrednost pa je približno petkrat večja kot pred 25 leti. Danes proizvede industrija v manj kot mesecu dni več, kakor je proizvedla v vsem letu 1939, kot je dejal tovarš Tito v referatu na desetem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije.

Tudi v Sloveniji je šlo tako skokovito navzgor. Stopnja gospodarske rasti je bila med najvišjimi na svetu. Od leta 1952 do leta 1972 se je industrijska proizvodnja povečala šestkrat, v primerjavi z letom 1939 pa celo desetkrat. Če bi poenostavili, bi dejali, da smo postavili k vsaki tovarni iz leta 1939 kar deset enakih novih tovarn. V letih 1953–1972 so nastala nova mesta, zgradili smo 3600 kilometrov novih cest, 152.400 novih stanovanj, veliko število novih vrtcev, šol, kulturnih objektov itd. Število zaposlenih se je povečalo od 267.000 leta 1952 na 654.000 v prvi polovici leta 1972. Nezaposlenosti praktično ni. Medtem ko je bilo v šolskem letu 1955/56 le 6.151 študentov visokih šol, jih je bilo lani že 15.551. Tako skokovito ali celo še bolj je naraščalo tudi število dijakov in učencev na poklicnih srednjih šolah in gimnazijah. Zdravstveno je enotno zavarovano vse prebivalstvo. Bolnišnice nas s 6,9 postelje na 1000 prebivalcev uvrščajo v sam evropski vrh. Leta 1962 je prišel en zdravnik na 1121, sedaj pa le še na 758 prebivalcev. Število uživalcev pokojnin in invalidnin se je povečalo od 113.000 leta 1960 na skoraj 220.000 leta 1973. In tako bi lahko naštevali še dalje.

DŽEMAL BIJEDIĆ, predsednik ZIS, v govoru delavcem v Kijevu:

Istega dne, ko je Hitler napadel Sovjetsko zvezo, je KP Jugoslavije objavila razglas s pozivom na oboroženo vstajo, in že 1941. leta se je po vsej Jugoslaviji razvila vstaja neslutnega obsega. Ko se še nihče v Evropi, razen Sovjetske zveze, ni z orožjem boril proti fašističnim osvajalcem, se je v Jugoslaviji z orožjem v rokah bojevalo s fašisti več kot 300.000 ljudi.

V začetku 1942. leta smo začeli ustanavljati tudi regularno armado, proletarske brigade in divizije.

Po številu žrtev v boju proti fašizmu, če ne upoštevamo žrtev Sovjetske zveze, se samo Poljska lahko primerja z Jugoslavijo. Jugoslavija je v minuli vojni na strani Sovjetske zveze in drugih zaveznikov protihitlerjevske koalicije dala največ, kar je mogla dati — dala je vsakega desetega človeka, pri čemer je hkrati pretrpela velike materialne izgube. V tem hudem boju so se narod in narodnost Jugoslavije, ki jih je vodila komunistična partija, vojskovali v glavnem z orožjem, ki so ga iztrgali sovražniku. Prvo tujo pomoč smo dobili pozimi 1943. leta, jeseni 1944. in 1945. leta pa smo dobili oboroženo pomoč. Hvaležni smo za pomoč, ki nam jo je dala Sovjetska zveza; naši narodi ne bodo nikoli pozabili, da so tudi enote Rdeče armade skupaj z našimi borci sodelovale pri osvoboditvi dela naše države.

BREZ BESED

Palestinsko vprašanje — ključ miru na Bližnjem vzhodu

Nedavno tega je palestinski voditelj Jaser Arafat izjavil: „Ne glede na vse, kar se ta trenutek dogaja v tem delu sveta, je treba vedno upoštevati, da prav tako kot vojne ni mogoče voditi brez Egipta, tudi miru ni mogoče sklepati brez Palestincev.“ Besede, s katerimi je želel poudariti vlogo svojega ljudstva pri iskanju končne pravične rešitve arabsko-izraelskega spora, so v minulih dveh letih naletele na odmev na vseh koncih sveta, v Združenih narodih, ki so palestinsko osvobodilno gibanje priznali kot edinega legitimnega predstavnika palestinskega ljudstva, pa pri neposredno prizadejih državah Bližnjega vzhoda in slednjič tudi pri velesilah. Celotno Izrael, ki še vedno nikakor neče o Palestincih razmišljati kot o ljudstvu in ki ne priznava Palestinskega osvobodilnega gibanja PLO, kaže znake, da bo sčasoma moral opustiti to svoje togo stališče v prid miru in ne nazadnje tudi — lastne varnosti, ki jo pri sovražnih akcijah na sosedne države tako rad podudara.

Palestinsko osvobodilno gibanje se je torej, to lahko rečem, uveljavilo kot ključni politični dejavnik bližnjevzhodne krize. Pa vendar je še veliko tistih, predvsem na Zahodu, ki o Palestincih še vedno razmišljajo le kot o beguncih, izgubljenih v taboriščih po Libanonu, Jordaniji, Siriji in Egiptu. Za mnoge Palestinci niso ljudstvo, ampak množica nesrečnikov, ki živi na račun pomoči svetovne organizacije in ki so nekoč obrnili hrbet plodni, a slabo obdelani zemlji, da bi na njihovo mesto prišlo ljudstvo, sposobno to zemljo spremeniti v raj. Izraelu ni bilo težko razvejati široke propagandne dejavnosti, ki je v precejšnjem delu zahodne javnosti utrdila to predstavo. Toda ta predstava je daleč od resnice, to pa najbolje dokazujejo zgodovinska dejstva, ki se jih ni nikoli odveč spominjati.

ARABSKA PALESTINA

Židovsko cionistično gibanje, ki je zraslo sredi prebujanja narodne zavesti in revolucije 19. stoletja in sredi pregonov Židov na Poljskem, v carski Rusiji in v Prusiji, si je ob prelomu stoletja zadalo, da se vrne v obljubljeno deželo. Zanje je bila „obljubljena dežela“ Palestina, kjer so pred dva tisoč leti živeli njihovi predniki. Cioniste niti najmanj ni zanimalo, da ta dežela ni prazna, da se je medtem v njej naselilo drugo ljudstvo, ki v Palestini že od 7. stoletja dalje vidi svojo edino in pravo domovino.

Cionisti so začeli z najrazličnejšimi političnimi mahinacijami in izrabljali vpliv bogate židovske senje na Zahodu, da bi takratne velesile prepričali v upravičenost svojih zahtev. Medtem pa so že leta 1908 na palestinskih tleh, v Jaffi, ustanovili odbor za naseljevanje Židov. Vračanje v obljubljeno deželo se je začelo. Pred izbruhom 1. svetovne vojne je bilo v Palestini že kakih 100.000 Židov ali deseti del domačega arabskega življa.

V času, ko se je med Židi porajal in oblikoval politični cionizem in ko je celo začel uresničevati svoje sanje o Palestini, se je tudi med Arabci začelo gibanje za narodnostno osamosvojitve. Narodnostno prebujanje Arabcev so znali najbolje izkoristiti Angleži, ki jim je zavezništvo različnih arabskih princův in kraljev prišlo prav v naporih, da od otoman-

skega cesarstva poberejo najboljše kose in okrepijo svojo navzočnost na strateško pomembnem Bližnjem vzhodu. Med prvo svetovno vojno so za svojega zaveznika pridobili velikega šerifa iz Meke Huseina in mu obljubili, da bodo po končani vojni priznali Arabcem neodvisnost... To obljubo so Angleži neslavno umaknili leta 1917, ko so se slovesno obvezali, da bodo podprli cionistične težnje po ustanovitvi „narodnostnega ognjišča“ v Pa-

Voditelj Palestinske osvobodilne organizacije Jaser Arafat. Njegovo ilegalno ime je Abu Amar.

lestini. Britanski zunanji minister lord Balfour je takrat izjavil, „da bo angleška vlada vložila vse sile, da bi olajšala uresničitev tega načrta.“ Ta izjava je pozneje dobila ime Balfourjeva deklaracija in je praktično pomenila obsodbo nad domačim prebivalstvom Palestine — nad arabskimi Palestinci.

ŽIDJE „ZAVZEMAJO“ PALESTINO

Balfourjevo deklaracijo so vnesli tudi v mirovno pogodbo s Turčijo, ki so jo podpisali leta 1920. Velika Britanija pa je od Društva narodov dobila mandat nad Palestino. Židovsko naseljevanje v „obljubljeno deželo“ se je zdaj nadaljevalo z okrepljenim tempom. Tik pred drugo svetovno vojno jih je bilo v Palestini že 380.000. Tudi zagrižen odpor arabskih nacionalistov, ki je v obdobju med obema vojnami velikokrat prerasel v splošne demonstracije in celo krvave spopade in ki je hkrati naletel na močno podporo po vsem arabskem svetu, ni mogel ustaviti prihajanja novih židovskih priseljencev.

Židovska skupnost „jišuv“, v kateri je bila večina izredno izobraženih in sposobnih ljudi, se je že zelo zgodaj organizirala v nekakšno državno ureditev s svojim parlamentom, svojo vlado in političnimi strankami. Židovski sindikati so organizirali močno centralo, ki je skrbela za razvoj gospodarstva in za zaposlovanje Židov, medtem ko je sistematično onemogočala zaposlovanje Arabcev.

Gospodarski položaj arabskih Palestinec se je čedalje bolj slabšal. Zlasti slabo se je godilo tisočim kmetov, ki so ostali brez zemlje. Arabski zemljiški posestniki so namreč, privabljeni z visokimi odkupnimi cenami, množično prodajali zemljo židovskim agencijam. Mnogi pa so jo prodajali preprosto zato, ker jih je v to nagnalo nasilje različnih židovskih terorističnih organizacij. Takšne razmere so zaostrele arabski protest. Arabci so protestirali, pozivali, demonstrirali, pisali pritožbe, stavkali in se borili. Po vsakem večjem izbruhu spopadov med Arabci in židovskimi priselenci je britanska vlada imenovala komisijo: na podlagi teh poročil je London leta 1939 izdal Belo

knjigo o palestinskem problemu, v kateri je določil kvoto priseljevanja Židov na 75.000 oseb na leto.

BRITANSKI ODHOD IN POSEG ZN

Za Britance je bilo skrbništvo nad Palestino eno najbolj neprijetnih izkušenj v njihovi kolonialni zgodovini. Sprva je London tesno sodeloval s cionisti, ki so podpirali britanske politične in strateške cilje. Toda sčasoma se je začela tehtnica nagibati bolj na arabsko stran. Glavni vzrok tega preobrata je bila arabska nafta: zaradi naftnih koristi se London ni maral zameriti Arabcem. Poleg tega je spoznal, da hočejo Židje neodvisno državo, ki v nobenem primeru ne bi ostala pod britanskim okriljem. Najbolj proarabski in najbolj proticionistični so Britanci postali prav v času, ko je bilo to nezaželeno in nemogoče — tik pred drugo svetovno vojno. Takrat je ves svet sočustvoval z Židi, ki so umirali v nemških koncentracijskih taboriščih in je bilo vsako nasprotovanje priseljevanju Židov v Palestino skoraj zločin.

Prva leta druge svetovne vojne je zavladalo med Židi in Arabci v Palestini nekakšno premirje. Toda to ni oviralo Židov, da ne bi skrivaj krepili svoje navzočnosti s podkupovanjem in prilaščanjem arabske zemlje, saj je svetovno mnenje takrat za odobravanjem gledalo na židovsko stvar. Premirje se je končalo leta 1944, ko sta židovski teroristični organizaciji Irgun Cvaj Leumi in Stern znova začeli z nasiljem. Njuno nasilje je bilo predvsem usmerjeno proti Palestincem in seveda tudi proti britanski navzočnosti.

V začetku leta 1947 so Britanci spoznali, da so jim palestinska tla postala prevročja. Uvideli so, da cionistom nihče ne more preprečiti, da ne bi v Palestini ustanovili neodvisno državo. Jasno jim je bilo tudi, da bo v tem primeru med Židi in Arabci izbruhnila vojna. Ker

Po prvem naj bi Palestino razdelili na židovsko in arabsko državo in na mednarodno cono okrog Jeruzalema. V židovski državi, ki bi obsegala 56 odstotkov Palestine, naj bi bilo pol milijona Židov in prav toliko Arabcev.

Po drugem predlogu — pravice so ga Indija, Iran in Jugoslavija, naj bi Palestina postala federacija. V glavnem mestu Jeruzalemu bi bila zvezna vlada, židovska federativna enota in arabska enota pa bi imeli še vsaka svojo vlado. Zvezna vlada bi skrbela za obrambo, zunanjo politiko, priseljevanje itd.

Pred glasovanjem v ZN je vse kazalo, da predlog o razdelitvi Palestine, za katerega so se zavzemali Židje, ne bo dobil potrebne dvotretjinske večine. Tedaj pa so ameriški cionisti uporabili vsa sredstva, da bi prek ameriške vlade pritiskali na nekatere omahljive delegate. Tako se je zgodilo, da so nekatere delegacije čez noč spremenile svoje mnenje in 29. novembra 1947 so na tajnem glasovanju sprejeli predlog o razdelitvi Palestine med Žide in Arabce in torej o ustanovitvi židovske države.

Za Žide je bilo to največ, kar so v tistem trenutku lahko dobili, vendar razdeljena Palestina ni bila njihov končni cilj: hoteli so židovsko državo na celotnem ozemlju Palestine. V samostojni državi na polovici palestinske zemlje so cionisti videli le bazo za nadaljnji prodor na območje Palestine. To so pozneje tudi uresničili: svoje ozemlje so po prvi vojni z Arabci leta 1949 bistveno povečali. Dodali pa so mu še nadaljnje kose arabske zemlje po spopadu leta 1967.

Za Arabce je bila razdelitev Palestine slabša od dveh slabih možnosti. Načeloma so bili proti obema predlogoma. Tudi predlog o federaciji je namreč po njihovem prepričanju vseboval idejo o razdelitvi. Edina pravična rešitev je bila zanje v ustanovitvi palestinske države, v ka-

Mladi Palestinček iz palestinskega begunskega taborišča Dera v Siriji. Domovino svojih staršev pozna samo iz pripovedovanja starejših in iz učenja palestinske zgodovine v šoli. Na vprašanje, kaj je Palestina, ve odgovoriti: „Palestina je dežela, v katero bomo nekega dne šli, da bi živeli v njej. To bo svobodna država, v kateri bodo Židje, muslimani in kristjani lahko živeli v demokraciji in miru...“

palestinski vasi Deir Jassin poklali 245 arabskih mož, žensk in otrok. Pokol v tej vasi je sprožil brezglavi beg Palestinec. Tu se je pravzaprav začela žalostna zgodba o palestinskih beguncih, ki se je nadaljevala skozi vso vojno med Židi in Arabci istega leta. 14. maja 1948 so se Britanci končno umaknili iz Palestine. Istega dne je bila razglašena ustanovitev židovske države Izrael. Palestinci so izgubili svojo domovino. Vse od takrat so obsojeni na životarjenje v begunstvu, pod šotori in zasilnimi barakami kakih 200

vah. Trenutno imajo v različnih univerzitetnih ustanovah več kot 100.000 študentov. Njihovi predstavniki so na visokih položajih po vsem arabskem svetu. Države proizvajalke nafte se opirajo na strukturo, ki jo večinoma sestavljajo Palestinci. Zdravniki, učitelji, inženirji in uslužbenci administracije palestinskega rodu predstavljajo hrbtenico Saudove Arabije in Kuwaita. „Nihče nas ne zaposluje zato, ker smo Palestinci, ampak zato, ker smo nujno potrebni,“ je nekoč dejal palestinski voditelj Arafat.

Takole živijo Palestinci že od leta 1948. Na sliki: taborišče palestinskih beguncev v Jordaniji, ki je le eno izmed dvesto zasilnih palestinskih naselij, raztresenih po vsem arabskem svetu.

Londonu ni bilo do tega, da bi nanj padla odgovornost, se je sklenil umakniti iz Palestine. Odgovornost za odločitev o usodi Palestine je Velika Britanija naprtla ZN.

ODLOČITEV ZN IN NASTANEK ŽIDOVSKO DRŽAVE

ZN so takoj ustanovili poseben odbor 11 držav, med katerimi je bila tudi Jugoslavija. Odbor je imel nalogo poiskati najboljše rešitev palestinskega problema. Na jesenskem zasedanju Generalne skupščine leta 1947 je odbor predložil dva predloga.

teri bi Židje živeli kot manjšina z vsemi pravicami.

ŽIDOVSKO NASILJE

Brž ko je bila znana odločitev ZN, je v Palestini izbruhnil pravi peklo. Januarja 1948 so prišli Palestincem v njihovem odporu proti židovskemu nasilju na pomoč arabski prostovoljci. V brezglavem nasilju pa so prednjačile predvsem židovske teroristične organizacije, Židom je namreč šlo za to, da bi zasedli čimveč tistega dela ozemlja, ki naj bi bilo po načrtih ZN arabsko. V vseh zgodovinah Palestine bo zapisana noč med 9. in 10. aprilom leta 1948, ko so pripadniki židovske teroristične organizacije Irgun v

taborišče po različnih arabskih državah.

DAN PALESTINE

Letošnji 15. maj, mednarodni dan Palestine, bodo Palestinci proslavili v znamenju uspešnih rezultatov njihovega političnega in več kot 10-letnega vojaškega boja, na podlagi katerega so se uveljavili kot ljudstvo, ki ima vse pravice do samoodločbe. Proslavili ga bodo v znamenju dosežkov, kakršne je dosegel redko kateri narod sveta. Od 3 milijonov in pol Palestinec, kolikor jih je raztresenih po vseh državah Bližnjega vzhoda, jih je samo 7 % nepismenih. Izobrazbena raven Palestinec je bistveno višja kot v drugih arabskih drža-

Izrael se je v svoji sli po palestinski zemlji soočil z nasprotnikom, ki mu je po intelektu enak in v ničemer ne ostaja za njim. V tem pa je morda tudi ozadje izraelskega „strahu“ pred Palestinci, o katerih Izraelci pravijo, da sploh ne obstajajo. Toda, če bo hotel živeti v miru, bo moral Izrael ta neupravičeni „strah“ pozabiti in sprejeti dejstvo, da lahko živi in obstaja edinole v sožitju s Palestinci. To je zgodovinska nujnost, pred katero izraelsko vodstvo stoji že dolgo časa, vendar pa je noče javno priznati. Od tega, kdaj jo bo dokončno sprejelo, bo odvisen razplet krize na Bližnjem vzhodu in končno tudi obstoj Izraela. J.P.

ZAKON ČIMPREJ UVELJAVITI V PRAKSI

Zakon o visokem šolstvu, ki ga bo v teh dneh obravnavala in sprejela slovenska skupščina, je za nadaljnji razvoj šolstva in celotne naše družbe izrednega pomena. Gre za urejanje področja, kjer se izobražujejo najvišji strokovni kaderji za gospodarstvo in družbene dejavnosti, predvsem pa tudi pedagoški in raziskovalni delavci za celotno vzgojno – izobraževalno in znanstveno dejavnost.

Ko smo v sindikatih pred letom dni širše razpravljali o prvem osnutku zakona, smo zlasti poudarili naslednje zahteve: z zakonom moramo širše odpreti možnosti in ustvariti pogoje za večji – odločilnejši vpliv gospodarstva na politiko, program in organizacijo visokošolskega študija. Nadalje mora zakon ustvariti pogoje in zaostri režim študija tako pri učiteljih in študentih za večjo učinkovitost in kvaliteto študija. Odpreti mora širše možnosti za razvoj izobraževanja ob delu.

Ce iz teh zahtev ocenjujemo predlog zakona, za katerega menimo, da ga je treba čimprej sprejeti in uveljaviti v praksi, lahko ugotovimo, da je velik del teh naših zahtev upoštevan. Ob tem pa se seveda krepko zavedamo, da sam zakon – pa še tako lepo in celovito napisan – ne bo spremenil prakse, če k njegovemu uresničevanju ne bodo prispevali vsi zainteresirani in odgovorni dejavniki. Pri tem mislimo tako na visokošolske delavce, študente, pa tudi na gospodarstvo in družbene dejavnosti kot uporabnike kadrov. Zlasti na slednje, kajti zakon z uvajanjem nove samoupravne organiziranosti odpira širše možnosti, pa tudi odgovornost združenega dela, za urejanje vseh najpomembnejših vprašanj razvoja visokega šolstva: od določanja politike in programov vzgojno-izobraževalnega ter raziskovalnega dela, sprejemanja statutov, finančnih načrtov, sistemizacije delovnih mest do volitev, imenovanj in razrešitev pedagoških in raziskovalnih delavcev ter članov organov visokošolskih delovnih organizacij. Delegati uporabnikov imajo po zakonu pravico sprožiti postopke: če visokošolski delavci ne izpolnjujejo pogojev za izvolitev v nazive, predlagajo ukinitve visokošolske delovne

organizacije; če ni več potreb po njenem delu, dajejo pobude in odločajo o omejitvi vpisa v posamezne visokošolske temelne organizacije združenega dela, itd.

Zakon kot rečeno odpira možnosti za večjo – neposrednejšo povezavo in vključitev visokošolskega dela v celotno združeno delo in družbeno reprodukcijo. Zato ga v sindikatih podpiramo in se obenem zavezujemo, da bomo preko svojih organizacij delovali za njegovo čim popolnejšo in čimprejšnjo uveljavitev. Predvsem se bomo morali angažirati pri izvolitvi delegatov v svete posameznih visokošolskih temeljnih organizacij združenega dela.

ZA NOVO RAZVRSTITEV VISOKOŠOLSKIH DELAVCEV

Na sam predlog zakona pa ima tako zveza sindikatov kot tudi sindikat delavcev znanosti in visokega šolstva nekaj konkretnih pripomb oziroma spreminjalnih predlogov k posameznim členom.

V bistvu gre za tri skupine pripomb, za katere menimo, da bi jih v končnem besedilu zakona morali upoštevati.

Prva se nanaša na razvrstitev visokošolskih delavcev v nazive. Predlog zakona zadržuje staro razvrstitev v visokošolske učitelje, znanstvene delavce in sodelavce. Republiški odbor sindikata delavcev znanosti in visokega šolstva predlaga spremembo nazivov tako, da se visokošolski delavci razvrščajo v pedagoške, znanstvene in strokovne delavce. Razen tega predlaga, da se med pedagoške delavce uvrste tudi predavatelji, asistenti in lektorji. Taka razvrstitev bi

delno odpravila stare, hierarhične odnose znotraj fakultet in visokih šol.

ZA VEČJO POVEZANOST TEORIJE S PRAKSO

Posebej se sindikati zavzemajo tudi za večjo odprtost visokošolskih delovnih organizacij pri angažiranju strokovnjakov iz neposredne prakse pri pedagoškem in raziskovalnem delu. Večja povezanost teorije in prakse, neposrednejši pretok znanja in praktičnih izkušenj v obeh smereh je možen le, če bodo kadri iz prakse prihajali na visoke šole in obratno, če se bodo pedagoški in raziskovalni delavci v večji meri vključevali v praksi gospodarskih organizacij in družbenih dejavnosti.

Drugi del pripomb se nanaša na določbe, ki urejajo študij ob delu. Ta del je v zakonu še vedno šibko obdelan in tak kot ne obvezuje dovolj visokošolskih delovnih organizacij, da podrobneje uredijo pogoje, način in oblike študija ob delu ter opredelijo pravice in dolžnosti študentov, ki študirajo ob delu.

Tretje pripombe se nanašajo na poglavje, ki ureja samoupravljanje v visokošolskih temeljnih in delovnih organizacijah. Čeprav je sedanja ureditev mnogo boljša od prvotne, je še vedno precej nedorečenega in pre-

pušča mnoge pomembne odločitve statutom visokošolskih temeljnih organizacij (n. pr. določanje pristojnosti sveta). Verjetno pa bo bolj kot formalna opredelitev tega področja v zakonu odločilno to, kako se bodo delegati uporabnikov s svojim delom v organizacijah uveljavili s svojim delom, zavzetostjo in odgovornostjo.

ŠOLSKO LETO NAJ BI SE ZAČELO 1. SEPTEMBRA

Sindikati posebej podpiramo tudi določila 34. člena zakona, ki določa, da se prične šolsko leto s 1. septembrom, čeprav je prav proti temu določilo velik odpor pri študentih in visokošolskih delavcih. Menimo, da bo s prejšnjim pričetkom dela možno bolj normalno porazdeliti tedensko obremenitev študentov in učiteljev. Nova razporeditev dela pa bo seveda terjala bistvene spremembe v načinu, organizaciji in metodi študija. Predvsem bo potrebno zagotoviti in terjati sprotni študij, drugačen razpored izpitov in mesec več dela. Učiteljem in študentom pa bo za koriščenje letnih dopustov še vedno ostalo na voljo 3 mesece. Odpor proti temu določilu pomeni odpor proti radikalnejšim spremembam, ki so pogoj za večjo učinkovitost študija na visokih šolah.

TILKA BLAHA

Kdo danes ne pozna Antona Repnika, kovača in naivnega slikarja iz Mute pod Pohorjem? Dolga leta je bil zaposlen v tovarni poljedelskega orodja, kmetijskih strojev in livarskih izdelkov. Naporno delo ga je prisililo v invalidsko upoko-jitev. Za Repnikom so v tem delovnem kolektivu v Muti ostali njegovi nasledniki, ki poleg svojega dela v tovarni še pridno klešejo v kamen, rezljajo v les ali s čopičem in paletto v rokah upodabljajo tamkajšnje življenje na slikarska platna. To so Zmago Herman, Simon Rupnik, Franc Jerčič in drugi. Prav pred novo tovarno v Muti so v parku, ki so ga zaposleni uredili z udarniškim delom, postavili dve skulpturi, ki predstavljata kovača in livarja – delo Franca Jerčiča. – M. Ž. – Foto: A. Ul.

NOVE IZKUŠNJE GLASBENE MLADINE

Za nami je konferenca Glasbene mladine, srečanje sodelavcev, aktivistov organizacije, ki v zadnjem času dobiva vse večje družbeno priznanje, obenem pa se tudi razširja in dobiva pristaše po vsej Sloveniji.

Bistvene vsebinske premike je opaziti predvsem v zadnjem letu, ko je Glasbena mladina večjo pozornost posvetila osnovnim oblikam vzgoje in priprave mladih na sprejemanje glasbe: torej predavanjem, srečanjem v klubih, razgovorom z mladimi, in to predvsem tam, kjer njene prisotnosti doslej ni bilo mogoče opaziti v dovolj veliki meri. Tako republiška kot občinske organizacije Glasbene mladine so se trudile, da bi se kar najbolj približale mladim iz neposredne proizvodnje.

Konference se je udeležilo precejšnje število mladih iz srednjih strokovnih

šol, iz tovarn. Zanje je spremljanje razprave pomenilo pridobivanje novih izkušenj in spoznavanje o možnostih razvijanja oblik glasbene dejavnosti v njihovih okoljih. Iz razgovorov z njimi je bilo očitno, da so možnosti za prodor gibanja in oblik dela Glasbene mladine marsikje še premalo izkoriščene in da obstajajo tako finančne kot materialne možnosti za nekatere, če že ne vse oblike dela. Posnemanja vredna je na primer dejavnost Glasbene mladine Brežice, ki pripravlja glasbeni program ob proslavah in svečanostih v delovnih kolektivih. V Ljutomeru pa Glasbena mladina na vse svoje koncerte rabi tudi delavsko in kmečko mladino. Koncerti so organizirani popoldne, tako da se jih lahko udeležijo tudi tisti, ki bi jim zaradi oddaljenosti večerni koncerti ne bili dostopni.

Republiška konferenca Glasbene mladine Slovenije je sprejela nov statut, po katerem naj bi se organizacije v obliki aktivov in osnovnih organizacij razširile v kar največ delovnih kolektivov, šol, krajevnih skupnosti. Naloga aktivistov Glasbene mladine v bodoče bo, da mlade, ki morda sodelujejo v kulturno-umetniških društvih, v pevskih zborih, pridobivajo za aktivno sodelovanje v Glasbeni mladini – da ne bi slo delo samo v eni smeri – od animatorjev, pripravilcev in izvajalcev programov k „potrošnikom“ kulturnih, predvsem glasbenih dobrin – ampak da bi predvsem ti, ki jim je program namenjen, začutili povezanost z organizacijo in njenimi idejami, in da bi tudi svoje glasbeno-udeleževanje občutili kot del aktivnosti Glasbene mladine.

METKA ŽUPANČIČ

ČE SE ODLOČAŠ ZA ŠTUDIJ

Programi za študij ob delu so še v pripravi

V pogovoru s tajnico Biotehniške fakultete v Ljubljani, tovarišico Marijo Gorican, smo izvedeli marsikaj zanimivega o pogojih in možnostih za študij na tej fakulteti. Izbira študija je kaj pestra, saj ima fakulteta kar šest oddelkov.

KDO SE LAHKO VPIŠE NA BIOTEHNIŠKO FAKULTETO?

Omenili smo že, da ima fakulteta šest oddelkov: na agronomski, gozdarski, lesarski in živilsko-tehnoški oddelke se lahko vpišejo tisti kandidati, ki so uspešno končali šolanje na gimnaziji in kandidati, ki so uspešno končali srednjo strokovno šolo s štiriletnim poukom: na biološki in veterinarski oddelki pa sprejmejo kandidate s končano gimnazijo.

Ce kandidati nimajo ustrezne (predpisane) šole, morajo opraviti preizkusni izpit, ne glede na to, na kateri oddelki se želijo vpisati. Preizkusni izpit morajo opraviti tudi tisti kandidati, ki nimajo končane srednje šole ali imajo samo nižjo izobrazbo. Poleg sprejemnega izpita pa morajo imeti vsaj štiriletno prakso na ustreznem področju.

BODOČI AGRONOMI IMAJO DVE MOŽNOSTI

Dvoletni, t. j. višješolski študij agronomije, ima dve usmeritvi: poljedelsko-živilnorojsko in sadjarsko-vinogradniško-vrtnarsko. Diplomanti visje agronomske šole v Mariboru se lahko vpišejo v 5. semester. Med študijem pa morajo opraviti izpite iz predmetov, ki se jim delno ali v celoti ne priznajo. Predmetov, ki so jih že poskušali z enakim ali podobnim programom na višji agronomski šoli, ni treba ponovno vpisati.

Visokošolski študij agronomije traja 8 semestrov. Po skupnih prvih dveh letnikih (semestrih) se študij loči v dve glavni usmeritvi: poljedelsko-živilnorojsko in sadjarsko-vinogradniško-vrtnarsko. V 4. letniku študija nadalje deli na: poljedelsko-živilnorojsko, sadjarsko-vinogradniško in sadjarsko-vrtnarsko usmeritev.

V 1. letniku je študij sprotin, kar pomeni, da je treba za vpis v drugi semester uspešno opraviti 3 kolokvije in izpit iz anorganske kemije, za vpis v II. letnik pa so potrebni vsi izpiti iz I. letnika. Študent I. letnika, ki ni izpolnil pogojev za vpis v II. letnik, lahko ponovno vpiše v I. letnik, če je opravil 2/3 obveznosti iz I. letnika. Po uspešno opravljenih izpiti iz vseh predmetov zagovarjajo slušatelji svoje diplomsko delo.

BIOLOŠKI ODDELEK VZGAJA PEDAGOŠKE IN RAZISKOVALNE KADRE

Študij traja 8 semestrov. Po enotnih prvih dveh letnikih se razdeli na dve smeri: pedagoško in raziskovalno-tehniško.

Slušatelji I. letnika biologije opravljajo iz temeljnih predmetov, ki so pogoj za prehod v II. letnik po 1 preizkusni na semester in 1 kolokvij iz vaj. Tudi slušatelji ostalih letnikov opravljajo kolokvije iz vaj. Uspešno opravljeni kolokviji so pogoj za potrditev frekvenice in za prijavo k izpitu. Pogoj za vpis v II. letnik so opravljeni izpiti iz predmetov splošna biologija, uvod v botaniko in anorganska kemija; za vpis v III. letnik so pogoj opravljeni izpiti I. letnika in izpit iz biokemije in kolokvij iz tujega jezika.

Študent mora imeti do konca 5. semestra odobreno diplomsko nalogo.

Za sprejem v pedagoško službo so pogoj opravljeni izpiti iz specialnih predmetov pedagoške smeri.

REŽIM ŠTUDIJA JE ENAK ZA LESARSKI IN GOZDARSKI ODDELEK

Po novem velja v I. letniku sprotin režim študija, katerega potek bo olajšan s sprotin preverjanjem znanja. Pogoj za vpis v 2. semester je najmanj 6 opravljenih kolokvijev in 1 uspešno opravljen izpit. Opravljanje kolokvijev je obvezno.

Poleg visokošolskega je možen tudi višješolski študij lesarstva. Diplomanti visje lesne industrijske šole se lahko vpišejo v III. letnik lesnega oddelka, vendar morajo opravljati diferencialne izpite.

ŠTUDIJ VETERINARSTVA TRAJA NAJDLJE

Študij traja 5 let (10 semestrov). Po prvih treh skupnih letih se deli na splošno smer in živilsko-sanitarno smer.

Tudi na tem oddelku velja v I. letniku sprotin študij s sprotin preverjanjem znanja. V 7. in 8. semestru študija opravljajo slušatelji dopoldansko ambulantno prakso, v 9. in 10. semestru pa slušatelji splošne smeri opravljajo popoldansko in nočno dežurno službo. Po končanem IV. ali V. letniku opravljajo slušatelji enkratno enomesečno prakso v veterinarskih postajah.

ŽIVILSKO-TEHNOLOŠKI ODDELEK

Velja sprotin študij, torej mora študent opraviti vse izpite I. letnika, da se lahko vpiše v II. Če je opravil samo 2/3 obveznosti, se lahko ponovno vpiše v I. letnik.

Po končanem III. letniku študija slušatelji opravljajo enomesečno strokovno prakso v podjetjih živilske industrije.

STALNI STIKI S PRAKSO

Ves čas študija se študentje srečujejo s praktičnim delom. Fakulteta ima tesne stike z ustreznimi gospodarskimi organizacijami, ki omogočajo študentom, da že med študijem združijo teorijo in prakso.

IZOBRAŽEVANJE OB DELU JE IZREDNO NAPORNO

Poleg rednega študija je organiziran tudi izredni študij na vseh oddelkih, če se prijavi 5 ali več kandidatov. Toda povedati je treba, da je izobraževanje ob delu na tej fakulteti zelo naporno prav zaradi velikega števila ur praktičnega dela. Prav zdaj pa študijska komisija pripravlja nove programe za izobraževanje ob delu.

Fakulteta prireja tudi seminarje za svoje diplomante.

STANKA RITONJA

srečanja

PRILOGA DELAVSKE ENOTNOSTI

Obiskali smo jeseniške železarje in se pogovarjali o njihovih načrtih

LETOŠNJI PRVI MESECI ZBUJAJO UPANJE

Na Jesenicah je železarstvo staro že več kot 600 let. To med drugim potrjuje ohranjeni „Rudarski red grofov Ortenburških“ iz leta 1381, ki je veljal za rudnike in železarske obrate na področju Jesenic.

Hitremu napredku industrije v minulem stoletju pa se zastarali in majhni železarski obrati na Jesenicah in njeni okolici niso mogli več upirati. Leta 1869 so ljubljanski bančniki in podjetniki ustanovili „Kranjsko industrijsko družbo“, ki je pričela z organizirano koncentracijo proizvodnje na Jesenicah, vendar jo je komaj ustanovljeno zajela splošna gospodarska kriza.

Koncem prejšnjega in v začetku tega stoletja so poskrbeli na Jesenicah za racionalizacijo proizvodnje: opustili so plavže na olje in zgradili Siemens-Martinove peči, modernizirali valjarne in hladno-predelovalne obrate. Potlej je investicijska dejavnost z majhnimi izjemami zamrla vse do leta 1945, ki pomeni eno od pomembnih prelomnic železarske industrije na Gorenjskem.

PREUSMERITEV PROIZVODNJE

Po osvoboditvi so železarji visoko zavihali rokave: popravili so proizvodne obrate, zgradili dve novi Siemens-Martinovi peči, valjarno debele pločevine za širine do 2000 mm in oddelek za proizvodnjo elektrod ...

„Že po letu 1960 smo pričeli z generalno rekonstrukcijo Železarne Jesenice. Za potrebe plavžev smo zgradili aglomeracijo in nove cowperje. Jeklaro smo povečali z dvema 60 tonskima električnima pečema, v sistemu valjarn pa smo zgradili kombinirano valjarno Blooming-Steckel in žično valjarno, kar vse je bistveno spremenilo obstoječo tehnologijo predelave surovega jekla. Poleg tega smo zgradili še profilarno, kisikarno z dnevno proizvodnjo 100 ton kisika, obnovili in povečali pa smo tudi strojni park žičarne in hladne valjarne. Namen rekonstrukcije ni bil le nadomestiti zastarele obrate, pač pa predvsem uvesti sodobne tehnološke postopke, upoštevaje preusmeritev proizvodnje na kvalitetna konstrukcijska in plemenita jekla ...“ so nam povedali v jeseniški železarni, ko smo se pred dnevi pogovarjali o razvoju kolektiva in o njegovih načrtih.

LANI ŽE POL MILIJONA TON JEKLA!

Kljub velikim težavam so železarji zaključili minulo leto s pozitivnim saldrom. Pravijo, da predvsem zavoljo svojega „proti-inflacijskega programa“, ki so ga dosledno spoštovali in uresničevali. Dosegli so rekordno proizvodnjo jekla pol milijona ton, kar je predstavljalo osnovni pogoj za izkoriščanje vseh kapacitet vroče in hladne predelave.

Železarna Jesenice v sestavi Združenega podjetja slovenskih železarn zaposluje 6260 delavcev, do leta 1980 pa bo to število naraslo za približno 400 zaposlenih ...

V železarni dela 114 delavcev z visoko izobrazbo, 87 z višjo in 611 s srednjo. Čez pet let pa bo imela delovna organizacija precej več strokovnega kadra. Imela bo 200 delavcev z visoko izobrazbo, 230 z višjo in blizu 800 zaposlenih s srednjo izobrazbo ...

Železarna ima danes več kot 620 štipendistov, to je enega na deset zaposlenih ...

Jeseniška železarna bo letos proizvedla 520.000 ton jekla, kar predstavlja 65 % proizvodnje slovenskih železarn in 15 % celotne tovrstne jugoslovanske proizvodnje.

Lani so začeli na Jesenicah z gradnjo hladne valjarne na Beli. Že prihodnje leto bodo tu pričeli s proizvodnjo nerjaveče pločevine — kot prvi v Jugoslaviji!

Samoupravni organi jeseniške železarne so v minulih letih veliko storili za standard zaposlenih. Rezultati tovrstnih prizadevanj so rodili lepe sadove, med drugim so veliko prispevali tudi k vse manjši fluktuaciji delavcev.

„Ko ocenjujemo poslovanje letošnjega prvega četrtertletja, ugotavljamo, da se je proizvodnja gibala po planu in da so rezultati relativno dobri, še posebno v primerjavi s prvim tromesečjem minulega leta. Tudi stroški proizvodnje so približno taki, kot smo jih načrtovali, saj smo nekatere podrazitve pravočasno predvidevali — že pri sestavljanju letošnjega plana. Pri tem moramo poudariti, da smo se meseca februarja srečali z dvema bistvenima podrazitvama: cene koksa so poskočile skoraj za sto odstotkov, cene ferolegur pa za približno petinštirideset odstotkov. To pomeni, da bodo narasli stroški proizvodnje za petdeset do šestdeset milijonov dinarjev ...“ Tako so nam razlagali jeseniški železarji na Jesenicah in dodali: „Ne glede na to smo z rezultati poslovanja za letošnje prvo tromesečje zadovoljni. Skrbi nas, kaj bo v prihodnje. Po planu moramo namreč nabaviti blizu 36 tisoč ton polproizvodov, kar vsekakor ne bo lahko, saj se srečujemo z nemajhnimi finančnimi težavami ...“

Ena izmed glavnih skrbi, s katerimi se ubadajo na Jesenicah, je, kako brzdati stroške in jih zadržati na ravni planiranih. Strogo se drže programa varčevanja in — če ne bo prišlo do novih podrazitev, jeseniški železarji upajo, da bodo tudi letošnje leto uspešno zaključili.

BOJ PROTI NELIKVIDNOSTI

Srednjeročni razvoj Železarne Jesenice ne predvideva bistvenega povečanja proizvodnje jekla. Predvideva pa nekoliko drugačno strukturo proizvodnega programa: predvsem več hladne predelave in njene finalizacije, kar zagotavlja več vredno proizvodnjo. Sicer pa naj bi do leta 1980 narasla letna proizvodnja jekla že na 600 tisoč ton, to je za 100 tisoč ton več kot lani, medtem ko naj bi vse slovenske železarne proizvedle blizu milijon ton jekla.

In ko že govorimo o nadaljnjem razvoju jeseniške železarne, še to: že lani so začeli na Jesenicah graditi hladno valjarno. Gre za investicijo v vrednosti poldrugo milijardo dinarjev. Valjarna bo omogočila proizvodnjo elektro in nerjaveče pločevine, ki jo sedaj, posebno slednjo, uvažamo, saj zanjo ni domačega proizvajalca. Valjarna, ki bo predstavljala pomemben korak v razvoju jeseniške železarne, bo začela redno obratovati že v drugi polovici prihodnjega leta.

Načrti železarjev so torej obetavni. Kljub temu pa jih skrbi, kaj bo v prihodnje s plačilno sposobnostjo kupcev. Terjatve naraščajo, dolгови kupcev so iz meseca v mesec večji ...

„V primerjavi z lanskim letom je plačilna sposobnost naših poslovnih partnerjev izredno zaskrbljujoča ...“, ugotavljajo na Jesenicah. „Trenutno nam dolgujejo kupci 20 odstotkov naše

letne realizacije. Če bo šlo tako naprej, nam grozi nelikvidnost, a da ne bi prišlo do tega, smo sprejeli niz ukrepov ...

V PRIHODNJE VEČ TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA

Na Jesenicah teže za tem, da bi v kar največji meri uresničili svoj program varčevanja in smotrnega gospodarjenja.

„Prizadevamo si, da bi bili čimbolj učinkoviti tudi kot samoupravljalci ...“, so nam razlagali v železarni. „Sklenili smo, da bomo vse sestanke, tako tudi naše samoupravne delovne skupine racionalizirali na ta način, da se bomo nanje bolj sistematično in temeljito pripravili. Sestajali se bomo enkrat mesečno, vendar takrat vse delovne skupine, pred tem pa bomo njihove vodje seznanili s tistim delom dnevnega reda, ki bo skupen vsem, sami pa bodo podali problematiko, ki je specifična za njihovo delovno skupino. Saj je nemalo delovnih skupin, ki redno spremljajo gospodarjenje in svoj prispevek k skupnim rezultatom, s čimer se tudi konstruktivno vključujejo v samo planiranje.

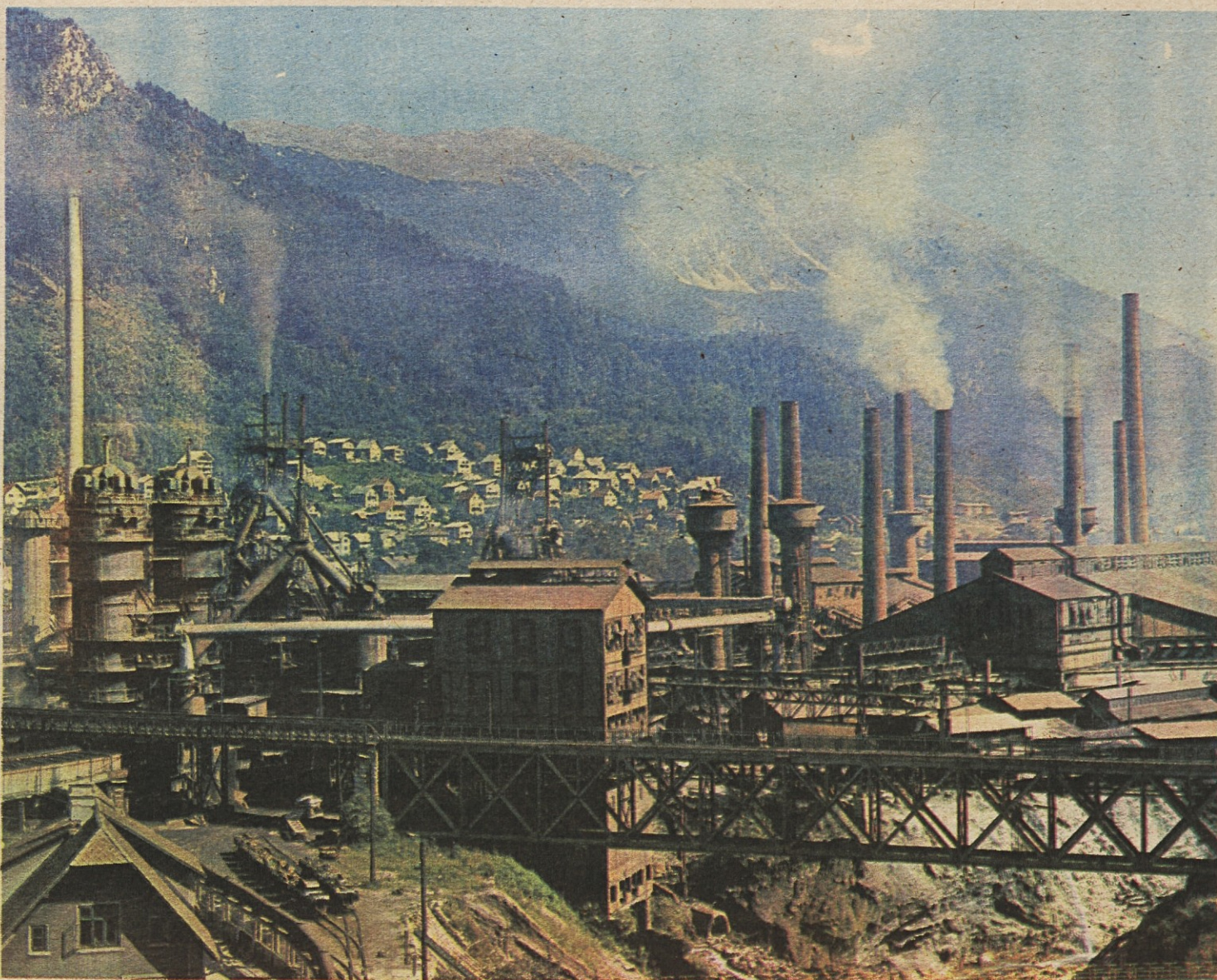
Vendar je to le en vidik — prepričani smo, da ne najmanj pomemben — naših prizadevanj v borbi za doseg čimboljših proizvodnih rezultatov, večjo storilnost in učinkovito informiranje ...“

V prihodnje, predvidoma ob koncu letošnjega leta, naj bi imeli v železarni 21 temeljnih organizacij združenega dela v primerjavi s sedanjimi štirimi. Osnutek za reorganizacijo je pripravljen na osnovi meril za neposredno ugotavljanje dohodka na ravni bodočih temeljnih organizacij in s tem natančni opredelitvi medsebojnih ekonomskih odnosov. Interne cene naj bi bile v večini primerov enake tržnim, v nekaterih primerih pa bodo uveljavili lastne cene, ki bodo zagotavljale čimbolj enake pogoje za vse temeljne organizacije združenega dela. Interne cene, ki jih bodo železarji določali s planom, bodo omogočale ugotavljanje in delitev dohodka vsake temeljne organizacije. Manjše investicije bodo pokrivala temeljne organizacije, neposredno bodo pa tudi zainteresirane za vlaganja v skupne investicije. Vložena sredstva naj bi se obrestovala, odvisno pač od deleža pri investiciji in seveda od rentabilnosti naložbe.

Pot do večjega števila temeljnih organizacij združenega dela je torej dobro premišljena, zato si železarji upravičeno od reorganizacije tudi marsikaj obetajo.

Sicer pa smo se na Jesenicah domenili, da bomo kolektiv železarne kmalu znova obiskali, saj to pot ni bilo dovolj prostora, da bi povedali kaj več o delu samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, o standardu zaposlenih, njihovi povezavi s krajem itd.

-a

izvršuje:

- protikorozijsko zaščito vseh železnih konstrukcij, plovnihi objektov, hidroenergetskih objektov itd.,
- plastifikacijo, metalizacijo,
- hidroizolacijo streh,
- zaščito betona in betonskih konstrukcij.

Dela izvršuje doma in v tujini.

**ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA –
1. MAJ – IN 30. OBLETNICO
OSVOBODITVE!**

MIZARSTVO IN TAPETNIŠTVO IG PRI LJUBLJANI

čestita vsem delovnim
ljudem za praznik dela –
1. maj – ter 30. obletnico
osvoboditve in jim želi še
veliko delovnih uspehov!

OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV RAVNE NA KOROŠKEM

čestita vsem delovnim
ljudem za praznik dela –
1. maj – in 30. obletnico
osvoboditve ter jim želi še
veliko delovnih uspehov!

OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV SLOVENJ GRADEC

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA – 1. MAJ – IN
30. OBLETNICO OSVOBODITVE IN JIM ŽELI
ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

30 | LET
KVALITETE

LJUBLJANA, MASARYKOVA 4

telefon: 324-361

telex: YU-KRIM 31577

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA – 1. MAJ – IN
30. OBLETNICO OSVOBODITVE TER JIM ŽELI
ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

PROMETNO PODJETJE SAP LJUBLJANA

čestita vsem delovnim
ljudem za praznik dela –
1. maj – in 30. obletnico
osvoboditve ter jim želi še
veliko delovnih uspehov!

Kmetijsko industrijski kombinat
»POMURKA« MURSKA SOBOTA
s svojimi temeljnimi
organizacijami združenega dela:

- KMETIJSKO GOSPODARSTVO, RAKIČAN
- SODELOVANJE S KMETI,
MURSKA SOBOTA
- KOOPERACIJA IN KMETIJSTVO, LENDAVA
- MESNA INDUSTRIJA, MURSKA SOBOTA
- TOVARNA MLEČNEGA PRAHU,
MURSKA SOBOTA
- »AGROMERKUR« – PERUTNINARSTVO IN
TRANSPORT MURSKA SOBOTA
- GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO,
MURSKA SOBOTA
- »AGROSERVIS« MURSKA SOBOTA
- ZUNANJA TRGOVINA, MURSKA SOBOTA

Uspešno usklajuje družbeno in zasebno
kmetijsko proizvodnjo z živilsko prede-
lavo in prodajo, predvsem pa skrbi za
kvaliteto svojih proizvodov, za katero jam-
či z dolgoletno tradicijo in izkušnjami.

ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA – 1. MAJ
IN 30. OBLETNICO OSVOBODITVE!

OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV JESENICE

- ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
- ZA PRAZNIK DELA – 1. MAJ – TER
- 30. OBLETNICO OSVOBODITVE IN
- JIM ŽELI ŠE VELIKO DELOVNIH
- USPEHOV!

CELJSKA LIBELA MED VODILNIMI NA SVETU

SKRIB ZA RAZVOJ — KLJUČ USPEHA

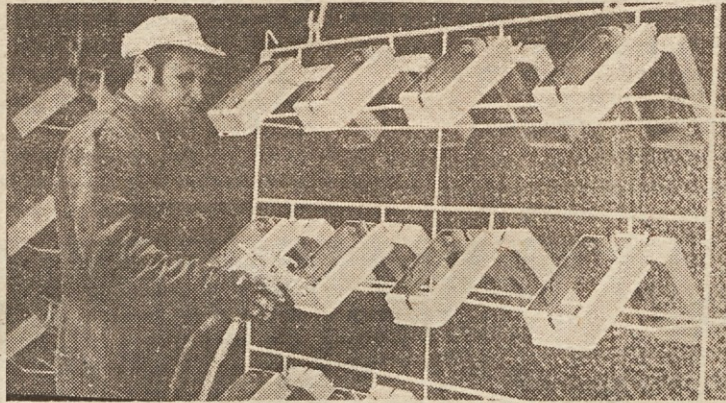
Čeprav ima podjetje v »svojih rokah« osem desetlin domačega trga in uspešno izvaža, vendarle sprti in natanko skrbi za to, da izkoristi vse nove tehnološke dosežke na področju tehtalne tehnike ● Prav ta dejstva in vključevanje v mednarodno delo ji zagotovijo razvoj tudi v bodoče

Malce nenavadno je slišati, da podjetje, ki preskrbuje osem desetlin domačega trga s svojimi izdelki in tudi uspešno izvaža, ki ima doma skorajda monopolni položaj, tarejo skrbi zaradi tuje in tudi domače konkurence. Vendar celjske Libele, to podjetje smo imeli v mislih, dosežajo uspehi niso uspravali. In vedo, da jih lahko konkurenca potolče prav s tehnološkimi novitetami.

Tehtnice so stare skorajda toliko kot prve visoko razvite človeške civilizacije. Zanimivo pa je, da se je tehtalna tehnika začela spreminjati šele v zadnjih stoletjih. Prav neverjeten razvoj pa je naredila z uporabo elektronskih naprav, tako da danes niso prav nobeno čudo tehnic, ki avtomatsko stehtajo, izračunajo vrednost in podatke zabeležijo na registrirni trak, ki ima povezovalno z računskim elektronskim centrom. Vsaka tovarna tehtnic, ki nekaj da na svoj ugled, ima takšne tehtnice v svojem proizvodnem programu in vsaka si jih prizadeva izpopolniti tako glede natančnosti in zanesljivosti tehtanja kot tudi glede različnih načinov uporabe. Seveda elektronske tehtnice niso prav nič več podobne tehtnicam — vzvode in uteži so zamenjale elektronske naprave.

Takšne tehtnice seveda pomenijo vrh tehtalne tehnike. Toda pri tehtanju moke in drugih dodatkov za potico ali pri ugotavljanju lastne odvečne teže v kopalnici vsega tega ne

potrebujemo. Za takšna in še mnoga druga tehtanja so dovolj dobre natančne klasične tehtnice. Zato pa je proizvodni program vsake takšne tovarne tehtnice zelo pester, od takšnih tehtnic, ki jih lahko nesete v eni roki in stehtajo do največ nekaj kilogramov teže, pa do velikih tehtnic za tehtanje tovora na tovornjakih ali vagonih.

Lakiranje ohišij kuhinjskih tehtnic v novi lakirnici Libele

Kaj od tega izdelujejo v Libeli?

Od kuhinjskih pa do največjih, vagonskih tehtnic sega njihov izbor.

Naj povemo, da je Libela svoj program industrijskih tehtnic dopolnila s tehtnicami za trgovine in gospodinjstva že v letu 1959, že leto dni kasneje pa so izdelali prvo elektronsko tehtnico. Ta program so potem v podjetju neprestano širili, dopolnjevali z bolj zahtevnimi izdelki. Tudi letos bodo začeli izdelovati nekaj tipov zelo izpopolnjenih elektronskih teht-

nic. Kljub sorazmerno zgodnjemu začetku proizvodnje elektronskih tehtnic pa ima Libela iz leta v leto večje težave s tem, da lovi korak z napredkom tehnologije v svetu. Elektronika se pač razvija z neslutnim tempom, podjetje pa ima, žal, premajhne lastne možnosti v razvoju niti nima dovolj kadrov, da bi tekoče spremljal najnovejše

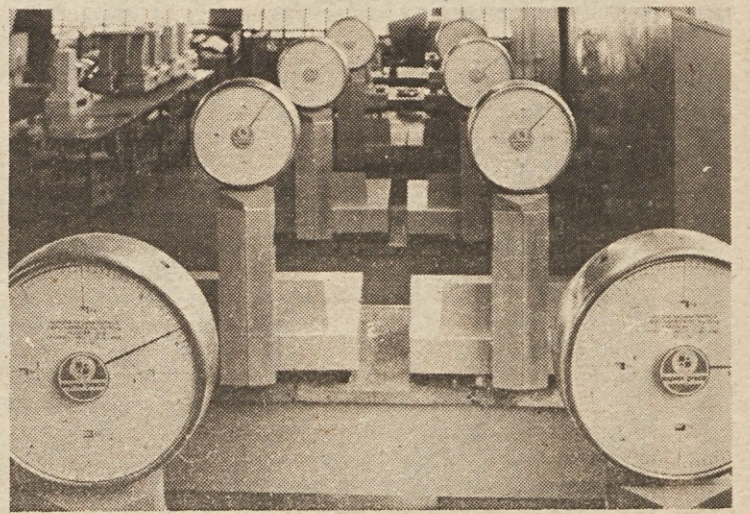
dosežke na tem področju. Zavoljo tega in nekaterih drugih težav ob uvozu elektronskih naprav je seveda razumljiva opreznost kolektiva pred tujo konkurenco, ki smo jo omenili v začetku sestavka. A kljub težavam je podjetje vendarle v tolikšni meri osvojilo uporabo elektronske tehnike v tehtalni tehniki, da lahko Libelo postavimo ob bok najpomembnejšim svetovnim proizvajalcem tehtnic — vsaj zasedaj.

Vendar pa tudi v bodoče razvojni načrti predvidevajo na-

daljnje izpopolnjevanje tehtalne tehnike s tesnejšim poslovno-tehničnim sodelovanjem z domačo elektronsko industrijo. Skupaj z Iskro, denimo, raziskujejo možnost, da bi lani razvile tipe elektronskih doziranih tehtnic, ki imajo sistem za daljinsko odčitavanje podatkov, nastavev teže in možen priključek za registrator, priključili na računalnik... Poleg tega išče podjetje izhod iz težav zavoljo pomanjkanja nekaterih reprodukcijskih materialov in sestavnih delov v sodelovanju s tujimi partnerji. Z njimi želi podjetje razviti dolgoročno proizvodno kooperacijo. Toda prav na tem področju so veljavni predpisi sila zapleteni in jim je dokaj težko ustreči...

Doslej smo govorili le o proizvodnji tehtnic, vendar je prav, da predstavimo tudi drugo dejavnost Libele. Podjetje namreč izdeluje tudi več zahtevnih optičnih naprav, fotografsko opremo in risalne mize, pa gorilce različnih zmogljivosti, če naštejemo samo nekaj najpomembnejših izdelkov.

Libela je poslovno uspešno podjetje, lahko pa bi prodala še precej več izdelkov, če bi imela dovolj reprodukcijskega materiala in manj težav pri nabavi elektronske opreme. Libela je v minulem letu prebila mejo 100 milijonov dinarjev celotnega dohodka, od česar so približno 6 odstotkov iztržili z izvozom na tuja tržišča. Zaradi naraščanja proizvodnih stroškov in večjih družbenih in zakonskih dajatev

Najsodobnejše avtomatske namizne tehtnice, pripravljene za pakiranje in odpravo kupcem

pa ostanek dohodka ni bil kdo ve kolikšen.

Za letos si je kolektiv zadal tako ambiciozen plan, kot še nikoli poprej: letos naj bi se celotni dohodek podjetja povečal na 150 milijonov dinarjev, od tega pa naj bi prav tako kot lani 6 odstotkov iztržili s prodajo na tuje. Da bo podjetje doseglo takšen uspeh, bo moralo povečati proizvodnjo za približno petino, če ne celo za četrtino. Večji finančni iztržek bodo prinesle povišane cene, deloma pa tudi novi, zahtevnejši in dražji izdelki.

Pred kolektivom pa je mimo stalne skrbi za razvoj novih izdelkov še ena pomembna naloga, brez katere si gospodarske trdnosti tovrstnega podjetja v

bodoče ni mogoče zamisliti — to je izvoz. Letos načrtujejo v Libeli milijon dolarjev zaslužka z neposrednim izvozom svojih izdelkov. Približno toliko pa naj bi podjetje iztržilo s posrednim izvozom v sklopu domačih inženiring storitev. Vendar pa bo treba izvozne rezultate v prihodnje stalno izboljševati, domači trg je namreč premajhen za dovolj veliko racionalno in s tem tudi konkurenčno proizvodnjo.

Toda kolektiv celjske Libele se je dobro pripravil na nove naloge: pred nedavnim dokončane investicije ter novo načrtovana vlaganja v nove kadre in moderno opremo zagotavljajo uspešno rast podjetja tudi v naslednjih letih.

KRATKO »ŽIVLJENJE«, TODA VELIKI USPEHI VEGRADA

»BUJNA RAST« OB PAKI

Velenjsko gradbeno industrijsko podjetje Vegrad obstaja šele 18 let, toda v zadnjih letih je doživelo pravi razcvet ● Vegrad je danes eno najpomembnejših slovenskih gradbenih podjetij v stanovanjski gradnji in eden izmed nosilcev moderne tehnologije in industrializacije gradnje

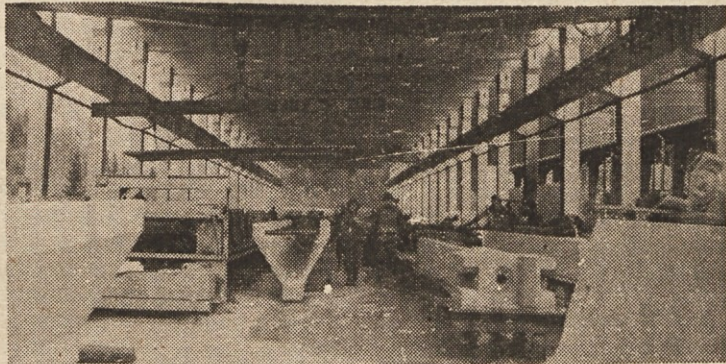
Stanovanjska gradnja se je v novih samoupravnih odnosih, ki so se začeli uveljavljati v stanovanjski politiki, razmahnila s povsem drugačnim tempom kot doslej. Mnogo bolj učinkovit sistem zbiranja sredstev za gradnjo stanovanj in močnejše vključevanje gradbene operative ter drugih dejavnosti stanovanjskega gospodarstva v uresničevanje osnovnega namena — gradnjo stanovanj za delavce — zagotavljajo tudi v naslednjih letih vsaj takšen obseg gradnje, kakršnega smo dosegli v minulem letu. Eden od tistih dejavnikov, ki s svojo dosedanja dejavnostjo in razvojno usmeritvijo, s svojo proizvodno zmogljivostjo in s tehnološko usmeritvijo zagotavljajo, da bomo v stanovanjski gradnji dosegli zastavljene cilje, je tudi velenjsko gradbeno industrijsko podjetje »Vegrad«.

Podjetje je mlado, saj je bilo ustanovljeno šele pred osemnajstimi leti. Zato ni nič nenavadnega, da se do pred leti ni povsem uveljavilo v slovenskem gospodarskem prostoru. V zadnjih letih pa o tem kolektivu in njegovih dosežkih slišimo vedno več. Vegrad zdaj že pomeni enega tistih slovenskih gradbenih podjetij, ki so sinonim za kakovostno, hitro in ceneno gradnjo ne le na slovenskem trgu, pač pa tudi v drugih naših republikah in v tujini.

O uspešnem poslovanju velenjskega Vegrada zgovorno pričajo podatki o naraščanju vrednosti celotnega dohodka in števila zaposlenih. Podjetje je sicer vseskozi poslovalo brez izgube, vendar do leta 1970 gospodarski rezultati niso ravno zavdanja vredni. Dejali bi, da si je kolektiv prislužil »za sproti«. Po tem letu pa se je začel nenaden vzpon, ki je bil zlasti strm v zadnjih dveh letih. Podjetje je leta 1961 ustvarilo 5 milijonov din vrednosti proizvodnje, lani pa 440 milijonov in v teh

14 letih se je število zaposlenih povečalo za več kot štirikrat. Še več pa pove naslednji podatek: lani je 1275 zaposlenih ustvarilo skoraj za 130 % večjo vrednost proizvodnje, kot leto dni prej.

Omenili smo že, da je Vegrad eno največjih in najuspešnejših gradbenih podjetij v Sloveniji. Njegova osnovna proizvodna usmeritev je stanovanjska gradnja, čeprav seveda

Detajl iz proizvodnje Vemont gradbenih elementov. S tem načinom gradnje je podjetje pocenilo stroške gradnje za kakih 15 odstotkov v primerjavi s klasično izvedbo.

ne zanemarjajo tudi gradnje drugih objektov. Vegrad je razvil tehnologijo industrijske gradnje tovarniških proizvodnih prostorov, šol in obratov družbene prehrane: lahko pa iz enakih elementov zgradijo tudi skladišča, trgovine, telovadnice, športne dvorane, otroške vrtnice in še druge vrste stavb.

Trenutno gradi Vegrad — omejeno se samo na stanovanjsko gradnjo — 1192 stanovanj. Koliko so jih doslej zgradili? V podjetju so odmahnil z roko — povedali so le, da so jih gradili v Ljubljani, Velenju, Beogradu pa tudi v drugih krajih, da jih povsod še vedno gradijo. Omenimo naj samo gradnjo Štepanjskega

naselja v Ljubljani, kjer Vegrad sodeluje kot ena izmed OZD v PZ Imos.

Nekaj let se ime Vegrad že pojavlja tudi v tujini. V ZRN je Vegrad prevzel nekaj pomembnih gradbenih del. Tej svoji dejavnosti posveča kolektiv veliko pozornosti, ne le zaradi materialnih koristi, pač pa tudi zaradi potrjevanja samega sebe, svojih tehnoloških in poslovnih usmeritev

naselja v Ljubljani, kjer Vegrad sodeluje kot ena izmed OZD v PZ Imos. Nekaj let se ime Vegrad že pojavlja tudi v tujini. V ZRN je Vegrad prevzel nekaj pomembnih gradbenih del. Tej svoji dejavnosti posveča kolektiv veliko pozornosti, ne le zaradi materialnih koristi, pač pa tudi zaradi potrjevanja samega sebe, svojih tehnoloških in poslovnih usmeritev

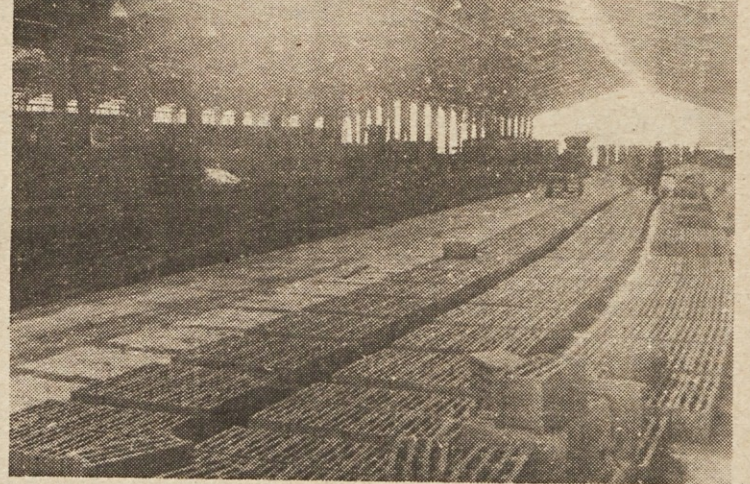
na zelo zahtevnem trgu v hudi konkurenci. V zadnjem času pa se kolektiv pripravlja tudi na sodelovanje z deželami v razvoju.

Kako je kolektiv Vegrada uspel doseči takšne poslovne uspehe? Podrobnega odgovora na tem mestu ne moremo dati: povemo naj le v najbolj grobih obrisih, da se je kolektiv pravi čas odločil za dokajšnjo specializacijo in za pospeševanje industrijskega načina gradnje. Sodobna tehnologija, ki jo uvajajo, znižuje stroške gradnje v primerjavi s klasičnimi načini gradnje kar za kakih petnajst odstotkov. Tako imenovano tehnologijo gradnje iz litega betona z uporabo tunelskih opažev Outinord je Vegrad začel uporab-

ljati med prvimi gradbenimi podjetji pri nas. Kolektiv se je pred dvema letoma tudi odločil, da bo v stanovanjski gradnji poslej uporabljal samo ta način gradnje stanovanj.

Tudi pri gradnji drugih objektov se Vegrad počasi odreka klasičnemu načinu gradnje. Industrializacija gradnje je razvojni cilj tega kolektiva in v njegovo uresničitev je vpregel vse svoje finančne in kadrovske sile. Do leta 1980 naj bi podjetje že več kot polovico vseh stavb gradilo na industrijski način. Podjetje je lani zgradilo lastno tovarno montažnih konstrukcij iz prednapetih betonskih elementov, ki jih imenuje »Vemont«. Čeprav so v tej tovarni začeli elemente izdelovati šele v drugi polovici minulega leta, so iz njih že zgradili za več kot 20 tisoč kvadratnih metrov površin najrazličnejših objektov. Letos bo tovarna, ki zaposluje v eni izmeni nič več kot 32 delavcev in je torej do skrajnosti mehanizirana, izdelala montažnih elementov za 50 tisoč kvadratnih metrov površin v različnih objektih. Povpraševanju po Vegradovih storitvah pa ne botruje samo konjunktura v gradbeništvu, temveč tudi kakovost, naglica in cenenost gradnje z elementi Vemont.

Največja ovira za hitro stanovanjsko gradnjo pri nas so poleg neurejenih urbanističnih in komunalnih rešitev tudi zaključna dela — notranja in zunanja gradbena oprema stanovanj. Pri Vegradu dobro vedo, da mora večji proizvodnji nekaterih sestavnih delov slediti večja proizvodnja tudi drugih elementov. Tako so pred časom zgradili tovarno za izdelovanje tako imenovane betonske galanterije: betonskih montažnih stopnic, okenskih polic, prednapetih montažnih stropov in različnih vrst zidakov in tlakov. Njihov načrt obsega tudi zaokroženje tehnologije pri gradnji stanovanj. Ikrafti pa se z

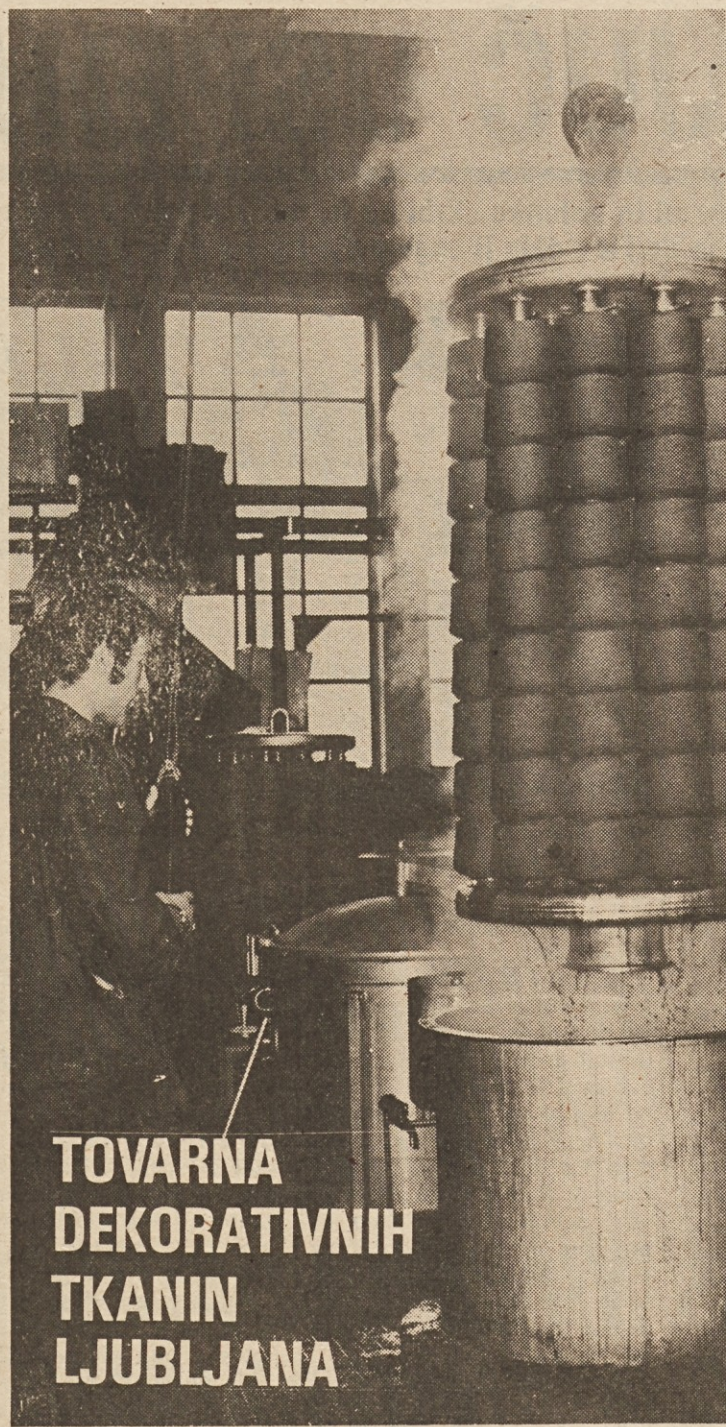
Eden od razvojnih načrtov Vegrada je tudi zagotovitev dovolj velikih proizvodnih zmogljivosti za izdelovanje tako imenovane betonske galanterije, stopnic, okenskih polic, strešne in druge opeke. Takšna usmeritev v lastno proizvodnjo gradbenih polizdelkov se obrestuje pri gradnji tudi zato, ker ni zastojne zavoljo pomanjkanja tega ali onega gradbenega materiala.

Gorenjem dogovarjajo, da bi skupaj organizirali industrijsko proizvodnjo opremljenih stanovanjskih celic. Gorenje bo prispevalo del notranje opreme in kuhinjsko pohištvo. Z integracijskimi procesi pa namerava podjetje povečati lastno proizvodnjo apna, tufa in asfalta.

V dolgoročnem razvojnem programu je eden najpomembnejših nosilcev uresničevanja razvoja posebna enota za inženiring. Ta skupina že danes uspešno opravlja tržne raziskave, vodi projektiranje in razvoj podjetja. Seveda bo morala enota to dejavnost razširiti, celoviteje zaokrožiti ponudbo-investitorju — od investicijskega programa prek projektiranja, načina financiranja, stika z bankami do ponudbe tehnologije. Tako zaokrožena ponudba pa naj bi dala

Vegradu, ki želi razširiti svoje delovanje tako v Zahodni Evropi kot na trgu dežel v razvoju, sloves kompletnega ponudnika gradbenih storitev, tu naj bi bila tista sila, ki bi na natečajih premaknila jeziček na tehtnici v korist naglo razvijajočega se podjetja ob Paki.

Tokrat se nismo podrobneje pozanimali, kako podjetje skrbi za družbeni in osebni standard svojih delavcev, in kako se v tem podjetju uresničujejo načela nove ustave, kako se samoupravno reorganizira in kako delavci lahko uveljavljajo svoje samoupravne pravice. Toda že po kratkih odgovorih na bežna, mimogrede izrečena vprašanja smo ugotovili, da bi bilo vredno pisati o samoupravljanju v tem kolektivu. Vendar pa o tem kdaj drugič!

TOVARNA
DEKORATIVNIH
TKANIN
LJUBLJANA

Na prostoru, kjer danes stoji Dekorativna, kot ji pravimo, se je začela razvijati tekstilna dejavnost že kmalu po prvi svetovni vojni. Ob Celovski cesti v Šiški so bile zapuščene vojaške ambulante, ki so služile kot prvi proizvodni prostori za novo tovarno. Sprva so izdelovali preproge, čipke in zavese, kasneje pa tudi blago za pohištvo. Prva oprema je bila rabljena, pripeljali so jo iz tujine. Seveda so bili lastniki zainteresirani za tako proizvodnjo v Šiški prav zaradi cenene delovne sile.

Med obema vojnama je tovarna dokaj dobro poslovala, medtem ko so jo delničarji med drugo svetovno vojno komaj obdržali pri življenju. Takoj po vojni in zmagi revolucije si je delavska oblast prizadevala aktivirati čim več starih proizvodnih zmogljivosti, saj so bile potrebe po vseh vrstah izdelkov naravnost neizmerljive. „Stora“, kot se je tedaj imenovala tovarna, je bila nacionalizirana v letu 1946. Podobno preteklost kot ta proizvodni obrat je imela tudi tovarna plišev „Eifler“. Oba proizvodna obrata sta se že v 1948. letu združila. To pa je pomenilo dobro osnovo za hitrejši razvoj tovarne dekorativnih tkanin.

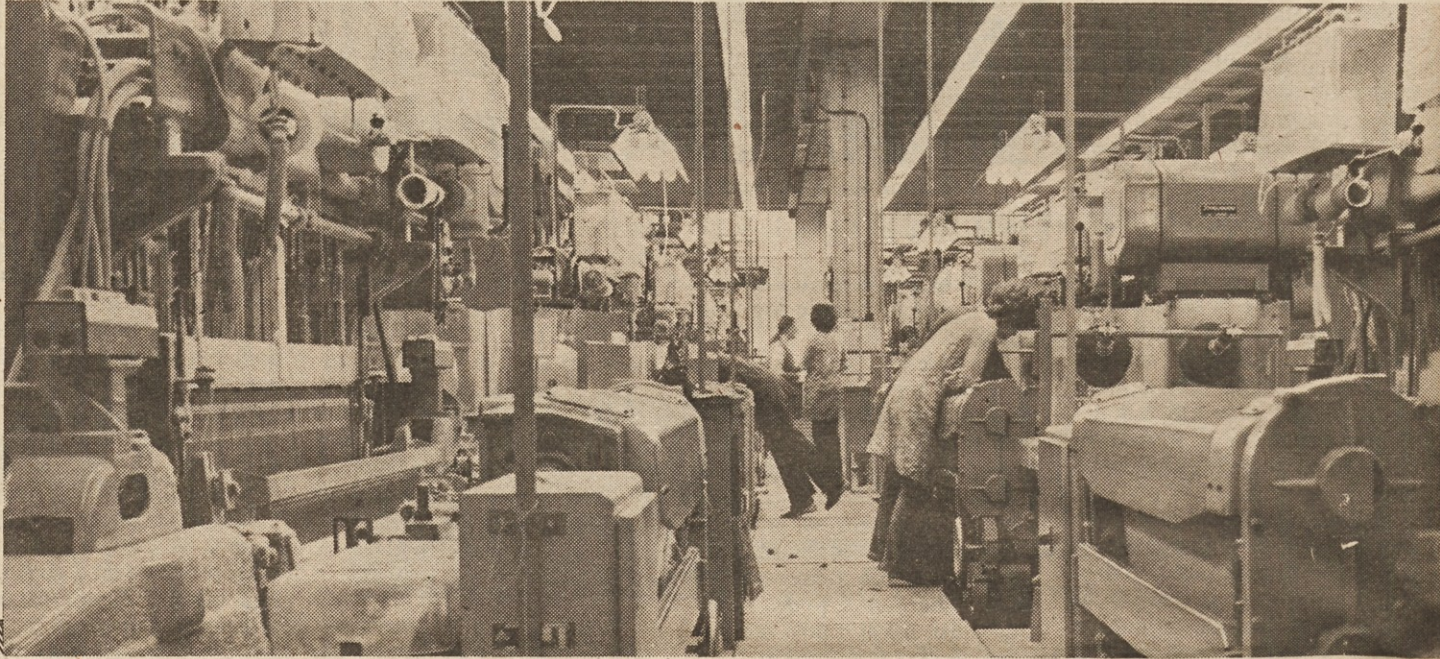
V ZADNJIH PETIH LETIH PODVOJENA HITROST RAZVOJA

Vse do 1960. leta je bila strojna oprema v Tovarni dekorativnih tkanin razmeroma stara, izrabljena, saj ni bilo novih

nabav strojev, pač pa je kolektiv dobil v uporabo le nekaj rabljenih strojev od drugih tovarn v Sloveniji. Sprva je veljala tovarna za proizvajalko luksuznega blaga — pohištvenega blaga in zavese, kar je tudi razumljivo, saj je morala družba najprej poskrbeti za najnujnejše tkanine za obleke, posteljnino itd. Tudi ustvarjeni čisti dohodek se je prelivail v razvoj teške industrije. Po prvi fazi povojne obnove pa so nastale drugačne potrebe: začela se je hitrejša rast predelovalne industrije, hkrati s tem pa so naraščale tudi potrebe po pohištvenem blagu.

Pred leti je imela Dekorativna dokaj raznolik proizvodni program, saj so izdelovali protir za brisače, čipke, lahke in težke zavese, blago za obleke in pohištveno blago. Tako raznovrstne proizvodnje seveda ni bilo mogoče uskladiti z načeli sodobnega gospodarjenja, z dobro organizacijo ter z ekonomičnim poslovanjem. Prav zato so v 1962. letu samoupravni organi na podlagi predlogov strokovnih služb ter njihovih študij sprejeli sklep, da se Dekorativna specializira za proizvodnjo pohištvenih tkanin.

Postopoma je tovarna ukinjala proizvodnjo drugih vrst blaga, čedalje večji delež v proizvodnem programu je dobivalo blago za oblačilno pohištvo ter kasneje še nekateri stranski proizvodi, ki jih izdelujejo iz ostanka blaga, da je izkoristek surovini in blaga čim bolj ekonomičen. Tkanje tapiserij je zelo zahtevna proizvodnja, poleg tega pa je potrebno stalno skrbeti za estetsko

TEHNOMERCATOR TUDI OB TEŽAVNIH POGOJIH GOSPODARJENJA

Pojem solidnega poslovnega partnerja

Navkljub velikemu povečanju obsega prometa v TOZD maloprodaja gospodarski rezultati zaradi vrste vzrokov niso več tako dobri ● Vključitev v mednarodno delitev dela ter povezovanje s sorodnimi podjetji zagotavljata nadaljnji razvoj podjetja

Tako kot značilni izdelki ali značilno oblikovane stavbe kmalu dobe svoja „ljudska“ imena — spomnimo se samo na fička, spačka, hrošča, ljubljanski „kozolec“, pa „peglezen“ in tako naprej — tako je tudi v Celju moč ob vsaki priložnosti čuti: „Gremo v Tel!“ Ponavadi vas bo prijatelj povabil na kavico ali kozareček v Tejev bife, ki pa je samo del velike, 3000 kvadratnih metrov velike veleblagovnice podjetja Tehnomercator iz Celja. Obiskovalcu bo seveda takoj postalo jasno, odkod je veleblagovnica dobila svoje popularno ime; na steni poslopja se na rdeči podlagi beli velik T, zaščitni znak podjetja. Število obiskovalcev in ljudsko ime pa dokazujeta, kako zelo so v Celju potrebovali trgovino s tako obsežno in kakovostno izbiro.

Veleblagovnica sredi Celja je za sedaj vrhunec razvojnih naporov TOZD Maloprodaje te organizacije združenega dela, ki ima še TOZD veleprodaja in SDS skupne službe. Ker smo nedavno tega o TOZD veleprodaji že obširno pisali, se bomo tokrat bolj pomudili pri maloprodajni, mreži prodajal, ki jo podjetje širi po Sloveniji in Hrvaški, prodira pa tudi na trg Bosne in Hercegovine.

Podjetje Tehnomercator je nastalo leta 1958, ko sta se združili podjetji Elektrodiodi-center in Jutogoteknika v novo podjetje — Elektrodiodi-tehniko. Prvazaprav je bil to šele začetek današnjega podjetja, kajti v

naslednjih letih so se po vrsti priključevala še druga trgovska podjetja. Leta 1961 je podjetje dobilo današnje ime, medtem pa se je tudi že precej razširilo in se še širi s pridružitvami novih podjetij še naprej. Pomemben skok v razvoju je v letu 1964 pomenila pripojitev trgovskega podjetja Železninar,

danjem razvoju. Spomladi tega leta je podjetje namreč odprlo novo veleblagovnico „T“ v Celju in z njo pridobilo 3000 kvadratnih metrov najsodobnejših prodajnih prostorov.

Danes ima Tehnomercator poleg veleblagovnice še 14 prodajal, njegove poslovne niti pa segajo po vsej Jugoslaviji in tudi

je moralo izdelke tujih proizvajalcev nabavljati preko posredniških podjetij, ki so imeli zunanjetrgovinsko registracijo. Poslej te zavite in drage poti tujega blaga do Tehnomercatorjevih kupecv ne bo več. Še pomembnejša pa je možnost, da domače proizvodne organizacije preko Tehnomercatorja prodajo svoje izdelke na tujem in preko njega navežejo uspešne poslovne stike s tujimi partnerji. Prodor na trge dežel v razvoju jamči Tehnomercator svojim domačim partnerjem z udeležbo na sejmu v Tripolisu.

Naloga, ki jo je družba postavila pred kolektiv Tehnomercatorja, pa z dosedanjim razvojem se zdaleč ni opravljal. Razvoj maloprodajne trgovske mreže na sploh pri nas v zadnjih letih ni dohitel širjenja naselij in naraščanja prebivalstva. Tako v marsikaterem predelu Celja — v njegovih obrobih predelih in okoliških krajih, Šentjurju in drugih, čakajo na nov trgovski center, ki bo celovito zaokrožil urbano podobo naselja. Toda pred kolektiv so se postavile številne zapreke, ki jih je vse teže prekakovati.

Naloga, ki jo je družba postavila pred kolektiv Tehnomercatorja, pa z dosedanjim razvojem se zdaleč ni opravljal. Razvoj maloprodajne trgovske mreže na sploh pri nas v zadnjih letih ni dohitel širjenja naselij in naraščanja prebivalstva. Tako v marsikaterem predelu Celja — v njegovih obrobih predelih in okoliških krajih, Šentjurju in drugih, čakajo na nov trgovski center, ki bo celovito zaokrožil urbano podobo naselja. Toda pred kolektiv so se postavile številne zapreke, ki jih je vse teže prekakovati.

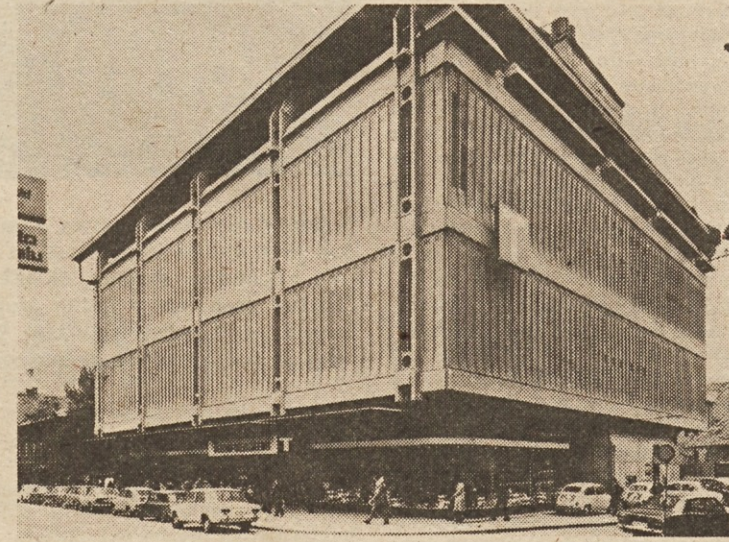
Eno izmed osnovnih neresenih vprašanj je premajhna akumulativnost maloprodajne mreže. Marže vrste prehranjevalnih in tudi nekaterih drugih izdelkov so zadržane na taki ravni, da njihova prodaja ne prinaša nikakršnega dohodka. Poleg tega ima podjetje vrsto prodajal na drobno v krajih,

kjer je obseg prometa zaradi premajhnega števila prebivalcev omejen, pa ni moč povečevati dohodka na račun povečevanja prometa. Pravzaprav se maloprodaja vrsti v začaranem krogu: kljub vsakoletnemu povečevanju obsega poslovanja se ostale dohoda znižuje — v zadnjem obdobju celo v absolutnem znesku (v trgovinah, ki prodajajo živila). V lanskem letu je TOZD maloprodaja povečala realizacijo kar za 70 odstotkov, vendar je ob ustvarjenem ostanoku dohodka že moč čutiti vplive nestabilnosti domačega trga. Nova samoupravna organiziranost je mnogo bolj jasno kot je bilo razvidno dotlej, pokazala, kakšen je položaj maloprodajne trgovske mreže v podjetju. Podobno pa je seveda tudi v drugih trgovskih organizacijah.

Podjetje pa tare še en problem finančne narave. Celjska podružnica Ljubljanske banke, katere partner je Tehnomercator, namreč nima dovolj sredstev, da bi vsem podjetjem odobraval ustrezne zneske posojil za obratna sredstva in za investicijska sredstva. Kronično pomanjkanje obratnih sredstev pa seveda še kako prizadene v končni posledici akumulativnost podjetja, saj potrošnikom ne more ponuditi takšnega izbora, ki ga želijo. Podatke, da podjetje investira v širjenje svoje prodajne mreže — ta poslovna poteza je nujnost, na kateri temelji velik del gospodarske zanesljivosti in trdnosti

podjetja — kar sedem desetih potrebnih investicijskih sredstev, v banki jih namreč več kot slabo tretjino ne more dobiti, pove sam po sebi dovolj. Ni treba še posebej poudariti, da je v takšnih gospodarskih razmerah razvijati dejavnost trgovine na drobno zelo zahtevna in tudi težko uresničljiva naloga.

Delno rešitev perečih problemov — v združenih finančnih močeh in znanju je pač znatno večja moč — pričakuje Tehnomercator od povezovanja z drugimi sorodnimi, pa tudi proizvodnimi podjetji. Lani se je namreč Tehnomercator s še nekaterimi drugimi organizacijami združenega dela odločil za povezavo v SOZD, ki so mu dali ime Dobrina. Ta organizacija povezuje na širšem celjskem območju dober del trgovine, kmetijske dejavnosti, gostinstva in tudi nekaj industrije — predvsem take, ki se ukvarja s predelavo živil. S poglobljenimi samoupravnimi odnosi in trdnimi samoupravnimi sporazumi naj bi ta organizacija dala vsem članom zagotovilo za bolj trdno gospodarjenje v bodoče. Ob povezavi s potrošniki preko „odborov potrošnikov“, ki bodo ustanovljeni še letos, pa naj bi v SOZD prevladalo poslovno načelo, ki je tako značilno za Tehnomercator. V tem podjetju namreč pravijo, da je osnova gospodarske trdnosti soliden odnos do partnerjev in pa moderna prodaja.

Največja trgovina v Celju, Tehnomercatorjeva veleblagovnica „T“.

ki je imelo vrsto prodajal v Celju in okolici. Prvazaprav bi morali v naštevaju razvojnih mejnikov omenjati kar vsako leto zapovrstjo, saj je v vsakem podjetje napravilo pomemben razvojni korak. Zavoljo tega omenjamo le še leto 1971, ki je bilo velika prelomnica v dose-

ju tujino. Izjemnega pomena za razvoj podjetja je tudi odločitev kolektiva v lanskem letu, da si pridobi zunanjetrgovinsko registracijo. Že dotlej se je podjetje uspešno vključevalo v mednarodno delitev dela, vendar je bilo samo, pa tudi njegovi kupci v marsičem prizadeti, ker

TRIDESET USPEŠNIH LET

dovršenost proizvodov. Nič čudnega torej, če so v tovarni organizirali tudi eksperimentalno tkalnico za pripravo vzorcev ter ročno tkanje stenskih tapiserij.

Dekorativna je po številu zaposlenih ter obsegu proizvodnje srednje velika tovarna, po strokovnosti, tehnološki zahtevnosti proizvodnje ter stalni skrbi za izboljševanje tehnologije pa jo uvrščamo med večje delovne organizacije v evropskem merilu. Njeni proizvodi so modni artikli, ki so iskani na domačem in tujih trgih. Lani so proizvedli kakih 4000 različnih artiklov v 1400 barvnih odtenkih.

Oglejmo si nekaj podatkov, ki ponazarjajo rast Dekorativne v zadnjih petih letih: obseg proizvodnje je znašal v 1970 letu 2,5 milijona kvadratnih metrov tkanin, naslednje leto 3 milijone kvadratnih metrov, v 1972. letu 3,5 milijona, v 1973. letu 4 milijone, v 1974. letu 5 milijonov kvadratnih metrov, letos pa bodo po predvidevanjih proizvedli 5,5 milijona kvadratnih metrov tkanin. Tudi vrednost proizvodnje je enakomerno naraščala iz leta v leto in bo v letošnjem letu znašala že 350 milijonov dinarjev.

K temu naj dodamo, da je povečanje obsega proizvodnje pogojeno predvsem z uvajanjem sodobnejše tehnologije proizvod-

nje s povečevanjem produktivnosti ter z boljšo organizacijo dela, zato pa manj s povečanjem števila zaposlenih. Tako je bilo v 1970 letu v Dekorativni zaposlenih blizu 1100 delavcev, medtem ko jih je letos blizu 1300. V Dekorativni so že pred 15 leti ustanovili interni center za izobraževanje kadrov, ki skrbi za stalno šolanje delavcev od osnovne šole do najbolj zahtevnih strokovnih delavcev za vse faze v proizvodnji, oblikovalce itd. V Dekorativni pravijo, da lahko samo na ta način dosegajo take uspehe pri produktivnosti dela in sodobnem oblikovanju vzorcev.

Letos je zajetih v proces izobraževanja 400 delavcev Dekorativne. Obiskujejo različne seminarje, dopolnilno osnovno šolo in tečaje. Poleg tega pa Dekorativna stipendira 27 delavcev na višjih in visokih šolah, 6 pa na srednjih in poklicnih šolah. Ne dvomimo je tako število delavcev, ki študirajo redno ali izredno, zagotovilo, da bodo uspeli Dekorativne v prihodnje še večji.

VSE INVESTICIJE Z LASTNIMI SREDSTVI

Dekorativna pokriva s svojo proizvodnjo kakih 46 odstotkov vseh potreb po pohištvenih tkaninah v Jugoslaviji, kar je nedvomno velik delež. In prav zato mora tudi stalno slediti modnim novostim v svetu. Ker se potrebe po teh tkaninah stalno povečujejo, razmišljajo v Dekorativni tudi o razširitvi proizvodnje. Zemljišče za nadaljnje širjenje tovarne so že odkupili. Danes razpolaga Dekorativna s 5300 kvadratnimi metri prostorov, z nanovo zgrajenimi pa bo znašala celotna uporabna površina tovarne 32.889 kvadratnih metrov. Knjižna vrednost osnovnih sredstev znaša skoraj 58 milijonov dinarjev, obratnih pa blizu 114 milijonov. Seveda moramo glede osnovnih sredstev še dodati, da je dejanska vrednost še dvakrat višja in tudi tega ne smemo zamolčati: lani so kar štirikrat obrnili med letom obratna sredstva!

Kolektiv Dekorativne se je skozi vsa leta odločal za naložbe v razširjeno reprodukcijo, prav tako pa tudi v družbeni standard zaposlenih. V letih 1967 do 1970 je tekla proizvodnja celo v štirih izmenah, kar jim je omogočilo ustvariti začetna sredstva za investicijske naložbe v novo strojno opremo. Novi stroji pa so jim po drugi strani omogočili, da so začeli razmišljati o ukinitvi nočnega dela. Že od 1972. leta dalje zmanjšujejo tretjo izmeno, po programu pa bodo do 1977. leta prešli le na dvo-izmensko delo.

Kolektiv Dekorativne je tako dokazal, da je možen razvoj tudi z lastnimi sredstvi, seveda če je investicijska politika uskla-

jena z dejanskimi možnostmi kolektiva, etapna in usklajena s potrebami tržišča in finančnimi možnostmi podjetja. Čeprav je po drugi strani res, da tudi pri Dekorativni ni šlo brez samoodpovedovanja.

Tako so se delavci Dekorativne v letih 1963 do 1964 odrekli od 5 do 20 odstotkov osebnih dohodkov, ta sredstva pa vložili v modernizacijo svoje tovarne. Prav časi samoodpovedovanja pa so bili tudi časi krepitve discipline in organiziranosti, kar dokazujejo tudi podatki o prihodih na delo in samovoljnih prekinjavah dela. Že leta nazaj ni bilo omenbe vrednih primerov takega ravnanja!

Kvalitetna proizvodnja, red in disciplina — vse to in še marsikaj drugega je omogočilo, da se je Dekorativna uveljavila tudi na tujih tržiščih, predvsem v skandinavskih državah, Zvezni republiki Nemčiji, v Italiji, na ameriškem tržišču in tudi v deželah v razvoju. Lani so izvozili že za dobrih 23 milijonov dinarjev svojih izdelkov.

NOVA SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST

Doslej je bila Dekorativna organizirana kot organizacija združenega dela brez temeljnih organizacij, po novem bodo v Dekorativni tri temeljne organizacije združenega dela ter delovna skupnost skupnih služb. V Dekorativni pravijo, da mora nova organiziranost še bolj spodbuditi zaposlene k dobremu gospodarjenju. Razmišljajo tudi o povezovanju z drugimi organizacijami združenega dela, saj bi po mnenju delavcev iz Dekorativne morali bolj enovito povezati svoje interese z interesi proizvajalcev surovin in potrošnikov.

Tudi družbenopolitične organizacije se na novo organizirajo, kajti le tako bodo lahko prisotne povsod, kjer morajo biti, le tako bodo lahko spodbujale nova razmišljanja o poglabljanju samoupravljanja. Slediti novostim v svetu in doma ni lahka naloga; prav zato v Dekorativni poudarjajo, da se morajo samoupravno in tehnološko organizirati tako, da bo mogoče hitro reagirati na vse dogodke, pri tem pa predvsem ohranjevati in še izboljševati odnose v kolektivu.

Za Dekorativno velja, da dobro skrbe za družbeni standard, da imajo dobro organizirano rekreacijo delavcev, da skrbijo za reševanje stanovanjskih problemov svojih delavcev. Za rekreacijo in šport so zgradili ob tovari različne športne objekte.

V tovari je organizirana družbena prehrana. Velik del kolektiva preživi svoj dopust v objektih, ki jih je zagotovila tovarna. Danes razpolaga Dekorativna s 94 stanovanji, v prejšnjih letih pa so dodelili 145 delavcem posojila za gradnjo hiše, 181 delavcem za nakup stanovanja in 61 delavcem za adaptacijo hiš in stanovanj. Samo letos so ugodno rešili 154 prošenj za stanovanjske kredite!

Bilanca povojnih uspehov delovnega kolektiva Dekorativne je torej ugodna. Zavetost pri delu, sprotno reševanje vseh problemov in jasna vizija nadaljnjega razvoja pa zagotavlja, da bo tako tudi v bodoče.

SINDIKAT MTT PRED POMEBNIMI NALOGAMI

POZORNOST VELJA URESNIČEVANJU DELEGATSKIH ODNOSOV

Ko ocenjujemo uspešnost marborskega gospodarstva v zadnjem obdobju, ne moremo mimo uspehov Mariborske tekstilne tovarne — organizacije združenega dela s 4700 zaposlenimi, ki je prebrodila nekatere težave iz prejšnjih let in je lani zabeležila zelo ugodne finančne rezultate v svojem poslovanju.

V Mariborski tekstilni tovarni imajo zdaj štiri temeljne organizacije združenega dela: TOZD Melje, TOZD Tabor, TOZD Merinka, TOZD Sukančana in delovno skupnost skupnih služb. Med nalogami, ki ta čas stoji pred sindikati tovarne, je na prvem mestu samoupravna organiziranost. Že v tem letu bodo namreč povečali število temeljnih organizacij združenega dela na predvidenih osem, saj za to izpolnjuje pogoje predvsem v zadnji TOZD Melje, kjer je zaposlenih 2400 delavcev. Pri uresničevanju samoupravne organiziranosti v TOZD in v organizaciji združenega dela bo izvršni odbor osnovne organizacije sindikata v MTT spremljal delo in aktivnost delegatov, s tem da bo sodeloval pri načrtovanju nalog, ki naj jih delegacije opravijo. Izvršni odbor bo sodeloval pri sprejemanju družbenih dogovorov, sindikat bo nadalje spremljal proces organiziranja tekstilne industrije v republiki v

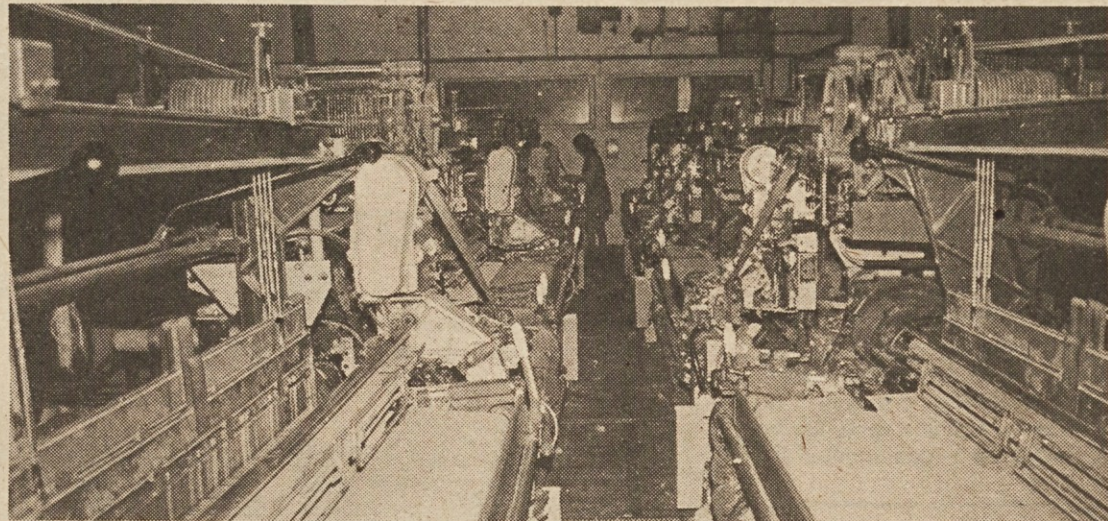
poslovno interesno skupnost, politično bo ocenjeval delo zborov delovnih ljudi in svetov delovnih enot, preprečeval pa bo tudi morebitno subjektivno iskanje koristi v nadaljnjem poglabljanju samoupravne organiziranosti.

Med važnejšimi nalogami, ki so si jih zadali sindikati v Mariborski tekstilni tovarni, je tudi izboljšanje razmer pri nočnem delu žensk. V tovari je ta čas zaposlenih v nočnem delu 1350 žensk. Nočno delo pa je velik problem, ki se ga ne da rešiti kar „čez noč“. Sindikati se bodo zavzemali za hitrejšo ukinitve nočnega dela žensk, da bi razbremenili delavke in matere, vendar ta razbremenitev ne more biti na rovaš odpuščanja delavk oziroma na račun zmanjševanja osebnega dohodka. Dejstvo, mimo katerega v Mariborski tekstilni tovarni ne moremo, je, da za zdaj pogujejo nočno delo žensk gospodarski razlogi. V Mariborski tekstilni tovarni so sprva predvideli, da bi do leta 1977 ukinili nočno delo žensk, vendar v tako kratkem času zaradi postopka proizvodnje to ne bo možno, ampak so to mejo premaknili na leto 1980, s tem, da bi v vsakem letu zmanjšali število žensk, ki delajo v nočni izmeni, za 15 odstotkov.

Sindikat v MTT pa se bo zavzemal, da bodo imele ženske, ki delajo v nočni izmeni, enake delovne razmere, kot delavke v prvi in drugi izmeni. Poleg tega pa bo sindikat storil vse, da bodo program ukinitve nočnega dela brezpogojno uresničili.

V Mariborski tekstilni tovarni se zavedajo, da je informiranost izredno pomembna za vse člane kolektiva, saj to pomeni, da lahko vse težave, ki nastajajo, sproti rešujejo. Sindikat v MTT pa daje prednost neposrednemu obveščanju — predvsem tistih, ki so izvoljeni v katerokoli delegacijo ali organ, taka neposredna informiranost omogoča, da se organi upravljanja lahko takoj odločijo o posameznih zadevah, ker jih delegati sami seznanijo s svojimi mnenji. Zaradi tega so že določili 162 poverjenikov, ki delujejo v sindikalnih skupinah, ki štejejo po 30 ljudi. Okrepili pa bodo tudi službo obveščanja, ki za zdaj izdaja enkrat mesečno tovarniško glasilo Razgled MTT in Informatorja.

Sindikat bo tudi zahteval nenehno posodabljanje obveščanja in razvijanje predvsem tistih oblik, ki se posebej zagotavljajo neposrednost. Poleg tega pa bodo v temeljnih organizacijah združenega dela spodbujali načrtno delovanje samo-

upravnih delovnih skupin in drugih primernih oblik, ki omogočajo sprotno sodelovanje čimvečjega števila samoupravljalcev v samoupravnih procesih. In nenazadnje, sindikat v MTT bo zagotovil, da bodo zbori delavcev sklicani pravočasno, da bodo informacije in gradiva popolni.

Navedli smo nekaj bistvenih nalog, ki pomenijo vodilo sindikatov v Mariborski tekstilni tovarni, večine teh nalog so se že z uspehom lotili in pričakujejo, da bodo ob koncu leta lahko stopili pred člane kolektiva z dejstvom, da so storili to, kar so si zadali v svojem delovnem programu.

Kolektiv OZD Konus se je odločil za velike nove investicije, ki bodo zaključene v najkrajšem času. Prva maja, druga septembra...

Abeceda poslovanja: odgovornost do zastavljenih nalog!

Lansko leto meseca septembra je slavil kolektiv Konusa iz Slovenskih Konjic 80-letnico ustanovitve tovarne. Za leto ustanovitve štejejo namreč delavci Konusa leto 1894, ko je usnjarno ob Dravinji kupil Lovrenc Lavrič in poskrbel za industrijsko proizvodnjo.

V Lavričevi tovarni je bilo zaposlenih najprej 26 delavcev, dobrih dvajset let kasneje pa že petkrat toliko. Leta 1931 je dobil predvojni lastnik uradno dovoljenje za izdelovanje strojev in orodij za usnjarno, leto dni pozneje pa še za izdelovanje čevljev. Gospodarsko krizo v začetku tridesetih let je prebrodil tovarnar med drugim s pomočjo dveh novih izdelkov,

omogoča, da se vsi zaposleni aktivno vključujejo v proces samoupravljanja.

Podjetje zaposluje skoraj 2000 delavcev, ki so doma iz bližnje in daljne okolice. Zato si samoupravni organi kar najbolj prizadevajo, da bi imeli ljudje potrebna stanovanja, da bi bilo kar najbolj poskrbljeno za družbeni standard zaposlenih.

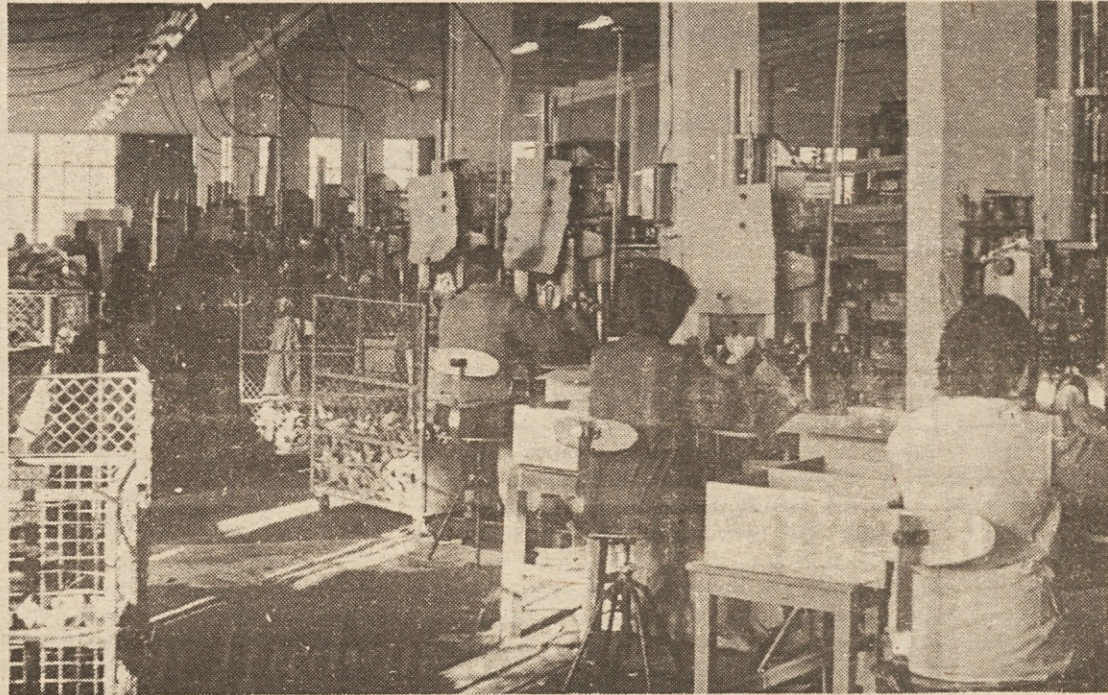
Zato so v minulih desetih letih podelili v Konusu zaposlenim skoraj 1000 stanovanjskih posojil, lani pa so sredstva za stanovanja spet namenili za blokovno gradnjo. Tako bo v letošnjem letu znova vseljivih kar 28 novih stanovanj, medtem ko bo uspelo kolektivu skupno rešiti skoraj 60 stano-

usnja na bazi celuloze in v predelavo visokomolekularnega nizkotlačnega polietilena računajo, da bo razmerje med usnjarsko, konfekcijsko ter kemijsko predelovalno grupacijo 20:20:60.

S tem v zvezi naj bi do leta 1985 narasla celotna realizacija od sedanjih 700 milijonov na 1,5 milijarde novih dinarjev, medtem ko naj bi se število zaposlenih povečalo približno za eno četrtino.

VELIKE NOVE INVESTICIJE

V minulemu letu je pričel kolektiv Konusa z dvema novogradnjama, saj se je odločil za dve veliki novi investiciji v vred-

Izdelovanje opetnic

nosti 150 milijonov novih dinarjev. Gre za investicijo v Celtex – proizvodnjo umetnega usnja, ki bo veljala 85 milijonov dinarjev in investicijo, znano pod imenom Koterm, kjer bodo predelovali plastiko, v vrednosti 65 milijonov novih dinarjev.

V obeh primerih gre za kombinirano financiranje. Kolektiv si je namreč pomagal delno tudi s posojilom Ljubljanske banke in inozemskimi krediti. Spodbudno je, da bosta obe investiciji zaključeni že v letošnjem letu. V Kotermu bo stekla proizvodnja že meseca maja, v Celtexu pa na jesen.

Na vprašanje, zakaj se je kolektiv odločil za investicijo Koterm, so nam v Konusu odgovorili takole:

„Naš osnovni namen pri tem koraku je bil razširitev proizvodnje plastike, ki jo potrebujemo v papirni, tekstilni in prehranbeni industriji, dalje za proizvodnjo športnih artiklov in precej tudi v strojni industriji za najrazličnejša zobata kolesa, štanice itd., itd. Plastika je izredno odporna in ima vrsto iskanih lastnosti. Zato računamo, da imamo na tem področju proizvodnje še lepe perspektive. Sedaj ko bomo v novih prostorih pričeli delati s polno paro, bo narasla proizvodnja kar za štirikrat. Pove-

čalo pa se bo tudi število zaposlenih v tej proizvodnji: od sedanjih 43 na 118. No..., ko že govorimo o zaposlenih, vsekakor ne moremo, pa tudi ne smemo mimo tega, da se za investicijo nismo odločili le zaradi večje proizvodnje temveč tudi, lahko bi dejali celo predvsem zato, da bi izboljšali delovne pogoje zaposlenih. Doslej so bili nemogoči in nanje resnično nismo mogli biti ponosni. Novi proizvodni prostori bodo kar štirikrat večji od starih, zato delavci upravičeno pravijo, da bodo sedaj na novo zadihali...“

V Konusu radi povedo, da gre za „intenzivno“ investicijo. To je za naložbo v proizvodnjo, kjer bo lahko sorazmerno majhno število ljudi veliko napravilo in ustvarilo sorazmerno veliko realizacijo.

Ob tem še to: predvidoma naj bi bila investicija zaključena meseca maja. Poudarimo naj, da so se v Konusu v celoti držali rokov. V teh dneh, ko smo jih obiskali, so namreč že selili

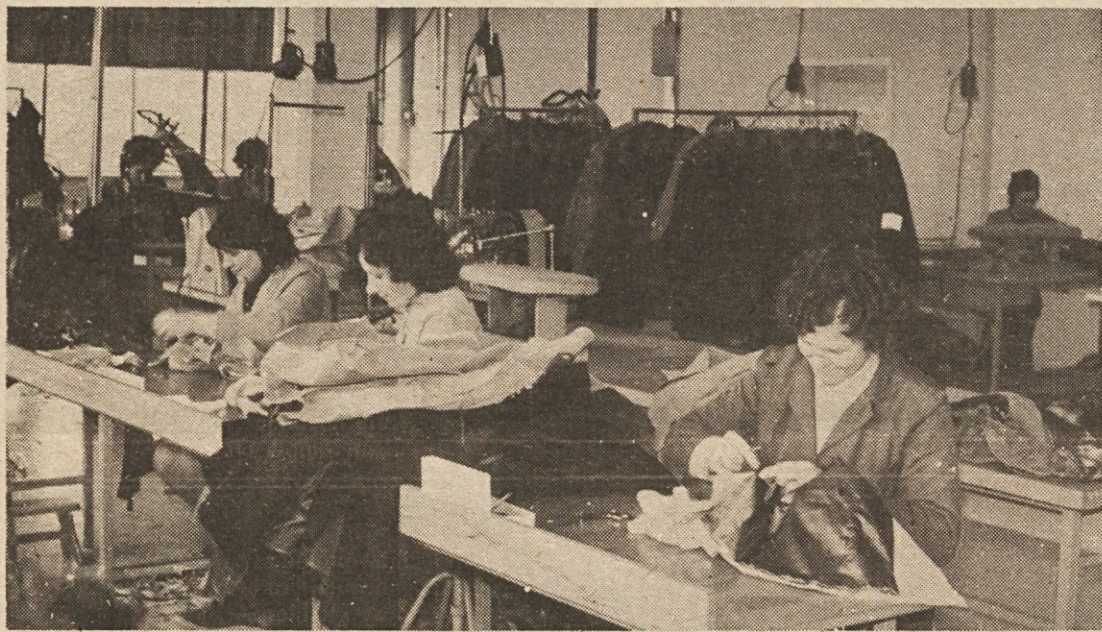
sodelovanje na področju tehnologije in obenem proste roke tako na domačem kot tudi tujem trgu.

Konus-Celtex, tako se bo imenoval nov proizvod, bodo izdelovali v Slovenskih Konjicah po kontinuiranem postopku, ki bo tekel v treh izmenah. Dnevna zmogljivost bo od devet do štirinajst ton, odvisno pač od debeline proizvoda, medtem ko predvideva plan letno proizvodnjo Konus-Celtexa 2400 ton!

Kolektiv Konusa računa, da bo nov proizvod prodajal čevljarji industriji, ki tovrstni material že vrsto let kupuje na inozemskem tržišču. Poleg tega bodo uporabljali Konus-Celtex pri proizvodnji kovčkov, raznih torbic, etuijev, tesnil in tudi pri izdelavi električnih akumulatorjev.

Pa rentabilnost investicije v Celtex, ki znaša 85 milijonov novih dinarjev...?

„Na osnovi stroškov in prodajnih cen v minulemu letu smo izračunali, da bomo imeli pri

Proizvodnja usnjene konfekcije

proizvodnjo pogonskih jermenov in pikerjev.

Po osvoboditvi je kolektiv, ki si je nadel ime Konus leta 1947, začel dopolnjevati svoj program glede na vse večje zahteve tržišča. Moderniziral je obrate, ustanavljal je nove, obenem pa skrbel za kar najtesnejše sodelovanje. Kolektiv je namreč kaj kmalu spoznal, da z razdrobljenostjo in skromno specializacijo proizvodnje tovarna ne bo napredovala...

POUDAREK NA KEMIJSKO PREDELOVALNI PROIZVODNJI

Konec minulega leta so ustanovili v Konusu 18 temeljnih organizacij združenega dela. Vsaka temeljna organizacija ima svoj delavski svet, odbor delavske kontrole, komisijo za kadrovsko socialna vprašanja in komisijo za nagrajevanja. To

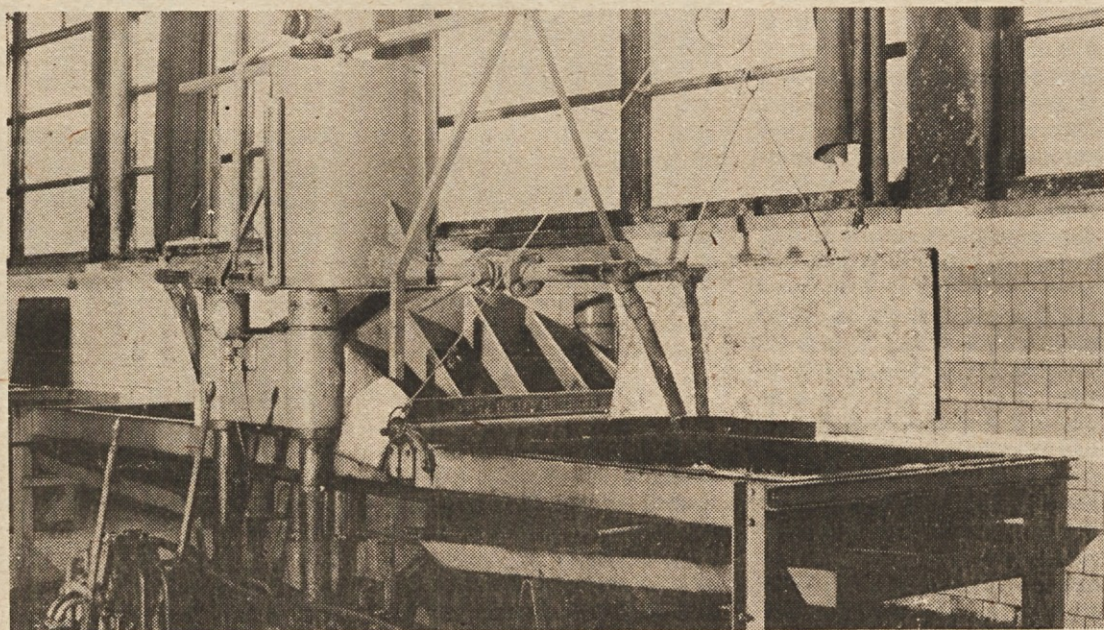
vanjskih problemov. No, ne glede na to bodo v Konusu nadaljevali delo na področju stanovanjskih vprašanj, saj potrebe in želje še vedno presegajo njihove možnosti.

Razvojno investicijska služba je pri izdelavi razvojnega programa do leta 1985 izhajala iz sedanjega proizvodnega programa podjetja. Program med drugim predvideva, da se obseg predelave surovih kož v prihodnje ne bo povečeval in bo ostal na sedanji ravni. Obstoječe zmogljivosti pa bodo v kar največji meri modernizirali, da bi na ta način izključili probleme, ki jih že čutijo zaradi pomanjkanja delavcev.

Kemijsko predelovalni grupaciji so namenili v Konusu specifično smer razvoja. Z naložbami v minulem in letošnjem letu v proizvodnjo umetnega

Delavci Konusa na snegu

Proizvodnja umetnega usnja

V našem razgovoru OZD Konus so sodelovali: Ivan Umnik, predsednik skupnega delavskega sveta, inž. Ivan Štern – vodja priprave proizvodnje, oec. Martin Hudales – direktor finančno računskega sektorja, Silvo Berglez – predsednik IO konference sindikata, Majda Groleger – tajnica samoupravnih organov in oec. Ivan Trpkov – vodja oddelka za nabavo investicijske opreme.

LETO 1974

Celotni dohodek:	739 milijonov din
Dohodek:	143 milijonov din
Ostanek dohodka:	32 milijonov din
Povprečni OD:	2392 din

proizvodnji 2 tisoč ton letno blizu 8 milijonov dinarjev ostanka dohodka, s čimer smo vsekakor zelo zadovoljni. Tudi v tem primeru gre za tako imenovano „intenzivno“ investicijo..., so nam zagotovili delavci Konusa.

CILJ: DOSLEDNOST PRI URESNIČEVANJU NACRTOV!

Kljub temu, da se kolektiv organizacije združenega dela Konus drži svojih akcijskih planov, se zaveda realnosti, ki je po svoje neizprosna in vseskozi zaskrbljujoča. O tem, kaj pričakujejo delavci od letošnjega leta, nam je povedal Ivan Umnik, predsednik skupnega delavskega sveta OZD Konus, tole:

„Pričakujemo, da letošnje leto ne bo lahko, na kar opozarjajo tudi svetovna gibanja v naši panogi. Vsekakor se bomo morali dosledno držati zastavljenih nalog v našem gospodarskem načrtu in akcijskem planu. Preko samoupravnih organov bomo vplivali na vse delavce, da bodo kar najbolj odgovorno izpolnjevali svoje naloge. In, če bomo dosledni pri uresničevanju naših ciljev, zapisanih v temeljnih dokumentih razvoja OZD Konus, bomo tudi v letošnjem letu, ki ne bo lahko, v redu poslovali. Skrbi nas predvsem porast cen v strukturni stroškov, ki so v neposredni povezavi s cenami naših končnih izdelkov. Sicer pa: abeceda našega poslovanja je odgovornost do zastavljenih nalog. In računam, da na to našo abecedo ne bomo pozabili, kar vpliva upanje, voljo do dela...“

NOV PROIZVOD: „KONUS-CELTEX“

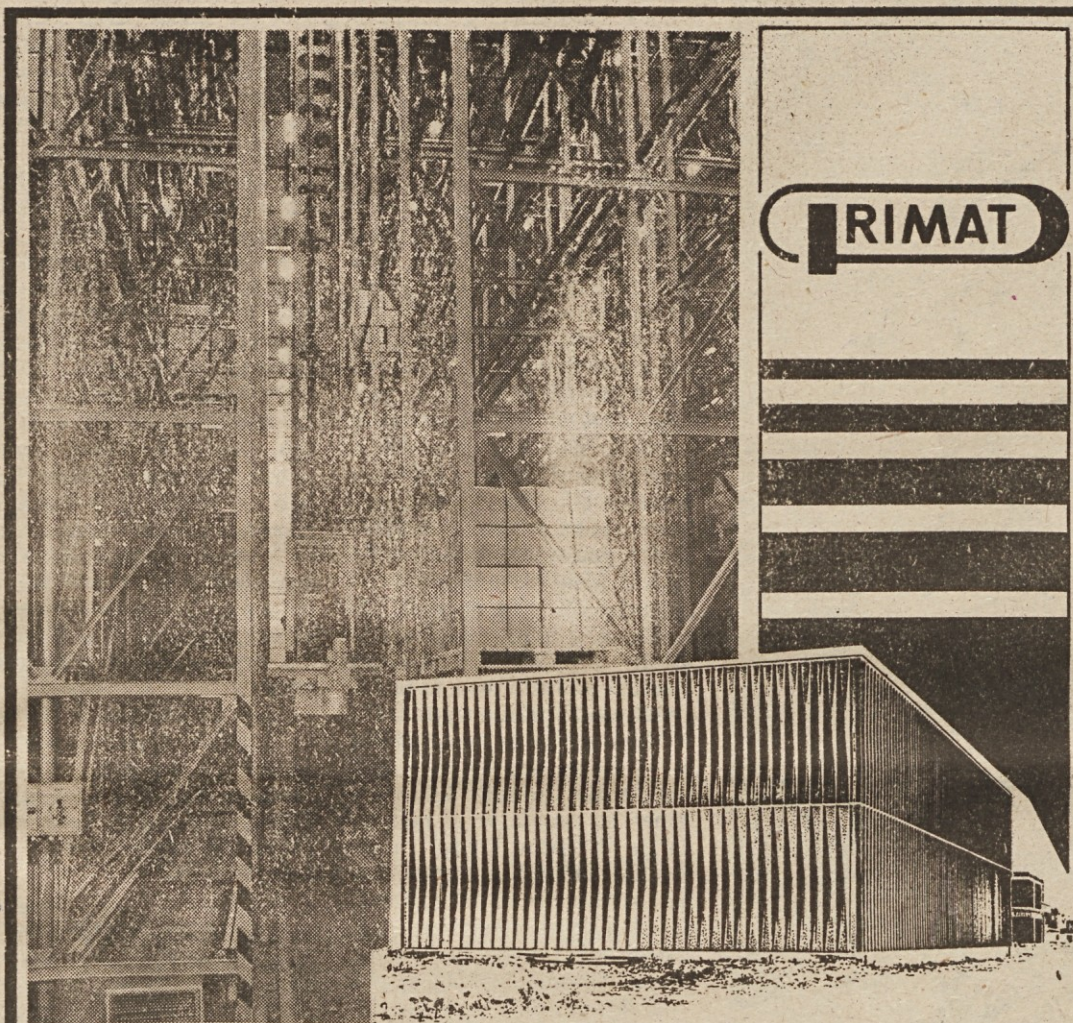
Tovarna Konus že več kot tri desetletja izdeluje umetno usnje iz usnjenih vlaken in ima na tem področju tehnologije bogate izkušnje. In, ker se je v zadnjih letih v Evropi močno povečala proizvodnja iz impregniranih celuloznih vlaken, je kolektiv Konusa že pred leti navezal stike z vodilnima družbama na tem področju, to je firmo TEXON iz Francije in podjetjem BERFLEX iz Italije. Razgovori in pogajanja so se obrestovali: s firmo Berflex so se delavci Konusa dogovorili, da bodo v Slovenskih Konjicah postavili nov obrat za proizvodnjo umetnega usnja. Berflex je ponudil Konusu petletno

Osnovna organizacija sindikata

ITAS KOČEVJE

MONTAŽNI OBRATI

čestita za praznik dela – 1. maj
in 30. obletnico osvoboditve!

VISOKOREGALNO SKLADIŠČE – NAJBOLJŠA REŠITEV!

- zadnja uspešna novost v integralnem transportu in skladiščenju. Omogoča visoko stopnjo izkoriščanja celotnega skladiščnega prostora. Upravljanje skladišča iz enega mesta ter vključitev skladišča v sistem elektronske obdelave podatkov o vskladiščenem blagu in količini. Visokoregalna skladišča izdelujemo iz jeklenih regalnih konstrukcij.

Na prostranem zelenem polju ali v višino?
Projektira, izdeluje in montira:

»PRIMAT« – Tovarna kovinske opreme Maribor,
Industrijska 22, tel. 22-641, telex YU 33178

PRIDRUŽUJEMO SE ČESTITKAM ZA PRAZNIK DELA — 1. MAJ — IN
30. OBLETNICO OSVOBODITVE!

GRADLES

GRADBENO OBRTNO
PODJETJE

Maribor, Smetanova ul. 75
in Ljubljana, Celovška c. 373

OPRAVLJAMO:

- vsa notranja zaključna dela v gradbeništvu,
- polagamo visoko kvalitetne industrijske pode po licenci MAC MASTER-BUILDERS,
- predizoliramo toplovodne cevi s poliurethanom po licenci »KELIT«,
- zastopamo inozemske firme in vršimo uvoz-izvoz izdelkov ter reprodukcijskega materiala za podjetje in poslovne partnerje.

Za cenjena naročila se priporočamo!

ČESTITAMO
ZA PRAZNIK DELA –
1. MAJ – IN
30. OBLETNICO
OSVOBODITVE!

– SKUPŠČINA OBČINE
IN IZVRŠNI SVET

SLOVENSKA BISTRICA

- OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV SLOVENSKA BISTRICA
- OBČINSKA KONFERENCA ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENSKA BISTRICA
- OBČINSKA KONFERENCA SZDL SLOVENSKA BISTRICA
- OBČINSKA KONFERENCA ZSMS SLOVENSKA BISTRICA
- OBČINSKI ODBOR ZB SLOVENSKA BISTRICA
- DELOVNE ORGANIZACIJE IN SAMOUPRAVNE INTERESNE SKUPNOSTI OBČINE

čestitajo za praznik
dela – 1. maj – ter
30. obletnico
osvoboditve in
dan OF – 27. april!

AVTOOBNOVA MARIBOR

čestita vsem delovnim
ljudem za praznik dela
1. maj in 30. obletnico
osvoboditve.

- OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV NOVO MESTO
- SKUPŠČINA OBČINE NOVO MESTO
- OBČINSKA KONFERENCA ZKS NOVO MESTO
- OBČINSKA KONFERENCA SZDL NOVO MESTO
- OBČINSKA KONFERENCA ZSMS NOVO MESTO
- OBČINSKI ODBOR ZB NOVO MESTO

čestitajo vsem delovnim ljudem za praznik
dela – 1. maj – in 30. obletnico osvoboditve
ter jim želijo še veliko delovnih uspehov!

vodnogospodarsko podjetje maribor

n. sol. o.

62000 MARIBOR, LJUBLJANSKA 9
P. P. 36, TELEFON (062) H. C. 24-591

čestita vsem delovnim ljudem
za praznik dela 1. maj
in 30. obletnico osvoboditve.

Z ZADOVOLJSTVOM
UGOTAVLJAJO:

»V ELEKTROTEHNI SE NISMO ZAINVESTIRALI«

Elektrotehna je dobro znano in cenjeno ime v poslovnem in trgovskem svetu doma in tudi na tujem. In po navadi je tako, da se ocenjevalec zvena tega ali onega imena ne more zadovoljiti zgolj s preprosto ugotovitvijo dejstva, temveč se že v naslednjem trenutku začne spraševati po „skrivnostih uspeha“.

Takih skrivnosti boste pa pri nas našli kaj malo, so zatrdili v Elektrotehni na malce provokativno vprašanje, ki je bilo bolj hudomušno kot kategorično resno, zastavljeno bolj za „ogrevanje“, da bi bilo vzdušje v pogovoru bolj sproščeno in nepri-siljeno.

„Morda je edina naša skrivnost v tem, da smo bili pravzaprav ves čas razvoja zelo dosledni v določevanju in tudi izpeljivanju osnovnih ciljev. In ob bok tej skrivnosti bi veljalo dodati, da je pretežen del članov kolektiva Elektrotehne po prihodu v podjetje v njem tudi vztrajal, čeprav smo se morali na ljubo svojemu razvoju zavestno odpovedati nekaterim ugodnostim, ki prav gotovo za življenje posameznika in njegove družine niso nepomembne. Gre preprosto za to, da naši delavci niso bežali drugam, čeprav bi morda prišli na bolje pri osebnem dohodku, bi morda dobili stanovanje in še kaj... V Elektrotehni smo bili prepričani, da moramo najprej postaviti podjetje trdno na noge, potem pa morajo priti boljši časi...“

Resnici na ljubo je treba priznati, da je ta „čakalna doba“ za kolektiv Elektrotehne že stvar preteklosti, vendar o tem nekaj več kasneje.

„Letos je pri nas vse v znamenju praznovanj najrazličnejših pomembnih tridesetletnic,“ pravijo v Elektrotehni. „Toliko bolj nas veseli, da tudi naše podjetje prav letos dopolnjuje trideset let obstoja. Slovesnost bo v oktobru...“

Začelo se je pravzaprav precej uradno, z dekreti, podrejenostjo temu ali onemu ministru... Taki so bili pač časi obnove, ko smo skoraj iz nič in iz ruševin postavljali temelje novega gospodarstva. Elektrotehna v svojih prvih letih ni poznala silovitih razvojnih skokov ali kakšnih pretirano presenetljivih obratov. Čeprav se je pravzaprav kar vsako leto pripetilo kaj pomembnega in zanimivega. To je ostala posebnost v razvojni poti Elektrotehne tudi vnaprej. Kar vse do danes...“

Ko smo malce prelistali njihovo kroniko, smo našli v njej zapisano, da je bila Elektrotehna 1954 leta prvič vpisana v zunanjetrgovinski register, leto kasneje pa je na Titovi cesti v Ljubljani začela poslovati prva trgovina na drobno. Med pomembnejšimi dogodki tega obdobja moramo spomniti še na 1957. leto, ko je podjetje dobilo svoja skladišča v Javnih skladiščih.

Sploh pa je zanimiv in tudi značilen razvoj domače „mreže“ trgovin in poslovalnic. Sprva je šlo tako, da se je to ali ono manjše trgovsko podjetje s trgovino ali dvema pripojilo k Elektrotehni, na primer Elektropromet, novomeški Radio Elektro, RTV servis... 1962 pa je bila zgrajena prva lastna trgovina na Miklošičevi cesti v Ljubljani. Kasneje so ji sledile še druge: v Murski Soboti, Celju, Krškem, Slovenjem Gradcu, Sevnici, Trbovljah, Velenju, Ptuj, Ravnah, Novi Gorici... Vsega skupaj ima zdaj Elektro-

tehna v TOZD trgovina na drobno kar 25 prodajal. Vsa leta nazaj je Elektrotehna gradila, adaptirala, preurejala in se modernizirala praktično samo s svojimi sredstvi. Prav to dejstvo smo omenili že na začetku sestavka, ko smo se poskušali pogovarjati o razvojnih skrivnostih in o težavah, ki so bile povezane z njimi.

Poznavalci posebnosti gospodarjenja v Elektrotehni trde, da se je razvojna krivulja – razen dveh, treh redkih izjem – ves čas vzpenjala, vendar ne docela enakomerno. Zdi se, da so prav značilne izmenjave umirjene rasti s skokom pa spet umirjeno in spet skok... Videti je, da prav taka rast kaže na izredno premišljeno in ne nazadnje tudi na posrečeno in uspelo načrtovalno politiko, ki jypo vsakem zagonu dala kolektivu leto ali dve možnosti, da se je utrdil in seveda zbral nove moči za nov „sunek navzgor“.

Nasploh pa je tako, da je o Elektrotehni težko govoriti kar povprek, saj je sestavljena iz številnih dejavnosti, ki se med seboj po značaju in posebnostih

dela precej razlikujejo, čeprav jih pravzaprav vse – ali skoraj vse – združuje tisti generalni naziv – trgovina.

Prav zaradi te različnosti so lani ustanovili štiri temeljne organizacije združenega dela, ki so v decembru podpisale samopopravni sporazum o združitvi v OZD Elektrotehna. Štiri TOZD imajo „EL“ na začetku svojega imena in sicer: ELGRO (trgovina na debelo), ELEX (zunanja trgovina), ELPROM (trgovina na drobno) in ELPIS (proizvodnja in servis).

O Elpromu smo že govorili, predvsem o nekaterih značilnostih njegovega nastajanja. Prav gotovo je res, da ta del dejavnosti Elektrotehne potrošniki najbolj poznajo. Vprašanje pa je, če znajo prav ceniti in razumeti težave, ki kot „obvezen privesek“ nujno spremljajo trgovsko dejavnost takega značaja. V mislih imamo specializacijo pri izboru prodajnega blaga in obenem izredno širok asortiment izdelkov, ki morajo biti kupcem vedno na voljo (če hoče trgovina kaj dati na svoje dobro ime!), poleg tega pa je

treba vedno paziti, da so v trgovini za prodajnim pultom strokovno usposobljeni delavci, ki se morajo spoznati na delovanje stotin in tisočev aparatov in naprav.

Prva in druga zahteva je izredno težavna in odgovorna naloga za prav vsako specializirano trgovsko mrežo. Odveč je dodajati, da to še posebej velja za „našo“, ki ima opraviti z električnimi aparati, ki jih je neprimerno težje kvalificirano in strokovno prodajati, kot pa – ne da bi podcenjevali njihovo delo – denimo čevlje, tekstil ali hrano.

Gre preprosto za to, da je usposabljanje prodajalcev, ki naj bi bili strokovno na višini, izredno zahtevna naloga, tako da se bodoči vajenci pri izbiri poklica raje odločajo za „lažjo“ trgovino in ne za elektrotehniško, kolikor jih pač to delo posebej ne veseli. Prav primer iz maloprodajne mreže pri Elektrotehni znova zgovorno opozarja na to, da bi na vsak način morali priti pri vrednotenju dela v trgovini do specializiranih meril nagrajevanja, kot

je tudi delo specializirano. Merjenje kar tako povprek je seveda huda ovira za specializirane trgovine, kot je na primer elektrotehniška, da bi lahko temeljiteje izboljšala strukturo svojih kadrov.

Podobna razprava, predvsem kar zadeva probleme v zvezi s specializacijo, bi lahko veljala tudi za ELGRO, ki šteje 230 zaposlenih, od tega 70 v skladišču. ELGRO ustvari v Elektrotehni kakih 60 % vse realizacije. V zvezi s tem je treba poudariti, da je Elektrotehna najmočnejša specializirana trgovinska organizacija svoje stroke v Jugoslaviji in se uvršča med največje kupce izdelkov domače industrije.

Hrbtenica trgovine na debelo so prav gotovo skladišča. Elektrotehna jih ima 15.000 kvadratnih metrov, od tega približno tretjino svojih.

Prav v zvezi s skladišči pa je treba povedati nekaj dejstev, ki pomenijo temnejšo stran medalje, čeprav je treba seveda le priznati, da so najmodernejše opremljena skladišča s sodobno organizacijo dela v njih. Vsekakor velika prednost za učinkovito poslovanje in veljavo na tržišču. Manj razveseljivo v zvezi s skladišči je to, da mora biti v njih vedno na zalogi v primernih količinah vsakovrstno blago in ne samo tisto, ki ta čas „gre“, kakor pravijo trgovci.

Vsekakor je to vprašanje, ki bi ga lahko osvetljevali z najrazličnejših zornih kotov, s čimer pa seveda še ni rečeno, da ga ni možno urediti na zadovoljiv način. Vsaka rešitev bo pač morala upoštevati zahteve, da nikakor ne bomo smeli osiromašiti dosedanje ravni v trgovskem prometu z blagom.

Elektrotehna si vsekakor veliko obeta od tega, ali ji bo uspelo skleniti s proizvajalci dolgoročneje sporazume, kar bi bilo vsekakor v obojestransko korist. Mimogrede naj kot zanimivost omenimo, da je doma daleč največji poslovni sodelavec industrija kablov v Svetozarevem, na katero „odpade“ kar petina vsega Elektrotehni-nega poslovanja.

V pospešenih prizadevanjih vsega našega gospodarstva, da bi tako količinsko kot vrednostno povečalo naš izvoz na tuja tržišča, je našla svoje pomembno mesto tudi Elektrotehna, ki ima svojo zunanjetrgovinsko dejavnost združeno v TOZD Elex. Le-ta zaposluje 135 delavcev, od katerih jih ima iz razumljivih razlogov zaradi narave in zahtevnosti dela kar 65 % visoko ali višjo izobrazbo. Včasih se je Elektrotehna ukvarjala samo z uvozom blaga za svoje potrebe, zdaj pa se je pahljača že bistveno razširila, tako da lahko poleg uvoza in izvoza govorimo tudi že o pomembnih rezultatih v zastopanju in posredovanju v mednarodni trgovini.

O zunanjetrgovinski dejavnosti in njenih posebnostih bi se seveda dalo govoriti „v nadaljevanjih“, zato naj tokrat omenimo le nekatere najpomembnejše zanimivosti. Elektrotehna se je letos prvič odločila za izvoz „za lasten račun“, in to tako, da je združila nekatere manjše organizacije, ki doslej same niso izvažale.

Kar zadeva zastopanje, bi kazalo omeniti, da se Elektrotehna zanimala predvsem za tako sodelovanje, kjer gre za uvajanje nove tehnologije, premik na bolje pa je opaziti tudi pri poskusih za uvajanje kooperacijskih odnosov.

Na Elektrotehni nem spisku uvoznega blaga gre predvsem za reprodukcijski material za našo industrijo, blago za široko porabo in tudi nekaj opreme visokokvalitetnih naprav in deloma za energetiko.

Vsekakor bi kazalo omeniti, da ima TOZD Elex lastna predstavništva v Varšavi, Vzhodnem Berlinu in v Bukarešti, morda se jim bo pridružilo še predstavništvo v Pragi.

Elektrotehna prav gotovo sodi na spisek tistih delovnih organizacij, ki so šle daleč čez republiške meje in jim s polno pravico rečemo, da so „jugoslovanske“. V dokaz tej trditvi bi lahko omenili dejavnost beograjske podružnice Elektrotehne, ki ima v svojem okrilju pretežen del uvoznih poslov, v prihodnje pa ji je namenjena tudi izredno zanimiva in – vse tako kaže – tudi perspektivna dejavnost. Videti je, da bo Elektrotehna v Beogradu uredila velik servisni center za prodajo računalniške tehnike v Bolgarijo, Grčijo, Romunijo, morda dežele Severne Afrike, Arabijo... Poudariti je treba, da nikakor ne bo šlo samo za „servis“, temveč za kompletno prodajo storitev in dela. V Elektrotehni z optimizmom ocenjujejo, da so „možnosti odprte“ in pričakujejo velike in pomembne uspehe.

Sicer pa Elektrotehna izvažava v 23 držav, največ v Avstrijo, Zahodno Nemčijo, Anglijo, Švedsko, Italijo in v več vzhodnoevropskih držav, zunaj meja Evrope pa predvsem v ZDA in nekaj v Indijo.

Povejmo še nekaj besed o četrtm TOZD – Elpis. Čeprav ima sedaj le 42 zaposlenih, nikakor ne gre za postransko dejavnost, saj ima ta TOZD za letos planiranih 35 milijonov dinarjev vredno proizvodnjo, od česar bo šlo v izvoz med 30 in 40 %. TOZD oziroma delovna enota pred njim je imala sprva le servisno dejavnost, ki je sicer izjemnega pomena za dober glas in solidnost dobavitelja strojev in naprav, vendar sama zase ne more biti rentabilna. V Elektrotehni so se odločili za izhod v razvijanju lastne proizvodnje in kooperacije, prav ta dejavnost zdaj predstavlja že dobro polovico „učinka“ temeljne organizacije.

O Elektrotehni bi lahko ta čas napisali še precej, kar bi vsekakor temeljiteje osvetlilo življenje in delo blizu 750 članskega delovnega kolektiva. Tokrat smo se omejili predvsem na gospodarske, proizvodne in poslovalne „kazalce“ tega življenja. Prav posebej pa bi kazalo podrobneje spregovoriti o organizaciji samoupravnega življenja in odločanja, o oblikah spora zumevanja med posameznimi temeljnimi organizacijami, o delin vlogi sindikata v Elektrotehni, o razumljivih težavah (razkropljenost zaposlenih po prodajalnah) pri obveščanju in kako poskušajo premostiti to objektivno težavo... in še o pospešenih naporih, da bi kar največ članov kolektiva prišlo do stanovanja, saj se vsi prav dobro zavedajo, da morajo zdaj „loviti zamujeno“.

Če smo že spregovorili o „Elektrotehni po 30 letih razvoja“, bi kazalo še enkrat poudariti misel, ki smo jo slišali, ko je bila izrečena z očitnim zadovoljstvom: „Uspeli smo! Zdaj lahko že precej večji kos kolača odrežemo za vse tisto, čemur smo se doslej zavestno odpovedovali.“

Ugoden
porast
proizvodnje
v Iskri

TOZD OSNOVNI NOSILCI REPRODUKCIJE

Leto 1974 je bilo za Iskro leto intenzivnega dela za uresničitev določil samoupravnega sporazuma, preko katerih na našem področju uveljavljamo načela nove ustave in stališča X. kongresa ZKJ, ki so odprli široke osnove za spremembe na področju družbenoekonomskega, družbenopolitičnega in socialnega življenja.

Temeljne organizacije združenega dela so postale osnovni nosilci reprodukcije in celokupni cikel reprodukcije je odvisen od njihovih odločitev, kar pomeni učvrstitev združenega podjetja kot celote. Samoupravni sporazum, ki smo ga sklenili ob koncu leta 1973, daje možnosti za nadaljevalni proces v organiziranosti: temeljne organizacije združenega dela se združujejo po načelih branžne pripadnosti. V branžni, tj. integralni organizaciji strokovno opredeljenega dela pridobimo temeljne organizacije združenega dela večje možnosti vplivanja na proizvodnjo, na komercialni in na znanstvenotehnoški cikel, kar predstavlja novo kvaliteto.

Če v kratkem povzamemo ugotovitve iz obdelav posameznih dejavnosti ZP Iskra, ki sledijo v tem poročilu, bi kompleksna ocena našega poslovanja v letu 1974 bila naslednja:

Ukrepi ekonomske politike so pogojevali dinamično gospodarsko rast, visoke stopnje rasti proizvodnje, potrošnje in zaposlovanja. V drugem polletju je prišla do močnejšega izraza inflacija, ki je močno devalvirala porast dohodka, vplivala je na oslabitev realnega povpraševanja in povzročila porast zalog v industriji ter nelikvidnost. Izvoz kot stimulativni faktor proizvodnje je slabel.

Te razmere se v polni meri odražajo v naših lanskoletnih dosežkih. Dosegli smo ugoden porast proizvodnje, finančni rezultat pa nam je zmanjšala inflacija, ki je povzročila močan porast cen materialu in storitvam. Prav tako smo pri zunanje-trgovinski bilanci ostali pod željenimi rezultati.

Problemov, ki so spremljali gospodarski razvoj v letu 1974, ne bo mogoče v krajšem obdobju bistveno razrešiti. Zato bodo rezultati našega bodočega poslovanja predvsem odvisni od naših prizadevanj, od tega, v kolikšni meri bomo sposobni ustvariti več usklajevanja, več odgovornosti, ki jo združeno delo terja od vsakega posameznika.

OSNOVNI PODATKI ZA ZP IZ POSLOVNEGA POROČILA ZA LETO 1974

	Realizacija 1973	Realizacija 1974	Indeks
Proizvodnja	3,348.870	4,067.617	121,4
Raziskave in razvoj	92.362	102.039	110,5
Prodaja na domačem trgu	2,843.733	4,164.284	146,4
Izvoz v dolarjih	39,035.899	47,482.678	121,6
Nabava na dom. trgu	851.501	1,432.191	168,2
Zaposleni	23.981	25.988	108,4
Poprečni OD na zaposl. (din)	2.065	2.562	124,1
Celotni dohodek	6,461.761	9,514.785	147,3
Dohodek	1,310.397	1,746.224	133,3
Amortizacija	126.053	176.387	139,9
Dobiček	206.972	244.953	118,4
Investicije v OS	329.265	399.836	121,4

PROIZVODNJA

V Jugoslaviji smo v letu 1974 zabeležili 10,7 % rast v industriji, pri čemer v sami elektroindustriji 17 %. Porast indu-

strijske proizvodnje v Sloveniji je bil nekoliko večji in je znašal 12 %, pri čemer pa je slovenska elektroindustrija dosegla 22 %.

Vrednost proizvodnje v Iskri je znašala 4.067.617.000 din, kar predstavlja 21,4-odstotno rast nasproti letu 1973. Glede na to, da je bilo za elektroindustrijo kot najbolj propulzivno vejo industrije planirano v letu 1974 13 % povečanje, lahko smatramo doseženo rast v Iskri kot uspeh, glede na neugodno gospodarsko situacijo.

Dosegli smo 12,1 % povečanje produktivnosti, kar je kljub skromnejšemu rezultatu glede na pretekla leta še vedno iznad 6,4 %, za kolikor je narasla produktivnost v industriji SR Slovenije.

V programski delitvi proizvodnega programa s tehničnega vidika smo naredili nadaljnji premik v smeri elektronike, ki naj bi dobila v perspektivni usmeritvi Iskre čedalje pomembnejšo vlogo. Tako znaša delež elektronike že 38,7 % in elektromehanike 61,3 %, če pri tem izločimo kovinski oziroma strojni del proizvodnega programa. Pri upoštevanju celotnega proizvodnega programa pa je bilo elektronike 34,7 %, elektromehanike 54,8 % in kovinskega dela 10,5 %.

RAZVOJ IN RAZISKAVE

Za razvoj in raziskave smo v letu 1974 namenili 102,039.000 din. Glede na splošno zaostrovanje pogojev gospodarjenja je bilo porabljenih za RR dejavnosti le 10,5 % več sredstev kot leto poprej. Upadanje deleža za razvoj skušamo kompenzirati z večjo angažiranostjo in efektivnostjo raziskovalnih kadrov. Do nadaljnjega poglobljanja sodelovanja je prišlo tudi s Fakulteto za elektrotehniko, Inštitutom „Jožef Stefan“ in Inštitutom za elektroniko in vakuumsko tehniko. Dobri del raziskovalnih kapacitet teh institucij dela sedaj za Iskro.

Podobne uspehe lahko zabeležimo tudi na področju angažiranja finančnih sredstev Raziskovalne skupnosti Slovenije in namenskih skladov Ljubljanske banke. Tako smo preko RSS v letu 1974 financirali razvojno dejavnost Iskre v višini 25,234.000 din, kar predstavlja 273 % povečanje v primeri z letom 1973.

PRODAJA

Celotna prodaja se je povečala za 41 %, vendar domača prodaja kar za 46,4 %, izvoz pa le za 21,6 %. Vrednost celotne prodaje ZP je znašala 4.926.856.000 din.

V letu 1974 je vladala na domačem trgu izredna konjunktura, tako da se je domača prodaja povečevala na račun izvoza, na tujih trgih pa se je zmanjševala naša konkurenčnost zaradi znatno zvišanih proizvodnih stroškov. Nekateri izpadi pri domači prodaji izhajajo le zaradi proizvodnih težav v nekaterih

organizacijah, nastalih predvsem zaradi pomanjkanja nekaterih materialov.

Izvoz je bil realiziran v višini 47.482.678 dolarjev. Ne glede na ukrepe za pospeševanje izvoza je rentabilnost izvoza padala zaradi naraščajočih proizvodnih stroškov.

Izvoz po valutnih področjih ne kaže bistvenih premikov.

KADRI

Poprečno število delavcev je znašalo 25.988, tako da se je glede na leto 1973 povečalo za 8,4 % oziroma od začetka do konca leta za 2.164 delavcev.

Če gledamo porast števila delavcev po organizacijah, potem stojijo v ospredju Kondenzatorji, Polprevodniki, Aparati, Usmerniki in Avtoelektrika, pri teh organizacijah pa je v dobri meri na povečevanje zaposlenih vplivalo ustanavljanje novih obratov, od katerih se nekateri nahajajo na manj razvitih področjih s presežki delovne sile.

Fluktuacija je v letu 1974 izrazito upadla, tako da se je menjal vsak deseti delavec, s tem pa se je nadaljeval trend iz prejšnjih let, po katerem fluktuacija iz leta v leto upada. Delež žensk v številu zaposlenih je znašal dobrih 54 % in v letu 1974 ne kaže bistvenih premikov.

V letu 1974 smo štipendirali 1.625 štipendistov, od katerih jih je bilo vpisanih 582 na višjih in visokih šolah, 511 na srednjih šolah in 532 na poklicnih šolah.

Po posameznih šolah so bili naši štipendisti razvrščeni takole:

Fakulteta za elektrotehniko	249
Fakulteta za strojništvo	110
Ekonomsko fakulteta	96
Fak. za naravoslovje in tehnologijo	30
VEKŠ, Maribor	19
Pravna fakulteta	9
Filozofska fakulteta	5
VŠOD, Kranj	17
Ostale višje in visoke šole	47
TŠŠ elektro	249
TŠŠ strojna	85
ESS	116
Administrativna šola	46
Gimnazija	6
Ostale srednje šole	2
Poklicne šole	532

Poleg štipendiranja je pomemben še podatek o izrednem študiju. Na raznih šolah je bilo v letu 1974 vpisanih 1.096 študij pa je končalo 137 zaposlenih; od tega števila je bilo na višjih in visokih šolah vpisanih 522, diplomiralo pa 27 zaposlenih.

OSEBNI DOHODKI

V letu 1974 je bil poprečni osebni dohodek v ZP Iskri za 24,1 % višji kot leto poprej in je znašal 2.562 din na zaposlenega.

Porast 24,1 % za celotno Iskro je hkrati tudi največji porast v zadnjih letih. Vendar pa to ni značilno samo za našo organizacijo, ampak še v večji meri za republiko in SFRJ.

Ne glede na močan porast osebnih dohodkov v Iskri, kot tudi v SRS in SFRJ, moramo poudariti, da je ta porast samo nominalen, kajti porast življenjskih stroškov je dosegel letos v SRS kar 24,3 %.

FINANČNI REZULTAT

Če primerjamo letošnji finančni rezultat z letom 1973, ugotavljamo, da se je situacija poslabšala. Celotni dohodek je letos dosegel vrednost 9.514.785.000 din in se je povečal glede na leto 1973 za 47,3 %, dohodek pa se je pri tem povečal samo za 33,3 %. Še manj pa je porasel dobiček, in sicer za 18,4 % in je letos dosegel 244.953.000 din.

Poslabšanje strukture celotnega dohodka smo spremljali že skozi vse leto. Poslabšana situacija našega gospodarstva, močna inflacija, ki je povzročala močan porast cen repromateriala in storitev ter naraščanje nelikvidnosti, je seveda imelo vpliv na strukturo stroškov. Pri tem pa se cene naših izdelkov niso povečevale v skladu z gibanjem cen repromateriala. Tako je udeležba dohodka v celotnem dohodku padla iz 20,3 % v letu 1973 na 18,3 % v letu 1974. Prav tako je padla udeležba dobička s 3,2 na 2,6 %. Zanimiva je pri tem tudi višina amortizacije, in sicer tiste nad predpisano stopnjo. Ta je dosegla 59,102.000 din in predstavlja 34 % celotne letošnje amortizacije, kar pa pomeni poslabšanje glede na leto 1973 (42 %).

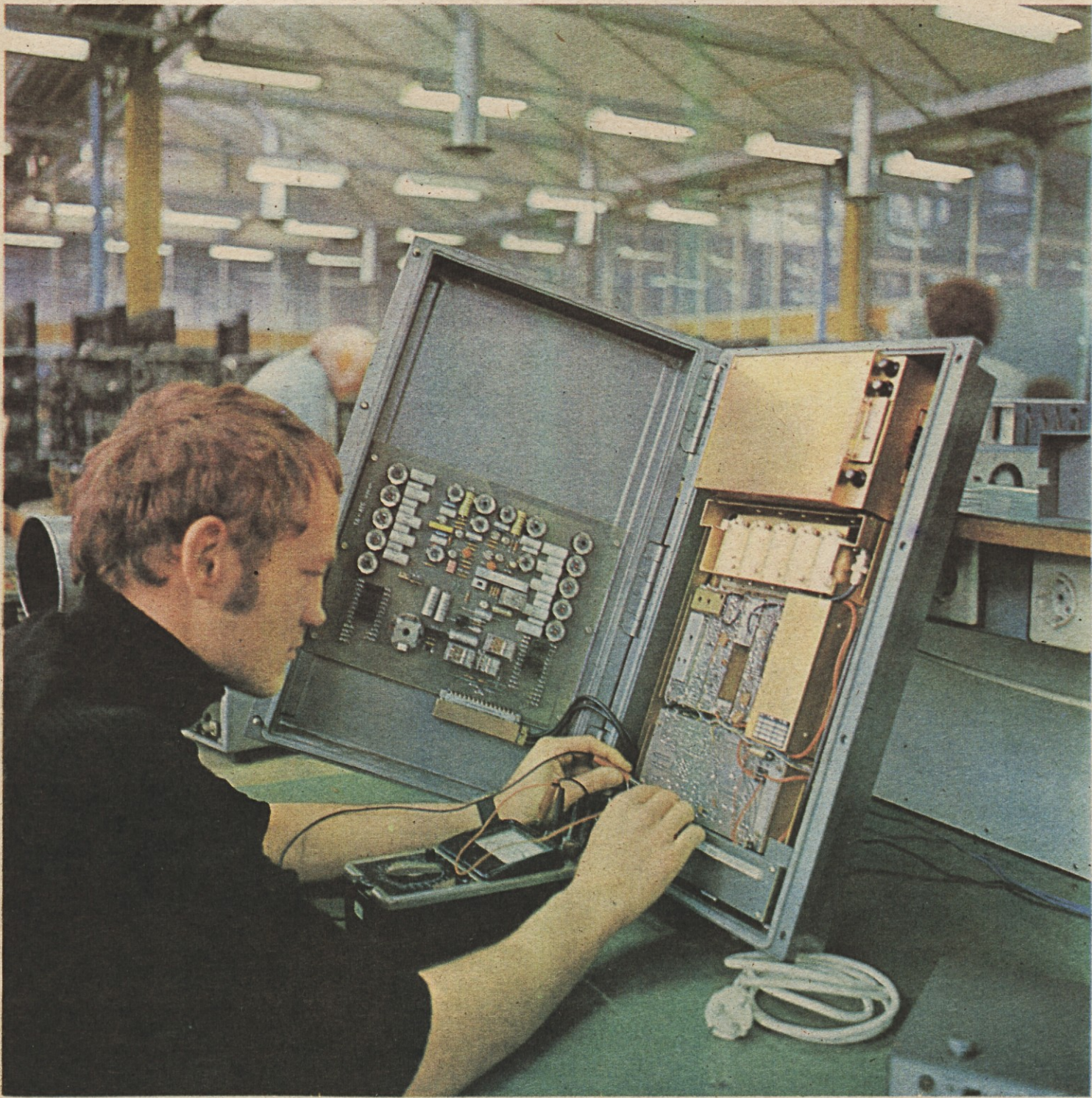
INVESTICIJE

Investicijska dejavnost se je v letu 1973 dvignila na svojo najvišjo točko, ko je dosegla 10,3 % od vrednosti proizvodnje. V letu 1974 je ponovno nekoliko padla, in sicer na 9,8 %.

Do konca leta smo dosegli skupno vrednost 399.836.000 din investicij, od tega v proizvodnjo 385.054.000 in v družbeni standard 14.782.000 (razmerje 96,3 % : 3,7 %). To predstavlja povečanje glede na leto poprej za 21,4 %. Ne moremo mimo dejstva, da je visoka inflacija razvrednotila nominalna sredstva, ki so bila vložena v investicije in da je zato dejanski fizični obseg nižji.

Glede na namen je bilo porabljenih za gradbene objekte 34 %, za opremo 63 % in za ostalo 3 % sredstev. Investicije so bile financirane iz lastnih skladov 35 %, iz bančnih kreditov 43 % in iz komercialnih kreditov 22 %.

Glavni delež v skupni vrednosti investicij odpade na 3 organizacije (63 %), in sicer na Elektromehaniko (za II. fazo gradnje tovarne na Laborah, dokončanje lakirnice in oprema), Avtoelektriko (tovarna malih zaganjalnikov) in na Commerce (poslovna stavba).

Rudnik svinca v Mežici, od koder dobiva Vesna 70 % potrebnih surovin za izdelavo akumulatorjev

PO ZDRUŽITVI Z RUDNIKOM IN TOPILNICO SVINCA V MEŽICI NAGEL VZPON VESNE

Organizacija združenega dela Rudnik svinca in topilnica Mežica ima ta čas v svojem sestavu štiri temeljne organizacije združenega dela: rudnik s separacijo in elektrarnami, metalurške in akumulatorske obrate ter tovarno opreme — te organizacije so v sami Mežici in pa TOZD Tovarno akumulatorjev VESNA v Mariboru.

V organizaciji združenega dela je zaposlenih 1950 delavcev, ki nadaljujejo pred 300 leti začetno tradicijo kopanja in predelave svinca. Osnovna dejavnost OZD Rudnik in topilnica svinca Mežica je proizvodnja in predelava rude, predelava koncentratov in finalizacija svinca v razne izdelke; izdelava cevi, pločevine, šiber, raznih zlitin, opreme za separacijo in gozdna gospodarstva ter seveda proizvodnja akumulatorjev.

Za OZD Rudnik in topilnica svinca je bilo pomembno leto 1962, ko so odločili, da bodo dali velik poudarek izdelavi akumulatorjev. To leto so izdelali 734 ton akumulatorjev, v lanskem letu pa so izdelali že 14.000 ton akumulatorjev, avtomobilskih — te delajo pri VESNI v Mariboru — in industrijskih, ki jih izdelujejo v Mežici.

Proizvodnja svinca so v Mežici povečali od 18.600 ton leta 1962 na 26.000 ton v lanskem letu in so ta čas po proizvodnji svinca na tretjem mestu v Jugoslaviji. Poleg tega pa izdelajo letno tudi 6.000 ton cinkovega koncentrata, ki ga zamenjujejo za svinčev koncentrat. Drugih izdelkov za različne namene pa proizvedejo letno 7.000 ton. OZD Rudnik in topilnica svinca Mežica je tako lani ustvarila za 72 milijard starih dinarjev bruto dohodka. Dobršen del proizvodnje pa v TOZD Rudnik in topilnica svinca tudi izvažajo. Tako so lani vse temeljne organizacije združenega dela izvozile izdelkov v vrednosti 12 milijonov dolarjev. Razmerje med uvozom in izvozom pa je 1:3 v korist izvoza.

V OZD Rudnik in topilnica svinca pa načrtujejo tudi velike naložbe. V investicijskem programu je predvideno poglobljanje rudnika ter modernizacija tehnološkega postopka v jami in v separaciji. V ta namen bodo porabili 31 milijonov dinarjev. Gradijo pa tudi nov obrat za izdelavo reprodukcijskega materiala za tovarno industrijskih akumulatorjev. V tem obratu bodo zaposlili na lažjih delovnih mestih starejše rudarje, sočasno pa bodo s tem rešili težave, ki jih imajo z nabavo reprodukcijskega materiala iz tujine. Ta obrat bo veljal 18 milijonov dinarjev, zgrajen pa bo do konca letošnjega leta. Po investicijskem načrtu bodo porabili za naložbe skupno 65 milijonov dinarjev.

Značilnost OZD Rudnik in topilnica svinca Mežica je, da se proizvodnja, ki bazira na svinco, preliva iz TOZD v TOZD. Skoraj polovico proizvodnje svinca porabijo za lastne potrebe — za izdelavo akumulatorjev, pločevine, raznih cevi, šiber in tako naprej, preostanek svinca pa prodajo na domačem in tujem trgu. V OZD Rudnik in topilnica svinca Mežica menijo, da je prvi nas premajhna izvozna stimulacija, na drugi strani pa so precej visoke carinske dajatve za reprodukcijski material, ki ga uvažajo — to pa jim zmanj-

šuje konkurenčnost na zunanjem trgu. Za primer naj navedemo, da so jim v lanskem letu znižali izvozne premije za 50 odstotkov. Poleg tega je trenutno v svetu velika ponudba svinca, zaradi česar so cene na londonski borzi precej zdrsile. Vendar v Mežici zaenkrat še nimajo večjih težav, ker imajo s poslovnimi partnerji sklenjene letne pogodbe, ki jim zagotavljajo uspešno prodajo izdelkov. Kar zadeva jugoslovansko tržišče, velja omeniti, da pri nas proizvedemo enkrat več akumulatorjev, kot jih potrebujemo za domačo proizvodnjo, zato je prodaja še toliko bolj vezana na izvoz. Zaradi tega je potrebno povezovanje med domačimi proizvajalci svinca, kar so uvideli tudi v Mežici. Zato že razmišljajo o poslovnem sodelovanju in povezovanju z rudnikom svinca v Zletovu, s katerim že zdaj uspešno sodelujejo pri prodaji svinčevih koncentratov.

Na koncu te kratke predstavitev OZD Rudnik in topilnica svinca Mežica velja še omeniti, da je samo-upravljanje v tej delovni organizaciji močno zaživelo in da bodo v kratkem ustanovili še nekaj temeljnih organizacij združenega dela. Tudi pri vzgoji kadrov so že veliko storili, saj imajo v Mežici svoj izobraževalni center, prav tako pa štipendirajo večje število študentov na višjih in visokih šolah. In nenazadnje uspešno rešujejo tudi stanovanjske težave svojih delavcev, za kar dajejo letno 10 milijonov dinarjev.

TOZD VESNA MARIBOR

Tovarna akumulatorjev VESNA iz Maribora je začela hitro pot razvoja, odkar se je pred 14 leti združila z Rudnikom in topilnico svinca v Mežici. V tem času so povečali proizvodnjo avtomobilskih starter akumulatorjev od 5.000 na 400.000, kolikor so jih izdelali v lanskem letu. S tem pa so postali največji proizvajalec avtomobilskih akumulatorjev v Jugoslaviji. Dvig proizvodnje je še posebno viden od leta 1970 naprej, ko so izdelali 180.000 akumulatorjev, potlej pa so vsako leto zvišali proizvodnjo za 25 odstotkov.

Takšno naglo rast so dosegli predvsem z zvišanjem produktivnosti, boljšo organizacijo dela, z avtomatizacijo in z velikoserijsko proizvodnjo. Poudariti pa je treba, da so pri tem od leta 1970 pa do danes zaposlili samo 20 delavcev več, tako da ima zdaj tovarna zaposlenih 190 delavcev.

Posebno prelomnico v razvoju podjetja pomeni leto 1965, ko so podpisali licenčno pogodbo s švedsko tovarno akumulatorjev TUDOR. Po tej licenci delajo še danes. Zanimivo je, da so dosegli enake čase za sestavo oziroma izdelavo enega akumulatorja kot švedska tovarna. Tako naredi en delavec v Tovarni akumulatorjev VESNA v Mariboru v enem letu 2034 akumulatorjev.

Takšen razvoj tovarne pa je seveda pogojen s primernimi prostori in delovnimi napravami. Tudi tukaj so pri VESNI storili velik korak naprej. Od leta 1966 so iz nekdanjih konjušnic napravili moderne proizvodne dvorane s površino 5.000 kvadratnih

metrov. V ta namen so investirali v minulih sedmih letih 60 milijonov dinarjev, večino tega denarja pa so zbrali sami. V načrtu pa imajo nadaljnjo razširitev proizvodnih prostorov in nakup nove opreme. Po tem investicijskem načrtu bodo za to potrebovali 45 milijonov dinarjev. Tako naj bi po srednjeročnem programu do leta 1980 zvišali proizvodnjo avtomobilskih akumulatorjev od 400.000 na 1.000.000 akumulatorjev letno.

V VESNI so prepričani, da ne bodo imeli težav s prodajo avtomobilskih akumulatorjev. V Jugoslaviji prodaja Vesna akumulatorje v vseh republikah, saj ima v vseh večjih mestih svoje poslovalnice s servisi. VESNA oskrbuje z avtomobilskimi akumulatorji vse naše večje proizvajalce avtomobilov, to je: Tovarno avtomobilov in motorjev Maribor, Industrijo motornih vozil Novo mesto, koprski Cimos in Crvego zastavo iz Kragujevca. Poleg tega pa Tovarna akumulatorjev VESNA iz Maribora polovico svoje proizvodnje izvažata na tuje, in sicer v Italijo, Zvezno republiko Nemčijo, Poljsko, ČSSR in v Sovjetsko zvezo. V lanskem letu so izvozili akumulatorjev v vrednosti 4,5 milijona dolarjev. Sicer pa so lani v Tovarni akumulatorjev VESNA dosegli 164 milijonov dinarjev bruto dohodka.

Delo v tovarni akumulatorjev je vsekakor naporno in večkrat tudi škodljivo zdravju. Zaradi tega so v VESNI posvetili veliko skrb zaščiti delavcev. Iz leta v leto izboljšujejo delovne pogoje, pri vsaki novi investiciji pa mislijo tudi na ustrezno zaščito. Včasih, pred leti je morala večina delavcev nositi zaščitne maske, danes pa je to v tovarni redek pojav, ki ga srečamo le na najbolj ogroženih delovnih mestih. Prav tako imajo dobro organizirano prehrano delavcev, stalne zdravniške preglede; delavci v VESNI imajo tudi benefitirano delovno dobo. Poprečen mesečni osebni dohodek v VESNI je ta čas 3280 dinarjev.

Kot v vsakem podjetju se tudi v VESNI srečujejo s težavami. Pri njih je največja: izobraževanje kadrov. Pri nas nimamo ustrezne izobraževalne ustanove, ki bi vzajala izdelovalce akumulatorjev. Zaradi tega so prepuščeni lastnemu izobraževanju, se pravi, da na delovnem mestu z internimi tečaji usposobijo delavca. V podjetju pa so že sprožili akcijo za ustanovitev šole za poklicno usposabljanje na tem področju.

Tovarna akumulatorjev VESNA Maribor je postala s prvim januarjem preteklega leta temeljna organizacija združenega dela OZD Rudnik in topilnica svinca Mežica. S tem pomembnim korakom je tovarna veliko pridobila, tako pri finančnem položaju, zaradi vestnega gospodarjenja kot pri odločanju o ustvarjenem dohodku. Tesna povezanost z rudnikom je pravzaprav nujna, saj je na primer v enem akumulatorskem vložku kar 70 odstotkov svinca. Sodelovanje z matičnim podjetjem je zglede na si takega pri VESNI želijo še vnaprej.

M. š.

VESNINI AKUMULATORJI OSVAJAJO TRŽIŠČE

V dvorani za predelavo rude v RTS Mežica

POLZELA
TOVARNA NOGAVIC * POLZELA

*čestita vsem delovnim ljudem
za praznik dela 1. maj
in 30. obletnico osvoboditve
ter jim želi še veliko
delovnih uspehov!*

Tovarniška konferenca sindikata

ŽELEZARNE JESENICE

*čestita vsem delovnim ljudem
za praznik dela 1. maj
in 30. obletnico osvoboditve*

**Občinski svet Zveze
sindikатов Maribor**

**Občinska konferenca
Zveze komunistov Maribor**

**Občinska konferenca
SZDL Maribor**

**Občinska konferenca
ZSMS Maribor**

**Občinski odbor ZB Maribor
Skupščina občine Maribor**

**čestitajo vsem delovnim ljudem za praznik
dela – 1. maj – in 30. obletnico osvoboditve
in jim želijo še veliko delovnih uspehov!**

BIROSTROJ

ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA ZA MEHANOGRFSKE — TEHNIČNE STORITVE IN ZASTOPANJE INOZEMSKIH TVRDK

**Generalno zastopstvo: Büromaschinen-Export
GmbH, Berlin – NDR: ASCOTA – SOEMTRON –
OPTIMA – CELLATRON – ROBOTRON – konsigna-
cijsko skladišče rezervnih delov – tel. 23-891,
23-847 – mehanografska organizacija – šolanje
strojnih knjigovodij – tehnični servis na vsem
področju SFRJ.**

**BIROOPREMA: generalno zastopstvo INTERREIF,
Wien, PERFORAG, AARAU; STAHLHOF, oprema
za ERC, CEM obrezovalni stroji za neskončne
obrazce, PERFORAG luknjani trakovi in journal
role, tiskovine, drobna oprema, pisarniški pri-
pomočki – tel. 21-051, 21-182, 32-926.**

**ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA – 1. MAJ – IN
30. OBLETNICO OSVOBODITVE TER JIM ŽELI
ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!**

TOVARNA UMETNIH BRUSOV SWATY

MARIBOR

TYROLIT

ČESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA –
1. MAJ – IN
30. OBLETNICO
OSVOBODITVE TER
JIM ŽELI ŠE VELIKO
DELOVNIH USPEHOV!

Občinski
svet
Zveze
sindikato
RIBNICA

ČESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA –
1. MAJ – IN
30. OBLETNICO
OSVOBODITVE TER
JIM ŽELI ŠE VELIKO
DELOVNIH USPEHOV!

Občinski
svet
Zveze
sindikato
CELJE

ČESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA –
1. MAJ – IN
30. OBLETNICO
OSVOBODITVE TER
JIM ŽELI ŠE VELIKO
DELOVNIH USPEHOV!

Dravske elektrarne
MARIBOR

Vetrinjska 2/IV, p. p. 118

62101 MARIBOR

Telegram: DEM Maribor

Telefon: (062) 25-550

Telex: DEM 33-121

- ELEKTRARNA
DRAVOGRAD
- ELEKTRARNA
VUZENICA
- ELEKTRARNA
VUHRED
- ELEKTRARNA
OŽBALT
- ELEKTRARNA FALA
- ELEKTRARNA
MARIBORSKI OTOK
- ELEKTRARNA
ZLATOLIČJE
- ELEKTROPRENOS
PEKRE
- ELEKTROPRENOS
PODLOG
- KOVINARSKI OBRAT
ELKOV
- ELEKTRONSKI
RAČUNSKI CENTER
- SKUPNE SLUŽBE

čestitamo vsem delovnim
ljudem za praznik dela – 1. maj
in 30. obletnico osvoboditve
ter jim želimo še veliko
delovnih uspehov!

Občinski
svet
Zveze
sindikato
MURSKA
SOBOTA

ČESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA –
1. MAJ – IN
30. OBLETNICO
OSVOBODITVE TER
JIM ŽELI ŠE VELIKO
DELOVNIH USPEHOV!

LJUBLJANA

ČESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA –
1. MAJ – IN
30. OBLETNICO
OSVOBODITVE TER
JIM ŽELI ŠE VELIKO
DELOVNIH USPEHOV!

TEKSTILNA INDUSTRIJA — OTIŠKI VRH

BRZOJAV: TEKSTILTVO DRAVOGRAD — TELEFON: DRAVOGRAD (062) 83-131 — TELEX: 33-185 — POŠTA IN ŽEL. POSTAJA DRAVOGRAD

s temeljnimi organizacijami:

KONFEKCIJA PREVALJE TER KONFEKCIJA IN
BARVARNA OTIŠKI VRH IN Z DELOVNO
SKUPNOSTJO SKUPNIH SLUŽB

čestita vsem delovnim kolektivom, delovnim
ljudem in občanom za praznik dela – 1. maj –
in 30. obletnico osvoboditve!

Občinski svet
Zveze sindikato
Domžale

čestita vsem delovnim kolektivom, delovnim
ljudem in občanom za praznik dela – 1. maj –
in 30. obletnico osvoboditve!

TOVARNA OPREME MEŽICA

SPODBUDNI
REZULTATI

Tovarna opreme Mežica, ki je temeljna organizacija združenega dela Rudnika svinca in topilnice Mežica, se je razvila iz vzdrževalnega obrata rudnika. Razlogov za razvoj te dejavnosti ni potrebno posebej opisovati. Nedvomno pa je ob tem najpomembnejše, da potrebe po separacijskih strojih, opremi za lesno industrijo, napravah, ki onemogočajo onesnaževanje okolja, ter po razni drugi opremi čedalje bolj rastejo.

Eden izmed pomembnih dejavnikov, ki je prispeval svoj delež k razvoju tovarne, so bile seveda razpoložljive zmogljivosti vzdrževalnega obrata pri rudniku za eksterno proizvodnjo, kar je bilo pogojeno z dobro strukturo kadrov, zaposlenih v TOM, ki so v razvoju podjetja čedalje bolj uveljavljali sodobna proizvodna in organizacijska načela ter razvili v zelo kratkem času tovarno z današnjimi razsežnostmi.

ZNANA TOVARNA

Nagel razvoj tovarne opreme Mežica, ki šteje danes 236 članov, se je začel pravzaprav 1968. leta, ko so kupili licenco od ameriške firme Wenco za proizvodnjo separacijskih strojev. Prav s to proizvodnjo se je kolektiv TOM najprej uveljavil na domačem in tudi na tujih tržiščih. Kaj kmalu se je tej proizvodnji priključila tudi proizvodnja strojev za lesno industrijo, ki jo proizvajajo na osnovi poslovno-tehničnega sodelovanja z zahodnonemško firmo Saenger & Massierer. Danes proizvaja mežiška tovarna opreme najsodobnejše lupilne stroje, ki jih že s pridom uporabljajo gozdna gospodarstva in lesna industrija v Otiškem vrhu, Škofji Loki, Marlesu, Alplesu, Pivki itn. Prav je, če omenimo, da je TOM montiral svoje separacijske stroje v Alžiriji, Turčiji in na Češkoslovaškem.

Najnovejša smer razvoja, v kateri se bo poskusil kolektiv TOM, pa bo proizvodnja naprav za čiščenje odpadnih voda, odplak in fekalij. Tudi na tem področju imajo že nekaj izkušenj, precej pozornosti pa posvečajo tudi prodaji in montaži filtrov za odpadne pline. Ni napak, če ob tem pohvalimo lastne tehnološke in konstrukcijske rešitve tovarne opreme, ki jim dajejo priznanja doma in v svetu.

DOBER GOSPODAR

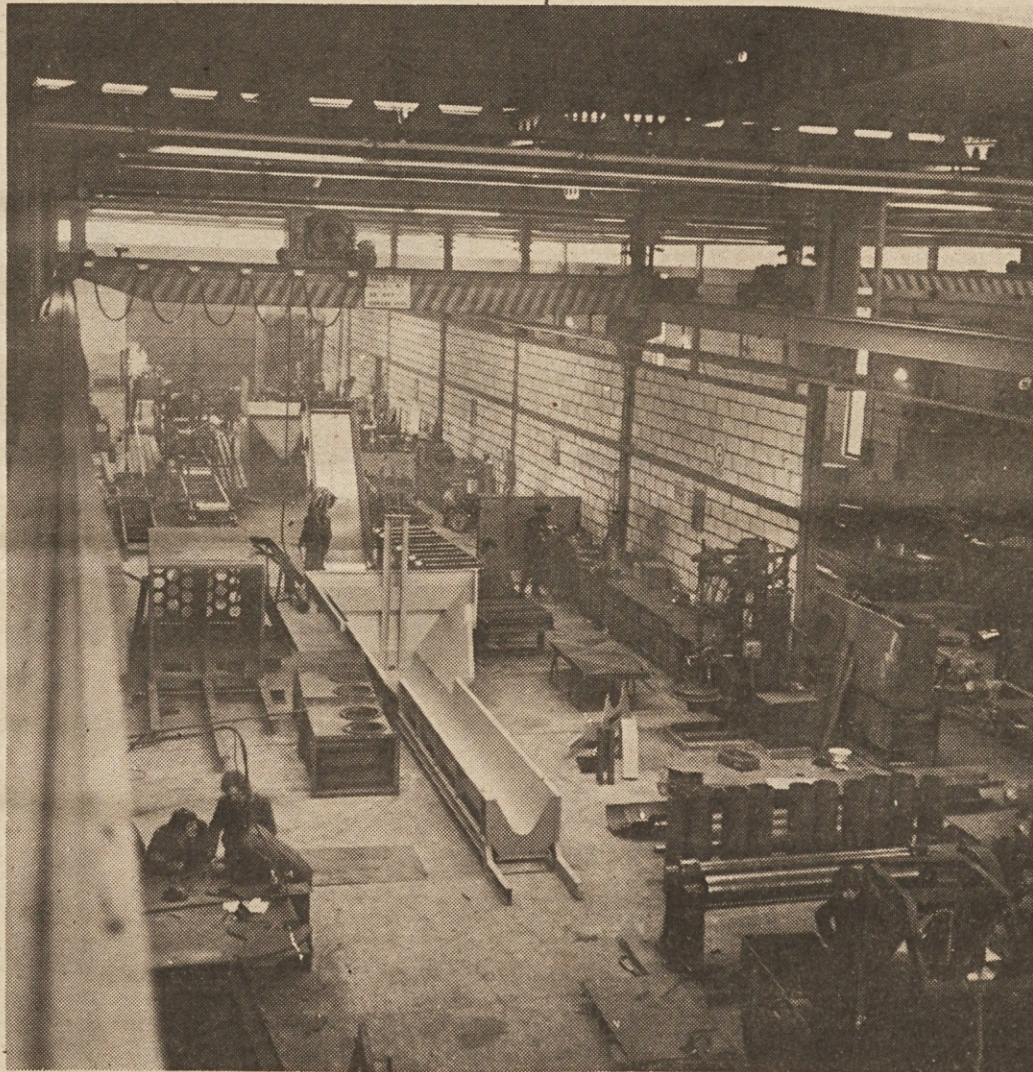
Omenili smo že, da pomeni zadnjih pet let največji korak v razvoju tovarne opreme. To so leta hitrega razvoja, vlaganja sredstev in truda v gradnjo nove tovarne. Najbolj nam pa ilustrirajo to podatki o stopnji rasti celotnega dohodka. Lani je ta kolektiv ustvaril 43,8 milijona celotnega dohodka in kar 2,5 milijona je od tega znašal ostanek dohodka. Sicer pa je povečanje celotnega dohodka iz leta 1972/73 znašalo 25 odstotkov. Lansko povečanje, v primerjavi s predlanskim, pa znaša 46 odstotkov; za letos predvidevajo, da bo celoten dohodek povečan za 32 odstotkov in 1980. leta naj bi bil v primerjavi z letošnjim letom večji za 67 odstotkov. Celotni dohodek bo, kot predvidevajo, letos

znašal 58 milijonov, vendar bi se naj že 1980. leta povzpел na 95 milijonov.

Za izdelke tovarne opreme Mežica lahko rečemo, da so resnično kvalitetni, kar nam dokazujejo vedno nova naročila domačih in tujih kupcev; sicer pa znaša izvoz od celotnega obsega prodaje kar 30 odstotkov in v tem ni upoštevana proizvodnja akumulatorskih zabojev, ki jih TOM dobavlja tovarni akumulatorjev in nato le-ta izvažajo. Tudi v bodoče se bo kolektiv trudil vsaj obdržati, če že ne izboljšati strukturo prodaje na domačem trgu in izvoza, kar je nedvomno zelo pomembna naloga v prizadevanjih naše družbe po vključevanju naših gospodarskih organizacij v mednarodno delitev dela. TOM je začela pred nekaj leti, vendar lahko rečemo, da je že krepko pognala korenine v izvozu.

NOVE NALOŽBE

Obiskovalcu v tovarni opreme je kaj kmalu jasno, da je prišel v še nedograjeno tovarno, vendar med odločen in žilav kolektiv. Le-ta je sposoben skoraj iz nič narediti mnogo, kar je tudi že v dosedanjem razvoju svoje tovarne dokazal. Dobra organiziranost, skrb za potrebno

strokovno in družbenopolitično izobraževanje in stalne naložbe v novo strojno opremo bodo omogočile še hitrejši razvoj TOM. Prav sedaj je v izdelavi investicijski program razvoja tovarne, ki predvideva izgradnjo novih proizvodnih hal ter nabavo strojne opreme. Pričakujejo, da bodo v letošnjem letu vložili kar 2,5 milijona dinarjev v te namene. To seveda niso majhna sredstva, še posebej glede na relativno nizek celotni dohodek in majhno število zaposlenih.

Trenutno je na tržišču veliko povpraševanje predvsem po napravah za lesno industrijsko proizvodnjo. TOM nudi kupcem poleg izdelave projektov in strojev za primarno predelavo lesa tudi potrebne stroje in naprave za opremo žag. Njihova oprema ustreza najbolj zahtevnim tehničnim dosežkom. Isto velja tudi za separacijske stroje in upravičeno se lahko pohvalijo s proizvodnjo največjih flotacijskih celic in naprav za separacije, ki so jih montirali v Češkoslovaški. Vstopna kapaciteta te flotacije je 1500 ton premoga na uro, ob tem, ko njihove flotacijske celice predelajo 2500 ton v istem času. Kupci priznavajo kvaliteto teh naprav in prav gotovo upravičeno trdijo, da je to najboljše in največja separacija v Evropi.

Prav gotovo je prav, če ob tem opozorimo, da v svoji proizvodnji uporabljajo zelo malo proizvodov iz uvoza. Pri separacijski opremi uvažajo približno 25 odstotkov reprodukcijskega materiala in to predvsem iz ZDA in Zvezne republike Nemčije, pri opremi za lesno-predelovalno industrijo pa le zahtevne merilne in elektronske instrumente in izdelke, ki jih v Jugoslaviji ne proizvajamo.

Kljub novi proizvodnji pa kolektiv ni opustil vzdrževalnih del v rudniku svinca in topilnici Mežica. Seveda pa obseg teh del v primerjavi z

rastjo celotnega dohodka vse bolj pada. Še v lanskem letu so vložili v interno realizacijo 45 odstotkov vseh razpoložljivih zmogljivosti, ki jih ima TOM, v redno proizvodnjo pa 55 odstotkov. Za letos planirajo, da bodo vložili v interno vzdrževanje le še 30 odstotkov zmogljivosti in vse drugo v proizvodnjo strojne opreme za separacije, lesno predelovalno industrijo in očiščevalne naprave.

Seveda obstajajo v proizvodnem procesu tudi v tej tovarni ozka grla, ki se jih želijo čimprej znebiti. Težave so predvsem v strojni obdelovalnici, prav tako pa je tudi precej sitnosti zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala na domačem tržišču. Že v letošnjem letu bodo ozka grla odpravili z izdelavo tipskih elementov na zalogo, predvidevajo pa tudi nabavo in montažo najbolj potrebnih delovnih strojev ter izpopolnitev tehnologije. Vse to, predvsem pa boljša organizacija dela in racionalizacija, bi moralo mnogo prispevati k povečanju produktivnosti dela.

SPROTI REŠUJEJO
PROBLEME

Tovarno opreme sestavljajo strojni obrat, lesni obrat, elektro obrat in konstrukcijski oddelek. V procesu poglobljanja samoupravne organiziranosti so prav ti obrati tudi zametki novih, temeljnih organizacij in najbrž tudi novih tovarn. TOM je bil do sedaj ena izmed štirih temeljnih organizacij v mežiškem rudniku svinca, vendar se bo število temeljnih organizacij v tej naši organizaciji združenega dela zelo povečalo. Sicer pa moramo povedati, da je tudi samoupravno življenje ravno tako živo, kot delo v proizvodnji. Tovarna je razdeljena na več organizacijskih enot, v katerih so organizirane samoupravne in sindikalne skupine, ki tudi delegirajo svoje predstavnike v delavski svet in v vodstvo družbenopolitičnih organizacij. Prav sedaj je osnovna organizacija sindikata krepko poprijela pri uveljavljanju nove samoupravne organiziranosti v temeljni organizaciji združenega dela.

Ob tem največ skrbi posveča reševanju stanovanjskih problemov delavcev ter izobraževanju. Kolektiv tovarne opreme Mežica je mlad kolektiv, saj znaša povprečna starost zaposlenih 28 let, zato so tudi potrebe po stanovanjih velike. V tovarni predvidevajo, da bodo letos rešili petnajst najbolj kritičnih primerov, v kar bodo vložili okrog poldrugi milijon dinarjev. Poleg tega pa želijo v tovarni opreme čimbolj razviti tudi izobraževanje na delovnem mestu ter še bolj usposobiti poklicno kovinarsko šolo, kjer imajo bodoči člani kolektiva možnost, da si pridobijo kvalifikacijo strugarja, strojnega ključavničarja, kleparja, rezkalca, varilca in orodjarja. V tovarni so usposobili za uk svojo učno delavnico, poleg tega pa so tudi uredili druga vprašanja, ki omogočajo dobre pogoje za učenje in delo. Teoretični pouk imajo učenci v poklicni šoli v Ravnah, praktično se pa usposabljaajo v tovarni in se tako vse bolj vključujejo v proizvodni proces.

Kolektiv tovarne opreme Mežica je mlad po letih obstoja, vendar vztrajen in prav gotovo mu bo uspelo naloge, ki si jih je zadal na poti razvoja, uresničiti. V skupnosti z drugimi temeljnimi organizacijami združenega dela, ki sestavljajo mežiški rudnik svinca in topilnico, ob solidarni pomoči, dogovorjenih naložbah v razvoj ter ob skupnem reševanju vprašanj, s katerimi se srečujejo pri gospodarjenju, bo izročilo dobrega gospodarja nadaljeval. Tembolj, ker je izbral zanimiv proizvodni program in potrebe po tovrstni strojni opremi so velike.

POVEZOVANJE JE OSNOVA HITREJŠEGA RAZVOJA

LIP BLED

„Oblikovno in tehnološko dovršeni, prav tako pa tudi trpežni so izdelki LIP Bled.“ Tako bi lahko zapisali v časopisnem oglasu ali kakšnem drugem propagandnem sporočilu. Toda za takimi sporočili navadno ne pomislimo, da se skriva tudi kaj drugega. Vse premalo nam pove o prizadevanjih kolektiva in vloženih naporih, da doseže tako stopnjo razvoja, njegovi organiziranosti, problemih, s katerimi se srečuje ter trudu, ki ga vsakodnevno vloga za izboljšanje kvalitete, povečanje proizvodnje ter uveljavljanje novih odnosov v združenem delu. V našem zapisu želimo bralce seznaniti z nekaterimi osnovnimi značilnostmi in dejstvi, ki govore o kolektivu lesnoindustrijskega podjetja Bled.

Za to, kar je dosegel kolektiv LIP Bled, ki danes šteje skoraj 900 zaposlenih, sta seveda potrebna čas in volja za delo. Marsikdo se še spominja časov pred vojno. Ta bo prav gotovo potrdil, da je za predvojno lesno predelavo na Gorenjskem značilna primitivna faza „žagarije“, ki se je le tu in tam razvila v proizvodnjo zabojev. Bogata gozdnatost Gorenjske, s poznanimi alpskimi gozdnimi koncentracijami, je že v preteklosti spodbudila človeka, da je postal drvar in žagar. Prav na tej tradiciji in bogastvu pa je kolektiv LIP Bled začel graditi temelje, takoj po vojni, za sodobno predelavo lesa. Po prvem navalu potreb po žaganem lesu, ki smo ga občutili pri izgradnji porušene domovine, je kolektiv

začel razmišljati o boljšem gospodarjenju, racionalnejši uporabi surovin itd. To je bila tudi njegova družbena naloga, saj se je prvič v zgodovini pojavil kot resničen gospodar nad družbenim bogastvom, ki je želel in tudi dokazal, da je sposoben celo boljše gospodariti kot domači in tuji kapitalistični lastniki. Ukinil je nekatere manjše in najslabše opremljene žage, moderniziral tiste, ki bodo rentabilno poslovale in hkrati razvijal sodobno lesno predelovalno industrijo s sodobno tehnologijo. Namesto meznega žagarja in drvarja, kar je bil prej, je postal industrijski delavec, vendar tudi samoupravljevec, ki želi odločiti o pogojih in rezultatih svojega dela.

LIP Bled je usmeril svojo žagarsko dejavnost predvsem na obrat „Tomaža Godca“ v Bohinjski Bistrici, na obrate na Bledu, Mojstrani ter v Podnartu. Kot rečeno pa ta proizvodnja, ki je sicer najstarejša, ni ostala edina, kajti kolektiv je razvijal proizvodnjo vrat, opažnih plošč in opažnega sistema ter se zaradi boljšega izkoriščanja lesnih odpadkov poskusil in uspel v proizvodnji ISO-SPAN oblikovnikov.

Prav značilni so podatki, ki ponazarjajo vse večjo finaliza-

cijo proizvodnje v LIP Bled, za katero lahko rečemo, da se je že začela 1905. leta, ko so pričeli s prvimi poskusi izdelave opažnih vezanih plošč, se nadaljevala s proizvodnjo vrat ter nato tudi z uporabo odpadkov pri izdelavi iso-span oblikovnikov. V 1948 letu je LIP Bled izvozil kar 53 odstotkov žaganega lesa, 1956. leta 25 odstotkov, 1965. leta 29 odstotkov in v 1972. letu le še 6 odstotkov. Tudi prodaja žaganega lesa na domačem tržišču je upadala, saj beležijo v 1948. letu prodaje na domačem tržišču za 43 odstotkov od celotne količine žaganega lesa, 1956. leta še vedno 37 odstotkov, 1965. leta 24 odstotkov in 1972. leta le 27 odstotkov. Sorazmerno s tem se je povečala poraba žaganega lesa v lastni proizvodnji. Od celotne količine žaganega lesa so ga porabili v lastni proizvodnji v 1948. letu le 4 odstotke, 1956. leta že 38 odstotkov, 1965. leta 47 odstotkov in 1972. leta kar 67 odstotkov.

Hitro rast te delovne organizacije si lahko ponazorimo tudi z nekaterimi drugimi kazalci. V letih od 1972 do 1973 je fizični obseg proizvodnje narasel za nekaj čez 107 odstotkov, storilnost dela za 69 odstotkov, zaposlitev za 11 odstotkov in realni osebni dohodki za 12 odstotkov. Zelo ugodne kazalce razvoja lahko zasledimo tudi v prejšnjih letih pri gospodarjenju tega kolektiva, kar je nedvomno posledica stalne skrbi za modernizacijo proizvodnje, povečevanja produktivnosti ter uveljavljanja takega proizvodnega pro-

grama, ki zagotavlja prodajo na domačem in tujih trgih.

Današnja proizvodnja LIP Bled spada med najsodobnejše v svoji panogi. Toda ne le v Jugoslaviji, pač pa tudi v razvitih deželah. Prav zato so tudi uspehi kolektiva pri uveljavljanju svojih izdelkov na tujih tržiščih zavidljivi ter dokazujejo, kaj lahko umen gospodar in dober delavec hkrati doseže.

Kljub velikim uspehom pa v LIP Bled niso zadovoljni s pogojem gospodarjenja. Od podražitev surovin in reprodukcijskega materiala so se problemi razširili tudi na področje prodaje doma in na tujem, saj je povpraševanje posebno v zadnjem četrtletju lanskega leta in v letošnjih treh mesecih precej zmanjšano. Tu mislimo predvsem na individualno potrošnjo. Nič kaj ugodne pa niso razmere pri prodaji delovnim organizacijam, saj se čedalje bolj razširja nelikvidnost in plačevanje računov zaostaja po več mesecev. Zamudne obresti in tožbe pa so kot

pravijo v LIP Bled, slab in neučinkovit instrument za zmanjševanje terjatev v razmerah nelikvidnosti. Normalno je, da se zaradi tega srečujejo z rastjo zaloga, upadanjem produktivnosti, upadanjem investicijskega potenciala in seveda tudi z zmanjševanjem delovnega polja.

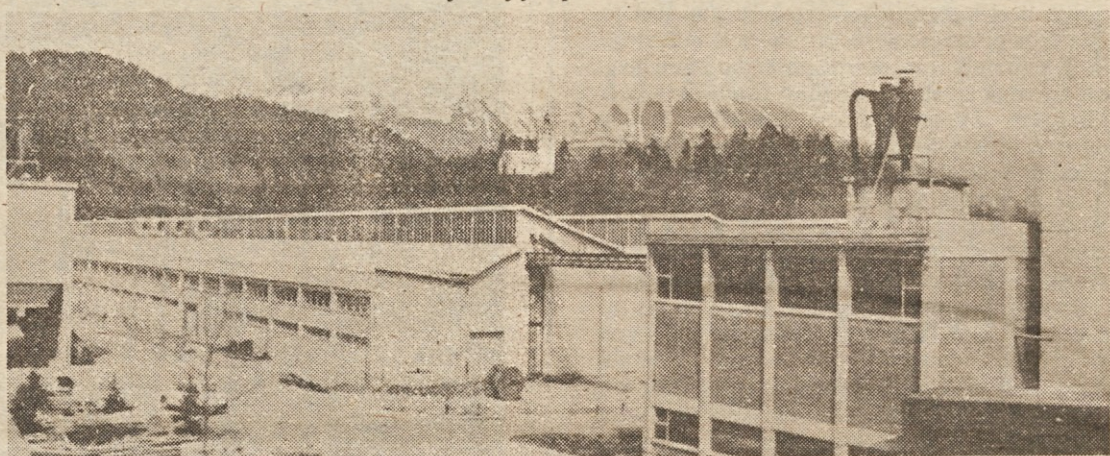
To so sicer vprašanja, ki pestijo skoraj vse naše delovne organizacije, vendar bo potrebno čim prej najti take rešitve, ki bodo omogočale normalno rast proizvodnje, povečanje realne kupne moči ter živahnjšo investicijsko dejavnost, ki pa mora biti seveda usmerjena, pokrita in ekonomsko upravičena.

Nedvomno predstavlja velik korak k razreševanju teh in drugih problemov, s katerimi se srečujemo v našem gospodarstvu, prav vse večje povezovanje, ki mu zadnjih nekaj let posvečamo zelo mnogo pozornosti. Tudi kolektiv LIP Bled se je vključil v integracijska prizadevanja, saj je spoznal, da bo v

sestavljeni organizaciji združenega dela lahko še hitreje, kvalitetneje in bolj usklajeno razvijal svoje proizvodne zmogljivosti. V novi asociaciji združenega dela, ki jo ustanavljajo vse gorenjske gospodarske in lesno predelovalne temeljne organizacije združenega dela, združujejo le te skupne interese. Prav specializacija proizvodnih programov, delitev dela ter dograjevanje o skupnem razvoju pa je tista osnova, ki omogoča tej panogi gorenjskega gospodarstva hiter ter usklajen razvoj.

Pred dvema letoma so se delavci LIP Bled organizirali v petih temeljnih organizacijah združenega dela, kar je nedvomno korak v poglobljanju samoupravljanja. Prav taka samoupravna organiziranost omogoča danes večji razvoj in je hkrati osnova združevanja v regiji ter nato izhodišče nadaljnjih razširjenih integracij v slovenskem in jugoslovanskem prostoru.

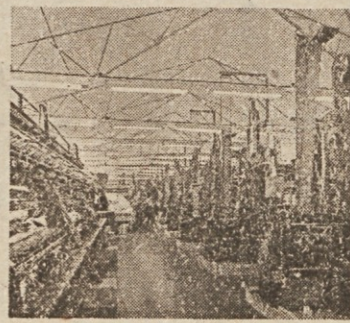
E. P.

OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV VELENJE

čestita vsem delovnim
ljudem za praznik dela
— 1. maj in 30. obletnico
osvoboditve ter jim želi
še veliko delovnih
uspehov

SKRIB ZA BOLJŠE GOSPODARJENJE

**Vezenine Bled
nadaljujejo
več kot
polstoletno
tradicijo**

Ustno izročilo pravi, da so na Bledu začeli izdelovati vezenine že 1919. leta. Prve pisane podatke o tej dejavnosti lahko zasledimo šele 1922. leta, ko je bila ustanovljena manjša obrtna delavnica. Tedanji lastnik je imel s tovarno dokaj velike načrte in je 1923 leta začel postavljati s pomočjo Jadranske podunavske banke novo tovarno vezenin in perila. Pri tem se je v banki kajpak hudo zadolžil. Po nekajmesečnem poslovanju v 1924. letu je banka prevzela vso tovarno ter za upravitelja postavila svojega uslužbenca. Iz tega leta zasledimo tudi prve uradne dokumente o tovarni vezenin na Bledu. Zato kolektiv praznuje to leto kot leto ustanovitve svoje tovarne.

1929. leta je poleg Izdelovalnice slovenskih in švicarskih vezenin na Bledu začela poslovati tudi Vezenina Bled, ki jo je ustanovil prvi upravitelj prejšnje tovarne. Obe tovarni sta dokaj dobro poslovale do začetka vojne in med vojno, po osvoboditvi pa je celotno premoženje obeh tovarn prešlo v last skupnosti. Izdelovalnica slovenskih in švicarskih vezenin je bila nacionalizirana, Vezenina Bled pa zaplenjena.

S tema dvema aktoma nove države je bila postavljena osnova za združitev obeh kolektivov, kar se je uresničilo že v 1947. letu. Nova enotna delovna organizacija se je imenovala „Tovarna čipk in vezenin“ Bled, skrajšano „Vezenine“ Bled. Z združitvijo se je seveda okreplila proizvodna moč te dejavnosti na Bledu, tovarna pa se je tudi kadrovske obogatila, kar je prav gotovo bilo za hitrejši nadaljnji razvoj tovarne odločilnega pomena.

V eno leto več kot polstoletni zgodovini Tovarne čipk in vezenin je bilo polno gospodarskih padcev in vzponov, velikih in majhnih uspehov in tudi neuspehov. O tem znajo starejši delavci mnogo povedati. Nedvomno drži, da je povojni razvoj hitrejši, bolj dinamičen, kajti vanj so vtikana prizadevanja sedanjih ustvarjalcev, ki sami odločajo o rezultatih svojega dela, ki se zavedajo, da delajo zase in za svojo družbeno

skupnost, ne pa za kapitalista ali fašističnega zavojevalca.

Mejnikov v razvoju te blejske tovarne je mnogo. Mnogi so bili razburljivi ter zahtevali požrtvovalnost, odpovedovanje in strnjeno kolektiva, da se z boljšim delom odpravi zavore pri gospodarjenju. Drugi so bili zopet svečani, ko je kolektiv žel dobri rezultate ter se uveljavljal na tržišču kot kvaliteten proizvajalec vezenin, čipk in konfekcije.

Eden izmed pomembnih povojnih mejnikov je združitev obeh tovarn, vendar pa je vse do 1950 leta nova nastala delovna organizacija bolj živetarila kot dihala s polnimi pljuči. Uveljavitev samoupravljanja je tudi v tej tovarni razgibala ustvarjalne sile in posledice tega so pomembne. Že po treh letih je podjetje prestopilo prag med majhnim podjetjem z obrtniškim načinom proizvodnje ter se vse bolj uveljavljalo kot pravo industrijsko podjetje. Graditi so začeli nove prostore za proizvodnjo, upravo in z leti, kolikor je pač to dopuščal ustvarjeni dohodek, so jih dograjevali in razširjali. V letu 1962 je tovarna razširila svojo dotedanjo dejavnost ter izdelavi čipk in vezenin priključila še obrat za izdelavo ženskih rokavic.

Obsega proizvodnje niso širili le na Bledu, kajti tovarna je vse bolj razširjala svoje proizvodne tipalke tudi v ostalih predelih Slovenije. Predvsem tam, kjer je bilo precej žensk nezaposlenih. 1968. leta se je namreč priključilo k Vezeninam Konfekcijsko podjetje Vipava, 1972. leta je bil zgrajen nov proizvodni obrat ženskih rokavic v Kočevju, in kmalu nato tudi v Ilirski Bistrici. Sodobna strojna oprema, organiziran način proizvodnje, uveljavljenost na tržišču ter skrb kolektiva, da se vse bolj izpopolnjuje v svoji dejavnosti, pa so jamstvo nadaljnjega napredka v razvoju te tovarne.

Seveda so bila in prav gotovo bodo tudi v prihodnje „suha leta“ v gospodarstvu. Nestabilni pogoji gospodarjenja, prevelika odvisnost od

uvoza strojne opreme in reprodukcijskega materiala ter zmanjšanje kupne moči v določeni meri razvrednotuje prizadevanja tega blejskega kolektiva, ki se ukvarja s specifično tekstilno dejavnostjo.

Lani je 730-članski kolektiv Tovarne čipk in vezenin ustvaril nekaj več kot 95 milijonov dinarjev celotnega dohodka, kar je sicer za 30 odstotkov več kot predlanskim. Prav s tolikšnim odstotkom predvidevajo, da jim bo tudi letos uspelo povečati celotni dohodek. To niso majhne številke, ki nam ponazarjajo rast, vendar če odmislimo vpliv inflacije, je slika nekolikant drugačna, a še vedno prijetna. Stopnja rasti fizičnega obsega proizvodnje znaša v zadnjih treh letih 10 odstotkov letno, produktivnost bo morala letos narasti za 10 odstotkov, prav tako pa bodo morali bistveno povečati tudi akumulacijo. Kljub temu, da je izvoz problematičen, pa kot smo že omenili, Vezenina Bled mora izvažati. Lani so izvozili le 4,4 odstotka od celotne proizvodnje, in to predvsem v Švico in Zvezo republiko Nemčijo, toda letos se mora odstotek izvoza povečati na vsaj 8 odstotkov.

Vsi ti cilji so zapisani v stabilizacijskem programu kolektiva, ki je trdno odločen nadaljevati in ohraniti izročilo dobrega gospodarja. Toda naloge, ki stojijo pred njim, niso niti malo lahke, niti enostavne. Seveda kolektivu ostaja, da čim prej in kar se da dobro razčisti s tistimi problemi, ki jih lahko sam reši. Vsekakor je to boljše izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti, stalno povečevanje proizvodnosti ter uvajanje novih tehnoloških postopkov. Prav tu pa so politične organizacije in samoupravni organi napeli vse sile, da izboljšajo gospodarjenje.

Kot vidimo si je zadal kolektiv na tako imenovanem „strogem gospodarskem“ področju mnogo nalog, vendar pa ob tem ni zanemarjeno vprašanje družbenega standarda, stanovanjska gradnja in nenazadnje odprava nočnega dela žensk. Danes dela še 86 članic kolektiva tudi

ponoči in v Vezenini želijo čim prej ta problem odstraniti z dnevnega reda. Že lani so se odločili za rekonstrukcijo in uvedbo nove tehnologije, ki bo omogočila, da vprisanje nočnega dela žensk ne bo več problem. Letos bo investicija dokončana, torej problem odpravljen.

Pomanjkanje stanovanj je tudi v tem kolektivu pereče, poleg tega na Bledu ni organizirane stanovanjske gradnje. V preteklosti je Vezenina Bled kupila 50 stanovanj, poleg tega pa je precej delavcev dobilo tudi kredite za individualno gradnjo. Samo lani so vložili v stanovanjski sklad 1,8 milijona dinarjev in prav toliko bodo, kot predvidevajo, za nakup stanovanj in gradnjo stanovanjskih hiš ustvarili tudi letos.

Družbena prehrana je v tovarni organizirana, prav tako pa se gibljejo tudi vsi drugi stroški za družbeni standard v okvirih, ki jih določa sindikalna lista. Skupaj s še nekaterimi drugimi delovnimi organizacijami je Vezenina zgradila tudi zdravstveno postajo. V prihodnje pa se bo treba skupno dogovarjati tudi o drugih rečeh, ki so potrebne za delavce Bleda.

Eden izmed predvojnih delavcev v Vezenini Bled se spominja na čas tik pred drugo svetovno vojno in pravi: „Ko so tik pred drugo svetovno vojno nemški mojstri, ki so do tedaj vodili proizvodnjo vezenin in čipk, zapuščali Jugoslavijo, so zmajevali z glavo: prepričani so bili, da bo z njihovim odhodom proizvodnje čipk in vezenin na Bledu konec.“ Marsikdo je najbrže tako mislil in pretežno so bili taki, ki v moč delavcev in njihovo sposobnost ne verjamejo. V Vezenini, kakor tudi marsikje drugje, ali celo povsod v naši državi pa se je izkazalo drugače, saj so delavci sami, tudi brez strokovnjakov osvojili proizvodnjo ter uveljavili svoje tovarne in njihove izdelke doma in na tujem. Danes velja Vezenina kot solidna delovna organizacija, po kvaliteti svojih izdelkov prednjači in lahko rečemo, da bo s sedanji rezultati prav gotovo v bodoče še bolj krepila svojo vlogo in pomen na domačem in tujem tržišču.

ZDRUŽENI MOČNEJŠI

Tovarna usnja Šoštanj je najstarejša usnjarna na Balkanu, saj je pred dvema letoma praznovala 185. obletnico obstoja. Zametki usnjarske dejavnosti segajo še daleč nazaj, vendar pa lahko za to leto računamo, da je pričetek industrijske proizvodnje, ki se je nato vsa leta krepila.

Pred prvo svetovno vojno je tovarna proizvajala specialen likanec za navadno konjsko vprego in fini likanec za luksuzno opremo. Likanec so v času avstroogrske monarhije celo izvažali v različne dežele. Po prvi svetovni vojni pa so nastopile povsem drugačne razmere, kar je bilo pogojeno s spremembo meja, poleg tega pa so potrebe po likancu v Jugoslaviji bile premajhne, da bi mogle zaposlovati tako obsežno in živahno podjetje. Tudi armade so se modernizirale, število konj je začelo občutno padati v vojskah, kajti namesto njih so prihajali avtomobili in druga prevozna sredstva. To je zahtevalo tudi spremembo proizvodnega programa v tovarni usnja Šoštanj. Potrebno je bilo preusmeriti in razširiti proizvodnjo na druge vrste usnja ter najti nove kupce. V tovarni so zmanjšali proizvodnjo likanca ter poleg izdelave galanterijskega usnja proizvajali čedalje več različnih vrst vegetabilnega usnja, kakor tudi boks usnja različnih variant.

Tovarna se je na jugoslovanskem tržišču vse bolj uveljavljala, kajti uživala je sloves največjega in lahko rečemo tudi najsolidnejšega podjetja usnjarske stroke, saj ni bilo mesteca, kjer ne bi prodajali usnja šoštanjske usnjarne, poleg tega pa je bila tudi največji dobavitelj državnim in zlasti vojaškim oblastem. Število zaposlenih se je med obema vojnama gibalo od 400

do 500 delavcev, predelali pa so dnevno tudi po 1000 govejih kož.

Sicer pa je tovarna usnja Šoštanj za te prebivalce in mesto imela stalno pomembno vlogo, saj je bilo to edino industrijsko podjetje pred drugo svetovno vojno in hkrati žarišče napredne delavske misli v Saleški dolini. Tudi med okupacijo tovarna ni prenehala delovati. V začetku so sicer lastniki tovarne okupatorju naklonjeni, vendar pa so nato vse bolj sodelovali z narodnoosvobodilnim gibanjem. Podpirali so ga z orožjem

Po osvoboditvi so v tovarni usnja Šoštanj začeli proizvajati s polno paro. Bilo je potrebno veliko naporov, da je tovarna z zastarelimi in skoraj popolnoma dotrajanimi stroji dosegala in celo presegala planske naloge. Toda vztrajnost in požrtvovalnost kolektiva sta tudi takrat obrodila sadove, delež kolektiva pri obnovi porušene domovine je bil pomemben, danes pa se še krepi v združeni organizaciji Industrije usnja.

Letos šteje kolektiv tovarne usnja Šoštanj, ki je temeljna

**TOVARNA
USNJA
ŠOŠTANJ**

in v nekaterih primerih uspešno intervenirali ter zaščitili svoje delavce pred okupatorsko oblastjo. Eden izmed solastnikov je bil v taborišču, njegovo ženo so ubili ob poskusu pobega iz zapore, drugi brat, ki je bil s lastnik, pa je pred represalijami pobegnil v Švico. Da je tovarna proti koncu vojne še obstajala in dočakala osvoboditev brez večjih okvar se lahko zahvalimo prav zaposlenim delavcem in OF, ki je že 1944. leta postavila ilegalnega upravnika tovarne, ki je imel nalogo, da v sodelovanju s kolektivom ohrani tovarno nepoškodovano ter usposobljeno za proizvodnjo.

organizacija industrije usnja Vrhnika, 600 članov, ki so lani ustvarili 114 milijonov dinarjev celotnega dohodka. V primerjavi s predlanskim letom je bil celotni dohodek lani večji za 46 odstotkov, ostanek dohodka za 31 odstotkov, povprečni osebni dohodek pa za 22 odstotkov. Letos bodo fizični obseg proizvodnje povečali za 20 odstotkov ter proizvedli 1,2 milijona kvadratnih metrov svinjskega usnja, 600.000 kg tehničnega in podplatnega usnja ter 320.000 kg junečjega usnja. To so tudi optimalne količine v sedanjih proizvodnih zmogljivostih.

Zadnja tri leta so za kolektiv tovarne usnja Šoštanj zelo pomembna, saj se je ubadal z mnogimi problemi, ki so bili za nadaljnji razvoj tovarne zelo pomembni. Preusmeril se je na proizvodnjo svinjskega usnja po tehnologiji Industrije usnja Vrhnika, prav tako pa je s to preusmeritvijo začel tudi izvažati večje količine svojega usnja na konvertibilno tržišče.

Poleg proizvodnje različnih vrst usnja pa vse bolj pridobiva na pomembnosti tudi konfekcija, ki bo v prihodnje ena izmed samostojnih temeljnih organizacij združenega dela. Šo-

štanjski usnarji so se odločili za združitev z industrijo usnja Vrhnika iz mnogih razlogov, kajti tudi oni so spoznali, da so perspektive nadaljnjega razvoja, modernizacija proizvodnje ter krepitev materialne baze samoupravljanja prav v večji povezanosti proizvodnih zmogljivosti. Delavci prej obeh samostojnih tovarn združujejo vrsto skupnih funkcij, predvsem sredstva za skupne naložbe, modernizacijo proizvodnje, razširjanje zmogljivosti ter prodajno in izvozno funkcijo. Že prej tesno poslovno tehnično sodelovanje med obema tovarnama je lani doseglo višjo stopnjo z združitvijo

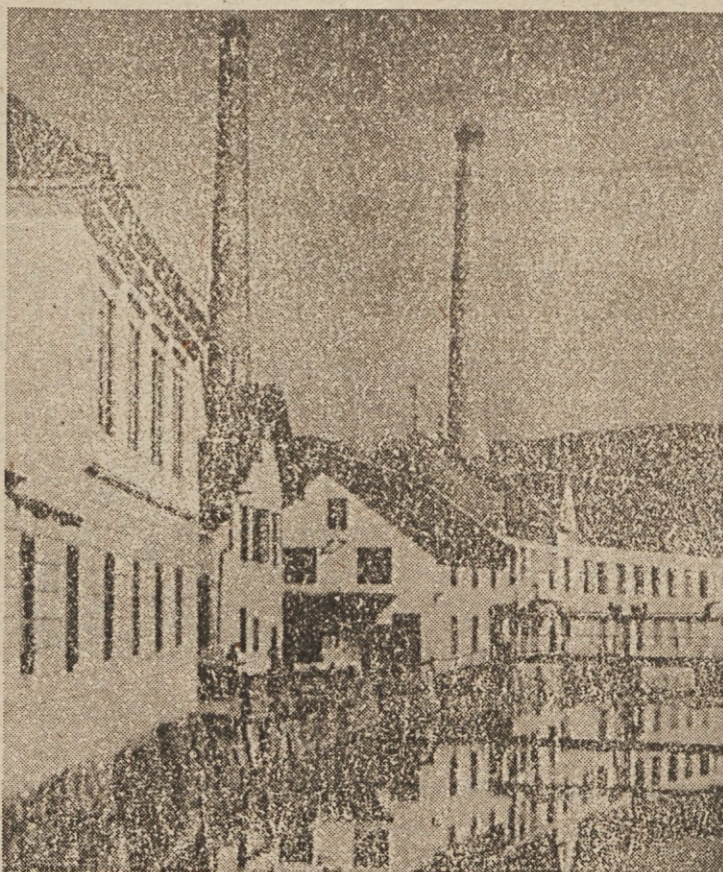
v enotno delovno organizacijo. Delavci obeh tovarn pa so tudi dokazali odgovornost pri izvažanju črke in duha nove ustave ter različnih drugih dokumentov, ki smo jih sprejeli na kongresih in drugih družbenih dogovorih.

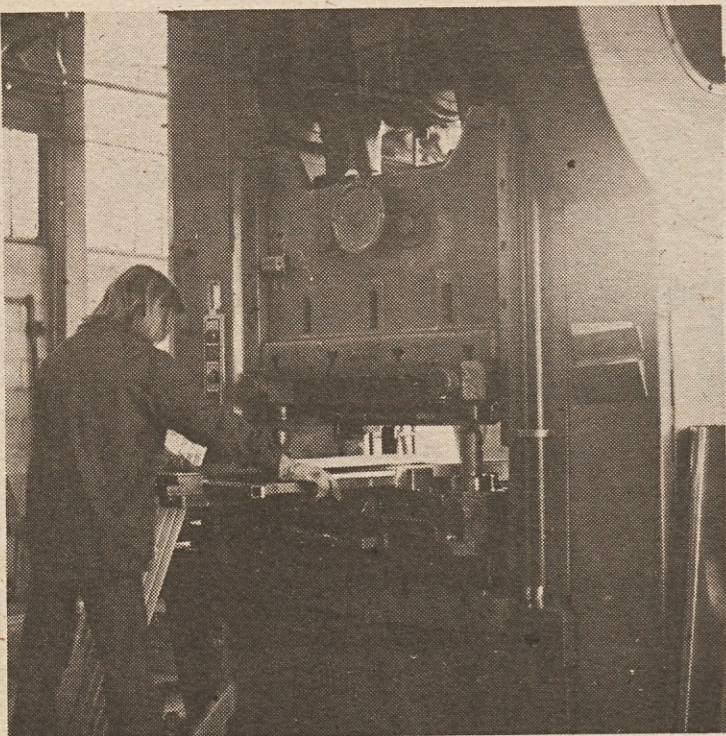
Prav sedaj poteka v tovarni usnja Šoštanj tudi javna razprava o ustanovitvi novih temeljnih organizacij združenega dela. Po predlogu, ki je v javni razpravi, se bo iz sedaj enotne temeljne organizacije ustanovila TOZD osnovna proizvodnja ter TOZD konfekcija. Sindikalna organizacija je že organizirana na novih načelih, prav tako pa sedaj poteka ustanovitev organizacije ZSMS v obeh temeljnih organizacijah ter reorganizacija osnovne organizacije zveze komunistov.

Potrebno je, da bralce seznanimo tudi z nekaterimi drugimi uspehi, ki jih je dosegel kolektiv tovarne usnja Šoštanj. Predvsem zadnje čase posveča mnogo pozornosti štipendijski politiki ter izobraževanju na delovnem mestu. To je potrebno tem bolj, ker je bilo izobraževanje in štipendiranje v preteklosti preveč zanemarjeno, nedvomno pa je danes že vsakemu jasno, da so prav dobri, strokovni in družbenopolitično usposobljeni kadri temeljni kamen hitrejšega razvoja vsake temeljne organizacije in organizacije združenega dela.

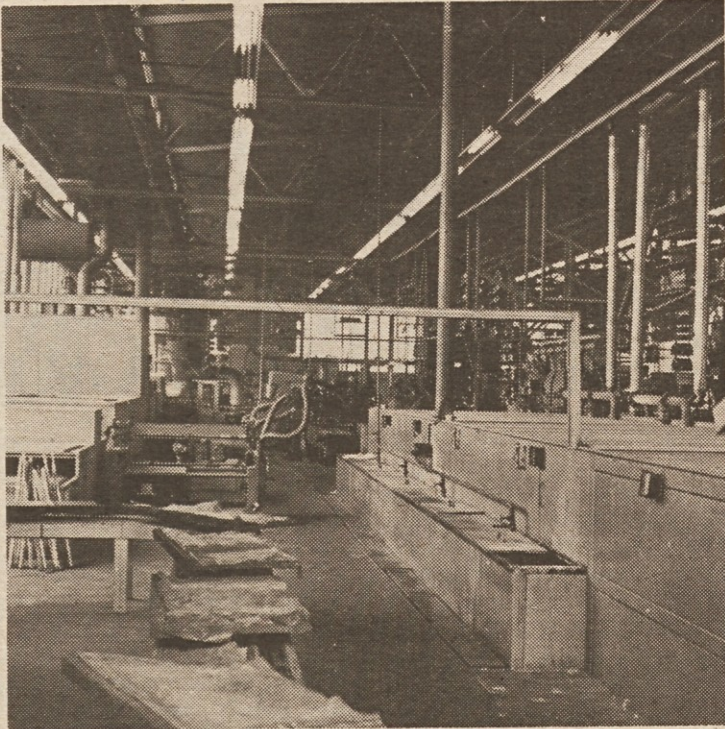
Letošnje praznovanje osvoboditve poteka v šoštanjski tovarni še v znamenju praznovanja dveh pomembnih jubilejev. Pred štiridesetimi leti je bila uspešna stavka šoštanjskih usnarjev, pred petdesetimi pa je bila ustanovljena delavska godba Zarja, ki še danes obstaja, mentorstvo nad njo pa ima prav šoštanjska usnjarna.

E. P.

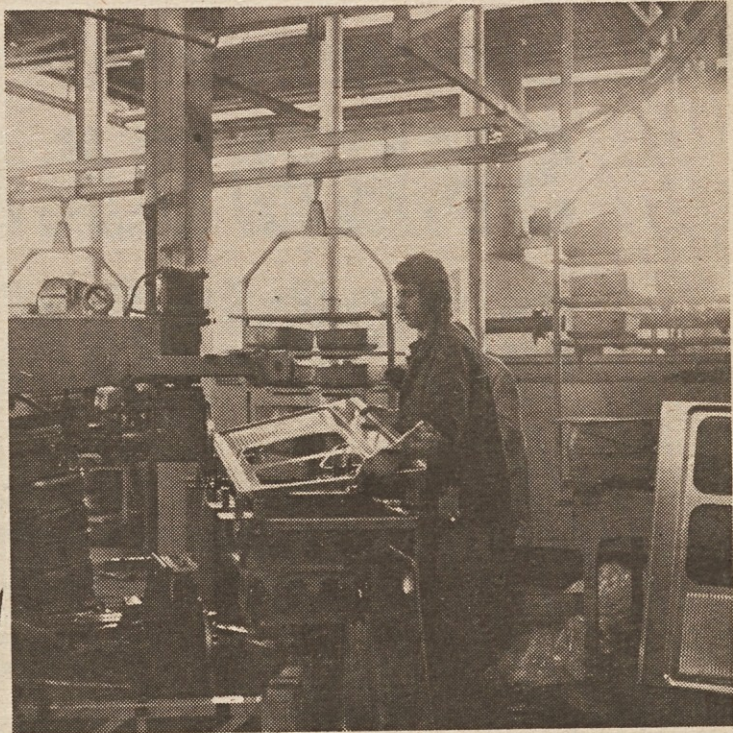

V tovarni Fecro — Gorenje lahko letno izdelajo do 120.000 pomivalnih korit iz nerjaveče pločevine in do 30.000 emajliranih pomivalnih korit.

Sodobna oprema in sodobna tehnologija sta porok za uspehe blizu 400-članskega kolektiva Fecro — Gorenje iz Slovenj Gradca.

Izdelovanje pomivalnih korit iz nerjaveče pločevine je del osnovnega proizvodnega programa

Obisk v organizaciji združenega dela Fecro — Gorenje v Slovenj Gradcu

ZDAJ LAŽE DIAJO

Blizu 400-članski kolektiv organizacije združenega dela Fecro—Gorenje iz Slovenj Gradca je vse do 1972. leta bolj ali manj živel. „Večkrat smo bili že združeni s tem ali onim sorodnim podjetjem,“ je pripovedoval Mirko Tovšak, šef plansko analitiške službe ter namestnik direktorja. „Toda ta združevanja in povezovanja se nikoli niso posrečila. To je bil tudi eden glavnih vzrokov, da se podjetje ni razvijalo tako kot bi se moralo.“ Pred tremi leti je imelo podjetje tako zastarelo tehnologijo in stroje, kot bi živeli še v prejšnjem stoletju. Zaposlene so pestili nizki osebni dohodki. Skratka kolektiv Fecra iz Slovenj Gradca je bil vedno na robu propada.

PRELOMNO 1972. LETO

Pri iskanju poti, kako podjetje pripeljati iz nevarnih voda, so se odgovorni v kolektivu in v slovenjegraški občini naslonili na velenjsko Gorenje, ki jim je tudi ponudilo roko. Tako je leta 1972 prišlo do združitve z velenjskim Gorenjem. Zato leto 1972. v Fecru štejejo za prelomno leto. Za kolektiv Fecra so se začeli boljši časi.

Sprememba proizvodnega programa — zdaj proizvajajo v glavnem izdelke iz nerjaveče pločevine — je terjala precejšnjo vlaganja. Zgradili so si novo tovarno, ki jih je veljala 30 milijonov dinarjev. Od tega so investirali v izgradnjo 4 milijone dinarjev lastnih sredstev, za preostali del pa so dobili kredite s pomočjo velenjskega Gorenja. Tako danes v novi tovarni lahko izdelajo do 120.000 pomivalnih korit iz nerjaveče pločevine in še do 30 tisoč emajliranih pomivalnih korit. Prejšnje proizvodnje kos in drugih kovanih izdelkov ter klavniške opreme pa ne nameravajo opustiti. Razmere na tržišču so namreč pokazale, da je zlasti veliko popraševanje po kvalitetni klavniški opremi iz nerjaveče kovine. Zato so se v Fecru že odločili, da bodo proizvodnjo razvijali tudi v tej smeri.

„Vsak prehod na nov proizvodni program pa je mnogokrat zelo težaven,“ je dodal namestnik direktorja Mirko Tovšak. „Zlasti v letu 1973. smo se borili z velikimi težavami, tako, da smo tudi to leto še poslovali na meji rentabilnosti. Šele lani smo lažje zadihali, letos pa računamo, da bomo že dosegli zelo spodbudne rezultate za naš nadaljnji razvoj.“

PETKRAT VEČJA PROIZVODNJA

Rezultati združitve z velenjskim Gorenjem se torej že kažejo. Ob bistveno spremenjenem proizvodnem programu bodo letos za petkrat povečali bruto proizvodnjo v primerjavi z letom 1972. Naj v ilustracijo navedemo, da je leta 1972 bruto proizvodnja v Fecru znašala 30 milijonov dinarjev, letos pa se bo ta povzpela že na blizu 150 milijonov dinarjev. Tudi ostanek dohodka se je bistveno povečal. Pred tremi leti je znašal komaj 600.000 dinarjev, lani se je skupaj s pospešeno amortizacijo povzpel že na 4 milijone dinarjev, letos pa računajo, da bodo dosegli že nad 8 milijonov dinarjev ostanka dohodka, v čemer je spet vključena pospešena amortizacija. Osebni dohodki zaposlenih so se v tem času bistveno popravili, vendar pravijo, da z njimi še niso povsem zadovoljni. Zdaj znašajo blizu 2.600 dinarjev na zaposlenega, kar jih uvršča v slovenjegraški občini nekje v zlato sredino. Toda s pridnim delom so si že ustvarili pogoje, da se bodo tudi osebni dohodki zaposlenih v najkrajšem času bistveno popravili.

VEČ PREDNOSTI ZDRUŽITVE Z GORENJEM

To, kar smo povedali doslej, pa niso edine prednosti združitve Fecra z velenjskim Gorenjem.

Mirko Tovšak, namestnik direktorja našteva še druge:

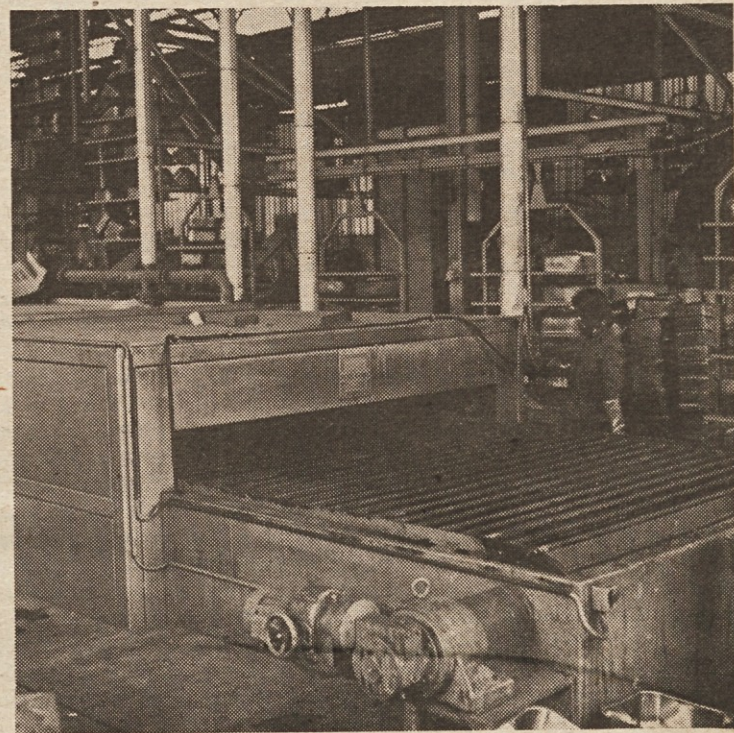
„Prav po zaslugi Gorenja se nam ni treba več bati, da bi ostali brez surovin za proizvod-

njo. Naj omenim, da smo si surovine zagotovili že za pol leta vnaprej. Res je, da to precej veže, obratna sredstva, vendar ob nenehni težavi s preskrbo surovin, zlasti nerjaveče pločevine, se mi zdi takšna poteza zelo koristna. Razen tega nas zdaj toliko ne skrbi, kako bomo prodali naše izdelke. Gorenje ima zelo dobro razpredeno mre-

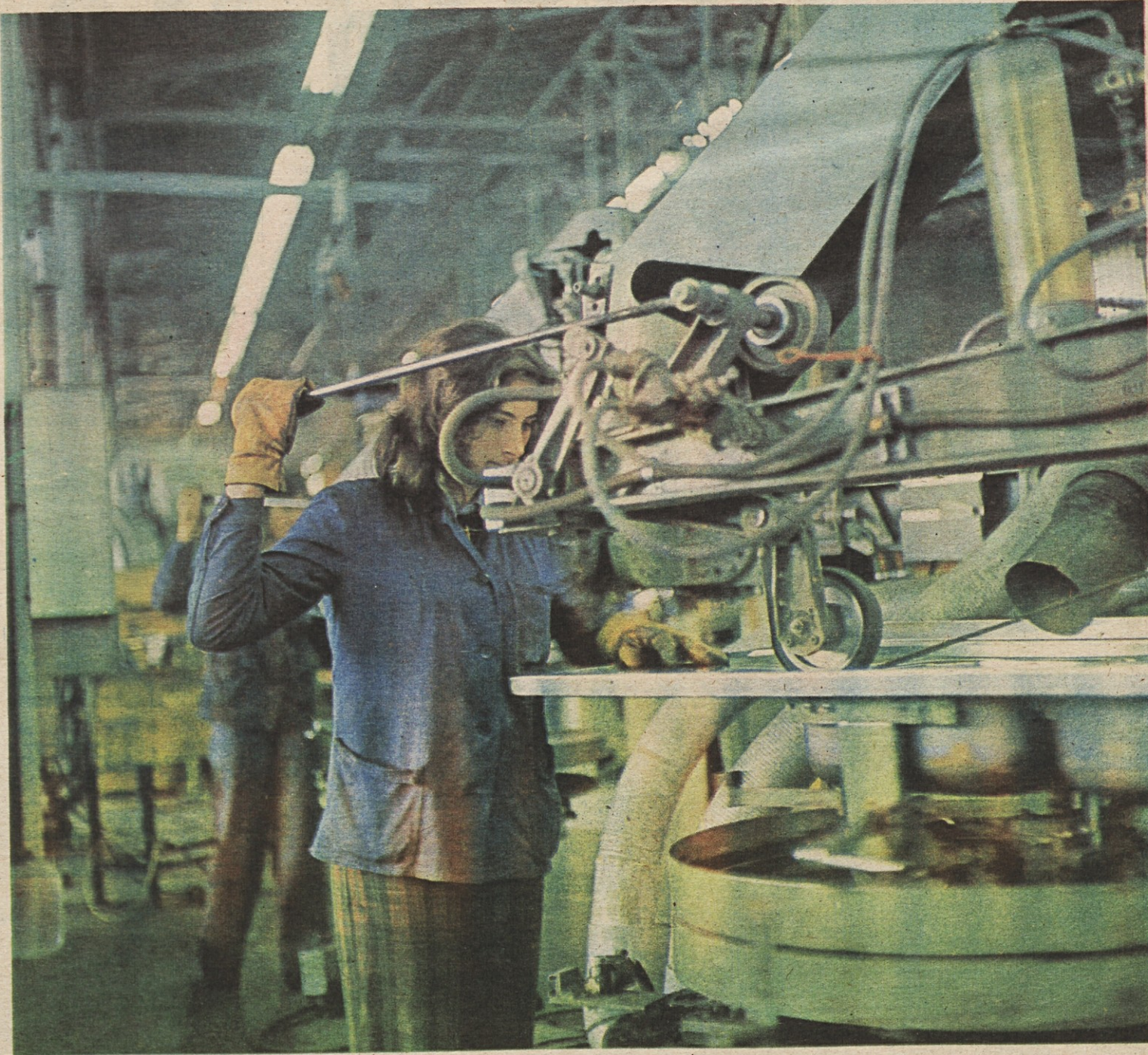
žo po vsej Jugoslaviji, razen tega pa tudi Gorenje samo potrebuje veliko naših izdelkov.“

In še ena korist je nastala ob združitvi Fecra z Gorenjem. Zdaj so delo v tem slovenjegraškem kolektivu dobile tudi ženske, prej pa je kolektiv Fecra veljal izključno za moškega.

E. P.

V Fecru — Gorenje so v novi tovarni dobile delo tudi ženske, prej pa so tu delali v glavnem moški.

V organizaciji združenega dela Fecro — Gorenje so si v novi tovarni postavili tudi nove stroje, na katerih proizvajajo pomivalna korita iz nerjaveče pločevine.

SPREMEMBE POKOJNINSKEGA SISTEMA?

Ko so na seji zveznega komiteja za delo in zaposlovanje razpravljali o usklajevanju zakona o osnovnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja z ustavo, so ugotovili, da je sedanji zakon, sprejet leta 1972, nujno treba spremeniti, ostala pa je dilema, ali je potrebno samo manjše ali širše usklajevanje. Na sestanku je bilo slišati tudi misel, da naj bi novi zakon temeljil na odnosih v združenem delu. Nevzdržno je, je bilo rečeno, da še naprej ostane klasični sistem, v katerem se z vplačevanjem pri-

spevka pokojnine „kupujejo“. Pokojnine bi morale odražati raven družbene produktivnosti določenega obdobja. Bilo pa je slišati tudi mnenje, da bi takšne rešitve pomenile odstopanje od načela – vsakemu zavarovancu po delovnem prispevku. Kakršnakoli sprememba bistva pokojninskega sistema, je bilo rečeno, zahteva natančne analize, ki pa jih ni možno opraviti v predvidenih rokih. Zato bodo verjetno zahtevali podaljšanje rokov za usklajevanje tega zakona z ustavo.

S. R.

MARIBOR

Premalo medicinskih sester

V slovenskem zdravstvu primanjkuje 1500 medicinskih sester. Medicinske sestre, ki končajo šolanje, rajš odhajajo na delo drugam, kot pa v bolnišnico ali zdravstveni dom. Tako tudi v mariborski bolnišnici ugotavljajo že kar kritično pomanjkanje medicinskih sester. Če bi hoteli delo primerno razdeliti, bi morali takoj zaposliti kakih 200 medicinskih sester. Na ginekološkem oddelku, na primer, bi moralo delati 53 sobnih sester, imajo pa jih samo 29, na kirurgiji je 21 sobnih sester, potrebujejo pa

jih 46. Najhuje paje na oddelku za pljučne bolezni; samo 13 sobnih sester dela na oddelku, kjer bi morali imeti 30 sester. Tako je tudi v Celju in Kopru, enake skrbi pa imajo tudi na ljubljanskem kliničnem centru. Do razrešitve krize sestrskega poklica bi morali priti prek naslednjih stopnic: prva stopnica, na kateri smo padli, so premajhne možnosti za šolanje sester, drugo predstavlja štipendiranje in nagrajevanje, tretjo pa samsko oziroma družinsko stanovanje za medicinsko sestro.

vh

NOVE NALOGE SDK

Služba družbenega knjigovodstva je dobila novo področje dela: ugotavljanje poslovnih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela. Z nadzorom, kako je organizirano knjigovodstvo, ki ugotavlja dohodek TOZD, bodo OZD opozarjali in usmerjali na tiste naloge, ki vplivajo na finančni rezultat ali na pametno gospodarjenje. Tudi inšpektorje bodo vzgajali tako, da bodo imeli širši pogled pri svojem delu.

Doslej je bila SDK usmerjena v glavnem na informiranje družbenopolitičnih skupnosti; le-tim so pošiljali najrazličnejše statistične podatke. Ustava pa terja od njih, da s podatki seznanjajo temeljne organizacije združenega dela in delavce. Tega seveda ne morejo spremeniti kar čez noč, vendar se tej novi dejavnosti postopoma prilagajajo. Delovne organizacije zelo slabo izkoriščajo možnost, da bi lahko pred sodelovanjem s partnerjem zvedeli za njegovo finančno poslovanje in še mnoge druge podatke, s čemer bi bili računi čisti že pred sklenitvijo sodelovanja. Takšno informiranje je še zelo slabo vpeljano, SDK pa zanj tudi ne dela posebne rešitve.

Kako posodobiti stanovanjsko gradnjo?

Po načrtih gospodarstvenikov naj bi v prihodnjem srednjeročnem obdobju na področju stanovanjskega gospodarstva nadaljevali z uresničevanjem dveh temeljnih nalog: razviti in utrditi bomo morali samoupravno organiziranost stanovanjskega in komunalnega gospodarstva, hkrati pa še okrepiti družbeno akcijo za pospešitev stanovanjske gradnje. Čimprej bo torej treba zaključiti s pripravo novega sistema programiranja in financiranja pridobivanja zemljišč ter stanovanjske in komunalne gradnje. Samoupravna organiziranost stanovanjskega gospodarstva bi morala vključiti gradnjo in gospodarjenje z družbenim stanovanjskim skladom in razviti svoj samoupravni vpliv tako na komunalno gospodarstvo kakor tudi na razvoj industrije gradbenega materiala.

Vse kaže, da bomo še zlasti zaradi organizirane gradnje 26 tisoč stanovanj v zadnjih dveh letih, v letih 1971–75 le zgradili 55 tisoč stanovanj, kot predvideva srednjeročni družbeni načrt. Ob koncu leta 1975 bo okrog 28 tisoč stanovanj ostalo nedokončanih. Tako bomo še vedno občutili pomanjkanje stanovanj, še zlasti v mestih.

Če bomo tudi v prihodnje tako naglo povečevali stanovanjsko gradnjo v Sloveniji, kot smo jo doslej, imamo vse možnosti, da bi ob koncu prihodnjega petletnega obdobja v glavnem odpravili stanovanjski primanjkljaj, nadaljnjo gradnjo pa uskladili s potrebami novih gospodinjstev ter z nadomeščanjem in izboljšanjem standarda sedanjega stanovanjskega sklada. To bi dosegli z letno gradnjo okrog 14 tisoč stanovanj v primerjavi s 13 do 13,5 tisoč v letu 1975.

Povečanje obsega gradnje bo treba doseči predvsem pri družbenih najemnih stanovanjih, kar je v skladu s politiko hitrejšega reševanja stanovanjskih problemov delavcev z nižjimi osebnimi dohodki in mladih družin. Razmerje med novozgrajenimi stanovanji v družbeni in zasebni lasti naj bi znašalo 64:36. Z uresnitvijo takšnega obsega stanovanjske gradnje bi se število stanovanj na tisoč prebivalcev povečalo od 280 v letu 1970 na 316 v letu 1980.

V stanovanjskem gospodarstvu bomo seveda morali postopoma uveljaviti stanarino na stroškovnih osnovah, ki naj bi postala poglavitni vir za gospodarjenje s skladom stanovanjskih hiš. S samoupravnimi sporazumi pa naj bi opredelili obseg družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu in

določili minimalno višino sredstev, ki jih bodo zaposleni namenjali in združevali za razširjeno reprodukcijo v stanovanjskem gospodarstvu. Hkrati s tem bi bilo treba razvijati oblike kreditiranja in družbene pomoči pri reševanju stanovanjskega vprašanja na način, ki bo omogočil večjo smotrnost pri izbiri prostora, stavbnih zemljišč in družbenih sredstev ter zmanjšanje socialnih razlik, ki nastajajo pri pridobivanju stanovanj. Da bi spodbudili naložbe občanov v stanovanjsko gradnjo, bi bilo treba uvajati premiranje stanovanjskega varčevanja. Po prvih ocenah bi predvideni obseg stanovanjske gradnje v Sloveniji lahko zagotovili s sredstvi, ki jih ob sedaj veljavnih stopnjah in oblikah združevanja že zbiramo v ta namen.

Prevladujoča oblika stanovanjske gradnje bo postopoma postala družbeno usmerjena stanovanjska gradnja. Le-tej bo morala biti podrejena tudi zemljiška in urbanistična politika v zasnovi stanovanjskih sosesk. Gradnja v zasebni lasti naj bi uživala družbeno pomoč le v okviru srednjeročnega načrta občine in v večjih stanovanjskih objektih, kakor tudi za izboljšanje stanovanjskega standarda v starih hišah.

Stanovanjska gradnja bi bila še učinkovitejša, če bi prišlo do večje specializacije gradbenih podjetij, večje proizvodnje sodobnih gradbenih elementov in industrializacije zaključnih gradbenih del in če bi pospešili gradnjo v naseljih, ki omogočajo uvajanje novih tehnoloških sistemov. V zvezi s tem bi morale občine in stanovanjske interesne skupnosti kot nosilke stanovanjske in zemljiške politike učinkovito vplivati na pocenitev stavbnih zemljišč in skrbeti za hitrejšo urbanistično in komunalno urejanje širših zazidanih celot in okolišev. Tudi standardizacija družbenih najemnih stanovanj bo omogočila racionalnejšo uporabo družbenih sredstev za stanovanjsko graditev in olajšala uvajanje produktivnejših tehnologij v stanovanjsko gradnjo. Pospešiti in razvijati bi bilo treba tudi razvojno raziskovalno delo na tem področju. Le-to naj omogoči uporabo novih tehničnih, tehnoloških in organizacijskih rešitev, da bi tako uresničili glavno načelo stanovanjske politike: graditi čim hitreje in ceneje, vendar tako, da novi stanovanjski objekti ne bodo slabši, ampak boljši. V zvezi s tem med drugim proučujejo možnosti, da bi v Sloveniji prešli tudi na industrijsko proizvodnjo stanovanj.

V. O.

PREVENTIVNO ZDRAVLJENJE ČLANOV KOLEKTIVA ZASAVSKIH PREMOGOVNIKOV

Skladno z možnostmi

Ni treba dokazovati pomena preventivnega zdravljenja članov tega kolektiva, pač pa kaže poudariti, da bi morali zagoto-

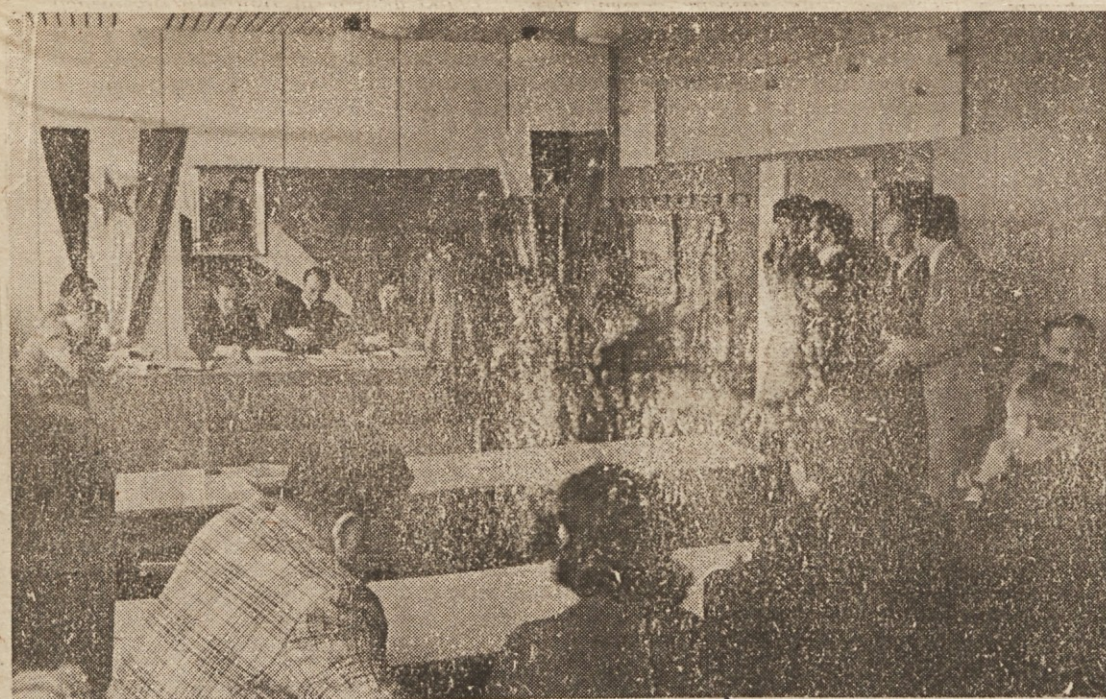
viti še širše možnosti za to obliko utrjevanja zdravja rudarjev, ki so navkljub izboljšanim razmeram pri delu v jamah še vedno izpostavljeni nekaterim poklicnim in drugim obolenjem. In, ker delovna organizacija nima dovolj sredstev za te namene, gredo pač na preventivno zdravljenje zdravstveno najbolj ogroženi rudarji.

Na predlog kadrovsko-socialnega odbora naj bi letos omogočili preventivno zdravljenje 186 članom kolektiva, in sicer predvsem v Radencih, Rogaški Slatini, Dobrni pa tudi v počitniških domovih zasavskih premogovnikov na Rabu, Crikvenici, Bohinju in drugod. Stroški oskrbnih dni bodo znašali 334.000 din. V zasavskih premogovnikih so o preventivnem zdravljenju sprejeli poseben pravilnik, ki predvideva te oblike zdravljenja za vse, ki so zdravstveno ogroženi. Ker pa tudi letos ni dovolj ostanka dohodka in ker so morali iz njega pokriti še vrsto drugih izdatkov, bo pač mogoče poslati na preventivno zdravljenje samo 186 članov kolektiva. Odbor za socialno politiko pa je

predlagal delavskemu svetu organizacije združenega dela, naj bi letos dodelili nekaj sredstev tudi za preventivno zdravljenje otrok članov kolektiva v počitniških kolonijah hrastniških, trboveljskih in zagorskih šolarjev. S tem se kolektiv zasavskih premogovnikov vključuje v akcijo zagotavljanja nekoliko širših možnosti za letovanje zasavskih šolarjev, predvsem vseh tistih, ki so zdravstveno ogroženi. Za te namene naj bi letos kolektiv previdel 20.000 din.

Drugo vprašanje, s katerim se srečujejo vsi zasavski delovni kolektivi, ki vsako leto omogočajo nekaterim svojim zaposlenim preventivno zdravljenje, pa je cena oskrbnih dni v nekaterih naravnih in drugih zdraviliščih in okrevališčih. Te so letos spet večje. To pa tudi je najvažnejši vzrok, da vsaj za zdaj ni mogoče povečati števila delavcev, ki naj bi preživeli po deset ali štirinajst dni v teh zdraviliščih. Ponokod so morali celo skrajšati število dni, ki jih delavci prebijejo v zdraviliščih, da so to obliko zdravljenja omogočili večjemu številu delavcev.

-m-

Pred dnevi so v Ljubljani podpisali samoupravni sporazum o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke pretovorne skladiščne dejavnosti. To je prvi tovrstni sporazum med delovnimi organizacijami prometa in zvez ter tudi eden prvih v industriji. Med podpisniki so bili STC Celje, STTC Javna skladišča Maribor in TOZD Skladišča Novo mesto, TOZD Skladišča Ljubljana, TOZD Blagovno transportni center, TOZD Restavracija in delovna skupnost skupnih služb BTC Javna skladišča Ljubljana. Novi samoupravni sporazum, ki so ga podpisali med delovnimi organizacijami s specifično dejavnostjo v prometu, je plod osemmesecnih priprav. Sporazum pomeni nadaljnji korak h krepitvi samoupravnih odnosov v tej panogi. S podpisom pa delo pri samoupravnem sporazumevanju še ni zaključeno, saj bodo posamezne delovne organizacije določilom sporazuma morale prilagoditi še svoje interne akte, ki bodo konkretno opredelili pravice delavcev pri delitvi ustvarjenega dohodka. Istočasno pa podpis samoupravnega sporazuma ustvarja realne možnosti za krepitev in nadaljevanje poslovno-tehničnega sodelovanja med delovnimi organizacijami skladiščno pretovorne dejavnosti v Sloveniji.

KMETIJSKI KOMBINAT GORNJA RADGONA

CUVEE RESERVEE, DUC DE SLOVENIE

edino šampanjsko vino v Jugoslaviji, izdelano po starem francoskem postopku z vrenjem v steklenicah. Dozorevanje traja najmanj dve leti. Osnova sta najboljši vini – radgonski burgundec in laški rizling. Cuvee Reservee je harmoničen in nežen s prav delikatno, prefinjeno cvetico. Demi sec. Duc de Slovenie je nekoliko ostrejšo vino, brez ostanka sladkorja, plemenite rase, polno in dišeče. Tip vina brut.

RADGONA CUVEE – RADGONA MUŠKAT

je šampanjsko vino, izdelano z vrenjem v tankovskem prostoru. Radgona Cuvee je živahen, svež, osnova sta mu domači rizling in burgundec; je polsladko šampanjsko vino. Radgona muškata je dišeči sekt; osnova mu je muškata ottonel in rumeni muškata.

EXCELLENTE CUVEE – CREMANT ROSEE

Excellente Cuvee je novejši tip penečih se vin. Osnova sta čisti rizling in šipon. Je izrazito živahno, sveže vino z visoko kislino. Cremant Rosee je slovensko rdeče šampanjsko vino, izdelano iz vina modrega burgundca in modre frankinje.

RADGONSKI BISER – BRILJANT

Radgonski biser je polpeneče se vino. Napravljen je na osnovi šipona in ogljikove kisline pri ponovnem vrenju. Briljant je biser iz rdečih vin.

30 LET GRADBENO INDUSTRIJSKEGA PODJETJA GRADIS

PRVI V OŽJI, DRUGI V ŠIRŠI DOMOVINI

Gradisov delež v skupnem dohodku slovenskega gradbeništva narašča iz leta v leto ...

Letos meseca oktobra bo poteklo 30 let od ustanovitve gradbeno industrijskega podjetja Gradis. V teh treh desetletjih je Gradis opravil veliko delo: zgradil je več kot 4000 objektov, skoraj vse velike industrijske objekte, hidro in termoelektrarne, številne ceste, mostove ...

Iz zadnjih podatkov Ekonomske politike je razvidno, da šteje Gradis med najmočnejše delovne organizacije v SFRJ, med gradbenimi podjetji pa se uvršča po doseženi realizaciji na drugo mesto, v Sloveniji pa celo na prvo. Kolektiv zaposluje 6773 delavcev, od tega tretjino s poklicno kvalifikacijo in skoraj 400 s srednjo strokovno izobrazbo.

NA OSNOVI MEDSEBOJNE SOLIDARNOSTI

Gradbeno industrijsko podjetje Gradis združuje 17 temeljnih organizacij združenega dela. To so gradbene enote Celje, Jesenice, Koper, Ljubljana, Ljubljana-okolica, Maribor, Nizke gradnje Maribor, Ravne na Koroškem ter gradbena enota Frankfurt; Kovinski obrati Ljubljana, Kovinski obrati Maribor, Lesno industrijski obrat Škofja Loka, Obrat gradbenih polizdelkov Ljubljana, Strojno prometni obrat Ljubljana, Železokrivnica Ljubljana in Biro za projektiranje Maribor. Za opravljanje del, ki so skupnega pomena za vse temeljne organizacije združenega dela, so osnovali v Gradisu strokovne službe kot delovno skupnost – skupne službe.

Z organiziranjem temeljnih organizacij združenega dela so pričeli v Gradisu že na jesen 1971. Na zborih

delavcev so aprila 1973 ustanovili temeljne organizacije, ki so hkrati sklenile samoupravni sporazum o združitvi v Gradbeno industrijsko podjetje Gradis.

Vsaka temeljna organizacija združenega dela je sprejela statut, s samoupravnim sporazumom o združitvi v GIP Gradis pa so delavci soglasno sprejeli organizacijo poslovanja. Istočasno so se zaposleni dogovorili o medsebojni neomejeni solidarnosti. Vendar so v želji, da ne bi prišlo do odtujevanja sredstev pri koncentraciji na enem žiro računu, ustanovile temeljne organizacije „interno banko“, ki vodi interne žiro račune in obenem beleži vsa medsebojna razmerja glede gibanja sredstev v okviru delovne organizacije.

ZA BOLJŠO TEHNOLOGIJO IN SODOBNEJŠO OPREMO

Istočasno z ustanovitvijo temeljnih organizacij združenega dela so v Gradisu usmerili vse svoje sile v izboljšanje tehnologije in opreme. Zato so uvedli pospešeno amortizacijo in jo uskladili z dejanskim odpisovanjem osnovnih sredstev glede na njihovo tehnološko uporabnost in tehnično stanje. Odločili so se za štiri do petletno amortizacijsko dobo za večino strojev težke mehanizacije in še za krajši amortizacijski

ljivostjo do 50 kubičnih metrov na uro in separacije z zmogljivostjo do 60 kubičnih metrov na uro!

In ob tem še to: v tesnem sodelovanju med gradbeniki, strojnimi inženirji in tehniki so v Gradisu že pred leti pričeli s projektiranjem gradbene strojne opreme. V svojih kovinskih obratih v Ljubljani in v Mariboru izdelujejo delavci Gradisa celotno opremo za centralne betonske in separacije, asfaltna baze, dozirne posode itd. Gradis izdeluje omenjeno opremo tako za lastne potrebe kot tudi za tržišče.

DELITEV DELA IN SPECIALIZACIJA

Pomemben razvoj v podjetju sta dosegli med drugim tudi temeljni organizaciji združenega dela – projektna biroja v Ljubljani in v Mariboru, ki sta z usmeritvijo na sistemske objekte, delitev dela in specializacijo bistveno pripomogla k uspešnosti podjetja na tržišču.

Z razvojem in projektiranjem tipskih stanovanjskih objektov, tipskih skladiščnih dvoran, upoštevaje prefabrikacijo elementov v obratu gradbenih polizdelkov, s projektiranjem montažnih mostov in viaduktov so omogočili projektanti Gradisa velik tehnološki napredek pri gradnji in opremljanju tovrstnih gradbišč s sodobnimi pomožnimi konstrukcijami. Sistemske rešitve so omogočile tudi uspešno prefabrikacijo večjega dela potrebnih gradbenih elementov, kar je občutno vplivalo na racionalnost gradnje, skrajšanje gradbenih rokov in kvaliteto dela.

Tehnična služba podjetja je v okviru skupne delovne priprave dosegla vrsto ekonomskih uspehov, ki so vsekakor posledica skrbne selekcije projektantskih rešitev kot tudi projektiranja vseh pomožnih konstrukcij, kar danes omogoča uporabo sodobnih opažev in izločitev klasičnega načina opaževanja.

SISTEMSKE GRADNJE

Sledeč razvoju v svetu je vložil Gradis velik del svojih naporov v uvajanje sistemskih gradenj. Tako si je z licenčno pogodbo zagotovil tehnologijo in ves potrebni material za uvedbo ene najsodobnejših gradenj montažnih hal po sistemu

konstrukcijskih birojih razvijali tudi druge vrste montažnih hal, tako da lahko danes podjetje gradi pet različnih tipov montažnih hal, ki zadovoljujejo najrazličnejše zahteve investitorjev in obenem različne tehnologije proizvodnje.

NA TUJH TRZIŠČIH

Gradbeno industrijsko podjetje Gradis je bilo med prvimi gradbe-

SKRB ZA KADRE

Gradis je vsa leta skrbel za vzgojo kadrov. Izšolal je 920 učencev raznih strok; najrazličnejše tečaje in seminarje je absolviralo več kot 4500 delavcev. Samo v letošnjem letu bo porabil za izobraževanje blizu 12 milijonov novih dinarjev.

nimi podjetji pri nas, ki je že leta 1964 pričelo izvajati investicijska dela v tujini, ko je sklenilo pogodbo z največjim nemškim gradbenim podjetjem Ph. Holcman iz Frankfurt. Danes posluje Gradisova enota v Frankfurtu kot samostojna temeljna organizacija združenega dela.

Kot posebnost naj povemo, da je Gradis že takrat sestavljal pravilnik, s katerim je opredelil pravice in dolžnosti delavcev v Nemčiji in ki je pozneje postal model za druga gradbena podjetja. V pravilniku so bila med drugim določila o nastanitvi delavcev, o socialnih in samoupravnih pravicah zaposlenih itd. Gradis je prvi v Nemčiji uvedel princip delitve dohodka, ki je veljaven v Jugoslaviji.

Lani je imelo podjetje v Nemčiji zaposlenih blizu 500 delavcev, letos pa na račun recesije le še blizu 230. Uspešno so gradisovci gradili tudi v Avstriji in Libiji, vendar so udeleževanje v teh deželah zaenkrat opustili, s čimer pa ni rečeno, da se je podjetje odpovedalo tujemu tržišču. V Afriki ima svojega strokovnjaka, ki proučuje možnosti za delo na tem kontinentu.

INTEGRACIJSKI PROCESI

Že leta 1973 se je Gradis pričel dogovarjati o združitvi s podjetjem Slovenija ceste in Primorjem iz Ajdovščine.

Predvidena je združitve v sestavljeno organizacijo združenega dela pod nazivom „GAST“. Izdelana je bila tudi že ekonomska analiza in predlog samoupravnega sporazuma o združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela. Združitve bo prinesla možnost večje delitve dela in specializacije, kar bo omogočilo boljše izkoriščanje tehničnih zmogljivosti in racionalnejše poslovanje združenih delovnih organizacij.

Na ravni sestavljene organizacije združenega dela bo združena predvsem gradnja avtocest in hidrogradenj. Skupne bodo tudi posamezne funkcije poslovanja, kot na primer tehnična, finančna, informacijska, splošna in kadrovska funkcija.

DELEŽ NARAŠČA

Za Gradis je med drugim značilno to, da njegov delež v skupnem celotnem dohodku slovenskega gradbeništva nenehno narašča. Pred desetimi leti je znašal blizu 10 odstotkov, lansko leto pa že več kot 17 odstotkov!

rok za večje število strojev srednje in lahke mehanizacije.

Tako ustvarjena namenska sredstva so temeljne organizacije združenega dela oplojevale z dodatnimi sredstvi iz svojih skladov, s čimer so si zagotovili nakup najsodobnejše

mehanizacije, ki je omogočila sodobnejšo tehnologijo pri gradnji.

Trud se je obrestoval, saj razpolaga Gradis danes s potrebno sodobno mehanizacijo. Ima 20 buldožerjev, 17 valjarjev, 13 nakladačev, 32 bagerjev, 44 velikih stolpnih žerjavov in 10 dvigal v skupni osnovni vrednosti 110 milijonov novih dinarjev. V svojem voznom parku pa ima 64 vozil prekučnikov, 15 vlačilcev in 25 mešalcev za prevoz betona v skupni vrednosti 35 milijonov novih dinarjev. Poleg tega ima podjetje lastne betonske z mo-

Gradis-VELO, za katere je že pridobil tudi praktične izkušnje, tako v tehnologiji proizvodnje montažnih elementov kakor tudi pri montaži sami.

Že v letošnjem letu bodo delavci Gradisa montirali po že sklenjenih dogovorih in pogodbah hale v velikosti 30.000 kv. m. S sofinanciranjem italijanskega partnerja je Gradis veliko investiral v proizvodna sredstva, vendar se vložen denar že lepo obrestuje.

Da bi zadostili različnim zahtevam tržišča, so gradisovci v lastnih

Na enem izmed sto Gradisovih gradbišč v Sloveniji – gradnja visokošolskega ekonomskega centra v Ljubljani. (Foto: A. Ul.)

V LJUBLJANSKEM LITOSTROJU SMO SE POGOVARJALI O INOVACIJSKI DEJAVNOSTI

BOLJŠI ČASI ZA NOVATORJE?

ODŠKODNINA ZA PATENT 50 TISOČ DIN – DELO ZA PODJETJE V VREDNOSTI 15 MILIJONOV DOLARJEV!

V letošnjem letu, ki so ga delegati družbenopolitičnih organizacij, organov federacije in znanstvenih ustanov razglasili za leto izumov in tehnoloških izboljšav, si prizadevajo v marsikateri delovni organizaciji, da bi predramili ustvarjalni novatorski duh delavcev in strokovnjakov. Dejstvo namreč je, da smo Jugoslovani po številu izumov že dolga leta prav na dnu evropske lestvice. In dejstvo je, da že desetletja izgublamo milijarde, ker odkupujemo tuje licence in patente. Pri tem pa nas zapuščajo delavci in strokovnjaki, ki imajo največ v glavi, saj status domačih izumiteljev in novatorjev še vedno ni urejen. Skratka, v tujini drago kupujemo licence in patente, domačih pa ne maramo in se odrekamo možnosti, da bi jih prodajali svetu.

Vsaj doslej je bilo tako. In v želji, da bi bilo v prihodnje drugače, da bi z ureditvijo statusa domačih izumiteljev in

ODDELEK ZA INOVACIJE NAJ BI ŠTEL TRI LJUDI!

„Do nedavnega je spadal oddelek za inovacije pod naš INDOK, to je informacijsko-dokumentacijski oddelek, z

danjimi rezultati na tem področju nismo zadovoljni, zlasti zato, ker vemo, da ljudje niso dali od sebe tistega, kar bi lahko, da so bile mnoge dragocene zamisli pozabljene in da so številni načrti enostavno romali v koš, ker avtorji dobesedno

SAVO RAKČEVIČ, inž. projektant:

„Imel sem srečo, da sem videl nekaj sveta, da sem veliko potoval in se pri tem seznanil z marsikatero tehnično novostjo. Svojih patentov si ne izmišljujem kar tako, k delu in ustvarjanju me silijo številne nove zahteve, potrebe po novih, boljših tehničnih rešitvah. Po pravici povedano, problemi me kar izzivajo. Ne morem si kaj, da ne bi razmišljal o novih, boljših rešitvah... Imam 47 prijavljenih patentov, največ v Ameriki, Kanadi, Zahodni Nemčiji, Angliji, Švedski, Sovjetski zvezi, Japonski itd. ...“

letošnjim marcem pa smo ga priključili kadrovsko-slošnemu sektorju. Delavci se namreč zavzemajo za to, da bi bila naša inovacijska služba kar najbolj nevtralna,“ mi pripoveduje

niso vedeli, kam z njimi. Sliši se neverjetno, vendar je res, čeprav se uvrščamo med najmočnejše delovne organizacije. Poglejte, v vseh teh letih obstoja Litostroja smo zabeležili le 34 prijavljenih patentov, 36 tehničnih izboljšav in 4 koristne predloge. Malo ali veliko? Odgovor je en sam: malo, zelo malo!“

„In kje so vzroki za to, da so številke takšne in ne drugačne...?“

„Predolgo je bilo vse odvisno le od pobude, volje in vztrajnosti posameznika. O organizirani skrbi za razširitev inovacijske dejavnosti ni bilo možno govoriti. Vse do leta 1973 praktično nihče ni vedel, kaj z idejo, kaj s tehnološko izboljšavo. Zato je bilo veliko zamisli pozabljenih, zato so naši po-

ALOJZ GREBENC, rezkalec:

„Samo delo me sili k temu, da razmišljam o novih patentih in tehničnih izboljšavah. Marsikaj se mi je že posrečilo, toda zadnje besede še nisem izrekel. Imam osem patentov in eno tehnično izboljšavo. S svojo prizmatično pripravo, ki omogoča, da se pri obdelavi 'obdelovanec' ne premakne, sem omogočil izdelovanje predmetov, ki jih prej ni bilo mogoče napraviti. Izdelal sem tudi pripravo za rezkanje lamel za turbinske regulatorje, dvostopenjsko ročico za rezkalni stroj. Obe napravi sem tudi patentiral. Za svoje inovacije nisem še prejel odškodnine, sicer pa, saj ne delam tega zaradi denarja...“

datki takšni, kakršni pač so. Čeprav se zdi komaj verjetno, še do danes nismo dokončno rešili vprašanja odškodnin in nagrajevanja. Osnutek pravilnika je sicer pripravljen, in po našem mnenju tudi ni slab, je pa še vedno samo osnutek!“

patentiral nekatere dele žerjava, s čimer je prihranil pri dragem materialu, obenem pa je izboljšal tehnološki postopek izdelave žerjava. Korist je bila očitna, še bolj pa letni prihranek, ki ni bil veliko manjši od dveh milijonov dinarjev. Avtor

bi moral po veljavnem pravilniku prejeti za svoje delo 220 tisočakov, pa jih, kot kaže, nikoli ni videl. Nekateri so namreč ugotovili, da je to preveč...

Ta primer ni osamljen. Je le eden od mnogih.

„Sodim, da bomo vprašanje odškodnin dokončno rešili z novim pravilnikom. Bistvo novega pravilnika bo v tem, da bo avtor prejel tisto optimalno odškodnino, ki jo je kolektiv glede na pridobljene koristi pripravljen priznati inovatorju. Pri iskanju rešitve, kako bi kar najbolj ustrezno in v obojestransko korist rešili zadevo v zvezi z odškodninami, pa smo naleteli na specifičen problem...“ nadaljuje Vukoslav Živković. „Gre namreč za več patentov, pri katerih ne moremo izračunati prihranka oziroma izraziti pridobljene koristi v denarju, saj gre v mnogih primerih le za tehnično novost, denimo za večjo varnost, lažjo konstrukcijo ali kaj podobnega, od česar imajo največ kupci. Toda prav ti patenti, pri katerih ne moremo izračunati čistega letnega prihranka, so za nas zelo pomembni, saj nam omogočajo večjo konkurenco na domačem in tujem tržišču. Zato bo moral nov pravilnik razrešiti tudi to vprašanje.“

DELO, KI SE OBRESTUJE VELIKO BOLJE OD DENARJA

V Litostroju sodijo, da nikoli ne bo možno povsem natančno izračunati, kolikšno vrednost predstavlja za kolektiv ta ali

ona tehnična izboljšava oziroma patent. Vsekakor pa je možno sestaviti tak pravilnik nagrajevanja, ki bo ustrezal tako delovni organizaciji kot tudi vsem, ki se ukvarjajo z inovacijsko dejavnostjo.

Delavci v Litostroju pravijo, da sedaj že imajo tak pravilnik in da glede nagrajevanja posameznikov v prihodnje ne bo več zapletov, s kakršnimi so se spoprijemali doslej.

„Skrjni čas je, da smo to dosegli. Poglejte, lani smo dobili na licitaciji v Novi Zelandiji prav po zaslugi patenta inženirja Save Rakčevića. Konkurenca je bila izredna, bili smo za pet odstotkov dražji od najdražjih, glede tehnične izvedbe pa na prvem mestu. Na licitaciji smo zmagali in dobili delo v vrednosti 15 milijonov dolarjev!“

Kot rečeno, v Litostroju so se odločili, da bodo letos marsikaj storili za pospeševanje izumiteljstva in novatorstva. Ne gre le za pravilnik o nagrajevanju, načrtujejo še nekatere propagandne akcije, med drugim bodo uvedli tudi stalno rubriko v svojem časopisu, posvečeno izumiteljstvu in novatorstvu, okrepili oddelek za inovacije itd. Pravijo, da se jim bo to prej ali slej obrestovalo.

A. UL.

Mojster Cvido Colja je izpopolnil stiskalnice za izdelavo okroglih posod s sistemom spiralnega odrezovanja in robljenja izdelkov. Rezultat: prihranek na času, večja kvaliteta in manj odpadnega materiala. Še to: Sovjetska zveza je naročila v Litostroju kar 250 takih stiskalnic!

BO NOV PRAVILNIK KONČNO UREDIL VPRAŠANJE NAGRAJEVANJA NOVATORJEV

Delavci v Litostroju pravijo, da je bil prejšnji pravilnik za nagrajevanje novatorjev neživljenjski. To nagrajevanje je namreč temeljilo na čistem letnem prihranku, ki ga je delovna organizacija ustvarila, denimo, na račun tehnične izboljšave. In, če je bil prihranek velik, bi morala biti tudi nagrada ustrezno večja, kar pa mnogim ni bilo všeč. Tako je, denimo, nekdo v Litostroju

SGP

Konstruktor maribor

izvaja vsa gradbena in obrtniška dela doma in v tujini. Projektiranje, inženiring, proizvodnja opeke in peska.

S SVOJIMI TOZD
GRADBENIK LENDAVA,
GRADBENIŠTVO GRANIT,
SLOVENSKA BISTRICA,
GRADBENIŠTVO MARIBOR in
GRADBENIŠTVO POMURJE,
MURSKA SOBOTA

Komentatorjev stolpec

Znanost
in proizvodnja

Začetek uresničevanja plana srednjeročnega razvoja Jugoslavije za obdobje 1976–1980 pomeni tudi začetek uresničevanja skupne razvojno-raziskovalne politike v Jugoslaviji za daljše obdobje. Predlog enotne politike razvojno-raziskovalne dejavnosti naj bi verificiral zvezni izvršni svet, potem ko ga bodo dopolnili republiški in pokrajinski izvršni sveti, pa naj bi ga do konca tega leta potrdila tudi zvezna skupščina.

Tako se že kažejo rezultati dvoletnih prizadevanj vseh članic odbora za usklajevanje znanosti in tehnologije ter skupnosti in sveta republik in pokrajin za znanstveno delo, da bi naposled, po tridesetih letih v državi postavili temelje enotne dolgoročne politike razvojno-raziskovalne dejavnosti.

V predlogu razvoja znanstvene politike je rečeno, da se programiranje znanstvenega dela začne z izborom prednostnih smeri raziskav. Zato tudi ni naključje, da se predvidena politika razvojno-raziskovalnega dela oslanja na osnove skupne politike dolgoročnega razvoja Jugoslavije do leta 1985. V skladu s tem dokumentom naj bi se industrijska proizvodnja v naslednjih desetih letih povečala s stopnjo 9 do 10 % letno, delež proizvodnje v skupnem družbenem proizvodu pa naj bi v letu 1985 dosegel 45 %.

Usmeritev na industrializacijo daje kajpak prednost razvojno-raziskovalnemu delu v industriji. Zato bodo tudi raziskave prvenstveno usmerjene na področje energetike, surovinske osnove, kemične in elektronske industrije, proizvodnje opreme v kovinsko-predelovalni industriji ter na področje živilske tehnologije.

Glede na poudarjen pomen proizvodnje hrane bo še posebej pomembna vloga razvojno-raziskovalnega dela v kmetijstvu in živilski industriji, kjer bi lahko uveljavljali domače tehnološke postopke namesto tujih, koder je to pač mogoče, s pridom pa bi lahko nadomestili tudi drage tuje licence z domačimi inovacijami na področjih, ki so po nepotrebnem uvajala in pogosto tudi preplačevala tuje iznajdbe in tehnološke izpopolnitve.

Večkrat smo že ugotovili, da je današnja organizacija razvojno-raziskovalnega dela v državi neprimerna, to je razdrobljena in zato tudi neučinkovita. Kot osnovni vzrok nezadostne učinkovitosti potemtakem navajamo razdrobljenost razvojno-raziskovalnih potencialov, vendar pa podatek, da več kot 75 % raziskovalnega dela opravlja 50 večjih inštitutov, kaže, da to nikakor ni osnovni problem. Vsekakor je bolj negativno dejstvo, da primanjkuje raziskovalnih programov ter da gospodarstvo ne kaže pripravljenosti, da bi v večji meri zaposlilo znanost. Kot so omenili na nedavni seji zveznega komiteja za znanost in kulturo, so npr. nuklearni inštituti obstajali dolgo brez naročnikov raziskav, čeprav je znano, da osebni dohodki raziskovalcev nasploh, a še zlasti na področju jedrske tehnike, niso nizki.

Razvojno-raziskovalne institucije si dohodek večinoma zagotavljajo v pogodbenih odnosih s proizvodnimi in drugimi organizacijami, vendar so ti odnosi le v redkih primerih dolgoročni. V ta namen je treba usposobiti gospodarstvo, da bo sprejemljivejše za dosežke znanosti. Res pa je tudi, da razdrobljenosti inštitutov ne bo več moč premostiti drugače kot s stapljanjem znanstvenega dela z združenim delom v organsko celoto.

V naslednjem planskem obdobju bo vsekakor treba doseči, da bodo znanstvene organizacije prešle od ekstenzivnega na intenzivni razvoj ter da bodo težile h koncentraciji, krepitvi razvojno-raziskovalnih potencialov in preusmerjanju na nove, aktualne programe.

Skrb zbujajo ugotovitve, da vlaganja v razvojno-raziskovalno dejavnost v zadnjih letih nazadujejo. Po strukturi je bilo predlanskim 54,4 % dohodkov inštitutov ustvarjenih s pogodbami, sklenjenimi s delovnimi organizacijami. Družbeni skladi, proračun in upravni organi pa so pri financiranju razvojno-raziskovalnega dela sodelovali s tretjino vseh sredstev, kar je glede na prakso in izkušnje drugih držav vsekakor premalo.

Razvite evropske države namenjajo za znanost vsaj 2,5 % do 3 % družbenega proizvoda. Če predvidevamo, da bo družbeni proizvod v naslednjih letih pri nas naraščal s stopnjo okrog 7 %, število raziskovalcev s stopnjo okrog 6 %, stroški raziskav pa s stopnjo do 3 %, bi se morala vlaganja v razvojno-raziskovalno dejavnost povečevati letno za 15 do 16 %. Po realni oceni takšnega razvoja vlaganj v znanost v naslednjih letih očitno ne bomo dosegli, tako kot tudi ni moč pričakovati smotnejše uporabe teh sredstev, če ne bomo dosegli optimalnega razvoja odnosov med znanostjo in združenim delom.

NANDE ŽUŽEK

SIS železniškega in luškega prometa SR Slovenije predlaga spremembo zakona o usmerjanju sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1971–1975

Za namensko in varčno porabo

Rok za dokončanje programa modernizacije slovenskih železnic »premaknjen« na 30. junij 1975
Sprejeti in izvajati ukrepe za zmanjšanje porabe na vseh področjih, ki niso prioritetenega pomena

Skupščina samoupravne interesne skupnosti za železniški in luški promet SR Slovenije je že na zadnjem lanskem zasedanju, ko je obravnavala način pokritja izpadlih transportnih dohodkov, sklenila, da bo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev za modernizacijo železniških zmogljivosti predlagala slovenski skupščini, naj spremeni zakon o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1971 do 1976 tako, da se za leto in za prihodnje leto prispevna stopnja od 1,6 % zviša na stopnjo, ki bo

Vse višje
cene novih
stanovanj

Stanovanjsko področje je nedvomno eno tistih, na katerem se zavoljo številnih udeležencev in prav tako številnih uporabljenih materialov najbolj koncentrirajo podražitve in se v največji meri akumulira inflacija.

Tako lahko po statističnih podatkih povzamemo, da so se lani v primerjavi z letom 1973 prodajne cene stanovanj za trg zvišale povprečno za 23 %. Povprečne pogodbene cene stanovanj so namreč narasle na 4.629 din za kvadratni meter in so torej bile za okrog 882 din višje kot leto poprej.

Najbolj so se podražila novo zgrajena stanovanja v Srbiji in obeh pokrajinah – za 28 %. Sledijo Bosna in Hercegovina ter Hrvaška s podražitvijo za 21 %, nato Slovenija s porastom cene stanovanj za 19 %. Najmanj so se zvišale cene stanovanj v Makedoniji – za 12 %.

Pri vseh lani prodanih stanovanjih so se stroški gradnje zvišali za povprečno 22 %. V Srbiji so se zvišali celo za okrog 30 %, v Makedoniji pa okrog 20 %.

Od lani skupno prodanih 36.379 stanovanj so jih 4.945 kupili zasebni lastniki. Vsega skupaj pa je bilo v Srbiji prodanih 11.408, v Hrvaški 8.664, v Sloveniji 6.856, na Kosovu 4.475 in v Črni Gori okrog 522 stanovanj, grajenih za trg.

NŽ.

omogočila – skupaj z drugimi razpoložljivimi sredstvi – modernizacijo železniškega prometnega križa do konca leta 1976. Po prvotno pripravljenih izračunih bi ta stopnja znašala 5,4 % od osnove za izračun davka iz dohodka TOZD. Na seji skupščine v začetku aprila se delegati zbora uporabnikov niso ogreli za ta predlog, medtem ko so ga delegati zbora izvajalcev soglasno sprejeli. V usklajevalnem postopku je bil nato pripravljen nov predlog, za 4,5 % prispevno stopnjo. Tudi ta predlog ni bil sprejet, ker zbor uporabnikov v času glasovanja ni bil več sklepčen. Tako se je skupščina SIS za železniški in luški promet SR Slovenije morala sestati še enkrat, da bi določila novo prispevno stopnjo za modernizacijo železnic.

Na seji skupščine SIS, ki je bila minul tork, so delegati obeh zborov takorekoč soglasno sklenili predlagati IS SR Slovenije, da se spremeni stopnja združevanja sredstev za modernizacijo železnic od 1,6 % na 4,5 % od osnove za izračun davka iz dohodka TOZD. Združevanje sredstev po tem zakonu naj se podaljša za pol leta, do 30.6. 1977, zakonska določila pa naj se uporabljajo od 1.1. 1975 dalje.

Za predlagano spremembo zakona pač lahko rečemo, da pomeni zadnjo fazo najširše samoupravne opredelitve gospodarstva za rešitev

gospodarskega stanja ZG Ljubljana, pri čemer se je združeno delo z odločitvijo o podpisu samoupravnega sporazuma za pokritje v letu 1974 izpadlih transportnih dohodkov istočasno opredelilo tudi za uresničitev sklepa skupščine SIS o dokončanju modernizacije. Vsebinsko gledano pa predlog za spremembo zakona pomeni tudi nadaljevanje ukrepov, ki so bili pred časom že sprejeti z zakonom o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v času od 1971 do 1976. leta in torej dejansko ustvarja osnove za dokončanje modernizacije, katere rok pa je zdaj že drugič podaljšan.

Skupščina SIS za železniški in luški promet SR Slovenije je na seji v tork poudarila, da navedena zakonska rešitev ni edina, ki pride v poštev. Potrebna sredstva bi namreč lahko zbrali tudi na osnovi posebnega, v ta namen sklenjenega samoupravnega sporazuma. Vendar pa lahko, brez škode za modernizacijo, že začeta dela dokončamo v še sprejemljivem roku, še najhitreje in z najmanj pretresi, če spremenimo zakon.

Iz pojasnila komisije, ki je pripravljala sedanjí kompromisni predlog, s pojasnilom pa so se delegati obeh zborov skupščine strinjali, še povzemamo, da je bil predlog pripravljen na osnovi temeljitega

soočenja potreb z možnostmi gospodarstva. Prav zato je komisija predlagala, naj skupščina SIS za železniški in luški promet SR Slovenije predlaga republiškemu izvršnemu svetu, da zaradi nadaljnjega usklajevanja splošnih in družbenih potreb z možnostmi gospodarstva sprejme ustrezne odločne ukrepe, da bi se zmanjšala poraba na vseh tistih področjih, ki niso prioritetenega pomena, oziroma da naj se poraba na sploh omeji na raven, določeno z resolucijo o družbeno-ekonomskem razvoju naše republike za leto. Tudi zato je komisija predlagala skupščini, naj bi se o vračilu združenih sredstev po stopnji 4,5 % sicer dogovorili s samoupravnim sporazumom, da pa naj bi IS Skupščine SR Slovenije za čas, dokler sporazum ne bo sklenjen, TOZD v gospodarstvu oprostil dajatev na sredstva, ki jih bodo združevale na osnovi spremenjenega zakona.

Oba predloga je Skupščina SIS za železniški in luški promet SR Slovenije tudi potrdila in se obenem zavezala za dosledno namensko in varčno porabo sredstev, ki bodo zbrana na osnovi spremenjenega zakona. Najbolj na kratko se ta sredstva lahko porabijo le za financiranje infrastrukturnih objektov, vozil in pripadajočih naprav na slovenskem »železniškem križu«.

-MG

S SOLIDARNOSTJO
POPRAVITI KRIVICE

V zadnjem času smo si začeli v naši republici in v državi bolj organizirano prizadevati za varstvo žensk pri delu, ta skrb pa je obrodila tudi že prve otipljive sadove. Organizacije združenega dela so zlasti zadnji dve leti skrile število žensk v nočnih izmenah in odpravile nočno delo mladoletnih ter s tem sledile priporočilom republiške skupščine in obveznostim, ki izhajajo iz mednarodne konvencije ter zvezne in republiške zakonodaje o delovnih razmerjih.

Na priporočilo republiške skupščine so podjetja prilagodila delovni proces tako, da se število ponoči zaposlenih žensk zmanjšuje, sindikati in sekretariat za delo pa so poostri merala o tem, kdaj je zaradi nujnosti takšno delo še dovoljeno. Prav v takih primerih pa so v TOZD močno izboljšali delovne pogoje, da bi bila škodljivost zaposlitve žensk v nočni izmeni čimmanjša, medtem ko mladoletnih delavcev obeh spolov v nočnih izmenah ni več.

Vendar obolevnost žensk na delovnih mestih ni tako visoka, kot si predstavljamo. Analize so pokazale, da ženske niso pogostejše bolne kot moški; celo nasprotno, redkeje. Toda žene večkrat izostanejo z dela, ker so bolni otroci ali drugi člani družine. Pogosto torej ne prihajajo na delo zaradi nege članov družine, zaradi obveznosti, ki jim jih vsiljujeta materinstvo in družina.

Ta »obolenja« zaradi materinstva imajo težke družbene in ekonomske posledice. Prizadet je predvsem delovni učinek in potemtakem tudi osebni dohodek žensk. Trpi tudi produktivnost cele OZD in njen dohodek. Izostajanje zaradi bolezni je eden pomembnih posrednih vzrokov za to, da cele industrijske dejavnosti, ki tudi objektivno slabo stojijo, stojijo še slabše zaradi velikih izgub, ki so povezane z bolezninami, ker so to hkrati panoge, ki zaposlujejo v glavnem ženske.

Leta 1973 je znašal, na primer, v vsej državi zaradi nosečnosti, porodov in nege članov družine neuresničeni dohodek v tekstilni industriji okrog 242 milijonov din, v elektro industriji nad 66 milijonov, v kemični 62 milijonov, v industriji usnja in obutve 42 milijonov din itd. To je breme biološke reprodukcije družbe, ki ga po nekem čudnem sistemu morajo plačati predvsem tiste gospodarske panoge, katerih

tehnologija zahteva velik del ženske delovne sile. So pa oškodovane tudi same ženske, med drugim z načinom, po katerem se obračunava nadomestilo osebnega dohodka med boleznijo. Po veljavnih predpisih se nadomestilo obračunava po povprečnem osebnem dohodku v prejšnjem letu. Zato je bil na primer delavki tekstilne industrije, ki je bila v 1973 na porodniškem dopustu, osebni dohodek zmanjšan za okoli 23 %, delavki iz industrije usnja in obutve za 22 %, iz elektro industrije za 19 % itd. Če domnevamo, da je odstotek bolezni v posameznih panogah ostal tudi v letu 1974 enak, lahko sklepamo, da so bile delavke, ko so bile na porodniškem dopustu lani, tako oškodovane v povprečju celo za 25 % svojih prejemkov.

Ta in druga dejstva terjajo spremembo predpisov. Ti naj bi delovno organizacijo povsem oprostili stroškov bolezni zaradi materinstva. Naj bodo materialni problemi zdravstva še tako veliki – treba jim je dodati tudi ta strošek. Nadomestila za izostanke z dela v nosečnosti in med porodniškim dopustom se sicer tudi sedaj izplačujejo iz sredstev zdravstvenega zavarovanja, to pa je samo del bolezni. Se najmanj toliko delovnih dni ženske ne pridejo na delo zaradi materinskih dolžnosti, nadomestilo pa gre iz sredstev delovne organizacije.

Pred kratkim je o tem razpravljala tudi Zveza sindikatov Jugoslavije, konkretno sindikati industrije in rudarstva. Med drugim so predlagali, naj bi organizacije združenega dela, ki zaposlujejo veliko žensk, oprostili plačevanja dodatnih prispevkov za zdravstveno varstvo, če imajo bolezni nadi povprečjem v republici, ker ta »presežek« bolezni odpade izključno na funkcije materinstva. Stroške takih izostankov pa bi morala solidarnostno kriti vsa družbena skupnost, ker je skrb za biološko funkcijo družbe skrb vse skupnosti.

Gradivo o tej problematiki in drugih vprašanjih, povezanih z mestom in vlogo žensk v naši družbi, bodo obravnavali v zvezni in republiški skupščini, kjer bodo nedvomno osvetlili tudi druge vidike te problematike tako glede tehnoloških sprememb kot glede ekonomsko-socialnih in družbenih vprašanj v zvezi z delom žensk v organizacijah združenega dela.

V.O.

V precepu želja in možnosti

V razpravah o srednjeročnem in dolgoročnem razvoju Jugoslavije prevladuje stališče, da si bo treba v prihodnje zlasti prizadevati za večjo proizvodnjo energije, predvsem električne, surovin kot so osnovne kovine, bazične kemične surovine in cement, zatem hrane oziroma kmetijske in živilske industrije in za razvoj nekaterih sektorjev strojne industrije. Predelovalna industrija pa naj gre vstric z razvojem gospodarstva. To so poglavitne smernice razvoja, o katerih smo doslej dosegli soglasje.

V zveznem zavodu za družbeno načrtovanje pa so tudi že predvideli stopnje srednjeročnega gospodarskega razvoja in proizvodnje v številnih odstotkih. Gospodarstvo naj bi se razvijalo po stopnji 7,3 na leto, industrija 8,5, kmetijstvo 4, gozdarstvo 2, gradbeništvo 8, promet in zveze 7,5, trgovina in gostinstvo 7,5, obrt 7, komunalne dejavnosti – 8.

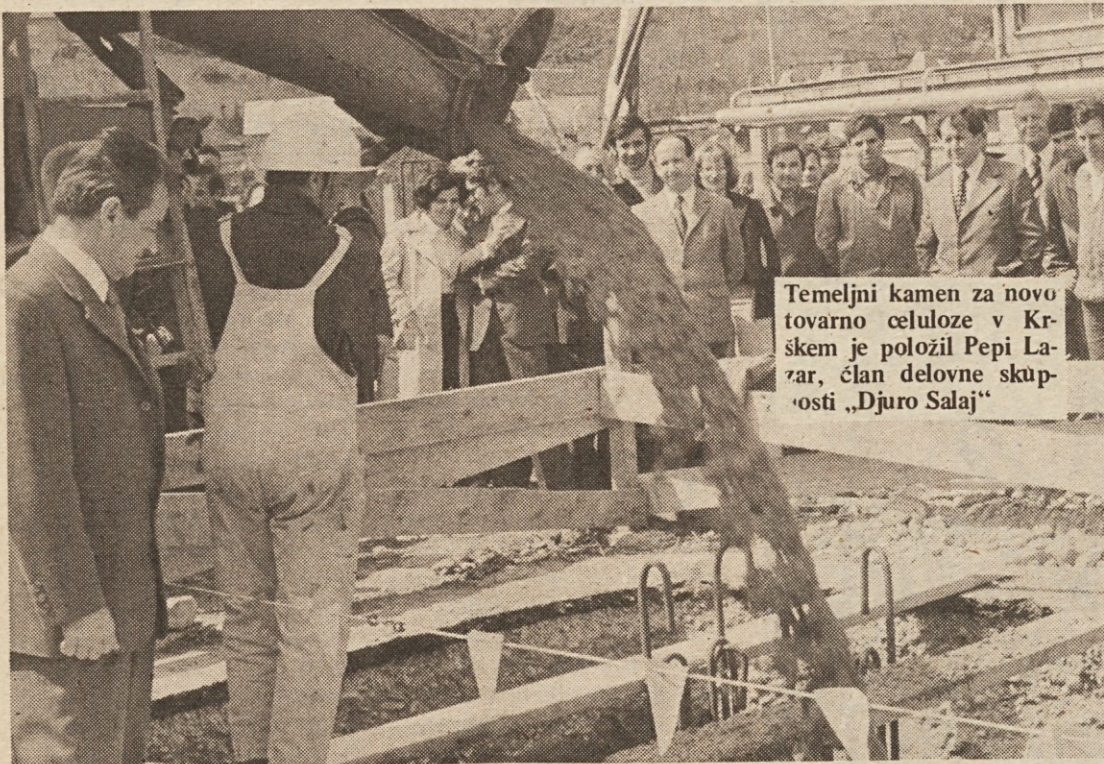
Osnovni pogoj za dinamičen razvoj gospodarstva do leta 1980 je nedvomno zagotoviti investicijska sredstva. Viri sredstev so domača akumulacija in krediti iz tujine. Ugotavljajo, da bo uresničitev načrta in njegovih sestavnih delov odvisna prav od tega, koliko finančnih sredstev bomo vložili v razvoj. Drugo zelo pomembno vprašanje pa je, kako razdeliti investicijska sredstva. O tem bo

vsekakor še treba javno razpravljati. Očitno je namreč, da v družbenih dogovorih o razvoju posameznih panog, ki jih zdaj podpisujejo ali pripravljajo, želje, kaj kje graditi, precej presegajo sredstva, predvidena v izhodiščih za sestavo načrta, oziroma obseg investicijskih sredstev, ki jih je realno mogoče vložiti in s katerimi razpolagata skupnost in združeno delo.

V zveznem zavodu za družbeno planiranje so izračunali, da bo možno za srednjeročni razvoj Jugoslavije zagotoviti skupno okoli 1340 milijard dinarjev. Večino teh sredstev ali okrog 60 odstotkov lahko zagotove organizacije združenega dela v gospodarstvu. Iz sredstev prebivalstva bi lahko zagotovili okrog 23 odstotkov, na tuja posojila in kredite za investicijske namene pa bi prišlo okrog 9,5 odstotka. Druga sredstva naj bi zagotovile organizacije združenega dela negospodarskih dejavnosti in družbenopolitičnih skupnosti.

Struktura virov sredstev dokazuje, da bo imelo pri financiranju srednjeročnega družbenega razvoja pomembno vlogo združeno delo, zato bi bilo prav, če bi prav združeno delo, ne pa kdo drug v njegovem imenu tudi avtoritativno razsodilo, katere dejavnosti pospeševati, kam vlagati naš skupni dinar.

V.O.

Temeljni kamen za novo tovarno celuloze v Krškem je položil Pepi Lazar, član delovne skupnosti „Djuro Salaj“

TOVARNA CELULOZE IN PAPIRJA »DJURO SALAJ« KRŠKO URESNIČUJE RAZVOJNE NAČRTE

Temelji za »Magnefitko«

V Krškem so sredi aprila postavili novo pomembno investicijo, ki sodi poleg Železarne Jesenice in Cementarne Anhovo trenutno med največje slovenske naložbe. Pri Tovarni celuloze in papirja Djuro Salaj so uradno pričeli z gradnjo nove tovarne za proizvodnjo celuloze. Tako nadaljujejo z uresničevanjem zastavljenega programa. Pred štirimi leti se je namreč 1.300-članski kolektiv odločil za povečanje proizvodnje časopisnega in osvojitve ilustracijskih papirjev, hkrati s tem pa za razširitev tovarne celuloze. Prvi del programa se uspešno nadaljuje: del predelave odpadnega papirja že obratuje, julija pa bodo dali v pogon tretji papirni stroj. Ko bodo le-

tos došedanjem 75.000 tonam časopisnega papirja dodali še 50.000 ton, bodo postali eden večjih proizvajalcev v srednji Evropi.

Še več pa v Krškem pričakujejo od projekta celuloze, ki temelji na magnefitnem postopku in naj bi bil zaključen do konca prihodnjega leta. Skupna kapaciteta celuloze bo po dokončani izgradnji 160.000 ton ali za 100.000 ton več kot doslej, tako da se bodo postavili ob bok največji evropski kolektivni celulozi. Navkljub tolikšnemu povečanju pa bodo za polovico zmanjšali onesnaževanje okolja, do leta 1980 pa ga že praktično odpravili.

V Krškem bodo v prihodnjih letih porabili po milijon pro-

storninskih metrov celuloznega lesa; del jim zagotavljajo madžarski partnerji, večino pa domači viri, zato mnogo pričakujejo od interesne skupnosti lesnega gospodarstva. Krška tovarna namreč kot član sestavljene organizacije Slovenskega papirja predstavlja temelj slovenske papirne in grafične, pa tudi jugoslovanske papirne industrije, zlasti še časopisne dejavnosti. Ob zastavljeni investiciji bo zato potrebno še več storiti za povezovanje z gozdarstvom in lesnopredelovalno industrijo. To pa seveda ni več le stvar krških papirničarjev, ki so že doslej veliko storili za izvirnost zahtevne in velike finančne naložbe.

V. P.

URESNIČEVANJE PROTIINFLACIJSKIH NAČRTOV V ZASAVSKIH KOLEKTIVIH

PONEKOD DOSLEDNO, DRUGOD MEDLO

V izlaški tovarni elektroporcelana so v svojem protinflacijskem programu zapisali, da morajo letos privarčevati pri materialnih in vseh drugih izdatkih najmanj 6 milijonov din. V industriji gradbenega materiala Zagorje ob Savi bo ta prihranek znašal vsaj 2 milijona din, v trboveljski strojni tovarni pa ugotavljajo, da so mobilizirali skoraj vse zaposlene za uveljavljanje tega načrta in da se že kažejo prvi uspehi.

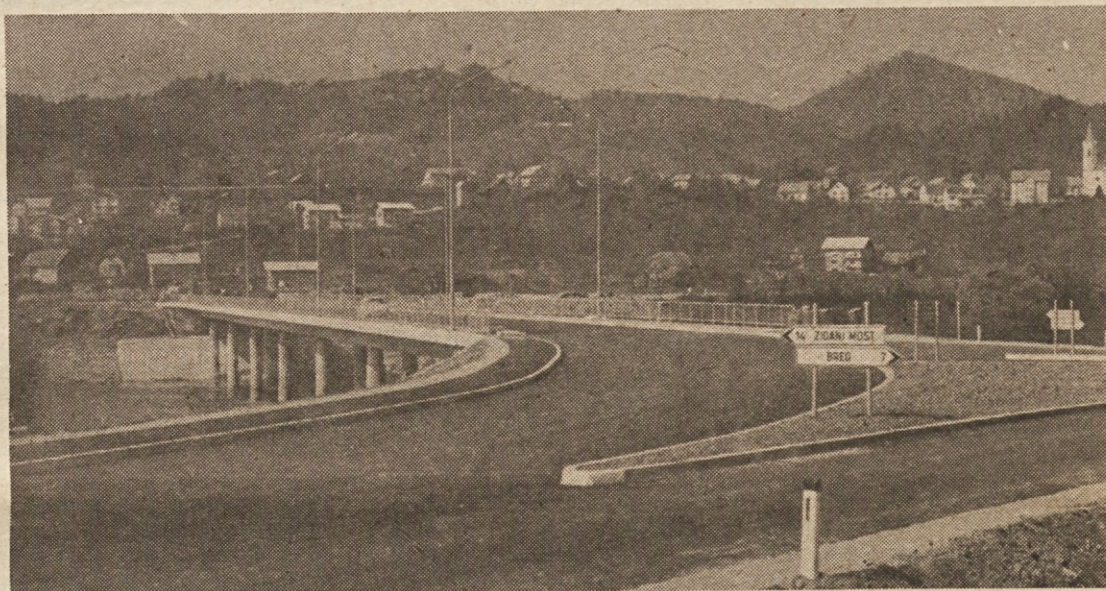
Vse povsod, kjer so protinflacijske načrte potrjevali na zborih delovnih ljudi ali v delovnih skupinah in na sejah delavskih svetov, jih razmeroma zelo uspešno uresničujejo. Tam pa, kjer so jih sprejeli samo zato, ker so jih pač morali sestaviti in kjer niso za njihovo izvajanje pridobili delavcev, grede stvari počasi ali prepočasi. Ob tem v

Zasavju poudarjajo, da v številnih protinflacijskih načrtih niso izraženi interesi širše družbene skupnosti in naloge, ki jih moramo letos uresničevati, da bi se izognili še večji inflaciji, kot nas je doletela lani. V ta okvir zagotovo sodijo naša skupna prizadevanja za povečanje izvoza in zmanjšanje uvoza. Čeprav se seveda vsi kolektivi v letošnjih izvoznih prizadevanjih srečujejo z dokajšnjimi težavami, bi morali storiti vse, da povečamo prodajo našega blaga na tuja tržišča za 10 % v primerjavi z letom 1974. To so upoštevale samo nekatere delovne organizacije, pa čeprav imajo precejšnje možnosti za večji izvoz.

V zvezi z dosedanjim izvajanjem protinflacijskih načrtov ugotavljajo v Zasavju še precejšnje rezerve. Kažejo se v neza-

dstni skrbi za odpravo režijskih delovnih mest. Zato so, denimo, v strojni tovarni v program zapisali načelo, da letos ne smejo vpeljati niti enega samega novega režijskega delovnega mesta. Spet drugod premalo razmišljajo o možnostih varčevanja s surovinami in reprodukcijskim materialom, čeprav bi lahko z racionalnejšo porabo prihranili precej. V Zasavju se zavzemajo tudi za to, da bi vsi kolektivi prešli na izplačevanje osebnih dohodkov na hranilne knjižice, kar bi omililo sedanjo nelikvidnost gospodarstva. Če bi namreč zaposleni samo nekaj mesecev pustili na knjižicah po 20 % svojih osebnih dohodkov, nobena delovna organizacija v Zasavju ne bi imela težav pri vsakomesečnih izplačilih.

-m-

NOVOMEŠKI LABOD POMAGA PRI SANACIJI LJUBLJANSKE KONFEKCIJE TIP-TOP

S sporazumom do rešitve

V novomeški tovarni perila „LABOD“ so se pred dnevi sešli predstavniki družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in gospodarske delegacije podjetja ter vodilni delavci iz vseh treh temeljnih organizacij združenega dela in skupnih služb iz Novega mesta, Krškega in Ptuja na posvet o pripojitvi dela ljubljanskega

podjetja „TIP-TOP“ k novomeškemu Labodu. Organizacija združenega dela „TIP-TOP“ je namreč zadnja leta zašla v precejšnje težave in lani sklenila poslovno leto s 44 milijoni dinarjev izgube.

V sanacijo podjetja „TIP-TOP“ z več kot 1.100 zaposlenimi v petih TOZD v Bohinjski Bistrici, Idriji, Ljub-

ljani, na Krki in v Trebnjem se je vključil tudi novomeški „LABOD“, ki naj bi prevzel obrata v Ljubljani in Trebnjem, medtem ko naj bi obrat v Bohinjski Bistrici prevzela radovljiska „ALMIRA“, obrat v Idriji škofjeloški „KROJ“ in obrat na Krki ljubljanski „KRIM“. Tako bi se k „Labodu“ pripojilo 65 odstotkov dosedanjega kolektiva „TIP-TOP“, prav tako pa bi „Labod“ po izločitvi ostalih treh obratov oziroma TOZD izpeljal tudi likvidacijo poslovanja podjetja „TIP-TOP“. Zato so že izdelali sanacijski program, ki so ga na zborih delovnih ljudi po TOZD v Labodu tudi sprejeli. Ta program temelji na ekonomskih izračunih, ki veljajo za konfekcijo in predvideva tehnološko osamosvojitve obrata v Trebnjem, kjer bi v prihodnjem letu zaposlili še 60 ljudi, ljubljanski obrat pa bi ostal v sedanjem obsegu.

TGA KIDRIČEVO

SPREMEMBE SPORAZUMA V RAZPRAVI

Delavski svet sestavljene organizacije združenega dela „UNIAL“ — združene industrije aluminija Maribor je na eni zadnjih sej med drugim razpravljati tudi o spremembah ter dopolnitvah samoupravnega sporazuma o združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela ter sklenil, da se sprejme pobuda za začetek postopka za spremembe in dopolnitve sa-

Uresničitev tega programa pa je pogojena s kritjem lanske izgube ter s sanacijskim posojilom za zamenjavo odsluženih strojev in za potrebna obratna sredstva. Za reševanje razmer v „TIP-TOP“ je pokazal razumevanje tudi sklad skupnih rezerv Slovenije, ki je že odobril po 40.000 dinarjev sanacijskega posojila na zaposlenega v tej organizaciji združenega dela. Na posvetovanju v „Labodu“ so ugotovili, da obstajajo možnosti za tako sanacijo, ki jo podpirajo tudi vse občine, v katerih ima „TIP-TOP“ svoje obrate in pričakujejo, da se bodo zanj izrekli še v tem mesecu tudi upniki. Tako bodo prevzemniki posameznih obratov ob rednem samoupravnem postopku za pripojitev, že s 1. majem letos prevzeli tudi odgovornost za uspešnejše poslovanje vseh obratov podjetja „TIP-TOP“.

R. Š.

ILIRSKA BISTRICA

NOVA TOVARNA?

Na povabilo podjetij Transport iz Ilirske Bistrice in Sermine iz Kopra so se v Ilirski Bistrici pred dnevi sestali predstavniki slovenskega gradbeništva, Zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij iz Ljubljane ter lokalnih upravnih in političnih organov z namenom, da bi se načelno pogovorili o smotrnosti gradnje tovarne ekspanzirane gline v bližini Ilirske Bistrice. Poleg tega je bil namen sestanka ugotoviti vsaj okvirne potrebe po glinoporu v slovenskem gradbeništvu in pripravljenost gradbenih podjetij za sofinanciranje gradnje nove tovarne.

Zamisel o gradnji tovrstne tovarne v Ilirski Bistrici ni nova. Nahajališča izredno kakovostne gline na tem področju so raziskovali že Italijani, a tudi Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij iz Ljubljane je v prejšnjem desetletju opravil potrebne raziskave ter ugotovil, da gre za glino, ki je posebno primerna za ekspanziranje.

F. M.

Zaloge takšne gline je ocenil na preko 2 milijona kubičnih metrov, kar bi zadostovalo, da bi lahko tovarna nemoteno obratovala okrog 65 let.

Prvi investicijski program so sestavili leta 1969, vendar brez analize trga, brez katere pa dejanskih potreb tržišča ni mogoče ugotoviti.

Predstavniki gradbene operative Primorske so izrazili pripravljenost za sofinanciranje te investicije v mejah svojih možnosti. Govorili pa so tudi o tem, da gradbeno podjetje Stavbar iz Maribora že proizvaja letno okrog 60.000 kubičnih metrov glinopora ter da namerava do leta 1980 proizvodnjo potrojiti. Zato bo treba ugotoviti dejanske potrebe tržišča ter uskladiti investicijske programe v organih republiške gospodarske zbornice Slovenije, saj naj bi investicije znašale okrog 60 milijonov dinarjev. Imenovali so tudi iniciativni odbor, ki bo pripravil operativni načrt za bodoče akcije.

vk

SKUPŠČINA OBČINE SLOVENSKE KONJICE
OBČINSKA KONFERENCA SZDL SLOVENSKE KONJICE
OBČINSKA KONFERENCA ZKS SLOVENSKE KONJICE
OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV SLOVENSKE KONJICE
OBČINSKI ODBOR ZB NOV SLOVENSKE KONJICE
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS SLOVENSKE KONJICE

čestitajo za praznik dela
1. maj in za 30. obletnico
osvoboditve

Toplo spomladansko sonce je privabilo na plan športnike delovnih organizacij, ki so pričeli s svojimi spomladanskimi športnimi igrami.

ZANIMIVA RAZSTAVA V LJUBLJANI

SLOVENSKE GORE V PODOBI

V razstavnih prostorih „Arkade“ na Trgu revolucije v Ljubljani so v četrtek odprli nadvse zanimivo razstavo „Slovenske gore v podobi“. Planinska zveza Slovenije je to razstavo pripravila ob 30-letnici osvoboditve in osemdesetletnici izhajanja Planinskega vestnika ter zanj iz zasebnih in muzejskih zbirk izbrala menda prav vse najboljše slikarske, fotografske in druge upodobitve slovenskega gorskega sveta.

Razstava, ki jo bodo zaprli 5. maja, je vsebinsko pravzaprav razdeljena na tri enakovredne

dele. Prvega predstavlja slovenski gorski svet v upodobitvah naših in tujih slikarjev. V drugem delu se spoznamo z najboljšimi planinskimi fotografijami. Tretji del je „zavzel“ Planinski vestnik, kot najstarejši slovenski časnik. Tako vsebinsko zasnovano razstavo „Slovenske gore v podobi“ pa dopolnjujejo še ekslibrisi, naše in tuje znamke s planinsko tematiko, planinske razglednice iz časov pred koncem prve svetovne vojne ter v obliki stenskih slikarij predstavljeni preparati planinskega cvetja.

-mG

KOČEVJE

Nastop kegljačev

Kočevski kegljači so končali sezono v II. republiški ligi. Na koncu omenjenega tekmovanja so zasedli deseto mesto s 55.579 podrtimi keglji ter 63 negativnimi točkami.

Lahko rečemo, da je ta uvrstitev nekoliko pod pričakovanji, čeprav so se kočevski tekmovalci obdržali v II. ligi. Sicer pa je bilo letošnje tekmovanje izredno izenačeno, saj je le nekaj slabih nastopov pomenilo padec na prvenstveni lestvici kar za nekaj mest.

Po besedah enega izmed kegljačev Kočevja, Jožeta Kozine, so bili pogoji za vadbo dokaj ugodni, manjkalo pa je več prijateljskih srečanj pred začetkom lige, ki pomenijo najboljše pripravo moštva v borbi za prvenstvene točke.

Kljub vsemu lahko jeseni pričakujemo od kegljačev boljše rezultate. Ekipa bo po vseh predvidevanjih tudi nekoliko pomlajena.

Z. FAJDIGA

KRANJSKA GORA

Počitniška stanovanja

Delavci GIP Gradis (TOZD Jesenice) grade v okviru poslovnega združenja dva bloka, v katerih bo 114 počitniških stanovanj v velikosti od 16 do 50 kv. m. Te stanovanjske enote bodo odkupile delovne organizacije in posamezniki. Delovne organizacije jih bodo namenile za oddih svojih delavcev, posamezniki pa jih bodo delno koristili sami, delno pa jih bodo v aranžmaju z Globtourirom oddajali gostom. Kva-

dratni meter teh povsem opremljenih stanovanj bo stal približno 6 tisoč dinarjev. Oba bloka bosta nared konec tega leta. Kupci bodo plačali polovico zneska cene ob sklenitvi kupoprodajne pogodbe, polovico pa ob prevzemu ključev. Po zazidalnem načrtu je predvideno, da bodo na področju Črtenje v Kranjski gori tekom let sezidali približno 1500 takih stanovanjskih enot.

BRANKO BLENKUŠ

Razmah rekreacije v Štorah

Zadnja leta posvečajo v Štorah rekreativnemu športu vse več pozornosti. Komisija za rekreacijo, organi samoupravljanja, sindikalna organizacija, upravni odbor TVD Partizan – Kovinarja, Zveze za rekreacijo in oddih v Celju, Temeljna telesno-kulturna skupnost v Celju in komisija za rekreacijo pri Svetu sindikata slovenskih železarn – vsi podpirajo prizadevanja članov železarskega kolektiva v Štorah, ki vsako leto dosegajo na področju rekreativnega športa lepe uspehe.

Rekreativna dejavnost v Štorah se je lani odvijala v okviru medobratnih tekmovanj, občinskih sindikalnih športnih iger, športnih srečanj slovenskih železarjev, metalurških iger, izletov in tudi drugih oblikah rekreacije.

Medobratna tekmovanja so potekala vse leto v 11 športnih panogah. Skupaj je v tekmovanjih sodelovalo 738 delavcev. Zelo dobre uvrstitve so dosegli tekmovalci iz železarne pri občinskih sindikalnih športnih igrah, saj so se uvrstili starejši člani v malem nogometu na I. mesto, v odbojki na

II. mesto, v smučanju, streljanju in namiznem tenisu na 3. mesto in v plavanju na 6. mesto, medtem ko so se člani uvrstili v odbojki na 2. mesto, v nogometu in smučanju na 3., v košarki na 4., v šahu na 6. mesto itd.

V športnem srečanju slovenskih železarn so se štorski železarji uvrstili v streljanju z MK puško na 2. mesto, prav tako članice iz Štor na 2. mesto, v šahu na 3. mesto, v namiznem tenisu na 3. mesto, v kegljanju na asfaltu člani na 3. mesto, članice pa na 1. mesto, v sankanju na 2. mesto, v športnem ribolovu na 3. mesto, v balinanju na 4. mesto, v odbojki pa na 3. mesto.

Pohoda na Triglav se je udeležilo 45 železarjev iz Štor, seveda so se udeležili tudi pohoda na Peco. Metalurških športnih iger v Mariboru so se udeležili strelci in dosegli 4. mesto, odbojkarji 8. mesto, kegljači 9. mesto. V TRIM štafeti pa so bili šesti.

Širok razmah so lani zabeležili izletniki,

tudi v TGA uresničiti sklepe 8. kongresa ZSS.

Menili so, da bi naj bile osnovne naloge sindikata TGA v naslednjem obdobju v tem, da uveljavi rekreacijo in oddih kot sestavni del standarda zaposlenih. Potrebno bo zagotoviti nove površine za počitniške domove ter rekreacijske centre, organizirati zdravstveno-rekreativni in preventivni počitek, predvsem pa omogočiti delavcem načrtno izkoriščanje neza-seadenih zmogljivosti počitniškega doma „Aluminij“ v Crikvenici.

V TGA Kidričevo pogrešajo tudi profesionalnega organizatorja rekreacije ter športne organizatorje sploh. Zato so na zboru menili, da bo treba kar najhitreje poiskati poklicnega športnega referenta in istočasno poskrbeti za nove kadre in strokovnjake na področju rekreacije.

FRANCE MEŠKO

Kako je s športom in rekreacijo v gradbenem podjetju Slovenj Gradec?

Analize strokovnjakov za rekreacijo delavcev, tako pri nas kot v tujini, so pokazale, da morata biti oddih in aktivna rekreacija nedeljiv in sestavni del standarda delavcev. Kljub velikim naporom Zveze sindikatov Slovenije pa žal oblike rekreacije – teh ni malo, le počasi prodirajo med nas.

Gradbinci, ki smo izpostavljeni težjim pogojem dela, premikom s gradbišča na gradbišče, dežju, snegu, mrazu, bi rekreacijo še kako potrebovali. Žal pa ugotavljamo, da so se do sedaj s športom in rekreacijo ukvarjali le posamezniki, ki so zastopali podjetje na občinskih prvenstvih, na tekmovanju Koroških gradbincev in športnih igrah gradbenih delavcev Slovenije. So s tem vse oblike rekreacije že izčrpane?

Ne, še zdaleč ne!

Tako je bilo v preteklosti, in kakšne so perspektive za jutri? Lahko bi dejal, da je pričela utripati zelena luč. Če bo zasijala v polnem sijaju, bomo lahko ugotavljali šele čez nekaj mesecev. Dejstvo je, da je sindikalna podružnica pristopila v letošnjem letu k načrtni in organizirani rekreaciji v kolektivu. V prvi fazi je že organizirala medobratna tekmovanja v treh disciplinah: streljanju, kegljanju in namiznem tenisu, ki bodo potekala med obrati operative, uprave in obrtne in kovinske dejavnosti.

Poleg omenjenega medobratnega tekmovanja pa v letošnjem letu načrtujejo več tekmovanj v različnih panogah. Poudarek bo seveda predvsem na množični udeležbi naših članov.

Če bodo ta množična rekreativna tekmovanja uspela, bomo lahko rekli, da je začela svetiti zelena luč tudi v naši sredini združenega dela.

IVAN LOGAR

KEGLJAČI POSTOJSKE JAME

Pokal za športnike Postojnske jame

Postojnske delavske sportne igre se bližajo koncu, preostanejo še tri discipline in poznali bomo letošnjega zmagovalca. Prav sedaj je bilo končano tekmovanje v odbojki za moške, kjer je sodelovalo sedem ekip. Tako kot lani so tudi letos zmagali Prosvetni delavci, drugi je bil JAVOR, tretji Postojnska jama, četrti LIV, peti Transavto itd.

V tej panogi naj bi nastopile tudi ekipe, ki so se prijavile, a se niso udeležile tekmovanja, to so bile ekipe Petrola, Primorja, LM in GG.

Po desetih končanih disciplinah letošnjih iger vodijo za prehodni pokal ObSS Postojna, delavci Postojnske jame, ki so dosedaj osvojili kar 52 točk. Slede prosvetni delavci in Javor 25, ZTP 16, Transavto 15 točk itd.

Ne glede na vrstni red v preostalih disciplinah (košarka, balinanje in kros) so zmagovalci že znani. To so športniki Postojnske jame, ki so bili tudi lani najboljši.

Postojnske DŠI se nadaljujejo v odbojki za ženske.

Stoletnik je ohranil mladost in polet

Pivovarna Union je že krepko zakoračila v drugo stoletje svojega razvoja, saj je industrijski „očalec“ iz Ljubljane lani praznoval svojo 110. obletnico. Častitljiva starost seveda ni edino, s čimer bi se ponašali v Unionu. Je pa res: kdor se je bil sposoben obdržati tako dolgo, uspešno prebroditi vse gospodarske ovire, dve vojni vihrini in še kaj in se poleg vsega še razviti do — za pojmovanja izpred dveh, treh desetletij — „nedosegljivih“ možnosti, vsekakor zasluži, da spregovorimo o njem nekaj več.

Strokovnjaki pravijo, da si pivovarna skorajda ne bi mogla izbrati boljšega kraja zase, kot si ga je. Predvsem ima neizčrpne lastne vire kvalitetne vode — brez nje si „pravega“ piva sploh ni moč misliti — in pa izredno ugodno prometno lego.

Omenili smo razvoj, ki bi si ga pred leti niti največji optimisti ne upali napovedovati. Za primerjavo naj omenimo, da je imela Pivovarna Union pred vojno registrirano kapaciteto 80.000 hektolitrov piva na leto. Za tiste čase kar dovolj, vendar... Povojna obnova je seveda terjala svoje, tako da se je pivovarna le počasi postavljala na noge. Šele 1960. leta se je razvojna krivulja začela strmo vzpenjati: nova linija za avtomatsko polnjenje steklenic s kapaciteto 8.000 steklenic na uro je na široko odprla vrata modernizaciji. K vsemu temu moramo prišteti še povečanje vrtnice kleti na 11.000 hektolitrov.

Ljubljanski pivovarji so se posebej potrudili za svojo stoletnico, ko je stekla še polnilna linija s kapaciteto 16.000 steklenic na uro, kar vse je omogočilo, da je vstekljeničeno pivo postalo prek trgovine dostopno najširšemu krogu potrošnikov.

V Unionu trde, da se je zlato obdobje zanje začelo z gospodarsko reformo pred desetimi leti. Zvišani standard delovnih ljudi je prispeval k vedno večji porabi piva, tako da je v vročih poletnih dneh povpraševanje preseglo proizvodne možnosti. To stisko je povečal še nagel razvoj turizma. Rezultat skupnih prizadevanj sodelavcev Uniona je bil večji dohodek, ki je omogočil postopno uresničitev modernizacije celega podjetja in večkratno povečanje pivovarskih kapacitet. Zdaj že lahko povemo, da je drzni in za mnoge nedosegljivi cilj — milijon hektolitrov piva na leto! — postal stvarnost, čeprav seveda znaša realna proizvodnja zaradi sezonskih nihanj zadnja leta kakih 700.000 hektolitrov. Vsekakor pa je treba poudariti, da so doslej mesečno rekordno konico postavili že na 110.000 hektolitrov!

Obsežno modernizacijo je opravil kolektiv Pivovarne Union z ustvarjeno lastno akumulacijo, ki znaša od leta

1964 dalje 16 milijonov dinarjev. V izjemno kratkem času so domači strokovnjaki pripravili načrte in vodili rekonstrukcijo med neprekinjenim obratovanjem in reševali najzahtevnejše probleme s pomočjo razumevaločih in prizadevnih izvajalcev rekonstrukcij ter uspešno sproti izboljševali nekatere pomanjkljivosti, do katerih je prišlo pri hitri izdelavi projektov.

Modernizacijski spisek je izredno zgovoren:

Najprej so zgradili novo kanalizacijo in kolektor, dotrajane parne kotle so nadomestili z novimi tlačnimi kotli s kapaciteto 32 ton na uro na mazutno kurjenje s kompletnim sistemom za mehanizacijo vode.

Ena najtežjih nalog je bila zamenjava celotnega hladilnega sistema v vseh obratih s povečanjem kapacitete od 800.000 Kcal/h na 2,4 milijona Kcal/h. Tudi neprimerne zračne kompresorje so nadomestili novi s kapaciteto 1.800 kub. m/h.

V vložni kleti so se leseni sodi umaknili kovinskim tankom, tako da se je kapaciteta kleti povečala na 50.000 hektolitrov piva. Pred desetimi leti zgrajena varilnica s kapaciteto 1.200 hektolitrov piva na dan je kmalu postala premajhna. Z novo hidroavtomatično lahko dnevno proizvedejo 5.000 hektolitrov piva.

Se posebej zgovorni so podatki o novi zgradbi, v kateri je tako imenovana kombi klet za 25.000 hektolitrov piva, skladišče piva za 50.000 zabojev, in v nadstropju popolnoma mehanizirane polnilne linije s kapaciteto 30.000 do 36.000 steklenic na uro!

Vse ustekleničeno pivo v pivovarni Union zdaj pasterizirajo, kar so pozornejši kupci opazili takoj, saj so prav ocenili prednost piva z večmesečno trajnostjo. Tudi pivovarna je čutila ugodne posledice, saj so začeli kupci naročati pivo za zalogo, kar je seveda prispevalo k bolj enakomernemu odjemu, večji porabi in ne nazadnje tudi ekonomičnejšemu poslovanju.

Vsa modernizacijska prizadevanja kajpak niso mogla „pozabiti“ na spremembe v skladiščenju in transportu. Leseni zaboji so se umaknili plastičnim... Enotna euro embalaža je omogočila boljše izkoriščanje pivovarskih kapacitet. Delavci so bili še posebej veseli, ker je tudi težko fizično delo pri prekladanju zabojev v skladišču in nатовarjanju in raztovarjanju kamionov postalo stvar preteklosti, zdaj to delo zlahka opravijo paletni stroji — vilicarji.

Naj še povemo, da so v pivovarni Union zastavili vse sile, da bi postali čim bolj neodvisni od neprijetnih energijskih zagat in so se zato odločili za lastno parno turbino in za generator, kar bo obenem zagotovilo tudi boljše izkoriščanje pare iz visokotlačnih parnih kotlov.

Sirši krog potrošnikov in pivcev piva prav gotovo zanima, kako je pravzaprav s točenjem odprtega piva iz sodčkov. Res je, da je pivovarna Union že opustila „legendarne“ lesene pivske sode, vendar jih je nadomestila s kovinskimi, ki imajo številne prednosti. Posebej pomembno je, da je točenje odprtega piva z najnovejšimi avtomati mnogo enostavnejše kot prej in — kar je še posebej pomembno! — točeno pivo ima lahko vedno najprimernejšo pivsko temperaturo. To pa je lastnost, ki je prav noben pravi pivce piva ne bo podcenjeval...

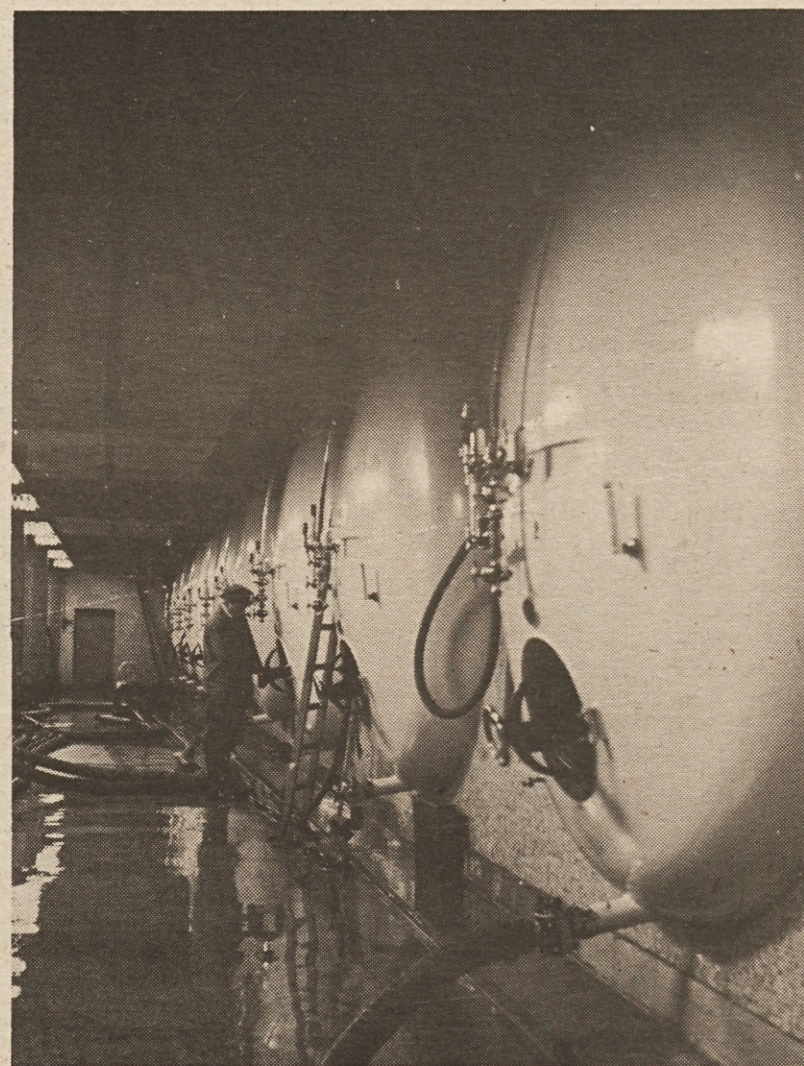
Po navadi vedo ljudje povedati, da je Pivovarna Union „vedno enaka“ in se — sodeč po zunanem videzu — v njej ničesar ne spreminja. Videz seveda vara... Še posebej je to očitno pri kvasarni. Temeljita modernizacija z uvedbo najnovejših tehnologij za proizvodnjo pekovskega kvasa je pomemben dosežek v pravi verigi modernizacij in proizvodnih izboljšav v pivovarni. Od starega obrata je ostala le zgradba. Proizvodnja pekovskega kvasa v Pivovarni Union nikakor ni nepomembna dejavnost, saj ga proizvedejo več kot 4.200 ton. V pivovarni poudarjajo, da je stara kvasarna zaradi premajhnih proizvodnih kapacitet in velikega povpraševanja kljub neugodnim gospodarskim pogojem — zamrznjene proizvodne cene in velike podražitve surovin — zadnja leta obratovala neprekinjeno. Zdaj pa so s povečanjem zmogljivosti — na dan lahko proizvedejo 25 ton kvasa — podprli prizadevanja kolegov iz pekarske industrije za boljše kvaliteto kruha in drugih proizvodov.

Poleg proizvodnje piva in pekovskega kvasa je v Pivovarni Union še sladarna, ki je pravzaprav v tehnološkem pogledu doživela najmanj 100 sprememb. V Unionu zdaj proizvajajo kakih 4.200 ton te osnovne pivovarske surovine.

Čeprav je dobro organizirana proizvodnja in smotno gospodarjenje osnova vsega, pa ne kaže govoriti samo o tem. Navsezadnje delamo zato, da si izboljšujemo življenje... Oglejmo si torej malce podrobneje, kakšno pozornost so v Pivovarni Union namenili družbenemu standardu zaposlenih in življenjskim ter delovnim razmeram nasploh.

Pri adaptacijskih delih so našli primeren prostor za novo kuhinjo in jedilnico s 100 sedeži, tako da lahko med dopoldanskim in popoldanskim odmorom vsi v miru pridejo do toplega obroka.

Starejši delavci še vedo povedati, da je pred vojno pivovarna znala poskrbeti le za stanovanja vodilnega kadra. Zdaj je seveda to bistveno drugače. Že 1962. leta je Pivovarna zgradila svoj stanovanjski blok s 44 družinskimi stanovanji in 22 samskimi sobami, kasneje pa je kupila še 32 družinskih stanovanj. Precej denarja je šlo tudi za kreditiranje

individualne stanovanjske gradnje. Do lani je 73 članov kolektiva dobilo skupaj skoraj za 4 milijone dinarjev stanovanjskih kreditov.

V Pivovarni Union pa kljub zaviljivim uspehom na stanovanjskem področju še niso povsem zadovoljni. Ob izrednem modernizacijskem tempu v proizvodnji je bilo seveda ves čas treba paziti na kontinuirano zaposlovanje mlajših strokovnih sodelavcev, kar bo moralo obveljati tudi vnaprej; prav zanje pa bo — poleg še doslej „nerešenih“ primerov — treba zagotoviti več sredstev za stanovanja.

Posebno pozornost posvečajo v Pivovarni Union tudi urejenim možnostim za cenen letni oddih. Ker je prav v poletni „visoki“ sezoni, ko bi šli najraje kar vsi na morje, v pivovarni proizvodnja na višku, gredo lahko le nekateri v počitniški dom v Omišalj na Krku. Kot „protiutež“ morju ima Union v Gozd Martuljku svojo počitniško hišico z 11 ležišči.

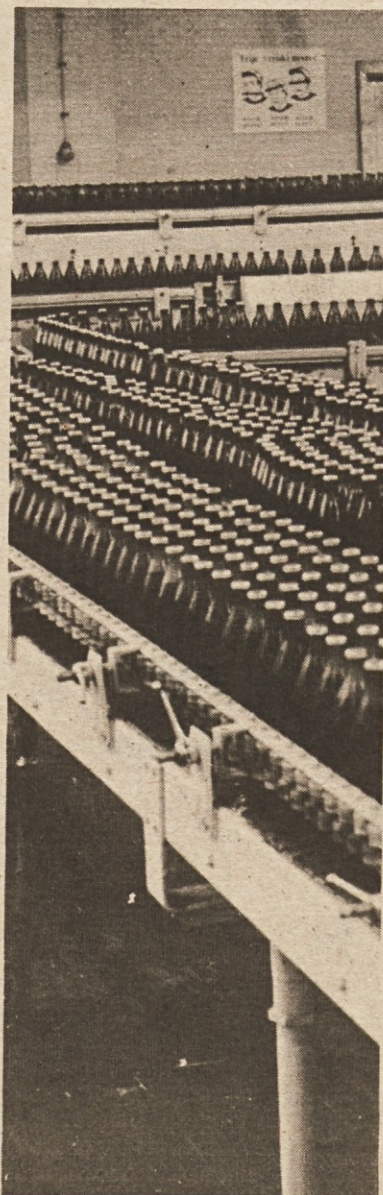
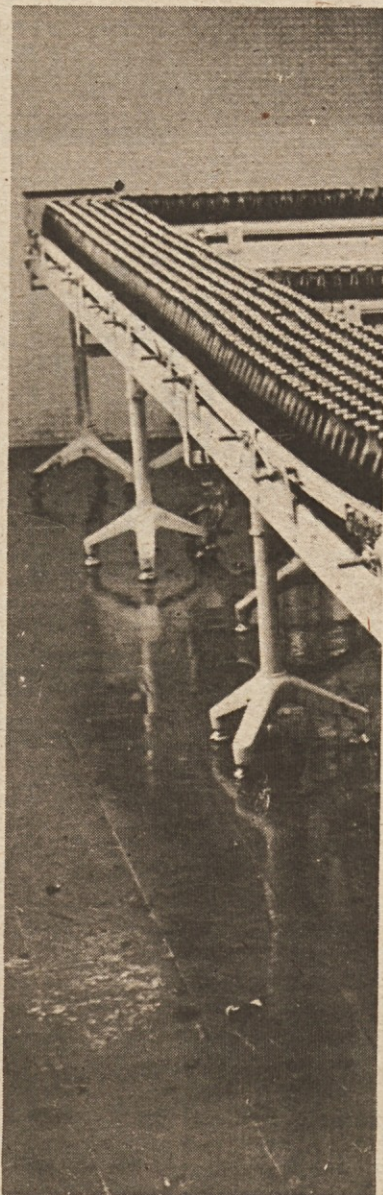
Za konec bi veljalo spregovoriti še nekaj besed o strokovnem izpopolnjevanju kadrov. Korenite spremembe tehnološkega procesa so odprle nova delovna mesta, na katerih se kajpada zahteva vedno večje in temeljitejše znanje. Prav zato v kolektiv Pivovarne Union prihaja vedno več diplomantov srednjih, višjih in visokih šol. Ob vsem tem pa v Unionu niso pozabili na zveste, skromne, a sila delavne sodelavce,

ki v mladosti niso imeli priložnosti za redno izobraževanje, ampak so prispevali svoje najboljše življenjske moči ob najrazličnejših delih v bistveno slabših delovnih razmerah, kot so v pivovarni danes. Večina starejših je z dopolnilnim izobraževanjem dohitela zamujeno.

Če že govorimo o življenju in delu skoraj 500-članskega delovnega kolektiva Pivovarne Union — ki ima svoje TOZD še v Mengšu, Izoli, Novem mestu in na Reki — naj pripomnimo, da so se v zadnjem času tudi precej razmahnile tudi „pozabljene“ dejavnosti, med katere vsekakor sodi tudi rekreacija. Predvsem je razveseljivo, da še vedno opazno narašča število tistih, ki so se začeli redneje posvečati najrazličnejšim oblikam rekreacije. Še posebej velja to za starejše, ki so morda že pred leti opustili misel na udeleževanje v športu.

Pozabili niso tudi na bogatejšo kulturno življenje. Naj še posebej poudarimo, da Pivovarna Union omogoča članom svojega kolektiva brezplačno redno obiskovanje predstav v osrednjih slovenskih kulturnih hišah, kot so opera, drama in filharmonija.

Že na začetku smo omenili, da je Pivovarna Union že krepko zakorakala v drugo stoletje. Ni pa se postarala... Nasprotno, kolektiv je vedno mlajši in tudi ideje so vedno mlajše. To pa je najboljše poročilo, da bo Union uspešno gospodaril tudi vnaprej in ne bo dovil stagnacije v svojem razvoju.

RUDNIKI SVINCA IN TOPILNICA MEŽICA

SMELI NAČRTI

Zgodovina mežiških rudnikov svinca in topilnice je pestra, saj je rudarstvo v naših pokrajinah zelo staro in sega celo v rimsko in predzgodovinsko dobo. Letos praznujejo mežiški rudarji 310. obletnico obstoja svojih rudnikov. V zgodovini so menjali lastnike, bili nenormalno izkoriščeni ter stalno odvisni od tuje gospodarske in njihovih režimov. Tudi med obema vojnima razmere niso bile boljše, kajti z rudniki in topilnico je upravljala tuja delniška družba, ki je tudi brezobzirno izkoriščala delavce.

Šele zmaga narodnoosvobodilne vojske in socialistične revolucije sta v temeljnih spremeni razmere za delo in življenje rudarjev in topilničarjev. V novi družbi so prav ti, v zgodovini stalno izkoriščeni in podjarmljeni delavci, postali lastniki rudnikov in topilnice ter upravljavci. Hiter razvoj rudnika po vojni je posledica novih odnosov v družbi, samoopovedovanja rudarjev in topilničarjev ter skrbi za modernizacijo in finalizacijo proizvodnje.

Danes so lahko delavci mežiških rudnikov in topilnice upravičeno ponosni na dosežene rezultate, saj niso le okrepili vloge te delovne organizacije v širšem gospodarskem prostoru, pač zgradili tudi mnogo stanovanj, nove tovarne, objekte družbenega standarda itd. Mežiška dolina je spremenila podobo ter vse bolj postaja dolina dobrih delavcev in gospodarjev, ki sami odločajo o svoji usodi.

Kolektiv mežiškega rudnika je dočkal svobodo v zelo okrnjenem stanju. Domala vsi narodno in politično zavedni delavci so bili v osvobodilni vojski, izseljeni ali pa internirani. Podjetje je bilo po vojni opustošeno in izčrpano, kar je narekovalo rudarjem, da rudnik čimprej usposobijo za nadaljnjo proizvodnjo. Čas po vojni lahko razdelimo v tri obdobja: od osvoboditve do 1947. leta je obdobje gospodarske obnove, od 1952. leta obdobje administrativnega upravljanja gospodarstva in nato obdobje delavskega samoupravljanja.

V vsem povojnem obdobju se je kolektiv rudnika in topilnice trudil krepiti materialno osnovo samoupravljanja ter je dosegel zelo lepe rezultate. Predvsem je potrebno omeniti njegovo skrb za optimalno izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti in finalizacije proizvodnje. Gospodarski učinki tega kolektiva so zelo odvisni od gibanj na svetovnem tržišču in predvsem od muhavosti na borzah. Večkrat se je znašel v nezavidljivem položaju. Prav od tod tudi usmeritev na razširitev proizvodnega programa in vse večjo stopnjo finalizacije, saj so začeli predelovati svinec v polizdelke in zlitine, prav tako pa se je zelo razmahnila proizvodnja akumulatorjev v Žerjavu ter v Mariboru.

Količinska proizvodnja je stalno rasla, kar je omogočalo tudi boljše izkoriščanje zmogljivosti ter zniževanje stroškov na enoto proizvoda. Kolektiv je proučil vse možnosti povečevanja proizvodnje, prav tako pa tudi iskal možnosti večjega povezovanja s predelovalno industrijo. S pripojitvijo tovarne akumulatorjev „Vesna“ so začeli proizvajati v topilnici zlitine z antimonom in svinčeve krogle za proizvajalce akumulatorjev.

LANI UGODNI POSLOVNI REZULTATI

Za lansko poslovno leto je značilna muhavost na svetovnih borzah, splošna nestabilnost ter „divjanje“ cen, predvsem za surovine. 1900-članski kolektiv Rudnikov svinca in topilnice Mežica je prav v tem letu ustvaril čez 725 milijonov dinarjev celotnega dohodka, kar je za 57 odstotkov več kot predlanskim. Prav tako ugodne so tudi številke, ki nam ponazarjajo rast dohodka in ostanka dohodka. Bruto osebni dohodki so se lani v primerjavi s predlanskim povečali za 34,5 odstotka. Toda čeprav so rudarji „dobili na roke“ v poprečju 3011 dinarjev na zaposlenega, s takimi osebnimi dohodki niso zadovoljni, saj teže dela in zahtevnosti v proizvodnji prav gotovo ne moremo primerjati z drugimi delovnimi organizacijami.

Rudniki svinca in topilnica Mežica so sicer zelo znani tudi kot izvozniki v vsej svoji zgodovini. Tudi danes precej več izvažajo kot uvažajo. S svojimi izdelki pa so prisotni na vzhodnih in zahodnih tržiščih. Navkljub dobrim rezultatom pri izvozu pa so zelo kritični do pogojev, saj pravijo, da je to področje zelo neurejeno in

ki je usmerjena na domači trg, kajti resnica je, da izvoza ne moremo obravnavati izolirano, pač pa v spletu celotnih gospodarskih gibanj in načrtov.

Nedvomno obstajajo precejšnje možnosti, da se naše delovne organizacije še bolj uveljavijo na tujih tržiščih. Prav v ekonomski politiki in izgrajevanju splošnega gospodarskega instrumentarija pa je potrebno vsem pobudam, kritikam in predlogom, ki prihajajo iz prakse bolj prisluhni ter jih upoštevati. Najbrž je to edina možnost za to, da dosežemo postavljene cilje na področju izvoza.

POMEMBNE INVESTICIJE

Lansko leto so delavci Rudnikov svinca in topilnice sprejeli program razvoja svoje organizacije združenega dela. V njem predvidevajo predvsem potrebo po krepitevi surovinske baze rudnika, sanacijo rudarskih obratov, k temu naj bi še zlasti prispevalo odpiranje novih revirjev ter racionalnejše obratovanje rudarskih obratov s separacijo.

Nedvomno je eden izmed osnovnih ciljev v razvoju tudi še povečati stopnjo predelave svinca v gotove izdelke, pred-

premalo stimulatивно za delovne organizacije.

Letošnja izvozna pričakovanja pa niso rožnata, kajti neurejen sistem domačih cen ne obljublja dobrih rezultatov. Prav tako pravijo v Mežici, da so neurejene dajatve, ki jih pri izvozu zunanji trg ne priznava. Tu mislimo predvsem na realen tečaj dinarja, davčna povračila, carinska povračila, izvozno stimulacijo in kreditiranje izvoza.

Prav zato želje in predvidevanja, da bi povečali izvoz in s tem zmanjšali plačilne težave z našo skupno bilanco lebdijo v praznem prostoru. Izvoz ni deležen ustrezne ekonomske stimulacije, ne sloni na realnem tečaju dinarja in prav tako je neurejen drug instrumentarij, ki naj bi spodbujal naše delovne organizacije k večjemu vključevanju v mednarodno delitev dela. V Rudniku Mežica pravijo, da je nujno potrebno proizvodnji, ki je izvozno usmerjena, zagotoviti enake pogoje, kot jo ima proizvodnja,

vsem pa v akumulatorje. V bodoče se želi kolektiv Rudnikov svinca in topilnice tudi vse bolj osvoboditi odvisnosti pri preskrbi z reprodukcijskim materialom za akumulatorsko proizvodnjo. Obstajajo pomembne možnosti za razširitev dejavnosti rudnika še na izkoriščanje drugih surovin v Mežiški dolini, predvsem pa diabaza in dolomita. Ena izmed pomembnih nalog, ki čakajo ta kolektiv, je tudi v analizi možnosti za izkoriščanje ležišč pegmatita v tej dolini.

Z realizacijo srednjeročnega programa razvoja Rudnikov svinca in topilnice Mežica se bo rentabilnost poslovanja rudarskih obratov izboljšala, podaljšala se bo življenjska doba rudnika, prav tako pa tudi okreplila pomembnost te delovne organizacije v družbi. Analize kažejo, da se bo proizvodnja kovine v jami povečala pri svinču od 7.680 ton na 9.280 ton letno, pri cinku na 7.360 ton, vse to pa le ob 18-odstotnem povečanju števila zaposlenih.

precejšnje razširitev predelave svinca v akumulatorje ter tudi razmah njene tovarne opreme. S proizvodnjo diabaza pa nastaja zametek nove industrije v Mežiški dolini za potrebe gradbeništva. Ta material postaja tako zanimiv v svetu, da mu posvečajo vse več pozornosti.

Razvoj posameznih tovarn Rudnikov svinca in topilnice Mežica je zelo intenziven in opredeljen tudi že z novo samoupravno organiziranostjo ter novimi odnosi. Do sedaj je bil ta kolektiv organiziran v štirih temeljnih organizacijah združenega dela ter delovni skupnosti skupnih služb. Dosedanja razprava o samoupravni organiziranosti je pokazala na nekatere pomanjkljivosti, ki jih z novo organiziranostjo odpravljajo. V bodoče bo v tej organizaciji združenega dela 10 temeljnih organizacij.

Nove temeljne organizacije združenega dela so tehnološko in ekonomsko zaokrožene celote. Nedvomno bo tako organiziran kolektiv še boljše gospodaril ter v svojem razvoju beležil še več delovnih zmag.

Sicer pa posvečajo v Rudnikih svinca in topilnice Mežica dosti skrbi tudi izobraževanju in gradnji stanovanj. Že sedaj

razpolagajo z 900 stanovanji, vendar bo v bodoče potrebno še mnogo sredstev vlagati v stanovanjsko gradnjo, kajti precejšen delež sedanjega stanovanjskega sklada je že star in amortiziran in ga je potrebno nadomestiti. Poleg družbene gradnje pa je precej delavcev dobilo tudi posojila za individualno gradnjo. Potreb po stanovanjih je torej še veliko in v Rudnikih svinca in topilnici si prizadevajo kar se da hitro in učinkovito reševati probleme ter za vse delavce ustvariti približno enake pogoje za življenje.

Ta najstarejša organizacija združenega dela v Mežici je tudi najpomembnejši dejavnik pri usposabljanju delavcev ter njihovem izobraževanju. Letos štipendirajo 44 delavcev, v poklicnih šolah je 86 njihovih učencev, kar 57 delavcev pa izredno študira na različnih stopnjah. Polg tega rednega šolanja pa poteka tudi stalno izobraževanje v delovni organizaciji. Vanj je vključeno letno okrog 800 delavcev. Lahko bi rekli: tovarna je šola in šola je tovarna. Ta značilnost mežiškega rudnika in njegovih temeljnih organizacij je dobro znana in nedvomno veliko prispeva k izboljševanju delovnih in življenjskih razmer svojih delavcev.

Iz razvojnega programa rudnikov svinca in topilnice Mežica je še razvidno, da predvideva ta organizacija združenega dela

USPEŠNO PREHOJENA POT

V začetku preteklega leta so delavci EMBE, ki je ena izmed 25 TOZD delovne organizacije Mercator, začeli delati v novi tovarni. Sodobna tovarna in urejena okolica že na zunaj vzbudi prijetne občutke, saj takih tovrstnih objektov pri nas ni ravno veliko. Delavci so po 19-letni razvojni dobi, značilni po zavestnem odrekanju boljšim delovnim pogojem, družbenemu standardu in po vztrajnem delu na strojih, ki jih je čas in razvoj tehnologije prerasel; dosegli svoj in družbeni cilj – zgraditev nove tovarne in delo v nji.

Nova tovarna pa ne pomeni delavcem samo boljše delovne pogoje, ampak osnovo za uspešnejši perspektivni razvoj. Da bo res tako, nas je prepričal sodoben avtomatiziran tehnološki proces v tovarni, znanje in izkušnje delavcev v EMBi in ne nazadnje tudi to, da so v vsem preteklem obdobju svojega razvoja dobro gospodarili z družbenimi sredstvi.

Kljub težavam v poskusni proizvodnji in splošnim gospodarskim težavam v preteklem letu je bil postavljeni načrt dosežen. Zaposlenih 80 delavcev, od tega 70 % žensk, je lani doseglo 170 milijonov celotnega dohodka in je tako v primerjavi z letom 1973 celotni dohodek povečal za skoraj 40 %. V skladu z zahtevo in sklepom

osnovne organizacije sindikata je bil v preteklem letu povprečni najnižji osebni dohodek za redno delo 2070. din.

Stanovanjsko problematiko delavcev so v EMBi reševali sproti in po naslednjih kriterijih: socialno stanje, kreditna sposobnost in namensko varčevanje prosilca. Tako so rešili vse vložene prošnje za stanovanjske kredite in omogočili delavcem pridobiti ustrezne stanovanjske prostore. Ob predvidenih novih vlogah bo reševanje težavnejše, ker izločena sredstva za ta namen niso v takem porastu kot cene stanovanj.

V EMBi se lahko upravičeno pohvalijo tudi z izobraževanjem lastnih kadrov. Danes se skoraj 15 % delavcev izobražuje na srednjih, višjih in visokih šolah. Načrtujejo pa tudi poklicno izobraževanje delavcev za pridobi-

vanje strokovnih kvalifikacij na delu.

Še bi lahko naštevali prizadevanja tega samoupravnega in politično aktivno organiziranega majhnega kolektiva po številu zaposlenih, toda po doseženih uspehih pomembnega. Pridružili bi se tudi izrečenim mislim predsednika delavskega sveta TOZD tov. Janeza Kušlana:

„Vsi delavci EMBE vemo, da nanizanih uspehov naše preteklosti, ki se odražajo tudi v izgradnji nove tovarne, ne bi dosegli brez pridruženih sil nas vseh in brez pomoči širše družbene skupnosti; le samoupravno organizirani in združeni pri delu, ob načrtu in cilju, ki je bil naš cilj in cilj ter načrt vsakogar izmed nas, smo lahko uspešno prehodili to pot. Tovarištvo, solidarnost, naša medsebojna delovna disciplina, upoštevanje mnenja in predlogov vsakogar izmed nas, skratka vse tisto, čemur mi v EMBi pravimo samoupravljanje in čutimo kot samoupravljanje, nam je omogočilo, da smo uspešno zaključili prvo leto v novi tovarni, v kateri bomo lahko uspešno dosegli še večje delovne uspehe.“

Kmetijska zadruga GABROVKA - DOLE
S PREDELOVALNIM OBRATOM SADNIH SOKOV IN ALKOHOLNIH PIJAC
„PRESAD“ - GABROVKA

- proizvaja kvalitetne naravne sadne sokove iz črnega ribeza,
- borovnic, ananasa, jagod, češenj, grozdja in jabolk ter sirupe
- iz črnega in rdečega ribeza, malin, ananasa, jagod in češenj.

**ČESTITAMO ZA KRAJEVNI PRAZNIK 27. APRILA 1975,
ZA PRAZNIK DELA – 1. MAJ
IN 30. OBLETNICO OSVOBODITVE!**

- OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV TREBNJE
- SKUPŠČINA OBČINE TREBNJE
- OBČINSKA KONFERENCA ZKS TREBNJE
- OBČINSKA KONFERENCA SZDL TREBNJE
- OBČINSKA KONFERENCA ZSMS TREBNJE
- OBČINSKI ODBOR ZB TREBNJE

**čestitajo vsem delovnim ljudem za praznik dela – 1. maj
in 30. obletnico osvoboditve ter jim želijo še veliko
delovnih uspehov!**

- Vsem delovnim ljudem
- in občanom Ljubljane
- ter Slovenije čestitamo
- za praznik dela — 1. maj
- in 30. obletnico
- osvoboditve

SINDIKATI LJUBLJANE

V AERU USPEŠNO URESNIČUJEJO RAZVOJNI PROGRAM

Podvojiti proizvodnjo

Tik pred zaključkom sedanjega srednjeročnega obdobja lahko za celjski Aero trdimo: podjetje je najpomembnejše razvojne naloge doseglo. Hkrati si je zagotovilo dovolj močno materialno osnovo, da bo zmoglo naloge, ki si jih je že zastavilo za naslednje srednjeročno obdobje, do leta 1980. V tem času namerava namreč Aero ne le dopolniti in zaokrožiti sedanje proizvodne programe, pač pa bo z novimi naložbami tudi več kot dvakratno povečalo vrednost lani doseženega celotnega dohodka, ki pa s 520 milijoni ni bil ravno majhen. Resda so tudi temu podjetju naglo rastoči stroški proizvodnje zmanjševali akumulativnost, vendarle pa je v letošnjem letu vložil v razširjeno reprodukcijo več kot en in polkrat več sredstev, kot jih je v preteklem letu. Tako je osnova za bodoči razvoj podjetja že zagotovljena.

V novembru letos naj bi predvidoma stekel novi papirni stroj v Medvodah, katerega proizvode bo podjetje v drugih temeljnih organizacijah združenega dela predelovalo še naprej. Prav ta proizvodnja, ki jo bodo kasneje še podvojili in pa seveda proizvodnja celuloze, ki jo podjetje namerava tudi povečati, sta osnova za razvoj ostalih TOZD od kemične do gra-

fične proizvodnje. Lahko bi dejali, da bodočnost podjetja slovi na tej, 360 milijonov dinarjev vredni investiciji. Tej bodo sledile namreč še investicije v povečanje zmogljivosti in izbire izdelkov v drugih TOZD.

V TOZD Kemija v Celju bo podjetje vložilo okoli 200 mili-

juslovanskih predelovalcih, približno dve tretjini te proizvodnje, se pravi okoli 10.000 ton, pa bo Aero prodal na tuje.

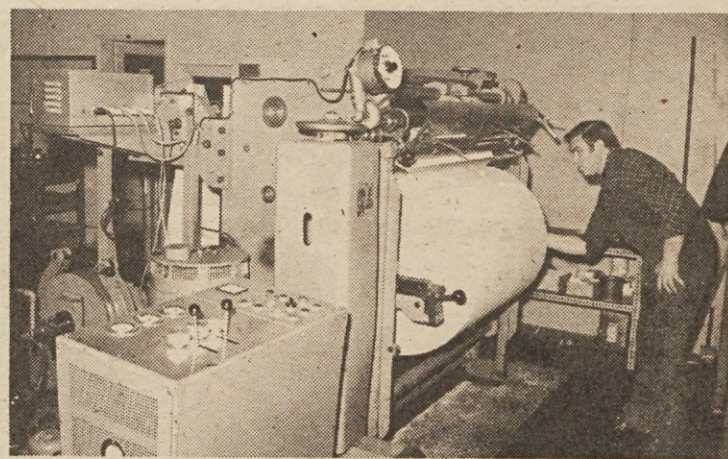
Temeljna organizacija združenega dela Kemija Šempeter bo vložila približno 120 milijonov dinarjev zato, da bo osvo-

precej izboljšali delovne pogoje. Seveda podjetje vseh teh sredstev, ki bodo potrebna za uresničevanje naštetih razvojnih ciljev še nima, razen za prvi papirni stroj v Medvodah, ki je že plačan.

Vendar v podjetju pravijo takole: „Če bomo vsa naslednja leta uspeli akumulirati vsaj toliko sredstev, kot smo jih v lanskem, namreč čistih 50 milijonov din, potem bomo zbrali sami okoli polovico potrebnih sredstev. Ostanek pa bomo, trdno računamo, zbrali s pomočjo bank in pa partnerjev, ki nam bodo dali tako imenovane komercialne kredite.“

Poglejmo sedaj najprej rezultate, ki jih bo podjetje predvidoma doseglo v letošnjem letu in jih primerjajmo z začetkom minevajočega razvojnega obdobja. Tako bo v letošnjem letu v primerjavi z doseženimi rezultati v letu 1971 fizični obseg proizvodnje narasel za 112 odstotkov, celotni dohodek pa seveda zaradi cen kar za 188 odstotkov. Število zaposlenih se bo v tem obdobju povečalo, predvsem zaradi povezovanja Aera z drugimi organizacijami združenega dela, za 52 odstotkov.

Podobna gibanja predvidevajo v Aeru tudi za naslednje razvojno obdobje, v katerem naj bi se fizični obseg proizvodnje povečal (glede na rezultate letošnjega leta) za 140 odstotkov, vrednost celotnega dohodka pa kar več kot dvakratno.

Rezalni stroj za vzdolžno rezanje papirja na zaželeni format.

Ob tem bi se tudi število zaposlenih močno povečalo, za 60 odstotkov!

Značilnost naslednjega obdobja bodo tudi močna integracijska gibanja – in poglobljanje sedanjega poslovnega sodelovanja. Ze v lanskem letu je podjetje navezalo tesne poslovne stike z gorenjskimi Gozdnimi godpodarstvi, tako da ima sedaj podjetje nepretrgano poslovno nit od drevesa v gozdu, preko predelave lesa v celulozo in papir, do končnega izdelka iz papirja. To sodelovanje se bo seveda v prihodnje še močno okrepilo s skupnimi vlaganji. Eno prvih tako tesnih poslovnih sodelovanj bo skupno vlaganje Aera in gorenjskega gozdarstva v tovarno ivernih plošč (zaradi smotrne uporabe manjvrednega lesa in lesnih odpadkov) za potrebe pohištvene industrije. Prav tako pa se Aero poslovno povezuje z drugimi sorodnimi podjetji v republiki in tudi preko njenih meja. Cilj vseh povezovanj pa je vsekakor krepitev reprodukcijske sposobnosti vseh dejavnosti v tej vertikalni in horizontalni poslovni povezavi in seveda zagotovitev boljšega standarda in večje socialne varnosti delavcev.

Rezalet selotejp samolepilnega papirja ob rezalnem stroju v TOZD Kemija v Šempetru. V tej temeljni organizaciji bodo kmalu začeli izdelovati nove vrste samolepilnih trakov.

TEŽAVE SVETOVNEGA TRGA SE ZGRINJAJO NAD CINKARNO

BURJA OGROŽA VARNO PLOVBO

Zaradi naraščajočih proizvodnih stroškov in velikega padca cen na svetovnem trgu, kamor Cinkarna izvažata za tretjino svojega celotnega dohodka, se temu podjetju obeta trda borba za akumulacijo

Nagle spremembe razmer na svetovnem trgu, ki jim domači trg surovin in izdelkov še ni sledil povsem, bodo celjsko Cinkarno prisilile, da bo morala najverjetneje svoj razvojni načrt raztegniti na daljše obdobje, kot si je kolektiv prvotno zamislil, nekatere razvojne projekte pa bo nemara celo prisiljena opustiti. Tako se je eno naših najstarejših industrijskih podjetij, letos je staro 102 leti, ponovno znašlo v dokajšnjih gospodarskih težavah – kljub temu, da je v zadnjih letih samo in pa s pomočjo družbe vložilo velika sredstva v modernizacijo stare proizvodnje in v osvajanje nove in da so se te investicije že začele obrestovati.

Poglejmo najprej daleč nazaj: osnovni dejavnosti – pridobivanju in predelavi cinka se je kmalu pridružila tudi kemična proizvodnja, pridobivanje žveplene kisline. Po zadnji vojni se je dejavnost cinkarne – z integracijami vse bolj širila, tako v kemični kot metalurški proizvodnji. Vendar je vse večji pomen dobivala kemija, ki je do danes tako po obsegu proizvodnje kot po vrednosti celotnega dohodka prerasla nekdanjo osnovno dejavnost, proizvodnjo in predelavo cinka. Danes je Cinkarna s svojo dejavnostjo eden izmed stebrov slovenske bazne kemične industrije in tudi barvne metalurgije, z 1,2 milijarde ustvarjenega celotnega dohodka pa sodi med naša največja pro-

duktivna podjetja. Takšen razvoj je cinkarna dosegla v zadnjih desetih letih, v katerih je močno povečala obseg proizvodnje in pa prodrla na tuje trge, kamor sedaj prodaja že za 22 milijonov dolarjev svojih izdelkov.

Da bomo bolje razumeli sedanji položaj podjetja, moramo osvežiti spomin še z dogodki od leta 1969 naprej, ko je Cinkarna preživljala hudo gospodarsko krizo in v kateri se je rodil sanacijski razvojni načrt podjetja, ki so ga v naslednjih letih tudi uresničili. Najprej so

Močan poudarek je podjetje namenilo razvoju proizvodov za potrebe grafične industrije, s čimer se je v prejšnjih letih ukvarjala manjša njihova delovna enota. Proizvodni program se je z novimi vlaganji razširil na tiskarske plošče, tiskarske barve, pomožne materiale in preparate za grafično dejavnost, proizvodnjo organolov. V kemični dejavnosti je podjetje osvojilo vrsto novih izdelkov in zaokrožilo proizvodnjo dotedanjih izdelkov v celovito izbiro. V tem okviru velja omeniti tudi novo tovarno za proizvodnjo titanovega dioksida, ki je zrasla iz skupaj vložene kapitala Cinkarne in njenega vzhodnonemškega partnerja. Sanacijski razvojni program seveda ni obšel

osnovne dejavnosti Cinkarne, predelave cinka. V tej TOZD so vpeljali tudi izdelavo keramičnih dimničnih tuljav iz šamotnega gradiva.

Kot smo omenili, je sanacijski program že začel dajati prve rezultate. V zadnjem času pa so se kot dodatna ovira razvoju Cinkarne pojavile še naglo spreminjajoče se razmere na svetovnem trgu, katerih učinek povečujejo še razmere na domačem trgu. Težave podjetja bi lahko razdelili na dve skupini. V prvo sodijo težave s cinkom, v drugo s titanovim dioksidom, obe skupaj pa prepletajo še neugodne posledice podražitve energije in drugi povečani proizvodni stroški.

Na svetovnem trgu je v zadnjih nekaj mesecih cena cinka padla za več kot petino, izdelkov pa še nekaj bolj. Ker pa Cinkarna cink dobiva iz domačih virov – ta cink pa se kljub sprejetemu dogovoru, da se

bodo cene vsake tri mesece prilagajale svetovnim cenam, ni pocenil v enakem razmerju, kot na svetovnem trgu – je prišla v težaven položaj. Surovine kupuje doma dražje, kot bi jih zunaj, na tujem trgu pa prodaja ceneje, kot lahko doma. Ker pa v strukturi njenega izvoza zavzemajo izdelki na osnovi cinka dobro polovico, je jasno, da izvozniki rezultati kljub navidezno veliki vsoti 22 milijonov dolarjev lani in letošnjem planu 28 milijonov ne bodo bleščeči. Ponavljajo se položaji izpred nekaj let, ko je bil izdelek cenejši, kot so znesli stroški proizvodnje.

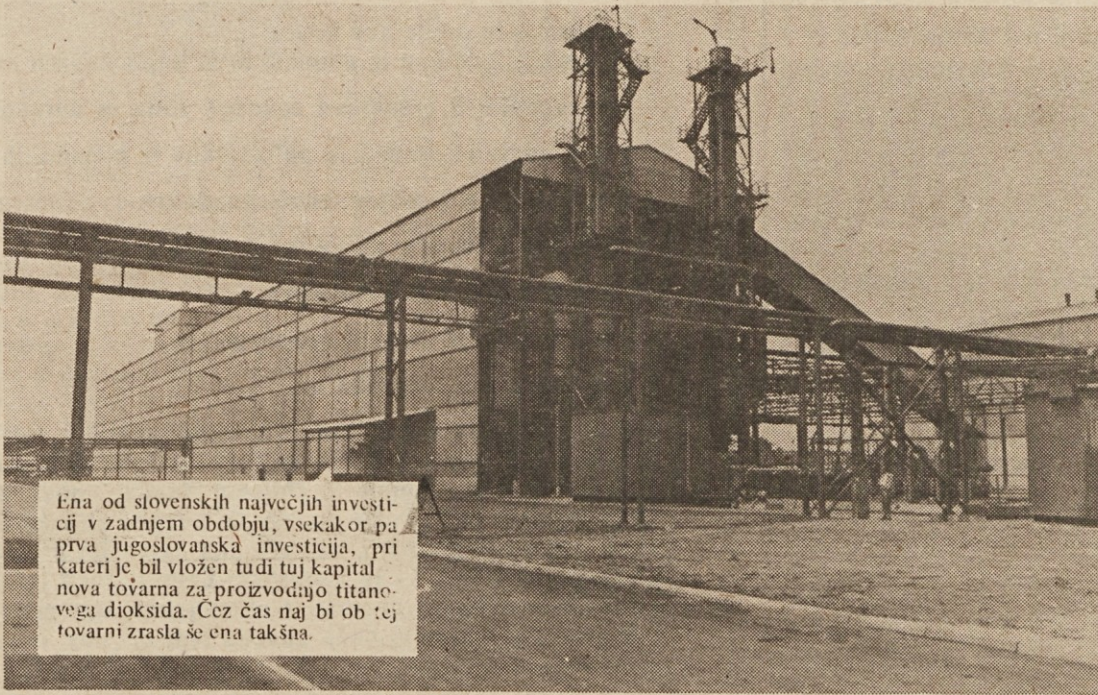
Podobno je tudi v proizvodnji titanovega dioksida, ki ga mora podjetje po pogodbi velike količine izvoziti v Nemško demokratično republiko. Za ta del prodaje pa veljajo fiksirane cene, ki ne upoštevajo dražitve uvoženih surovin in višanja stroškov proizvodnje. K izvoznim težavam moramo seveda prišteti tudi povečanje domačih – zakonskih in družbenih obveznosti podjetja, pa dvigovanja osebnih dohodkov skladno z dviganjem življenjskih stroškov.

Vse našete težave so zmanjšale ostanek dohodka že v lanskem letu za precejšnjo vsoto, še slabši pa so bili poslovni rezultati v prvih letošnjih treh mesecih. Najhuje pri vsem tem pa je dejstvo, da zaradi neugodnih razmer na tujem trgu, ki jih ni sposobno pokrivati z izkupičkom doma, podjetje počasi izgublja težko pridobljene položaje na tujem trgu, hkrati pa se manjša tudi njegova reprodukcijska sposobnost. Ukrepi, ki bi jih bilo treba sprejeti, trdijo v Cinkarni, pa bodo vsekakor prišli mnogo prepozno, da bi v letošnjem letu kaj bistvenega prispevali k izboljšanju gospodarskega položaja, ne le cinkarne, pač pa tudi drugih izvoz-

nikov, ki so v podobnem položaju.

V letošnjem letu bo zategadelj Cinkarna komajda pokrila najnujnejše obveznosti, ne bo pa ustvarila nikakršnih omemb vrednih sredstev za razvoj. V srednjeročnem razvojnem programu do leta 1980, ki pa seveda ni mogel upoštevati v zadnjih mesecih nastalih težav, je zapisano, da bo Cinkarna v tem obdobju predvsem razvijala svoje proizvodne dejavnosti skladno z razvojem združene kemične industrije Slovenije. V tem okviru naj bi Cinkarna bila nosilec proizvodnje žveplene kisline, močno pa naj bi se povečala tudi proizvodnja titanovega dioksida in tudi drugih izdelkov v TOZD Kemija in Grafika. V celoti naj bi v letu 1980 celotni dohodek bil, merjeno po današnjih cenah, za polovico večji od letošnjega, število zaposlenih pa naj bi se povečalo za dva odstotka.

Ta razvojni program, ki ga bo seveda treba vskladiti tako v republiškem kot v zveznem merilu, bo treba, kot kažejo zadnji gospodarski pokazatelji, časovno raztegniti. Ob pomanjkanju sredstev za razvoj bo podjetje prisiljeno hiteti z vlaganjem v tiste dejavnosti, ki bodo tudi v družbenih okvirih dobile prednost, ostale pa seveda odlagati, ali pa celo povsem odložiti. Trpel pa bo kajpak tudi družbeni standard zaposlenih, v katerega je podjetje že nekajkrat doslej z veliko težavo vlagalo potrebna sredstva. Za letošnje leto, tako pravijo v Cinkarni, so zaradi dobrih poslovnih rezultatov lanskega leta še uspeli izločiti dovolj sredstev v te namene, tako v stanovanjsko gradnjo dodatne 3 odstotke od bruto OD, pa za druge oblike družbenega standarda. Vprašanje pa je, kako bo v prihodnjem in v naslednjih letih.

Ena od slovenskih največjih investicij v zadnjem obdobju, vsekakor pa prva jugoslovanska investicija, pri kateri je bil vložen tudi tuj kapital: nova tovarna za proizvodnjo titanovega dioksida. Čez čas naj bi ob tej tovarni zrasla še ena takšna.

METALNA

**PODJETJE ZA INVESTICIJSKO OPREMO IN INŽENIRING, n. sol. o.,
MARIBOR, ZAGREBŠKA 20, p. p. 103, telefon 32-751,**

telegram: metalna maribor, telex: 33115

**TOZD TOVARNA INVESTICIJSKE OPREME,
n. sol. o., MARIBOR**

**TOZD MONTAŽA INVESTICIJSKE OPREME,
n. sol. o., MARIBOR**

**TOZD TOVARNA LAHKIH KONSTRUKCIJ,
n. sol. o., KRMELJ**

**TOZD TOVARNA GRADBENE OPREME,
n. sol. o., SENOVO**

**TOZD TOVARNA KMETIJSKE MEHANIZACIJE,
n. sol. o., MARIBOR**

PROIZVODNI PROGRAM:

Projektiranje in izdelovanje opreme za hidro- in termoelektrarne, kanale in namakalne sisteme, žerjavov in transportnih naprav, obdelovalnih strojev in ladijske opreme.

Montaža investicijske opreme doma in v tujini.

Projektiranje, izdelovanje in montaža tipskih hal jeklene konstrukcije, rastlinjakov (steklenjakov in plastinjakov) ter hal individualne izvedbe.

Projektiranje in izdelovanje gradbenih vrtljivih stolpnih žerjavov ter gradbenih osebnih in tovornih dvigal.

Izdelovanje strojev za predsetveno obdelavo tal, košnjo, strojev za zaščito rastlin ter drugih kmetijskih strojev.

ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ IN 30. OBLETNICO OSVOBODITVE!

1. MAJ 1975 V OBČINI VELENJE

SOBOTA, 26. aprila:

- 10.00 Slovesnost ob 40-letnici stavke usnarjev v Tovarni usnja v Šoštanju
- 19.00 Slavnostni koncert ob 50-letnici Delavske godbe „Zarja“ Šoštanj, v domu kulture Šoštanj
- 19.00 Proslava leta žena v Tovarni gospodinjske opreme GORENJE

NEDELJA, 27. aprila:

- 8.00 Pohod delovnih ljudi po delu Šaleške planinske transversale — zbor v Šaleku
- 10.00 Odprtje trim steze v Šoštanju
- 20.00 Partljič, Ščuke pa ni — gostovanje SLG Celje v Domu kulture v Šoštanju

PONEDELJEK, 28. aprila:

- 14.00 Odbojkarski turnir v osnovni šoli Šmartno ob Paki med ekipami VIZ Velenje
- 15.00 Turnir v malem nogometu med ekipami TOZD REK Velenje na igriščih osnovnih šol v Velenju
- 16.00 Tekmovanje v kegljanju na kegljišču Paka v Velenju
- 16.00 Šahovsko tekmovanje kolektivov iz Šoštanja v tovarni usnja v Šoštanju
- 20.00 Uzička republika — filmska predstava v Domu kulture Velenje
- 20.00 Nastop pevskih zborov iz Šoštanja v Domu kulture Šoštanj

TOREK, 29. aprila:

- 11.00 Odprtje novih prostorov TOZD Proizvodnja gradbenega materiala REK Velenje
- 16.00 Tekmovanja v kegljanju na kegljišču Paka v Velenju
- 16.00 Turnir v malem nogometu med ekipami delovnih kolektivov iz Šoštanja na igrišču Elektre
- 16.00 Finale košarkarskega turnirja za pokal „1. maj“ na osnovni šoli Anton Aškerc v Velenju
- 16.30 Srečanje strelcev ZP Iskra — ZIP Gorenje v telovadnici RŠC Velenje
- 17.00 Zaključna slovesnost akcij ureditve naselij in mest ter tekmovanja na šolah s podelitvijo priznanj in nagrad na Titovem trgu v Velenju
- 20.00 Uzička republika — filmska predstava v Domu kulture Šoštanj

SREDA, 30. aprila:

- 10.30 Slavnostna seja občinskega sveta Zveze sindikatov Velenje, združena s podelitvijo Srebrnih znakov sindikatov Slovenije, v sejni dvorani Skupščine občine Velenje
- 18.00 Osrednja slovesnost v počastitev delavskega praznika — 1. maja v Domu kulture Velenje
- 20.00 Prvomajska povorka z baklado po ulicah Velenja
- 20.30 Ognjemet na velenjskem gradu, kanonada, kresovi
- 20.45 Srečanje delovnih ljudi v novi hali „EKO“ rudarskega šolskega centra v Velenju — nastopajo Dobri znanci in Marjana Deržaj, Braco Koren, Marjan Roblek

ČETRTEK, 1. maja:

Budnica, streljanje, prvomajski izleti

S TOZD:

Trgovina zlatarne Celje

Zlatarstvo Trbovlje

Atelje za zlatarstvo Ljubljana

Aurodent Ljubljana

Aurea Celje

Zlatarna Celje

PROIZVODNI PROGRAM IN DEJAVNOSTI:

- rafinacija in predelava kovin
- proizvodnja izdelkov iz plemenitih in neplemenitih kovin
- proizvodnja in predelava zobnega zlata in auropala
- proizvodnja in predelava polizdelkov iz plemenitih kovin
- izdelovanje suvenirjev, značk in plaket
- trgovska dejavnost na veliko in malo
- zunanjetrgovinska dejavnost
- zastopanje tujih firm in konsignacije
- proizvodnja in montaža ur

Zlatarne Celje so sicer znane s svojimi izdelki v marsikateri evropski državi, pa tudi v ZDA prodajajo njihove izdelke. Prav nič čudnega ne bi bilo, če bi pri nakupu prstana, denimo v Zahodni Nemčiji, nevede kupili izdelek Zlatarne Celje. Podjetje je za svoje uspelo oblikovane zlatarske izdelke prejelo že nekaj lepih nagrad in priznanj, nemara eno največjih priznanj pa je odločitev olimpijskega komiteja, ki je Zlatarnam Celje naročil izdelavo značk, obeskov za ključe in manšetnih gumbov z olimpijskim simbolom za olimpiado leta 1976 v Montrealu. Naprodaj bodo seveda tudi pri nas, in to prav kmalu.

TOSAMA DOMŽALE – NAŠ NAJVEČJI PROIZVAJALEC SANITETNEGA BLAGA IN SPREMLJAJOČIH IZDELKOV

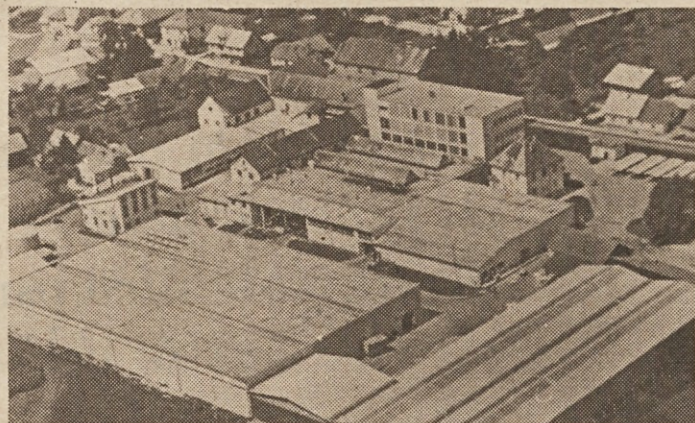
Iz leta v leto bogatejša žetev

Delovna skupnost tovarne sanitetnega materiala na Viru pri Domžalah, navadno ji pravimo kar TOSAMA, ima za seboj že 52 let plodnega in uspešnega dela. Njen razvoj bi lahko razmejili po več prelomnicah. Najvažnejše med njimi segajo v povojni čas. Tako kolektiv govori o prvi rekonstrukciji v letih 1959 in 1960, o drugi rekonstrukciji desetletje kasneje, pa še o tretji rekonstrukciji, ki je zdaj na vrsti. O njej bi kasneje povedali kaj več. Že zdaj pa velja zapisati, da imajo vse njihove rekonstrukcije pomemben skupni imenovalec. Najbolj na kratko povedano so vselej težili, tako je tudi zdaj, k razširitvi proizvodnje, posodabljanju delovnega in tehnološkega procesa, izboljševanju izbora in kakovosti izdelkov.

Upoštevali so potrebe domačega trga in dosežke konkurenčnih inozemskih proizvajalcev, so se tako sčasoma iz tovarne klasičnega sanitetnega materiala razvili še v proizvajalca predmetov za potrebe ženske in otroške higijene ter filtrov za cigarete. Tako so danes med skupno šestimi jugoslovanskimi podjetji svoje stroke v vseh ozirih največji, obenem pa ne le po proizvodnji, ampak tudi po tehnološki opremljenosti in produktivnosti dela eden največjih evropskih proizvajalcev sanitetnega blaga in spremljajočih izdelkov.

V zadnjih petih letih je kolektiv Tosame Domžale poprečno zaposloval po 800 delavcev, rezultati pa so navkljub temu bili iz leta v leto vse večji. Zgolj za ilustracijo naj povemo, da so leta 1963 ustvarili 185 milijonov dinarjev celotnega dohodka, lani pa že 308 milijonov ali 66 % več. Na ta dosežek je po njihovi oceni z 21 % vplivala inflacija, vse drugo pa je „pri-

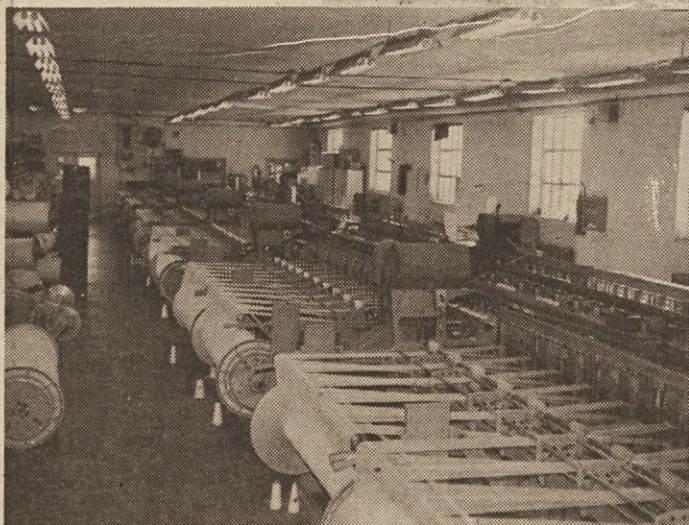
zmogljivosti in upoštevajoč tržne razmere seveda ne morejo računati s tako skokovitim naraščanjem proizvodnje, kot so ga s skrajnimi naporji dosegli v minulem letu. Za letos pa vendarle načrtujejo za 33 % večji celotni dohodek in za 16 % več dohodka, vse to pa ob podvojeni vrednosti izvoza! Nanj bo sicer v precejšnji meri vplivala tudi trenutna konjunktura za njihove izdelke na tujih trgih. Vendar pa v kolektivu pravijo nekako takole: če so možnosti, jih moramo izkoristiti za vsako ceno, kajti ustvariti je treba sredstva za uvoz surovin. Če so lani izvozili za 2,5

Tkalnica ovojev v tovarni TOSAMA

milijona dolarjev blaga, bo letošnji izvoz presegel pet milijonov dolarjev. Izvozne pogodbe so trdno sklenjene in samo v prvih treh mesecih so že izvozili za več kot milijon dolarjev blaga, pretežno na trge s konvertibilnimi valutami. S izvozom, kot ga predvidevajo za letos, bo torej TOSAMA ne le veliko prispevala k našim skupnim deviznim dohodkom, ampak bo ob zadovoljivi lastni akumulativnosti – čeprav sodi med podjetja tekstilne industrije – tudi ustvarila več deviz, kot pa jih potrebuje za uvoz raznih surovin!

tudi na osnovi tega sodelovanja hitreje razvijala v trdno in vseh ozirih solidno delovno organizacijo. Podobnega že dolga leta zanesljivega in zvestega partnerja predstavlja tudi Predilnica v Litiji. Še bi lahko naštevali, vendar naj omenimo le še povezovanje Tosame z njenimi inozemskimi partnerji. Poslovno-tehnična kooperacija z njimi nedvomno pomeni enega močnejših vzvodov za posodabljanje tehnološkega procesa in bogatitev asortimenta proizvodnje, toda tudi pot, po kateri se je Tosama laže prebila na tuje trge in na njih tudi utrdila svoj položaj.

TOSAMA Domžale danes – že kmalu bo precej večja

delek“ na račun pridnosti in uspešnosti, ki pa je spet rezultat prožnega prilagajanja domačim in tujim tržnim razmeram, toda tudi rezultat skrbnega gospodarjenja na vseh področjih. Vsemu temu pripisujejo, da se je lani, v primerjavi z letom poprej, dohodek podjetja povečal za 120 % navkljub vsem neugodnim pogojem gospodarjenja, oziroma da so, če povemo drugače, v minulem letu, glede na leto 1973, povečali ekonomičnost poslovanja za 38,6 %, rentabilnost poslovanja pa kar za 57,3 %!

Vseh rezerv pa, če tako rečemo, s tem še niso „postrgali“. Glede na doseženo stopnjo izkoriščanja

Poprej smo že omenili, da je TOSAMA v preteklosti z naložbami v lastno materialno osnovo gradila temelje bodočega razvoja. Poudariti pa je treba, da je tako ravnal kolektiv, ki resnično živi s svojo tovarno in ki torej praktično ne pozna fluktuacije. Vendar ne gre samo za to. Zelo pomembno tudi je, da se delovna skupnost Tosame nikoli ni zapirala za lastni plot. Vselej je bila „odprta“ za sleherno povezovanje z vsakomer v panogi in izven nje, če bi tesnejše povezovanje lahko vplivalo na uresničitev obojestranskih interesov. Tako TOSAMA že dve desetletji tesno sodeluje s Tekstilno tovarno v Senožečah, ki se je

TOSAMA danes sodi, kot smo že omenili, med sodobno urejena in opremljena podjetja svoje vrste pri nas in tudi v Evropi. Vendar pa je močno utesnjena. Zato bodo že čez dober mesec dni začeli s tretjo fazo rekonstrukcije. Z njo nameravajo še bolj modernizirati in avtomatizirati proizvodnjo, predvsem pa jo tehnološko bolj povezati.

V okviru te faze rekonstrukcije bodo zgradili tudi nova skladišča. Tako bodo pridobili vse pogoje za tehnično-tehnološko zaokrožen delovni in proizvodni proces, kar jim bo omogočilo boljše izkoriščanje zmogljivosti in s tem doseganje še večjih rezultatov. Vendar to ni vse: brez vsakih težav se bodo lahko tudi dosledno samoupravno konstituirali na osnovi ustavnih določil. Na ta način spodbujeno zanimanje delavcev za še boljše gospodarjenje bo seveda tudi vplivalo na doseganje še lepših delovnih in poslovnih uspehov, posebej pa tudi na nadaljnji razvoj.

Čeprav je TOSAMA v preteklosti večino sredstev namenjala za širitev materialnih osnov, pa to nikakor ne pomeni, da je zanemarjala skrb za družbeni standard. Tako ima kolektiv svoja počitniška domova na Veliki planini oziroma v Novem gradu v Istri. Nerešenih stanovanjskih problemov iz preteklosti ta kolektiv tudi ne pozna. Zato toliko laže, več ali manj sproti, pomaga pri reševanju stanovanjskih

vprašanj njihovih mladih delavcev, ki si šele ustvarjajo družino. No, ker je družbena prehrana tudi pomembna zadeva, naj še zapišemo, da bodo letos pridobili lasten obrat družbene prehrane. Kolektiv sicer tudi zdaj ne ostaja brez toplega obroka; zanj ga pripravljajo v sosednji tovarni Induplati. Vendar pa se za gradnjo lastne menze namenoma niso odločili prej, preden niso ustvarili pogojev za uresničitev drugih načrtov, za katere so menili, da so zanje važnejši.

Delavci Konusa se radi udeležujejo tudi na športnem področju...

SINDIKAT ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA KONUS SI JE ZADAL OBŠIREN PROGRAM DELA

S skupnimi napori do skupnih ciljev

Organizacija združenega dela Konus iz Slovenskih Konjic šteje med največje in obenem tudi najuspešnejše delovne kolektive na svojem območju. Prav v letošnjem letu bodo delavci Konusa znova slavili: zaključili bodo dve veliki novi investiciji. Že v maju bodo pričeli s proizvodnjo oziroma predelavo plastike v novozgrajenem obratu Koterm, nekaj mesecev kasneje pa bo zaključena še investicija Celtex, od katere si obetajo delavci Konusa zelo veliko.

Za lepe delovne uspehe ima med drugim zasluge tudi sindikalna organizacija OZD Konus, ki prek svojih komisij bedi nad številnim kolektivom in s tem pomaga uresničevati dolgoročne in kratkoročne akcijske programe posameznih temeljnih organizacij združenega dela. Sicer pa nam je več o delu sindikata v Konusu povedal Silvo Berglez, predsednik izvršnega odbora sindikata.

VEČJA ODPRTOST, VEČ SODELOVANJA...

„Nikakor ne morem trditi, da so bila prizadevanja naše sindikalne organizacije v minulih letih neuspešna, vendar smo ugotovili, da je bil sindikat vseeno nekoliko preveč izoliran, da sodelovanje z ostalimi pogosto ni rodilo rezultatov, ki bi jih lahko...“, nanj je vodomoma povedal Silvo Berglez in nadaljeval: „Zato smo sklenili, da bomo v prihodnje bolj tesno sodelovali z našimi samoupravnimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami, saj imamo končno skupne naloge, skupne želje. In, če smo bili doslej zaprti, če smo premalo sodelovali z drugimi v naši delovni organizaciji, bomo v prihodnje skušali nadoknaditi zamujeno. Sprejeti program dela nas zavezuje, da bo obravnaval sindikat, v sodelovanju z ostalimi, vsa pomembna vprašanja in da bomo tudi v naši delovni organizaciji uresničili načelo „nič brez sindikata!“...“

Glede na to, da ima organizacija združenega dela Konus kar 18 temeljnih organizacij združenega dela, ima razumljivo prav toliko tudi osnovnih organizacij sindikata. Povezuje jih konferenca sindikata z izvršnim odborom, ki delo koordinira in spremlja uresničevanje sprejetih nalog.

„Delo smo si razdelili nekako po področjih, zato smo tudi ustanovili ustrezne komisije: prva komisija skrbi za samoupravno sporazumevanje o dohodku in njegovi delitvi ter o medsebojnih

razmerjih delavcev v združenem delu, druga komisija ima na skrbi družbeni standard zaposlenih in letni oddih, medtem ko dela tretja komisija na področju športa in rekreacije zaposlenih...“, nam je povedal Silvo Berglez.

NOVE KAPACITETE ZA LETNI ODDIH

Glede na težke pogoje dela zaposlenih si sindikalna organizacija v Konusu prizadeva, da bi kar največje število delavcev izkoristilo svoj redni letni dopust za prave počitnice, ob morju ali v gorah. Sicer pa ni tako pomembno, kam gre človek na počitnice, važno je, da gre in da se pošteno odpočije – zatrjujejo v Konusu.

„S tem v zvezi moramo povedati, da so naše počitniške kapacitete še vedno malce skromne za skoraj dva tisoč zaposlenih...“, je nadaljeval predsednik izvršnega odbora sindikata Silvo Berglez. „Imamo sicer svojo počitniško hišo v Novem Vinodolskem, ki pa je s svojimi kapacitetami za nas precej pretesna. Zato smo si začeli pomagati z najemanjem privatnih sob. Rešitev ni slaba, je pa žal dokaj neperspektivna. Skratka, prosilcev oziroma interesentov za počitnice na morju je več, kot pa je prostih postelj, zato smo se razumljivo odločili, da imajo prednost delavci s sorazmerno nizkimi osebnimi dohodki in seveda tisti, ki še nikoli niso bili v našem počitniškem domu na morju...“

V želji, da bi si lahko večje število delavcev privoščilo vsaj enkrat na leto zaslužene počitnice, so v Konusu sprejeli odločitev, da bodo ob morju poskrbeli za dodatne počitniške kapacitete in da bodo zgradili na skoraj 1500 metrov visoki Rogli še nekaj brunaric.

„Vse kaže, da bomo v Novem Vinodolskem kupili še drugo počitniško hišo, saj je interes naših delavcev za počitnice na morju precej večji od dosedanjih možnosti...“, nam je razlagal Silvo Berglez. „Poleg tega smo se odločili, da bomo povečali svoje počitniške kapacitete tudi na bližnji Rogli. Tam imamo že zidano hišo, sedaj pa smo si omislili še šest parcel, kjer bomo postavili svoje brunarice. Za začetek bomo zgradili dve brunarici, potem pa naprej. Svet na Rogli je izredno primeren za oddih tako pozimi, kot tudi v vročih poletnih mesecih. Znan je po svojih lepotah in dobrem gorskem zraku in, kar je zlata vredno: je tako blizu, da ga je vredno obiskati tudi samo za nekaj uric!“

Tradicionalno srečanje kolektiva pri lovski koči nad Konjsko vasjo...

»AVTO CELJE« Celje

vam nudi in priporoča:

- osebne avtomobile ZASTAVA: 1300 – Z 101 – 125 PZ/1500 – 1500 F

Zahtevajte predračun za kredit v vaši banki.

Posebna ugodnost: pri vplačilu z devizami 10-odstotni popust.

Obiščite prodajalno avtomobilov »AVTO CELJE«, Celje,

Ljubljanska 11 ali zahtevajte informacije po telefonu 22-180.

ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA – 1. MAJ – IN
30. OBLETNICO OSVOBODITVE!

Tekstilna tovarna

JUTEKS

Žalec

*čestita vsem delovnim ljudem
za praznik dela – 1. maj
in 30. obletnico osvoboditve
ter jim želi še veliko
delovnih uspehov!*

VOLAN

Ljubljana, Kersnikova 6

*čestita vsem delovnim ljudem
za praznik dela 1. maj
in 30. obletnico osvoboditve!*

Slovenske železarne
ŽIČNA, tovarna žičnih izdelkov Celje,
Ipavčeva 20, telefon 063 25-830
telegram: Žična Celje,
telex 33 550 yu Žična

žična

*Čestitamo za praznik dela –
1. maj
in 30. obletnico osvoboditve!*

Hmežad

ŽALEC

*čestita vsem delovnim ljudem
za praznik dela 1. maj
in 30. obletnico osvoboditve
ter jim želi še veliko
delovnih uspehov!*